ఓమ్

భక్తిసోపానము.

గ్రంథకర్త్రి:

అంకా భాగీరథీదేవి

గీతాప్రచారిణీ సాం-ల,

చిత్తూరు.

అవతారిక:-

ధర్మసంస్థాపనార్థమై భగవంతు డప్పు డప్పు డవతరించుట మన మెఱుంగుదుము. అట్లే 'సద్గ్రంథములుకూడా' అప్పుడప్పుడు మానవోద్ధరణకై అవతరించు చుండును, ప్రస్తుత మీ గ్రంథ మవతరించినందులకు కారణము మన మెఱుంగ వలయు. అప్పుడుగాని గ్రంథవిషయమునందు శ్రద్ధవొడమదు.

ఇది పాషాణశకము 1944 సం॥ ఎక్కడచూచినను సన్యాసులు, స్వాములు చెలరేగి శిష్యలక్షణములు లేనివారిని శిష్యులుగా చేర్చుకొని జ్ఞానమునకు దూరస్థులై, హఠముచే మఠములబాలై నూతన సంసారములను సృష్టించుకొనుచున్నారు. (జడభరతునివలె) వారిపేరులో- సంగానందస్వామి, అసంగానందస్వామి, అద్భుతానందస్వామి, ప్రణవానందస్వామి, శుద్ధప్రణవానందస్వామి, అశుద్ధప్రణవానందస్వామి, నిత్యానందస్వామి, అనిత్యానందస్వామి, తక్కరానందస్వామి, అరవస్వామి, ఆంధ్రస్వామి, [illegible] బంగాళీస్వామి మొదలయినవి. ఇట్టిస్వాములు బాగుపడుటకును యదార్థభక్తి లేకయే జ్ఞానము అనుభవములోనికి రాదనియు ఈ గ్రంథము పుట్టినది.

ఎట్టి లక్షణములుగలవా రుపదేశింప వలయునో ఈ "గ్రంథకర్త్రి" చక్కగా శ్రుతిప్రామాణ్యములతో నిర్ధరించె.

ఇంక భాగవతారులో, వారిబిరుదులో చూచువారికి, వినువారికి కంగారు పుట్టించును; అట్టివారు బాగుపడుటకును నిజమైన భాగవతారుల లక్షణములు గూడ ఈ గ్రంథమునందు పొందుపఱచబడినది;

టుమాయము గాకుండునా!

ఈయన ఒక 'ఆధ్యాత్మిక పాఠశాలను' నెరచి కొందరు యువతీమణులను తనంతవారినిగ జేసి, దేశము నలుమూలలకు ప్రచారమునకై పంపినచో ఎంతబాగుండును! ఆయన గీతోప న్యాసములువిన్న వరంగలు వైశ్యప్రముఖు లెంతధన్యులు! ఈ గ్రంధమును బైటపెట్టుటకు వారొసగిన త్యాగమును. వా స్వధర్మమును తెలియజేయుచున్నది.

144 పుటమొదలు 151 పుటవరకు (యమునాచరిత్ర) లోని ఎట్టిపద్యరత్నములు సేకరించి యీగ్రంథమున చేర్చెనో చూడుడు! గృహస్థుల సౌభాగ్యమునకు కొండెనకములు; కర్మ కాండయందాదరణ, విశ్వాసము కలిగించి ప్రామాణ్యములు. ఇట్టిపద్యములు చదివినవారెవ్వరుగాని, పూర్తిగా గ్రంథము చదువకుండగలరా! 57 పుట మొదలు 62 పుటవరకు భాగవతములోని 'గోపికాభక్తి' ఘట్టములోని పద్యరత్నములు ఎట్లు సేకరించెనో చూడుడు! తానుకవయిత్రి యైనను పూర్వకవుల కవిత్వమునం దెంత ప్రేమయో ఇందువలన స్పష్ట మయ్యెడిని.

4 పుటలో స్త్రీవిద్య చాలయావసర మని ప్రబోధించిన పద్యమునుచూడుడు! ఈనాటి నారీమణులనుగూడా ప్రశంసించెను; కాలములో నేమున్నది? వ్యక్తులలో నేమున్నది? పేరులో నే మున్నది? త్యాగమే ప్రధానమను భావము గ్రహింపబడినది.

3, 4 పుటలలో భక్తులజాబితా నిచ్చుచు, నందు కొం ఖరుల కూడ జేర్చె! ఈయన అభిప్రాయ మేమిటి? పూర్వ గ్రంథములే గాక ఇటీవల మహాయోగు లనదగిన వారి జీవిత

అవతారికః-

ధర్మసంస్థాపనార్థమై భగవంతు డప్పు డప్పు డవతరించుట మన మెఱుంగుదుము. అట్లే 'సద్గ్రంథములుకూడా' అప్పు డప్పుడు మానవోద్ధరణకై అవతరించు చుండును. ప్రస్తుత మీ గ్రంథ మవతరించినందులకు కారణము మన మెఱుంగ వలయు. అప్పుడుగాని గ్రంథవిషయమునందు శ్రద్ధవొడమదు.

ఇది హూణశకము 1944 సం॥ ఎక్కడచూచినను సన్యాసులు, స్వాములు చెలరేగి శిష్యలక్షణములు లేనివారిని శిష్యులుగా చేర్చుకొని జ్ఞానమునకు దూరస్థులై, హారముచే మతములబాలై నూతన సంసారములను సృష్టించుకొనుచున్నారు. (జడభరతునివలె) వారిపేరులో- సంగానందస్వామి, అసంగానందస్వామి, అద్భుతానందస్వామి, ప్రణవానందస్వామి, శుద్ధప్రణవానందస్వామి, అశుద్ధప్రణవానందస్వామి, నిత్యానందస్వామి, అనిత్యానందస్వామి, తస్కరానందస్వామి, అరవస్వామి, ఆంధ్రస్వామి, [illegible], బంగాళీస్వామి మొదలయినవి. ఇట్టిస్వాములు బాగుపడుటకును యదార్థభక్తి లేకయే జ్ఞానము అనుభవములోనికి రాదనియు ఈ గ్రంథము పుట్టినది.

ఎట్టి లక్షణములుగలవా రుపదేశింప వలయునో ఈ "గ్రంథకర్త" చక్కగాను శ్రుతిప్రామాణ్యములతో నిర్ధరించె.

ఇంక భాగవతారులో, వారిబిరుదులో చూచువారికి, వినువారికి కంగారు పుట్టించును; అట్టివారు బాగుపడుటకును నిజమైన భాగవతారుల లక్షణములు గూడ ఈ గ్రంథమునందు పొందుపఱచబడినది;

రామాయణము గాథలందునా!

ఈయన ఒక 'ఆధ్యాత్మిక పాఠశాలను' తెరచి కొందఱు యువతీమణులను తర్ఫీదు చేసి, దేశమంతట ఉమామూర్తులకు ప్రచారమునకై పంపినచో ఎంత బాగుండును! ఆయన గీతోపన్యాసములువిన్న వరంగల్లు స్త్రీ సమాజమువారు ధన్యులు! ఈ గ్రంథమును బైటపెట్టుటకు వారొసంగిన త్యాగము వారి స్వధర్మమును తెలియజేయుచున్నది.

144 పుట మొదలు 151 పుట వఱకు 'సీతారామపరిణయ' లోని ఎట్టిపద్యరత్నములు సేకరించి యీగ్రంథమున చేర్చెనో చూడుడు! గృహస్థుల సౌభాగ్యమునకు ఆదర్శప్రాయములు; కర్మకాండయందాదరణ, విశ్వాసము కలవారికి ప్రామాణ్యములు. ఇట్టిపద్యములు చదివినవారెవ్వరుగాని, పూర్తిగా గ్రంథము చదువకుండగలరా! 57 పుట మొదలు 62 పుటవఱకు భాగవతములోని 'గోపికాగీత' ఘట్టములోని పద్యరత్నములు స్త్రీలకు సేకరించెనో చూడుడు! తానుకవయిత్రియైనను పూర్వకవుల కవిత్వమునందెంత ప్రేమయో ఇందువలన స్పష్టమగుచున్నది.

4 పుటలో స్త్రీవిద్య చాలయవసరమని ప్రబోధించిన పద్యమునుచూడుడు! ఆనాటి నారీమణులనుగూడ ప్రశంసించెను; కాలములో నేమున్నది? వ్యక్తులలో నేమున్నది? పేరులో నేమున్నది? త్యాగమే ప్రధానమను భావము గ్రహించబడినది.

3, 4 పుటలలో భక్తులజాబితా నిచ్చుచు, నందు మహిళాభక్తుల పేరు చేర్చె! ఈయన అభిప్రాయ మేమిటి? పూర్వగ్రంథములే గాక కవుల మహాయోగులనబడిన వారి జీవిత

ములకూడా చదివి ఈయన పరిపనుభవ సుధారసమును గూ
డా గ్రోలియున్నారని తో చెప్పని లేదా? శ్రీరామకృష్ణపరమ
హంస, వివేకానందస్వామి, శ్రీరామతీర్థ మున్నగు మహాత్ములవారి జీవిత
ములలోని అనుభవ వాక్యముల నెఱుంగరా?

ఈయన ఇంతటితో తృప్తి వహించియుండక సన్యాసులు
కాగానే విధిత్వము ప్రత్యక్షముగా ||||| ఫ్రెంచి గ్రంథ ము
ద్రితి తయారు చేయువారలకు సని మాకోర్కెల ప్రవచన్నగలవారి
కాపియున్నగల శాంతులు లభించు నీకాలములో వైరాగ్యము
లేని సన్యాసులు పెట్టియుండవలయు నని తాను అభిప్రాయము ని
న్నాతో చెప్పెను.

మొగి ఏమియైన గ్రంథము చదివినకొలంది సందిగ్ధతం
ముమున్నది, అచ్చటి ఫీసువారు గూఢ విశేషముగా సభ్యుపెట్టిం
చిరి. ఈవిధముగా నింకను గ్రంథములు తయారు చేయుదురా?
"సన్యాసాశ్రమములలో ప్రవేశించి గాంచి ఫలముగానిది ధాత్రిలో
గృహస్థాశ్రమమంటే" యని అప్పుడైన వచింపలేదా? కావున- దేశ
మున క్రైస్తవుల వ్యాఖ్యానములని పేరే చెప్పవలయునా?

పసిమి గోదావరీ జిల్లా, కొవ్వూరు తాలూకా, లక్ష్మి
పురం; శ్రీరామచంద్రపాధ్రజనాసబూడమువారిచే ఆహ్వానింపం
బడి, అచ్చట గీతోపన్యాసము లిచ్చుసమయములో నీగ్రంథము

పీఠికనిమిత్తము బెజవాడ గీతాప్రచారణాలయమునకు పంపబడి నది. తత్క్షణమే నుపన్యాసముల నాపి, బెజవాడకుపోయి గ్రంథ మును దెచ్చి లక్కవరములో నామూలాగ్రముగా జదివి పీఠిక వ్రాయుటలో నాలస్యమయినందులకు ఈ గ్రంథకర్త నన్ను క్షమించుగాక.

శివోఽహమ్ శివోఽహమ్ శివోఽహమ్

గీతాప్రచారకుడు, దేశపాండ్య

విన్నకోట వెంకటరత్న శర్మ.

అభిప్రాయములు:

యీ భాగీరథీదేవి గారిచే; సమ్ప్రదాయ మనోరంజకముగ రచించిన భక్తిసోపానమను గ్రంథమును సాకల్యముగ పఠించితిని.

యీ గ్రంథము పండిత పామరులకు వరనయోగ్యమై గార్గి మైత్రేయి మొదలుగాగల పురాతన స్త్రీల విజ్ఞానమును స్మరింపజేయును అధునాతన స్త్రీల విజ్ఞానమున కాదర్శమై మోక్షసాధనమునకు సాధనాంగమయి విలసిల్లుచున్నదని చెప్పుటలో అతిశయోక్తి యేమియును లేదు గాక — వైష్ణవ, శైవ మతములందు చిన్నమార్గములచేతనే తృప్తి నొందుచు, అందు అలవడిన ఆచారవ్యవహారములను గురించి చేసినవిమర్శ ఎంతయు సుబోధకముగ నున్నది. యీ గ్రంథకర్త్రి అభిప్రాయము అద్వైతమే జీవునిగమ్యస్థానమయినట్లు తోచెడిని.

కాన, యీ గ్రంథమును గ్రంథరచయిత్రిని శ్రీరాముడు ఆచంద్రతారకముగ రక్షించుగాత యని శ్రీరాముని ప్రార్థించుచున్నాను

ఇట్లు

శ్రీమద్రామాయణార్ణవ మథన, భక్తిమతోద్ధారక, నియోగభూషణ,
ఉపన్యాస సార్వభౌమ,
పిండిపోరు సుబ్రహ్మణ్య శర్మ.
సత్యనారాయణపురం, బెజవాడ.

యీలంకాభాగీరథీ దేవిగారిచే; సముద్ర[illegible]రంజకము గరచించిన భక్తిసోపానము గ్రంథమును [illegible] వ్రాసితిని.

యీగ్రంథము శైవులకును, వైష్ణవులకును, బ్రాహ్మణులకును స్వకర్మానుష్ఠానపరులై ఆచరణాదుల [illegible] సారము స్వేచ్ఛా విచారములను మాన్పించివేసి [illegible] మార్గమున [illegible]రాచరణలో [illegible] యెంతో సహాయము [illegible] వంటివారిని పెద్దలు అని నమ్మి యెంత కాలమునుండో [illegible] వుండే ఆమాయకులను [illegible] ఇదిగో! శాస్త్రములు ఉపనిషత్తులు భక్తి నిర్గుణ సగుణములను ఘోషించు[illegible] మోసగాండ్రను, [illegible], [illegible]లను యెంతవరకు నమ్మి మోసపోక [illegible]లను, సదాచారములను, నమ్మి సోపానము మార్గముగా [illegible] నివృత్తి స్థానము చేరుటకు యెన్ని ఆటంకాలు యెన్ని [illegible]భవములు గలవు కించిత్ [illegible] వివేకం వున్న యెడల సాధనకు ఉపయోగం అయ్యి సుఖప్రాప్తి కలుగుటకు సహాయ్యపడును.

గ్రంథకర్త్రి అభిప్రాయములు మిగుల గంభీరములు—స్వాచరణ లేనివారు యిట్లు వ్రాయ లేరని నా యభిప్రాయము. పరమేశ్వరుడు లోకసేవాపరాయణురాలగు గ్రంథకర్త్రిని [illegible]లోకము నొసంగి రక్షించుగాక!

[illegible] విధేయుడు,

ముడుంబై శివ [illegible], వరంగల్.

గ్రంథపరిశోధకుల అభిప్రాయము:

తే. గీ. కవివిరించనుఁడయ్యె సత్కావ్య మనెడు
గొప్పసంసార మందున కూర్మితోడ
నెట్లురుచియించు విశ్వము నట్లుకల్ప
నము నుజేయును హృదయ సమ్మతియుగలుగ.

ఆ స్తి క మ హా శ యు లా రా!

కవిబ్రహ్మ కావ్యసంసారమున తనకు ప్రపంచ మెట్లు రుచించునో, నదేవిధిగా సృష్టించును. కావున— లోకమున నతి దుర్లభముగు మానవజన్మముఁగలిగిన ప్రతిమానవుఁడు, తన కర్తవ్యము నేమో నెరుంగఁజాలకున్నాడు. యెందులకన— విజ్ఞానాఽభివృద్ధియు. సత్సాంగత్యము, సదాచార్యసమాశ్రయణము. యీ మూడు విషయములు లేకపోవుటయె యీవిషయములు ప్రస్తుతకాలమున ప్రత్యేకముగా కలుగుట చాలాకష్టతమ మని దలంచి గ్రంథకర్త్రిగారు; యీ "భక్తిసోపానమను" గ్రంథము రచించి లోకమున కెంతయో యుపకార మాచరించినారు. ఇందు గలవిశేషముల స్థాలీపులకన్యాయముగా యీక్రింద పొందుపరచుచున్నాను. మరియు పాఠకవర్గమునకు సులభముగా బోధపడుటకై శ్రుతి, స్మృతి, ఇతిహాస, పురాణ భగవద్గీతోదాహరణాదులచే సులభశైలిలో నర్థవంతములగు వాక్యములతో రచింపఁబడినది.

యిందు (౨) మొదట భారతభూమిని వర్ణించి, జ్ఞాన భక్తి యీ రెంటిస్వరూపములు తెలుపనిది విజ్ఞానముఁగలుగదు గాన— (౫) వ పేజీనుండి తద్విధానము తెలుపుతూ, భక్తిస్వరూ

సమునకు ఉపనిషత్సుదాహరణ మిచ్చి సులభముగా పాఠకులు [illegible] సులభముగా నొనర్పబడినది.

(1?) వ పేజీనుండి గుణత్రయస్వరూపము [illegible] ఆత్మగుణముల నిరూపించి, భక్తి, ముక్తి [illegible] సందేహములకు సమాధానము. (12) [illegible] శాస్త్రీయ నిత్యనైమిత్తికముల నియమముల [illegible] శాఖాంతరములు కూడా వ్రాయబడినవి

(1??) వ పేజీ మొదలు సేవాభక్తి [illegible] భక్తిస్వరూపములు [illegible] నియముల [illegible] ఇతిహాసములు కూడా వ్రాయబడినవి

[1??] వ పేజీనుండి మృత్యుస్వరూపము [illegible] స్త్రీలకు ముఖ్యము; సాధన పతిసేవ [illegible] వివరముగా వ్రాయబడి మోక్షస్వరూపము ముముక్షువునకు ముఖ్యముగా కావలయునది చెప్ప

సాత్త్వికమార్గమును[209] వ పేజీలో ప్రారంభించి [illegible] గము మాయాస్వరూపము; సకామభక్తి, నిష్కామభక్తి, స్వరూపముల కనుగుణ కథలు వివరముగా వ్రాసియున్నవి.

విశిష్టాద్వైతమతము; వారికి [illegible]; [illegible] సాధన, జిజ్ఞాసా, [illegible] క్షుద్రదేవతారాధనము కన్న భగవదారాధనమే ముఖ్యసాధన మని, యిందు భగవ[illegible] కూడా సంక్షిప్త పఱచినవి,

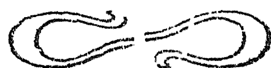
యింతటితో గ్రంథపరిసమాప్తి బొందించి యతిగీతములు ముద్రింపఁబడినవి. యింతటి గ్రంథము వ్రాసిన గ్రంథకర్త్రిగారి అభిప్రాయము వెలలేనిది. యీ గ్రంథమునగల విషయములు కూడా నట్టివే. కావున — మా పాఠకవర్గము మోక్షప్రాసాదము నధిరోహింపఁదలఁచు వారందరీ భక్తిసోపాన మధిరోహించిన సుఖగాములగుదురనుట అతిశయోక్తి గాదు భగవానుఁడీ స్త్రీకి యింకెన్నియో యిట్టి సద్గ్రంథ రచనా పాటవ వ్యాయము నొసఁగుటకై సర్వేశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఇట్లు

భాషాధ్యాయ కవిరత్న పండిత

తంయ్యాల వెంకటనరిసింహాచార్యులు.

జ్యోతిషవిద్యాలయం, గిర్మాజిపేట వరంగల్.

కవయిత్రిగారి ఉపన్యాసక్రమము, సంచారము.

గ్రంథకర్త్రి ఆబ్బూరి వీరరాఘవశాస్త్రిగారి ద్వితీయ పుత్రిక. లంకా భాగీరథీదేవి; లంకా వీరావధానుల ధర్మపత్ని

వాయల్పాడు, చిత్తూరుజిల్లా.

1932 సం॥ చిత్తూరుజిల్లా మదనపల్లెలో దినము రెండు గంటలు మొదలు నాలుగుగంటలవరకు ప్రతిదినము "భాగవతము" మహిళాసంఘ ఆహ్వానముపై 4 మాసములు-

1933 సం॥ కడప; దివ్యజ్ఞాన సమాజమువారి ఆహ్వానముపై "భక్తిసోపానము" వారమునకు రెండు ఉపన్యాసములు (ఆదివారం బుధవారం) సాయంత్రం 5 గంటలు మొదలు 7 గంటలవరకు రెండుమాసములు-

1934 సం॥ వాయల్పాడు; మహిళాసంఘమువారి ఆహ్వానముపైన ప్రతిశుక్రవారం, మంగళవారం "మహాభారతము" 2 గంటలనుండి 4 గంటలవరకు ఎనిమిదిమాసములు-

1935 సం॥ మైసూరుజిల్లా అగరం శ్రీనివాసాశ్రమవాసుల ఆహ్వానముపై ఏడురోజులు ప్రతిరోజు తెల్లవారి 7 గంటలు మొదలు 9 గంటలవరకు 'భగవద్గీత' మధ్యాహ్నం 2 మొదలు 4 వరకు జ్ఞానవాసిష్టము-

1936 సం॥ మైసూరుజిల్లా ముళబాగల్; ప్రేమసంఘమువారి ఆహ్వానముపై 9 రోజులు తెల్లవారి 7 గంటలు మొదలు 9 గంటలవరకు 'భగవద్గీత'. మధ్యాహ్నము 2 గంటలు మొదలు 4 గంటలవరకు భక్తిసోపానము-

1937 సం॥ మైసూరుజిల్లా బౌరంగిపేట ప్రేమసంఘము వారి ఆహ్వానముపైన 7 రోజులు ఉదయము 7 గంటలు మొదలు 9 గంటలవరకు 'భగవద్గీత' 2 గంటలు మొదలు 4 వరకు పతంజలియోగసూత్రములు-

కోలారులో; 7 రోజులు ఉదయము 7 మొదలు 9 వరకు 'భగవద్గీత'. మధ్యాహ్నం 2 మొదలు 4 వరకు భక్తిసోపానము.

అగరం; 7 రోజులు ఉదయం 7 మొదలు 9 వరకు భగవద్గీత. మధ్యాహ్నం 2 మొదలు 4 వరకు జీవయాత్రయను విషయు 'మహాభారతసారాంతర్గతము.'

1938 సం॥ నాయుల్పాకు; ప్రేమసంఘమువారి ఆహ్వానముపై 'భక్తిసోపానము' ప్రతిరోజు 2 గంటలు మొదలు 4 వరకు 4 మాసములు. [భాగవతముకూడా]

1939 సం॥ చిత్తూరు; జీవకారుణ్య అన్నదానసమాజం వారి ఆహ్వానముపై 9 రోజులు రాత్రి 9 మొదలు 11 వరకు 'శ్రీరామకృష్ణపరమహంసగారి' జీవితము.

మదరాసు; కలవి రామన్న గారి సత్రములో సొంతముగా రెండురోజులు స్త్రీలవిద్యావిషయము భక్తిసోపానము-

1940 సం॥ చిత్తూరు; జీవకారుణ్యఅన్నదానసంఘంవారి ఆహ్వానముపై ప్రతిదినము రాత్రి 8 మొదలు 10 వరకు భగవద్గీత- పదునెనిమిది అధ్యాయములు పదునెనిమిది రోజులు-

చిత్తూరుసభ; మళయాళస్వామివారి ఆహ్వానముపై

స్త్రీల సభాధ్యక్షతక్రింద. మహిళల ఆధ్యాత్మికవిషయములు 10 గం టలు మొదలు 12 వరకు—

వాయల్పాడు; స్త్రీసంఘమువారి ఆహ్వానముపైన "శ్రీ వావిలికొలను సుబ్బారావుగారి విరచితము, శ్రీ ఆంధ్ర వాల్మీకి రామాయణము మందరము" పురాణముగా సాయం త్రం 6 మొదలు 8 వరకు. 15 మాసములు—

1941 సం॥ రాయచోటి; కడపజిల్లా వైశ్యసంఘమువారి ఆహ్వానముపై నవరాత్రి [9 రోజులు] భగవద్గీత— 15 రోజు లు "భక్తిసోపానము" [illegible]. రాత్రి 8 గంటలు మొ దలు 10 వరకు—

కడప; మహిళాసంఘమువారి ఆహ్వానముపై 8 రోజులు భక్తిసోపానము— రాత్రి 8 మొదలు 10 వరకు—

మైసూరుజిల్లా [illegible]గిరం; 5 రోజులు తెల్లవారి 7 గంట లనుంచి 9 గంటలవరకు 'భగవద్గీత' మధ్యాహ్నం 2 గంటల నుంచి 4 వరకు స్త్రీల విద్యాప్రసక్తి—

కడపజిల్లా బల్లగారు; మహిళాసంఘ ఆహ్వానముపై 11 రోజులు భాగవతము (సప్తమస్కంధము) ప్రహ్లాదచరిత్ర, రు క్మిణీకల్యాణము, ఒకరోజు; రాత్రి 8 నుంచి 10 వరకు—

1942 సం॥ బళ్లారి; శ్రీ విన్నకోట వెంకటరత్నశర్మ గారు గీతాప్రచారకులవారి ఆహ్వానముపై స్త్రీల విద్యావిష యం 3 రోజులు— 22 రోజులు "శ్రీకృష్ణ చైతన్యస్వామి జీవి

తము." ఒకరోజు 'రుక్మిణీకల్యాణము' సాయంత్రం 5 నుంచి 7 వరకు—

1943 సం॥ చిత్తూరుజిల్లా కుప్పం; మహిళా సంఘ ఆహ్వానమువల్ల స్త్రీల అభ్యుదయము నుద్దేశించి 4 రోజులు—

మైసూరుజిల్లా అగరం; శ్రీనివాస ఆశ్రమవాసులగు శేషు కృష్ణదాసులవారి ఆహ్వానముపై 16 రోజులు పతంజలి యోగ సూత్రము మధ్యాహ్నము 2 మొదలు 4 వరకు.

చిత్తూరు మహిళాసంఘమువారి ఆహ్వానమువల్ల భారత విరాటోద్యోగములను రెండుపర్వములు, రెండుమాసములు, మధ్యాహ్నము 3 నుంచి 5 వరకు.

వరంగల్ నైజామ్; మడూరిశివభూషణంగారి ఆహ్వానమున గీతాపరిచారము, 40 దినములు సాయంత్రంనాలుగు నుంచి 6 వరకు;

అశ్వారావుపేట, వరంగల్ జిల్లా, నైజాం. కాస్నగొట్టు కాశయ్య సచ్చిదానందాశ్రమ సంఘాధ్యక్షులవారి ఆహ్వానంపయి గీతోపన్యాసం. 18 రోజులు సాయంత్రం అయిదునుంచి యేడు వరకు—

పుస్తకములు అమ్ముచోట్లు:

1 తాటికొండ రాజలింగం, వరంగల్, రామన్న పేట.

2 విన్నకోట వెంకట రత్నశర్మగారు, గీతా ప్రచారకులు,
బెజవాడ, దుర్గాగ్రహారం.

3 లంకా భాగీరథీ దేవిగారు, గీతాప్రచారిక,
చిత్తూరు, గ్రిమ్స్ పేట.

సూచన:- 131–208 పేజీలలోగల మహగ్రంథ మను ష్యములో... చక్కగనిచ్చిన అనువోట; సాయము మొనర్చగ ని చదువగలరు—

విషయసూచిక

పేజీ

1 నాంది

2 గురుస్తుతి

3 భారతభూమి

5 భక్తిజ్ఞానములు

6 భక్తిస్వరూపము

13 నందనారునిచరిత్ర

17 గుణవిమర్శ

సంపద్విభాగం—

18 ఆత్మగుణస్వరూపము

24 మతములపై యితరుల అభిప్రాయములు

25 భక్తిశబ్దార్థవిచారము

27 సత్యాగ్రహమే శాంతి

32 ద్వాదశభక్తిస్వరూపకథనం

40 సేవాభక్తినిరూపణం

41 దాస్యభక్తి, ఆంజనేయుడు

42 అహైతుకభక్తి, బలి

43 వైరాగ్యం శుక మహర్షి

55 రాగాత్మికభక్తి

57 గోపికలు

63 సఖ్యభక్తి

65 ఆశ్రయస్వరూపము

పేజీ

71 మనస్స్వరూపము

76 ఇంద్రియనియమన

85 వైధభక్తి

93 అభ్యాసము వా. శోశబాబు

99 మతకర్తల అభిప్రాయములు

103 పౌండ్రక వాసుదేవ చరిత్ర

1[illegible]3 మృత్యుస్వరూపము

117 గోరాకుంభారునిచరిత్ర

125 దానము తద్విమర్శ

1[illegible]2 సాధుచరిత్ర

1[illegible] గృహస్థధర్మప్రవరుని చరిత్ర

1[illegible]5 స్త్రీశీలము

16[illegible] వాల్మీకి సీతాదేవి

17[illegible] భారతనారీమణులు

1[illegible] మోక్షవ్యా[illegible]ము

20[illegible] సాత్త్వికమార్గము

21[illegible] త్యాగస్వరూపము

22[illegible] మాయానిర్వచనము

నాగ, వివేకానందులు

2[illegible] సకామభక్తి, ధృవుడు

2[illegible]9 శ్రవణభక్తి గుణమాలిని

పేజీ

258 వ్యక్తిచే భగవత్ప్రాప్తి భీష్ముడు

265 పితృభక్తి శ్రీరాముడు

266 మాతృభక్తి వివిధాభిప్రాయములు

271 మాతాపితృసేవ ధర్మవ్యాధుడు

303 ఈశ్వరప్రాప్తికి సాధనా మార్గములు

304 గురుశుశ్రూషణము

306 గురుభక్తి ఏకలవ్యుడు

315 విశుద్ధభక్తి

,, స్త్రీలకు పతిభక్తియే సాధన

317 పురుషుల కర్తవ్యము

318 పాతివ్రత్యము సత్యాదేవి

330 వితంతువుల కర్తవ్యము కమలా దేవి చరిత్ర

357 జిజ్ఞాసాభక్తి

పేజీ

365 శాస్త్రజ్ఞానముగాక, పవిత్రహృదయములకే ప్రాప్యుడు

368 నచికేతుని చరిత్ర

378 త్యాగరాజు చరిత్ర

384 ఆర్తాభక్తి ద్రౌపది

386 అర్థార్థుడుకూడా భగవదారాధకుడే; గజేంద్రుడు

402 మధురభక్తి "రాధ"

404 భక్తివిషయమై ముముక్షువుల అభిప్రాయము

405 క్షుద్రదేవతారాధన ప్రశస్తమైనది కాదు

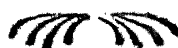
407 యుక్తియుక్తమైన ఉపాసనారాధించువానికి మోక్షమిచ్చుటలో భగవద్వ్యాఖ్యానము

409 భక్తిమాహాత్మ్యము

412 యతిగీతములు వివేకానందుడు

417 సంపూర్ణము

విషయసూచికా సమాప్తః

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
3	13	తేజరిలు	తేజరిల్లు
5	2	భక్తిని	భక్తికిని
7	4	అన్న	అని
,,	7	కెట్లుండేను	కెట్లుండేనో
8	7	మూలకము	మూలము
11	1	సోదరులును	సోదరులను
,,	12	యిహాసకీర్తి	యశాసకీర్తి
15	3	జతప్రోతమై	ఓతప్రోతమై
18	12	సేమి	సేవి
21	17	బడసి	బలసి
,,	18	లభిపదు	లభింపదు
25	18	ప్రప్రథము	ప్రప్రథమము
29	16	మధ్యయైన	మధ్యమైన
32	14	భగవానుడు	భగవానుని
33	12	పథ	పథ
36	1	వారు	వాడు
,,	2	మంత్ర	మైత్రి
,,	4	బుద్ధి	బుద్ధి
,,	9	లేదు	లేదో
39	1	భక్తికి	భక్తిచే
40	17	క్షేమములు	క్షేమము
41	5	చాకలింప	చాకలించి
,,	11	రాతుసులకు	రాతుసకు
42	3	అన	అని
43	7	బావును	శాపును
47	3	తై	జై
,,	4	మృదాని	మృదానీ
48	19	నిత్యముతై	నిత్యముతె

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
58	7	సెంపాందించు	పెంపొందింతు
57	10	భ్రాంతలక్ష	భ్రాంతిలక్ష
59	3	ఆసవ	ఆసమ
61	2	ధీశ్వదుడు	ధీశ్వరుడు
62	13	చేకూరుటయు	చేకూరుటయే
68	1	స్త్రదాత్మను	స్త్రదాత్మన
,,	2	మిరారి	మితారి
71	10	విపశ్చితం	విపశ్చితః
74	7	ప్రకృ	ప్రకృత
79	9	భార్యభర్త	భర్తభార్య
81	8	దాన్యము	ధాన్యము
82	3	స్యస్నైవా	స్వప్నైవా
89	8	శృతి	శ్రుతి
92	13	పోవుచుండెడి వారు	పోవుచుం డును
102	6	తీర్మానిచు	తీర్మానించు
114	2	చుండును	చుందును
115	4	దోషము	రోషము
124	1	తుంగద	తుంగగడ్డ
125	10	గడిగించు	గడించు
130	2	యొక	యొకని
,,	4	ముక్తికై	ముక్తికై
131	5	నిచ్చిన	నచ్చిన
135	8	ఆనాథలకు	అనాథులకు
136	12	వాక్య	వాక్స
,,	13	వహా	మహా
137	8	ద్రుతి	ధృతి
138	9	అలలి	అలవి

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
142	7	వృసహః	పృసహః
143	3	చిలివా	చితివా
,,	4	వ్రాలికి	వ్రాంకి
145	9	ఫగ	ఫల
147	11	నకుప్పు	[illegible]
149	11	కుగూ	కుతూ[illegible]
150	16	చెప్పు	చొప్పు
151	9	తం	సం
153	4	[illegible]	[illegible]
154	7	కొమప	కొమన
157	15	దమ్ముటి	[illegible]
150	1	శీలం	శీలలం
,,	11	తగణా	[illegible]
163	13	బిక్షు	[illegible]
168	10	దేవుది	దేవుడి
171	14	రయుకుట	యుమట
179	2	టంచ	[illegible]
,,	,,	వీథానాల	వీథానాల
,,	3	రూప్రులు	రూపులు
,,	9	పాలక్ప	పాలాక్ప
180	13	పదేరరి	సిద్ధేరవు
181	2	మభవ	[illegible]
186	11	వెరే	ప్రేరే
188	4	రే	గే
,,	11	రం	సం
191	6	[illegible]	[illegible]
194	15	పితా	పితృ
195	10	చున్నది	చున్నవి
196	1	ప్రాక్యజు	ప్రాక్యషు
,,	3	రొమవరి	[illegible]
202	7	[illegible]	[illegible]
203	4	[illegible]	[illegible]
211	4	గుట్టు	గుట్టి
,,	9	[illegible]	[illegible]
213	1	[illegible]	[illegible]
215	14	[illegible]	[illegible]
216	8	మొర్గ	మార్గ
217	9	లప్పిదుం	లప్పియుం
218	9	శీప్రులు	[illegible]
219	16	వరు	వంతు
225	4	[illegible]	[illegible]
234	7	[illegible]	[illegible]
235	8	పోవు	పోవు
236	3	వృషుః	పృషుః
,,	13	భిసా	[illegible]
237	9	పదపు	పవపు
,,	8	[illegible]	[illegible]
,,	10	యిద్దరి	యిద్దరి
,,	12	పేమించి	ప్రేమించి
240	3	వృత్తాంత	వృత్తాంత
,,	,,	ప్రశ్నించిరి	ప్రశ్నించెను
,,	5	ప్రణాము	ప్రణామ
,,	8	మానవ	మానావ
,,	9	తేను	తేపు
241	8	[illegible]	[illegible]
248	7	పరమేశ్వరు	పరమేశ్వరుని
,,	9	గో	గా
249	8	చుదుట	చుందుట
,,	12	[illegible]	[illegible]
251	8	పా	ప్యా

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
256	13	వరోప	పరోప
257	1	ము	రము
,,	4	రించినను	రించిన
,,	13	కావు	కావున
261	14	మార్చ్చరలెను	మార్చ్చగలను
265	8	వదవి	పదవి
266	5	తల్లిని	తండ్రిని
268	18	తోనే	తోనో
269	5	మాతసేవ	మాతృసేవ
,,	14	దా	ద్ధా
270	2	పాల	బాల
,,	14	శిరోమణి	సరోజని
271	1	ఆకాశ	ఆకార
౨౭౪	౧3	కాశవను	కౌశికుడు
౨౭౫	౬	మనదృష్ఠి	కుదృష్ఠి
౨౭౯	౧౧	హృద	హృద
౨౮౦	౧౦	యొంద	యొంతె
,,	౧౪	మేరుంస	మేమంతె
౨౮౧	౬	ద్ధీపిత	ద్దీపిత
౨౮౪	౧3	ప్రతివ్రత	పతివ్రత
౨౮౬	౧౮	వంపిన	పంపిన
౨౮౮	౬	సెపు	సేపు
౨౮౯	౧	సాధకు	సాధనకు
౨౯౨	౭	మనోసం	మనస్సం
౨౯3	౧	సాధకు	సాధనకు
౨౯౪	౧	పవితత	పవిత్రత
౨౯౫	౭	వూజ	పూజ
,,	౯	గోతిమల	రోమముల
,,	౧౦	వుడ	వుండ
౨౯౭	౧౨	,,	,,
3౦౧	౨	యుడగా	యుండగా
,,	౧౧	భవనము	భవము
3౦౨	౧	దుఃఖిచి	దుఃఖించి
3౦3	౧	పవర్త	ప్రివర్త
,,	3	శతంబును	శతంబు
3౦౬	3	శిపుకు	శివుకు
3౦౮	౭	వరచెను	పరచెను
3౦౭	౮	యుండ	యొండ
3౧౦	౧౧	నచ్చి	వచ్చి
3౧౧	౬	సముద	సముద్ర
,,	౮	యిన్నుక	యించుక
3౧౨	౧	విద్యాబా	విద్యాభ్యా
3౧౪	౨	పక్షతి	సుక్షత్రి
3౧౬	౨	నడపించు వాని	నడిపించని వాని
3౧౮	౯	చదువు	చదువు
3౨౨	౪	జెని	జెంని
,,	౫	నుచ	నుంచి
,,	౬	కేపవ	కేవల
3౨3	౨	హారిచి	హారించి
3౨౫	౮	అమ్ము	దమ్ము
3౨౭	౧3	లయును	లయును
33౨	౪	యీాదినమే	యీాదినము
3౪౫	౧౨	పోయునది	పోయినది
3౪౮	౧3	స్వా॥	....
3౫౦	౧౧	నూబోంట్లను	మాబోంట్లను
3౫౨	౧	జర్ఘూ	జంర్ఘూ
,,	౨	ధిచు	ధించు
3౫3	౫	నుడ	నుండ
3౫౬	౧3	నాన	నాన్న

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩౫౭	౨	కన్నిను	కన్నను
,,	౯	ఇంద్రీయ	ఇంద్రియ
౩౫౮	౪	పారర్ధి	ప్రార్ధి
౩౫౯	౨	దావహో	భావహో
౩౬౦	౧౦	శ్వేశా	స్వేశా
,,	౧౪	కష్ఠ	కష్ట
౩౬౪	౩	త్యాగరాజు	త్యాగరాజు
,,	,,	ధ్యానము	ధ్యానము
౩౬౬	౬	మిహార్ధ్యాని	మిహార్గ్యాని
,,	౧౩	యజ్ఞార్చ	యజ్ఞార్చ
౩౬౩	౬	కాయదు	కాలదు
౩౬౮	౧౪	అగుము	అడుగుము
౩౮౯	౧	గృహాము	గృహము
౩౯౧	౧౨	ప్రసాధము	ప్రసాదము
౩౯౩	౩	మునీద్రు	మునీంద్రు
౩౯౬	౨	దుఖితు	దుఃఖితు
౩౯౭	౧	హస్తై	హస్తి
,,	౬	అపనిదలు	ఆపనిందలు
౩౯౯	౧౨	గను	గను
౪౦౨	౪	కందుకు	?ందుకు
౪౦౪	౪	నాప	నావ
,,	౧౧	దేప	దేవ
౪౦౭		పాత్ర్య	పాత్ర్య
,,	౭	భా[illegible]	భాక్
౪౧౧	౧౩	భృశం	భృశం
౪౧౪	౧౫	లాకాక్ష	లోకాక్ష
౪౧౫	౯	క్రిద	క్రింద
,,	౧౫	పాదమి	పాదము

ఓమ్ తత్ సత్.

శ్రీ గురుభ్యో నమః.

భక్తి సోపానము.

ఉ. శ్రీరమణుండ నీవని యెరింగియు సంపద లిమ్మటంచు నిన్
గోరనుగాని, నీకొరకుగూర్చెద వాక్సుమదామ మెంతయో
కూరిమితోడ తోడ్పడుము కొంచపుదానను వీడబోకు నా
నేరము లెంచబోకు మదినిల్వుమి నెయ్యముమీర యీశ్వరా

గురుస్తుతి.

చ. దురితము లెల్లబాపి, దయతో బరతత్వ మెరుంగజేసి, దు
స్తరయగు మాయకవ్వల ప్రశాంతినినిల్పి జగంబునిండి యు
పరమ సుఖస్వరూపుడయి భాసిలు కారణమూర్తియైన స
ద్గురుని పదాంబుజద్వయికి కూరిమితోడ నమస్కరించెదన్.

శ్లో. భక్తోభక్తిగుణావృతే ముదమృతా పూర్ణేప్రసన్నే మనః
కుంభే సాంబ తవాంఘ్రి పల్లవయుగం సంస్థాప్య సంవిత్ఫలమ్
సత్వం మంత్రముదీరయన్ నిజశరీరాగార శుద్ధింవహన్
పుణ్యాహం ప్రకటీకరోమి రుచిరం కల్యాణ మాపాదయన్

(శివానందలహరి)

తా. లోకంబులో నొక కార్యము చేయబోవు మానవుడు భక్తియుక్తుఁడై తన గృహమును పరిశుభ్రపరిచి స్వచ్ఛమైన యుదకంబులతో నింపి, కలశంబును నూలుపోగులతో జుట్టి, చిగురుటాకులను, ఫలంబులను వుంచి, మంత్రంబులను పఠించుచు పుణ్యాహవాచనంబు చేయునట్లుగా; నేను, నా నానాభీష్టములకు కల్యాణంబు గావింప బూని, నాస్వకీయ భక్తియను నూలుపోగు జుట్టిన, నామనస్సను నిర్మలమైన కలశంబును, సంతోష మను నీటితో నింపి, నీ పాదపద్మములను చిగురుటాకుల నుంచి, జ్ఞానమను ఫలంబును అందుంచి, తారకమంత్రము నుచ్ఛరించుచు, పుణ్యాహవాచనము జరిగించుచు, నిరతము నీపాదయుగళముతే ధ్యానించుచుందును. అని శ్రీ శంకరాచార్యులవారు అన్నట్లుగా మనము సహితము భారతీయుల ముఖ్యోద్దేశము, వారిధర్మము ఆర్యుల సిద్ధాంతముల ననుకరి మటకే ఉత్సాహపూరితులమై మెలగవలయును. ప్రతి మానవుడు తన దాస్య శృంఖలముల తెగింపుకొనుటకే ప్రయత్నించవలయును. ఇట్టి ప్రయత్నముచు చూని, మానవకోట్లు చిన్న చిన్న భావములను అన్పదము లిచ్చుట మిక్కిలి శోచనీయము. నాటికిని, నేటికిని ఈశ్వర సందర్శన మార్గములు మన భారత దేశమున అనేకము లున్న వనుటకు సంశయము లేదు. దేవతలు సహితము పొందరాని మహాత్పదవి భారతీయులు పొందగలరు.

ఆస్తిక మహాశయులారా!

భారత భూమియందు ఉద్భవించుటయన్న; దేవతలకు సహితము దుర్లభము. కులపర్వతముల, మహానదులను భరియించు భారత భూమిని వర్ణింప నెవ్వరితరము.

సీ. వ్యోమ చుంబిత మహోద్భుత, హిమశైలమ్ము
భరియించుచుండు యీ, భరతభూమి
నర్మదా గంగాది నదుల, నెల్లప్పుడు
భరియించుచుండు యీ, భరతభూమి
సకల సస్యౌఘముల్ ప్రకృతి, సౌభాగ్యముల్
భరియించుచుండు యీ, భరతభూమి
కనకరత్నములుండు. ఖని సమూహమ్ముల
భరియించుచుండు యీ, భరతభూమి
గీ. దేశముల నెల్ల మిన్నగ, దేజరిల్లు
వరలుచుండును యెప్పుడు, వాసిమీర
దుర్భరస్థితి లేదు దీనికి, దురితదూర
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ, సుప్రకాశ.

యిట్టి పవిత్ర భారతభూమియందు మానవులై జన్మించిన ప్రతివారును భగవాను నారాధించియే కృతార్థులు కావలయును. భక్తియే పునాదిగా గలిగిన ఈ కర్మభూమి యందు భక్తులెందరేని యవతరించి మన కాదర్శప్రాయులైరి. తుకారామ్, తులసీదాసు, శ్రీకృష్ణచైతన్య, రామకృష్ణపరమహంస

స్వామి వివేకానంద, త్యాగరాజు, బమ్మెర పోతన, శ్రీరామ దాసుగారు, తిలక్, గాంధి, వెంకటరత్నం శర్మగారు, కబీరు, గురునానక్, శ్రీయేసుక్రీస్తు, మహమ్మదు, శ్రీసుబ్బదాసుగారు.

స్త్రీ లెందరేనియుగలరు. విద్యావతులై, భక్తి, [illegible] వెలయువారు సక్కుబాయి, మీరాబాయి, మొల్ల, సావిత్రి, దమయంతి, తరిగొండ వెంగమాంబ, జనాబాయి యిత్యాది జ్ఞానవతులు.

౧ పూర్వ భారత దేశమున, వెలిగించిరి
సఖులే జ్ఞాన దీ, పికలచేత
పూర్వ భారత దేశమున, కీర్తిగాంచిరి
సుదతులే ధర్మాను, ష్ఠానవలన
పూర్వ భారత దేశమున, రాజ్యమేలిరి
తరుణులే ధర్మమును, ప్రేమమున నిల్పి
పూర్వ భారత దేశమున, పేరుబడసిరి
లలనలే యుపనిష, త్తులరచించి

౨. యిప్పుడుమాత్రము లేరె. యూహించిచూడ
కమల, సత్యమ్మ, కస్తురిబాయి, కందకూరి
శ్రీసరోజిని భారతీ, సింహమధ్య
అబలలేగాదె విద్యచే, ప్రబలులగుదు
రార ద్రవ్యమింతైన వి, ద్యకుసమంబె.

ప్ర. ఇట్టి విద్యా, ధన, భక్తిధనము లార్జింప స్త్రీ, పురుష బేధ మేమియు లేదా? భక్తిని జ్ఞానమునకును పరస్పర బేధమున్నదా? బంధవిముక్తికి సాధనము ఏది?

ఉ. బంధమన; జనన మరణాది రూపమగు సంసారము. మోక్షమన; అట్టి బంధమునుండి తప్పించుకొనుటయే. బంధము కర్మము వలన ప్రాప్తించును. మోక్షము; బ్రహ్మాత్మైక జ్ఞానము చేత సిద్ధించును. జ్ఞానము; శ్రౌత స్మార్త కర్మలు, నిష్కామ బుద్ధితో నాచరించుటవలనను, చతుర్దశేంద్రియములు భగవంతునిపై నుంచి, ప్రార్థించి ఆనందించుట వలనను, 'పతంజలీఋషి ప్రోక్త అష్టాంగ యోగాదు'లభ్యసించుటవలననుపొందవచ్చును.

కాని భక్తిజ్ఞాన యోగాదులందెయ్యది ఆచరణీయమో, యెయ్యది సులభమొ, యెయ్యది సుగమమో యోజింపవలయు

అష్టాంగ యోగాదు లభ్యసించుట కష్టభూయిష్టమనియు, అద్దాన ప్రాప్తించెడు చిత్తవృత్తి నిరోధము సులభమగు యితర మార్గములచేత లభించుచుండగా ఈయది బహుజన ఆదరణీయము కాజాలక పోయినది.

ఇక భక్తిజ్ఞానములు సమానమగు యోగ్యతగలవియు సర్వజన ఆదరణీయము లగుచున్నవి. ఆధ్యాత్మ విచారముచే గానీ, అవ్యక్తోపాసనచే గాసీ గల్గు పరమేశ్వర జ్ఞానమే భక్తి కాగలదు.

గీ. 18 అ. 15 శ్లో.

శ్లో. భక్త్యా మా మభిజానాతి యావాన్ యశ్చాస్మి తత్వతః
తతో మాం తత్వతో జ్ఞాత్వా విశతే తదనంతరం.

తా. అర్జునా! నే నెంతవాడనో, నే నెవడనో యని నాయందు భక్తిచే వాడు నిజముగా నన్ను తెలుసుకొనును. యిట్లు నాయొక్క తాత్విక జ్ఞానము కలిగిన పిదప వాడు నాయందే ప్రవేశించును:

కావున యెట్టివాడైనను భక్తిలేనిది ముక్తిని పొందడు. సిద్ధియొక్కయు, ప్రేమయొక్కయు, (జ్ఞానముయొక్కయు) పరాకాష్ఠ భక్తి.

భక్తి, వుపాస్యము, వుపాసకుడు అని త్రివిధ భావ ములతో కూడినది,

భక్తి యొక్కయు, జ్ఞానము యొక్కయు పర్యవ సానము ముక్తి.

సూక్ష్మదృష్టితో చూచిన అవ్యక్తోపాసన జ్ఞానమనియు వ్యక్తోపాసన భక్తి మార్గమనియు చెప్ప నొప్పును.

(అవ్యక్తరూప బ్రహ్మమును.)

శృతి. 'ఏకమేవా ద్వితీయంబ్రహ్మ' ఛాందోపనిషత్.

శృతి. 'సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ' తైత్తిరీయము.

శ్రుతి. 'చైతన్యం బ్రహ్మ' నిరాలంబోపనిషత్.

శ్రుతి. 'విజ్ఞాన మానందం బ్రహ్మ' బృహదారణ్యకోపనిషత్.

శ్రుతి. 'ఋతమాత్మా పరం బ్రహ్మ' మహోపనిషత్.

అన శ్రుత్యాదులు పరబ్రహ్మ స్వరూపమును తెలుపుచుండుటచే యెట్టిపట్టుదలగల సాధకునికైనను నిరాఘాటముగా ఆచరణ దక్షుంబు కాదనినయెడ అస్థిర హృదయులగు అల్పజ్ఞానుల కెట్లుండును నేను చెప్పపనిలేదు.

జ్ఞానమార్గము చేతను, భక్తిమార్గము చేతను సాధ్యమగునది తుదకొక్కటియే యగుటచే పరమేశ్వరుని యొక్క అనుభవాత్మకమైన జ్ఞానముచేతనే చివరకు మోక్షము లభించునను సిద్ధాంతము రెండు మార్గముల యందును స్థిరమగుచున్నదిగదా? పరమేశ్వర రూపమును ప్రేమచే హృదయ వేదికపై ఆవాహించుకొని, తదాకారముగా చేయుట అనునది నొక మార్గముగా యున్నది. ఈ మార్గము లేక యీ సాధనము భారతీయుల సాంప్రదాయమున చిరకాలము నుండి వచ్చుచున్నది. దీనినే ఉపాసన లేక భక్తి అనిచెప్పుచున్నారు.

కావున జ్ఞానమార్గమున కంటెను భక్తిమార్గమునందే విశేష మహాత్మ్యము గలదని చెప్ప నొప్పును.

ఎట్లన జ్ఞాన మార్గము సర్వము బుద్ధిగమ్య మగుటచే అల్ప బుద్ధిగల మనుజుల కయ్యది క్లేశమయ మని గీత కూడా చెప్పుచున్నది.

గీ. 12 అ. 5 శ్లో.

శ్లో. క్లేశోఽధికతరస్తేషా మవ్యక్తాసక్తచేతసామ్
అవ్యక్తాహిగతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే.

తా. అవ్యక్తమునందు చిత్తము నేకాగ్రముగా చేయుట చాల కష్టమగును. కారణమేమి?

దేహేంద్రియాదులకు నీయుపాసనామార్గము స్వభావముగనే కష్టమగును యింద్రియములకగోచరమగుటచే నుపాసన నెనరించుట క్లేశమగును. భక్తిమార్గము శ్రద్ధామూలకము ప్రేమగమ్యము ప్రత్యక్షమగుటచే దాని నాచరించుట యెల్లవారికి సులభమగును. గాకను ఈయుపాసనకొరకు పరమేశ్వరుని వ్యక్తరూపుడనియు, అచింత్యుడనియు, సర్వసాక్షియును, సర్వవ్యాపియు, సర్వశక్తియుతుడు, జగదాత్మయునైన మన మాతనితో మాటలాడుననో మనము మాటలాడునో మన సుఖదుఃఖముల నెవరితో తెలుపుకొందుమో, యెవరు మనయొక్క అపరాధముల క్షమింతురో, నేనునీవాడను. నీవు నావాడవని యెవరితో చెప్పుకొందుమో, యెవరు మనల తండ్రివలె రక్షించి, తల్లివలె పోషించునో (గతిర్భర్తా ప్రభుస్సాక్షీ) అన్నట్లు మనయొక్కగతి, మనపోషణకర్తా, మనకుధని, మనకు సాక్షి, మనకు విశ్రాంతి, మనకు నివాసస్థానమో అట్టి పరమకారుణికస్వరూపుడగు పరమేశ్వరుని భక్తుడు ప్రార్థించును.

శా. నీకారుణ్యము నాపయిన్ గలుగుపొంటెన్ బెద్దకాలంబునే
నీకున్నిశ్చల భక్తిసేయవలయున్ నీచిత్తమే వచ్చినన్
నాకోర్కుల్ నెరవేర్తువా క్షణమ యత్నంబేమిలేకుండనే
నీకై జంకను నాకె నేవెరతు తండ్రీ భక్త చింతామణీ.

చ. తెలియక నన్నియున్ దెలిసి
తెంపున నెన్నియొ ఘోర పాపముల్
పలుకులఁ జేతలన్ మరియు
భావముచే నొనరించి వానినిన్
దలచి తలంచి కుందుదును
దధ్యముగా దయయుంచి బ్రోవగన్
బలుమరు నీదు నామమును
భక్తిజపింతును తండ్రి ఈశ్వరా.

యిట్లు ప్రార్థింపగా పరమ పూజ్యుఁడు సకలగుణ నిధాన మగు పరమేశ్వరుడే, మనుజుని యొక్క భక్తికొరకు స్వాభావముగనే యవతరించుచున్నాడని యే ధర్మము చూచినను గాన్పించుచున్నది.

భగవానుడు, భక్తులు ప్రార్థించిన సమయమునను, ధర్మమునకు హాని గలిగిన సమయమునను, సాధువులకు బాధ గలిగిన సమయమునను యిట్టి అత్యవసర సమయములయందు అవతరించుచుండును.

Bhakti.

గీ. 4 అ. 7 శ్లో.

శ్లో. యదా యదాహి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత
అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహం.

శ్లో. పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే

మన భగవంతుడు (ప్రహ్లాదుని ప్రార్థనవిని నృసింహావతారుడై యవతరించి శిష్టరక్షణ బిరుదును సార్థకపరచు కొనియె. అధర్మరూపులగు దుర్యోధనాదులు చెలరేగి ధర్మస్వరూపులగు పాండవులకు దాయ భాగ మీయకు, పలు బాధలు గావించిన సమయమున తాను ధర్మసంస్థాపకుండు గావున భగవానుడు శ్రీకృష్ణావతారుడై పాండవుల గెలిపించి ధర్మ స్థాపన గావించెను. పరమ సాధువులగు మునుల కష్టముల బాపుటకై ప్రభువు శ్రీరామావతారుడై సాధురక్షణ బిరుదు వహించెను.

ప్ర. అట్టి ధర్మరక్షణ చేయుటకై భగవానుడు ప్రతి యుగమునను జన్మించునా?

ఉ. అవును 'యుగే యుగే' అని తానే స్వయముగా చెప్పియుండుటచే ప్రతి యుగ మందును శరీరము ధరించి లోకులకు ఆదర్శప్రాయుడై తాననుసరించి లోకులచే అనుసరింప జేయుచుండును.

భారత సోదరులును, దాస్య శృంఖలముల నుండి విడిపించుటకై వచ్చియుండు గాంధీ మూర్తి భగవదవతారము గాదా.

సీ. భారతజాతికి భావ దాస్యము మాన్ప
నే మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె
హిందూ మహామ్మదీ యేకతలు బోగొట్ట
నే మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె
పాన పిశాచంబు పారద్రోలుటకునై
ఏ మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె
పరగ నహింసాఖ్య పద్ధతులను దెల్ప
నే మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె

గీ. నిట్టి 'గాంధీ'మహాపిత యిహాన కీర్తి
పరివిమలాధ్యాత్మ ఖని సత్య పాలకుండు
ధర్మ సంస్థను నెలకొల్ప ధరణిబుట్టె
యిట్టివే గాదె నీమూర్తు లెల్ల దేవా.

కావున భక్తి మార్గము మాధుర్యమని చెప్పుటకు భక్తులే సాక్షి.

విభక్తి లేకపోవుటయే భక్తి.

ప్రపంచ మంతయు తన యిష్టమూర్తి స్వరూపముగా గానవచ్చుటయే పరమభక్తి.

యిక జ్ఞాన మార్గమున కొన్ని ప్రతిబంధకములు గాన వచ్చుచున్నవి. జైమిని మీమాంసగాని, ఉపనిషత్తులనుగాని, వేదాంత సూత్రములనుగాని చూచినచో వానియందు స్వర్గ ప్రాప్తికి సాధన భూతములగు శ్రౌత, స్మార్త, కర్మలుగాని, మోక్షప్రాప్తి సాధన భూతములగు వేదాధ్యయనాదులు గాని చేయు నధికారము స్త్రీ శూద్రులకు లేదని శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు.

ప్ర. అయిన స్త్రీ శూద్రులకు మోక్షము లేదా?

ఉ. లేకేమి, కేవల శాస్త్రజన్యజ్ఞానులు అట్లు పలుకుదురు. ఉపనిషత్తులలో చక్కగా విచారించి చూచిన 'గార్గి, మైత్రేయి' మొదలగు స్త్రీజనులు పురాణముల యందు వినుతించిన 'విదురుడు' మొదలగు శూద్రులు జ్ఞానులై ముక్తిబొందినట్లు కానవచ్చుచున్నది. యింతియుండియు గీతా ధర్మములందు సహితము శ్రీకృష్ణపరమాత్మ,

గీ. ౯ అ. ౩౨ శ్లో.

శ్లో. మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేపి స్యుః పాపయోనయః।
స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాస్తేపి యాంతి పరాంగతిమ్.

తా. ఓయీ పార్థ! నన్నాశ్రయించి స్త్రీలు, వైశ్యులు, శూద్రులు మోక్షమును పొందుదురు. యింతేగాక పాపయోనులనియు, అంటరాని వారనియెడు వారును ప్ర

దృష్టిలో పరిగణింపబడువారు కూడా, పరమేశ్వరు నారాధించి నచో మోక్షమున కధికారులే.

శ్లో. వ్యాధస్యాచరణం ధ్రువస్యచ వయో విద్యా గజేంద్రస్యకా
కుబ్జాయాః కిమునామ రూపమధికం కింవా సుధామ్నోధనం
వంశః కోవిదురస్య యాదవపతే రుగ్రస్య కిం పౌరుషం
భక్త్యాతుష్యతి కేవలం నచ గుణైః భక్తిప్రియో మాధవః.

తా. వ్యాధుని ఆచరణమెట్టిది? ధ్రువుని వయస్సెంత? గజేంద్రు డెంతటి విద్వాంసుడు? కుబ్జ యెంతటి అందగత్తె? కుచేలు డెంతటి ధనికుడు? విదురు వంశ మెట్టిది? వీరియందు భగవానుడు ప్రీతి కనుపరుపలేదా? గాధలు విస్తరించి వ్రాయ నేల? మాధవుడు, కేవల భక్తిచేతనే సంతసించునుగాని, లాతి గుణంబులకై కోరుటలేదు.

నందనారను మాలవాడు. చూడుడు; బాల్యము నుండియు పవిత్రాచరణము గలిగి, తన మనోభావము లన్నియు ఈశ్వరునిపై నుంచి, తదీయారాధనా తత్పరుడై (తన్మయుడై) మోక్షమును పొందియున్నాడు. వాని యారాధనా విధానంబును గనుడు.

సీ. తగు పుష్పములు లేవు తండ్రి నీకర్పింప
మాపల్లె యనుకల మండె గాని

ధూప వస్తువు లిందు దొరకవు నాతండ్రి
కమగని యాత్మోక్లి కంపెగాని
దీపంబు నెచ్చోట బెట్టుదు నాతండ్రి
కోటిపుల్లల మంట గలదుగాని
మృష్టాన్నము లెట్లు సంభవించును తండ్రి
ముది గొడ్డు మాంసంబు ముక్కగాక

గీ. ఎట్లు నీపూజలయము చేయు దేను కటిక
వారి కులమున బుట్టిన వాడగాన
ఎట్లు నీకృప యిటు ప్రవహించునింక
ఎట్లు నీలోన చేరుదు హరను సాంబ.

సీ. ఆనంద బాష్పోద యమ్మున తిరమించు
కన్నులు వికసిత కమలములుగ
హరి విరించ్యాదుల కబ్బని సద్భక్తి
రస మభిషేక జలంబుగాగ
ఉద్ధృత పంచేంద్రియోదారు వర్తికలు క
దంబించు నీరాంజనంబుగాగ
ఆజన్మశుద్ధమై యతి పరిపక్వంచి
త్తమ్ము మహా నివేదనముగాగ

గీ. భవుని యర్చించి ధ్యానించి యాశ్రయించి
నిర్నిమేష విలోకన నిష్ఠబూని
తనువు పులకించి హర్షించి తలచి తలచి
తన్మయుండౌచు నాతండు ధరణి బడియె.

కావుననే కృష్ణపరమాత్మ. గీతాధర్మములు అర్జును నకు బోధించువేళ, అజ్ఞేయమగు అవ్యక్తమునే చెప్పక— ప్రతి చోటను అర్జునా! నాయందు సర్వము జతప్రోతమై యున్నది.

గీ. 7 అ. 7 శ్లో.

శ్లో. మత్తః పరతరంనా న్యత్కించి దస్తి ధనంజయ!
మయి సర్వ మిదం ప్రోతం సూత్రేమణిగణా ఇవ.

తా. నేను కాని దేదియు లేదు. సూత్రము నందు మణులవలె అన్నియు నాయందు వున్నవి. జగ మంతయు నాయందే కూర్చబడి యున్నది. అనియు—

గీ. 7 అ. 14 శ్లో.

శ్లో. దైవీహ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా
మామేవయే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరంతితే

తా గుణసంబంధమగు దాటరాని మాయను, నన్ను శరణు బొందినవాడు సులభముగా దాటగలడు. అనియు—

గీ. 9 అ. 29 శ్లో.

శ్లో. నమోహాం సర్వ భూతేషు నమేద్వేష్యోస్తి నప్రియః
యేభజంతి తుమాం భక్త్యా మయితే తేషు చాప్యహం.

తా. నేను సర్వ భూతములకును సమానుడను, నాకు ఒకరు ద్వేషు లనియు, ఒకరు ప్రియు లనియు లేరు. కాన యెవరు నన్ను భక్తితో సేవింతురో వానియందు నేను, నా యందు వారు వుందుము.

గీ. 9 అ. 4 శ్లో.

శ్లో. మయాతత మిదం సర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా
మత్స్థాని సర్వభూతాని నచాహం తేష్వవస్థితః.

తా. యింద్రియముల కగోచరమగు చైతన్యముచే సర్వ వస్తువుల యందును వ్యాపించి యున్నాను. భూతము లన్నియు నాయందున్నవి. కాని– నేను వానియందు లేను.

కావున— పరమాత్మ దర్శన మార్గములలో భక్తి మార్గము సర్వజన సులభమనియు, సర్వమత సమ్మతమనియు, సర్వోత్కృష్ట మనియు యెంచి నారదాది మహా ఋషులు (మోక్ష సాధన సామగ్ర్యాం భక్తి రేవ గరీయసి, స్వస్వరూపా నుసంధానం భక్తిరిత్యభిధీయతే) యని శంకరులు నిర్వచించిరి.

దైవిక గుణములు లేనివాడు యిట్టి భక్తిని అనుకరింపఁ జాలడు. దైవిక గుణములే సర్వ మతములకు ఆవశ్యకములు. అసుర గుణములు సర్వ మతముల యందు త్యాజ్యము లైనవి.

దైవిక గుణుడు మతము ద్వారా పరమేశ్వరుని పొందును,

అసుర గుణుడు మతసంబంధ కలహకారణు డగుచున్నాడు.

ప్ర. ఏమేమి? అసుర గుణము లనియు, దైవ గుణము లనియు గుణములు రెండు విధములా? అవి యెట్లు?

ఉ భగవానుడు గీతా గానము చేయు సమయమున, 'దైవాసుర సంప ద్విభాగ'మని వేరుగా ఒక అధ్యాయమునే అర్జునునకు బోధించి యున్నవాడు

భగవద్గీతా పారాయణమునుఁ జేయువారు నేటికి ని ఆ అధ్యాయమును చక్కగా గమనించి తమ యందున్న అసుర గుణములను పారదోలి, దైవిక గుణముల నాశ్రయించి భగవత్కరుణకు పాత్రులగుటకై ప్రయత్నించు చుందురు.

గీ. 16 అ. 5 శ్లో.

శ్లో. దైవీ సంపద్వి మోక్షాయ నింబంధా మాసురీమతా.

కావున, దైవ సంపద మోక్షప్రదమనియు, అసుర సంపద బంధమనియు సెలవిచ్చి యున్నారు. దైవ సంపదకు తగు గుణములు భగవానుడు తెలిపియున్నారు.

గీ. 16 అ. 1,2,3 శ్లో.

శ్లో. అభయం సత్వసంశుద్ధిః జ్ఞానయోగ వ్యవస్థితిః
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవమ్.

శ్లో. అహింసా సత్య మక్రోధ స్త్యాగశ్శాంతి రపైశునమ్
దయాభూతే ష్వలోలత్వం మార్దవం హ్రీరచాపలమ్.

శ్లో. తేజః క్షమా ధృతి శ్శౌచ మద్రోహో నాతిమానితా
భవంతి సంపదం దైవీ మభిజాతస్య పాండవ.

ఉ. అభయం అనగా, [illegible] ఆత్మ స్థైర్యముచే భయమును పోగొట్టుకొనవలెను.

సత్వ సంశుద్ధి. అంతఃకరణ శుద్ధి అనగా ఇతరుల పాపముల నెంచకుండుట, తాను పాపము చేయకుండుట.

ప్ర. పాపములన నేమి?

ఉ. పరుల కపకారము చేయుట పాపము, పరుల కుపకారము చేయుట పుణ్యము. (పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనం) అన్నారు. కావున—

"జ్ఞానయోగ వ్యవస్థితః" జ్ఞాన యోగమునందు స్థిరముగా నుండుట దానము, దమము అనగా (యింద్రియ నిగ్రహము) యజ్ఞము (మంచిపనియందు ఆసక్తి) స్వాధ్యాయము, తపస్సు, ఆర్జవము, అహింస, సత్యము, క్రోధ రాహిత్యము, త్యాగము, శాంతి, పరుల దోషముల ప్రకటింప కుండుట, భూత దయ, లోలుడు కాకుండుట, మృదుత్వము, లజ్జ, చపలములేకుండుట, తేజస్సు, క్షమ (ఓర్పు) ధైర్యము, శౌచము, పరులకు ద్రోహము చేయకుండుట, గర్వము లేకుండుట యీ యిరువది యారు గుణములు దైవీ సంపద యనబడును. ఇవి ఈశ్వరుని చేరుటకునై యేర్పడిన కల్యాణ గుణములు.

ఇవియే ఆత్మగుణములు. మోక్ష హేతువు లనబడినవి. ఈ గుణము లన్నియు నెవ్వని యందు దీప్తమైనను కొంఅవపడక— పరిపూర్ణములై యుండునో వాడే మోక్షార్హు డగును. కావున— ముముక్షువగువాడు దీని నొక్కొక్కటిగా దీసుకొని మననము చేసి యనుష్ఠానమునకు దెచ్చుకొనవలయును. అన్నియు నొక్కసారిగా సాధించుట కష్టము కేవల శబ్దోచ్ఛారణవలన ఫలసిద్ధి కలుగనేరదు. మొట్టమొదట పెద్దల వలన విని, మననముచేసి ఆగుణము యొక్క స్వరూపము మనస్సున చక్కగా నాటునట్లు చేయవలయును. పిమ్మట

దినచర్య యందు సమయము వేసగి నప్పుడెల్లఁ జప నడవడి యుండాగుణము నుంపవలయును. ఆచరణము లేని మననము ఫలమియ్య నోపదు. మననము లేని ఆచరణము తారుమారగును. సమగ్రి ఫలమియ్యదు.

పరమాత్ముని "నరసింహాచార్య గారిచే రచింప బడిన భగవద్గీతాసారమున" దైవిక గుణముల నుద్దేశించి యిట్లు వ్రాసియున్నారు. దాని నిచ్చట పొందుపరచినాము.

మొదట 'అభయము' నుద్దేశించి విచారింతము. భయమునకు కారణమేమి? కోరిన వస్తువు లభింపక పోవుననుటయు, వున్న వస్తువునకు లోపము వచ్చుననుటయు ముఖ్యములగు భయ కారణములు. అన్యపదార్థాపేక్ష ప్రకృతిమయములగు ఇంద్రియాదులకు గలదు గాని, ఆత్మకు లేదు. ఆత్మకంటె భిన్న పదార్థము లేదు. కావున— ఆత్మకు అన్య పదార్థాపేక్ష లేదు. ఆత్మకు నాశము లేదు. కావున క్షీణము లేదు. గనుక ఆత్మకు భయప్రసక్తి లేదు.

ఆత్మవంతునకే అభయము, సత్వము స్థిరముగ నమరి యుండును. భయము— ప్రకృతి గుణము. అభయ మాత్మ

గుణము. యింద్రియములను, మనస్సును జయించి ఆత్మారాముడై యుండువానికి అభయము సహజమై యుండును. అది యుండెనేని తక్కిన గుణము లెల్ల సులభ మగును. గనుకనే యిచ్చట అభయము మొదట పేర్కొన బడినది.

రెండవది. 'సత్వ సంశుద్ధి' అనగా మనస్సు నిర్మలముగా నుండుట. మనుజునకు బంధ మోక్షములకు మనస్సే కారణము, అది స్వభావముగా నిర్మలమైన వస్తువు. అయినను కామ క్రోధములతో కూడియుందు నేని కల్మష మై యుండును. సమస్త దుర్గుణములకు కామమే మూలకారణము. కామము వలన క్రోధము కలుగును. క్రోధము వలన మోహము జనించును. మోహావేశ మయినపుడు ఉన్న తెలివికూడా పోయి వాని స్థితి తారుమారగును. ఇతరులను వంచించి తాను లాభము పొందవలయు నను కోరిక, ఇతరులు బాగున్న చూచి యోర్వజాలకుండుట మొదలగు దుర్గుణము లన్నియు గలుగును. కావున— కామము పూర్తిగా నిర్మూలము చేయవలయును.

కామ క్రోధములు బడసి యుండు వానికి దైవీ సంపత్తు యెన్నటికిని లభి పదు దానిం జయించినవాడే సత్వ శుద్ధి

గలవాడు, ఈవిషయము చక్కగా మనస్సున నాటుకొనవలె ననినచో మూడవ గుణమగు 'జ్ఞానయోగ వ్యాసక్తి' అవశ్యము కావలయును. అట్లనగా ఆత్మజ్ఞానోపాయముం దెలిసికొని ఆపరికారము నిష్ఠలోనుండుట శాస్త్రవిచారము చేతను పెద్దలవద్ద శ్రవణము చేయుట చేతను, ఆత్మస్వరూపము, అనాత్మస్వరూపము లెస్సగా తెలిసికొనవలెను. జ్ఞానము తెలిసిన విషయమును ఆచరణయందుంచుకొనుటయే యోగము. యీ రెండును గూడనేని జ్ఞానయోగమగును. పై చెప్పిన మూడు గుణములు ప్రధానములైనవి. యివి జీవుని స్వరూపత్రయమునకు సంబంధించిన వని చెప్పనగు.

ఇమ్మూడును చక్కగ కుదిరినచోట తక్కిన వన్నియు తమంతటకుదురును. పై చెప్పిన (26) గుణములు ఒక్కొక్కటిగా దీసికొని వివరింప బూనినచో గ్రంథ బాహుళ్యమగును.

మిగిలిన (23) గుణములలో సర్వోత్కృష్టమైనవి యింక మూడుగలవు. 1 భూతదయ, 2 సత్యము, 3 శౌచము.

దయా, సత్య, శౌచములు లేనివాడు అసురకోటిలో చేరిన వాడగును,

రామాయణమున ఆంజనేయుడు లంకకు పోయి సీతాదేవిని దర్శించి తిరిగివచ్చిన పిమ్మట లంకలోనుండు రాక్షసుల వృత్తాంతము చెప్పు నపుడు— "దయా సత్యంచ శౌచంచ నాస్తి తేషాం దురాత్మనాం" ఆ దురాత్ములకు దయా, సత్య, శౌచములు లేవని చెప్పినాడు. అవి లేవు గనుకనే వారు రాక్షసులైరి. యివి యున్న మతమే ధర్మమతము.

రామకృష్ణ పరమహంసగారు ప్రతి మతము యొక్క వుద్దేశ్యము ఆమూలాగ్రముగా తెలిసికొనుటకై అనేక సాధనలను గావించి– సాధనానంతరం ప్రపూర్ణులైరి. గావున– మన మట్టివారినే ప్రమాణముగా అంగీకరించిననేగాని; భక్తి యననేమొ? మన మేమార్గ మవలంభించిన భక్తితత్వ మెరుగ గలమొ? భక్తి శబ్దమున కర్థ మెద్దియో? మహాత్ముల జీవితములు యేలాగున సార్థక్య పరుచుకొనగలిగిరో? యెరుగవలసి యున్నది.

కాసీ— మన దేశము అనేక మతముల కాలవాలము వైష్ణవ మతమనియు అనగా (విశిష్టాద్వైత మనియు) ద్వైత మనియు, అద్వైత మనియు, వల్లభ, చార్వాక, కాపాలిక,

భైరవ, బుద్ధ, ఆర్యమత, బ్రహ్మమత, ఇంకను ఎన్నియో మతములు, అసంఖ్యాకములుగలవు.

ప్ర. అయిన యేమతముద్వారా, భగవంతుడు సులభుడు?

ఉ. మతముయొక్క సంపూర్ణవుద్దేశ్యము తెలసినచో భగవంతు డన్నిటను సులభుడు.

కావుననే రామకృష్ణపరమహంసాదులు, సర్వమతసారంబు నెరిగి మహామాయిని, జ్ఞానస్వరూపిణిని, కాళికాదేవిని, తామువిలిచిన పలుకునట్లు గావించికొనిరి. స్వామివివేకానందుడు, నాగమహాశయుడు, అఘోరీమణి, గౌరీమాయి, గోలపమాయి, వీరందరు సర్వమతసారము నెరింగి మాయను తమవశగతము గావించుకొనినవారే, మాయకు లోబడినవారుకారు. అనగా (ప్రకృతిబద్ధులుకారని అర్థము) ఇట్టివారికి భగవానుడత్యంత సులభు డన్నచో నాశ్చర్యమా? ఇట్టివారే పరమ భక్తులు.

మనమట్టి సర్వమతసార మెరుగవలె నన్నచో, దాని సమగ్రవిమర్శన మవసరమై యున్నది.

వీనియొక్క సౌలభ్యముచేతనే మనము భక్తిమాధుర్యము నెఱుంగగలము.

'వివేకానంద స్వామివారు' యిట్లు చెప్పి యున్నారు. "ఎన్ని మతములున్నను నాకు సమ్మతమే యింకను యెక్కువగా నున్నను నాకిష్టమే అందరకు అన్నిమార్గములు దొరకును. ఏమార్గమున పోయిన నేమి? చేరున దొక్కచోటికే గదా" అనిరి.

కాని— సాధారణులమగు మన జీవితములలో భగవంతునియందు విశ్వాసము, భారము పెట్టక, అహంకారమునకు లోనగుచున్నాము. భగవంతునిపై విశ్వాసముంచి నడచువారికి తప్పక ఫలము గలుగును. ఫలము, సేవను, విశ్వాసమును, భక్తిని పట్టియుండును.

ప్ర. ప్రిప్రిధమున నే యీశ్వరునిపై నెట్లు విశ్వాసము కుదురు. విశ్వాస మన్నను, భక్తి యన్నను ఒక్కటియేనా?

ఉ. అవును. "పూజ్యేషు అనురాగో భక్తిః"

పూజ్యులయందు అనురాగము గలిగియుండుట భక్తి యని 'విద్యానాథుఁడు' వక్కాణించెను.

"సాకస్మైచిత్ పరమా ప్రేమ రూపా" ఎవరిమీఁద నైనను నిర్మలమైన ప్రేమ గలిగి యుండుటయే భక్తి యని నారద భక్తిసూత్రముల యందును, "సాపరానురక్తిరీశ్వరే" యీశ్వరుని యందు అంతములేని ప్రేమ కలిగి యుండుటయే శ్రేష్ఠమైన భక్తి యని శాండిల్య సూత్రముల యందును, వాసుదేవుని యందలి ప్రేమయు, సర్వభూతముల యందు భగవంతుం డాత్మ గలండని విశ్వాస ముంచి, సన్మానము చేయుటయు, భక్తియని భాగవతాది గ్రంథముల యందును నిర్వచింప బడియున్నది.

పాశ్చాత్యులు సయితము పై అర్థమునే ప్రతిపాదించి యున్నారు. భగవంతుఁడు ప్రేమస్వరూపుఁడు, ప్రేమ భగవత్స్వరూపము, ప్రేమ యొక్కటియే సృష్టి సింహాసనము నధిరోహించి పాలించుచున్నది. పాలింపగలదు!

యే మానవుని హృదయమున ప్రేమ నిమగ్నమై యుండునో, ఏమానవుని హృదయమున ఈశ్వర విశ్వాసము

తాండవించు చుండునో వారిముఖమున దివ్య తేజస్సు మూర్తీభవించి యుండును. వారి మాటలు అమృత తుల్యములై యుండును. హృదయమున శాంతము నెలకొల్పబడియుండును.

ప్రేమ లేనివాడు పరుల నేరములనే యెంచుచుండును గానీ- ఓర్పన నేమొ నెరుగడు. మనోధైర్యము వాని హృదయమున నిలువజాలదు యిట్టివానికి ఈశ్వర విశ్వాస మరుదు.

ప్ర. విశ్వాసము లేనివాడు భక్తిమాధుర్యము నెరుంగ గలండా?

'శ్రీకృష్ణ చైతన్యావతారము, నిర్మల ప్రేమా వతారము' వీరు బంగాళా దేశమున జన్మించిరి. పాపులను సయితము క్షమించిన ప్రేమమూర్తి. వర్తమానకాలమున మహాత్మ గాంధి 'సత్యాగ్రహ'మను పేరున శాంతిని, తన ప్రేమను స్థాపించు చున్నారు గదా.

సీ. వైరి పట్లను ద్వేష భావంబు వలదన్న
న్యాయంబు దెలుపు సత్యాగ్రహంబు
ప్రాణమేగినను దౌర్జన్యంబు వలదంచు
ఆదరించెడును సత్యాగ్రహంబు

కష్టంబు లెన్నైన నిష్టంబులో సైచు
ఆత్మశక్తిచ్చు సత్యాగ్రహంబు
ప్రతికూల మభివృద్ధి పరచుకోలంది తా
నభివృద్ధిగాంచు సత్యాగ్రహంబు

గీ. ధర్మ సమరంబు బోలు సత్యాగ్రహంబు
ఆయుధములంట బోదు సత్యాగ్రహంబు
అపజయము నొంద దెపుడు సత్యాగ్రహంబు
అట్టి సత్యాగ్రహమె దిక్కు హైందవులకు

ఆకాలమున చైతన్యస్వామి చేసిన త్యాగము చూడుడు. ప్రభువు.

సీ. కరకులై మొరకులై కరవాలములు బూని
పడనీడు మీపైన భక్తులార
దుడుకులై వెడగులై దుండగీండ్రను బూని
పడనిండు మీపైన భక్తులార
తులువలై పలువలై దోర్దర్పమును బూని
పడనిండు మీపైన భక్తులార
విరసులై దురుసులై విప్రవర్షము బూని
పడనిండు మీపైన భక్తులార

గీ. కష్టలే పరిధానమ్ములు గాగ మూర్ఖ
పాళి పడనిండు మీపైన భక్తులార
శాంతమే పరిధానంబుగా చల్లనైన
భక్తిరసదార జల్లెడు భక్తులార

కావున పరమ ప్రేమ స్వరూపమగు యిట్టి శాంతిలేక యెట్టి మతావలంబకు లైనను పరమేశ్వరుని పొందజాలరు.

సీ. క్రీస్తుమతంబె బల్ శ్రేష్ఠమంచనియెడు
క్రైస్తవ సోదర ఘనుడు గానీ
యిస్లాము సుమతంబె యెక్కుడం చనియెడు
వరమహామ్మదు జాతి వరుడుగాని
శాక్తేయ మతమె స శాస్త్రీయ మనియెడు
శక్తి పూజను జేయు జనుడుగాని
పరగ శైవ మతంబు పరిశుద్ధ మనిదెల్పు
తనరెడి వరలింగ ధారిగాని

గీ. మధ్వుయైనను మరియు రామానుజీయు
డైన నద్వైతి యైనను నాథ్యుడైన
శాంతిరసమును బొందగ జాలకున్న
నిన్ను గాంచుట సున్న ఆ పన్నరక్ష.

యిట్టి శాంతి రసమును వెదజల్లు ప్రేమ రస పూరిత భక్తియే శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస గారి జీవితమున వారు దేవిని ప్రార్థించినది చూడుడు.

ఓయమ్మా! నీ దయా దాక్షిణ్యముల పైననే ఆధారపడియుంటిని. నిత్యమును నిన్ను తలంచునట్లు చేయుము. ఇంద్రియ సుఖములను గాని, కీర్తిగాని, గొప్పగొప్ప శక్తులనుగాని, సిద్ధులను గాని నేను కోరుట లేదు. నీయందు శుద్ధమగు ప్రేమ కోరికలచే కలుషితముగాని ప్రేమ, ప్రపంచ సుఖములపై వాంఛలేని ప్రేమ, అట్టి ప్రేమయే నాకిచ్చుటకు ప్రార్థించు చున్నాను. ప్రపంచ వ్యామోహములలో బడి నిన్ను మరచునట్లు చేయకుము. కామినీ కాంచనములను నాదగ్గఱకు రానీయకుము. అమ్మా! నీకంటె నాకెవ్వరును లేరని నీవే యెరుగుదువు. నీ నామము నెట్లుచ్చరించవలయునో తెలియదు. జ్ఞానహీనుడను. నీదయచే నీయందు శుద్ధమగు ప్రేమ గలుగు నట్లాశీర్వదింపుము. అని వేడిరి.

ప్ర. యిట్టి పవిత్ర భావపూరిత భక్తి ప్రథమముననే మానవున కెట్లుగలుగును?

ఉ. కలుగుట దుస్తరము. సోపాన పంక్తివలె క్రమ క్రమాభి వృద్ధి కావలసియున్నది.

ప్ర అభివృద్ధికి మార్గమేమి?

ఉ. మహా భక్తులగు ప్రహ్లాదాదులు భక్త్యభివృద్ధి మార్గములను తెలిపి యున్నారు.

మ. తను హ్పాద్భావల సఖ్యముఁ
శ్రవణముఁ, దాసత్వముఁ,
వందనార్చనముల్, సేవయు,
నాత్మలో నెరుకయుఁ, సంకీర్తనల్,
చింతనం బను నీతొమ్మిది భక్తి మార్గముల
సర్వాత్మున్ హరిన్నమ్మి
సజ్జనుడై యుండుట భద్రమంచు
దలతుఁ సత్యంబు దైత్యోత్తమా.

పై చెప్పఁబడిన తొమ్మిది మార్గములే గాక— ఇంకను అనేక మార్గములు కలవు. యివన్నియు భక్తిసౌధము చేర సోపానముల వంటివి. మార్గములు వేరు వేరున్న మాత్రమున నే ఒకటితో నొకటి కెట్టి సంబంధము లేదనుటకు వీలులేదు. పరంజ్యోతి స్వరూప మొక్కటి యైనను వివిధాకృతులు జెందునట్లును, వివిధముల చెప్పఁను నట్లును భక్తి సహితము వివిధ నామంబుల చెల్లు చున్నది.

1 అహేతుకభక్తి
2 రాగాత్మక భక్తి
3 వైధ భక్తి
4 సహేతుక భక్తి
5 జిజ్ఞాసా భక్తి
6 మాతృ భక్తి
7 పితృ భక్తి
8 పతి భక్తి
9 దాస్య భక్తి
10 సేవా భక్తి
11 గౌణ భక్తి
12 ఆర్త భక్తి

ఇట్లు భక్తి సోపానము లెన్నియేని గలవు. భక్తి యన భగవానుడు ఆరాధనము సంబంధ గాక సర్వత్రి వెల్లు చున్నది.

ప్ర. యీ చెప్పిన అన్ని మార్గములను ఒక్కడు అను కరింప సాధ్యపడునా?

ఈ సంపూర్ణ భక్తివిశ్వాసములు గలవారై ఒకమార్గము ననుసరించినను మానవజీవిత యాత్రాగమ్యస్థానమగు యా పరమేశ్వరుని చేరగలరు. చేరియున్నారు.

పూర్వము భారత దేశములో భరతవంశ సంజాతుడగు పరీక్షిత్తనురాజు శాపగ్రస్తుడై ఆకారణమున విరక్తుడై శుకయోగివలన మహాభక్తుల జీవిత చరిత్రమగు భాగవతమును, ఏడహోరాత్రములు సంపూర్ణ విశ్వాసముతో శ్రవణముచేసి, తద్వారా మహాభక్తి హృదయమున పాదుకొనగా కైవల్యము చూరకొనియెను. కీర్తనముచేత కట్వాంగుడు, ప్రహ్లాదుడు మొదలగు మహాభక్తులు తరించిరి.

తే. ఏదిజపియింప నమృతమై యెసగుచుండు
నేది సద్ధర్మపదమని యెరుగదగిన
దదియె సద్భక్తియోగంబు నావహించు
మూర్తిమంతంబు దా హరి కీర్తనంబు.

[భాగవతము]

పరమ భాగవతు డగు ప్రహ్లాదుడు కీర్తనా పరగవశత్వమున ఇట్లు వర్ణించి యున్నాడు.

సీ. దనుజారి లీలావతారంబు లాదిలీ
శౌర్యకర్మంబులు సద్గుణములు
విని భక్తుడగువాడు వేడ్కతో పులకించి
కన్నుల హర్షాశ్రుకణములొలుక
గద్గదస్వరముతో గమలాక్ష నైసింఠ
వరద నారాయణ వాసుదేవ
యనుచు నొత్తిలి పాడు నాడు న్నాక్రోశించు
నగుఁజింతనము సేయు నతిరయనహ్చ

గీ. మరులుగొనియుండు దనలోన మాటలాడు
వేల్పుసోకిన పురుషుని వృత్తిదిరుగు
బంధములబాసి యజ్ఞానపటలి గాల్చి
విష్ణు పాలించు తుది భక్తి వివశుడగుచు.

ఇట్లు కీర్తనలచే పండరిభక్తులు, శ్రీ త్యాగరాజు, జయదేవులు, శ్రీ నారాయణ తీర్థులు మొదలగువారు తరించిరి. కీర్తించువారి నుద్దేశించి గీతామాత యిట్లు చెప్పుచున్నది.

గీ. 9 అ. 14 శ్లో.

శ్లో. సతతం కీర్తయంతోమాం యతంతశ్చ దృఢవ్రతాః
నమస్యంతశ్చమాం భక్త్యా నిత్యయుక్తా ఉపాసతే.

సంకీర్తనము, నృత్యము, అర్చన, వందనము, ఉపాసనాది దృఢవ్రతములు, ఈ మొదలయినవానిచే కొందరు మహాత్ములు నన్ను సేవించుచున్నారని భగవానులు సెలవిచ్చిరి.

శ్రీకృష్ణచైతన్యస్వామివారు, శ్రీశంకరాచార్యులు, ఉడయవర్లు మొదలగు మహాత్ములు సంకీర్తనాకాండము నుజ్జ్వింప జేసిరి.

భగవానుడు గీతయందు భక్తియోగమున చెప్పిన భక్తునిలక్షణములు వీర్లయందు మూర్తిభవించినవి.

గీ. 12 అ. 13 శ్లో.

శ్లో॥ అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రఃకరుణ యేవచ
నిర్మమోనిరహంకార సమదుఃఖ స్సుఖక్షమీ.

గీ 12 అ, 14 శ్లో.

శ్లో. సంతుష్ట స్సతతం యోగి యతాత్మా దృఢనిశ్చయః
మయ్యర్పితమనో బుద్ధి ర్యోమద్భక్త స్సమే ప్రియః.

తా. ఎవ్వారిని ద్వేషింపనివాడును, సర్వభూతములయం దును మంత్రభావముతో సంచరించువాడును, మమత్వబుద్ధియు, అహంకారము లేనివాడును, దయగలవాడును, సుఖదుఃఖముల యందు సమానబుద్ధి కలవాడును, క్షమగలవాడును, ఎల్లప్పుడు సంతుష్టుడును, మనోనిగ్రహము కలిగినవాడును, దృఢనిశ్చయము అనగా ఆత్మనిశ్చయము గలవాడును, నాయందు స్థాపబడిన మనోబుద్ధులు గలవాడును, నాకత్యంత భక్తుడును అగు యోగి, నాకుమిక్కిలి ప్రియుడు.

లోకులవలన యెవరికి భయములేదు అనగా, వ్యాకులపరుపబడడో, లోకమును తాను వ్యాకులపరుపడో, అట్టివాడును, హర్షము, భయము, క్రోధము, అను వానిచే వికారము నొందడో, వాడు, నాకు ప్రియుడు. నిరపేక్షుడు, ఒకపదార్థము కావలయునను ఆశలేనివాడు నాకుచాలాప్రియుడు. ఇట్టి గుణములే ప్రతిమానవుడు సాధనచేయవలయును.

రామకృష్ణపరమహంస గారి సలహా చూదుడు.

హరి నామము; చెవిని బడగానే,— వెల్లివిరియు భాష్పములును, గగుర్పాటు చిహ్నములును, స్వామి పేరు

వినినంతనే, కంఠమునుండి నీరు ప్రవహించెనా? రోమము నిక్కబొడుచుకొనెనా? అట్టి భక్తుడు నిజముగా జ్ఞానియైనట్లె.— జ్ఞానమే వేదాంత సారమని రామకృష్ణులు సెలవిచ్చిరి.

వేదాంతమునకు 'శంకరాచార్యులవారు' చేసిన అర్థము సత్యమైనదే. దానిం గూర్చి 'రామానుజాచార్యులవారు' చెప్పినది వారి విశిష్టాద్వైతమును సత్యమే. నరునందలి అంతరాత్మ ప్రబోధము గాంచినగాని వానికి బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము కాదు.

తర్కద్వారమున గలుగు జ్ఞానము ఒకరకము, ధ్యానమువలన గలుగు జ్ఞానము వేరొకరకము, మఱియు భగవత్ప్రసన్నముచే గలుగు జ్ఞానము ఒకరకము. మనుజునందు శుద్ధసత్వము ప్రధానముగ నున్నపుడు అతడు కేవలము భగవద్ధ్యానమున కాలముగడుపును. ఏయితర వ్యాపారమునందును వానికి శీలవు ఉండదు.

ప్రారబ్ధవశమున కొందరు యిట్టి శుద్ధసత్వగుణము గలవారై పుట్టుదురు. కాని, నిష్కామకర్మలను పూనికతో చేయుచుండినయెడల శుద్ధసత్వగుణము అలవడగలదు. రజోగుణ

ముతో మిశ్రమమైన సత్వగుణము గలవాని మనస్సు వేరు వేరు దిశలకు లాగబడును. నేను ప్రపంచమునకు మేలుగూర్చుచున్నాను అహంభావము తెచ్చిపెట్టును. కావుననే సామాన్య "జీవులు" లోకోపకారమునకు పూనుట చాలాఅపాయకరము.

కానీ— ఇతరుల క్షేమమునిమిత్తము అపేక్షయేమియు లేకుండా పనిచేయు నెడల అపాయ ముండదు. నిష్కామ కర్మయనగా యిటువంటిదే. అటువంటి కార్యము చేయుట వాంఛనీయమే? కానీ, అందరు చేయజాలరు చాలాకష్టము.

భక్తిమార్గ మందుగల గొప్పదనము యింకనొకటి గలదు స్వభావముననే యింద్రియనిగ్రహము, కామ క్రోధ రాహిత్యము కలిగి బ్రహ్మ సాక్షాత్కార లక్షణములు భక్త్యావేశమునందు కానుపించును.

కనుకనే భక్తిని ఒక పెద్దపులిగాఁ బోల్చినాడు పెద్దపులి మృగములను దిగమ్రింగులాగున, భక్తి నరునిశత్రువగు మను కామ క్రోధాది దుష్టగుణములను మ్రింగివేయును.

ఒక్కసారి భగవద్భక్తికి పూర్ణబోధమును పొందెనా, కామము, క్రోధము, మున్నగు దుర్వ్యసనము లన్నియు నిర్మూలము లగును.

యిట్టిభక్తి పరవశత్వము పొందినవారికే హృదయము ప్రేమమయ మగును. ఆసమయమున ఇది లోకసేవ, మానవ సేవ, ఇది భగవంతునిసేవ అను భేధభావములేక సేవ స్వధర్మ మని తలంచును. అట్టిసేవయేకదా! తన్మయత్వమును గలిగించును.

మనస్సు యెట్టిదశయందున్నప్పుడు యిట్టి తన్మయత్వము గలుగును? అనిప్రశ్న. శ్రీ రామకృష్ణపరమహంసగారిని కొందరు ప్రశ్నించి నపుడు, మనస్సు ప్రశాంతముగా నున్నపుడు, భగవంతుడు సాక్షాత్కరించును. మనోజలధిని వాంఛలనెడు గాడ్పులు కల్లోల పరచుచో— అందు దేవుని ప్రతిబింబము గోచరించదు భగవత్సాక్షాత్కారము అట్టి దశయందు అసంభవము. హృదయ మెప్పుడును నిరాశ ననుకరించ వలయునే గానీ ఆశనుబెంచరాదు. ఆశయనునది పురోగమనమునకు ప్రబలశత్రువు. మనుజుడు తాను మననముజేయు రూపమునుపొంది తన్మయు డగును. పెద్దపెద్ద ధాన్యపుకొట్ల ద్వారములకడ పే

లాలు మూటలుగల స్థలమునందు యెలుకబోనులు పెట్టుదురు. ఆ పేలాల వాసనచేత లాగబడి యెలుకలు ధాన్యపుగింజల రుచినివిడిచి బోనులోనికి పోవును. అందు అవిచిక్కుకొని చచ్చును. జీవునిగతి అట్లగుచున్నది. కామాదులను తృప్తిపరచుకొనుటచేత గలుగును. అల్పసుఖములకంటె యెన్నిరెట్లో కోట్లు సుఖప్రదమగు తన్మయానందము అనగా, బ్రహ్మానందమునకు చేరువనే జీవుడున్నాడు. కాని— ఆబ్రహ్మానందమును యనుభవించుటకు మారుగా, ప్రాపంచిక విషయసుఖముల వాసనచేత లాగబడి భ్రాంతుడై యందే మరణించుచున్నాడు, అని నుడివిరి. యిట్టివాడు భగవంతుని సేవించి తరింప జాలడు. కావున సేవాభక్తియు చక్కని సోపానము.

సుగ్రీవ, నల, నీల, అంగద, జాంబవదాదు లందరు శ్రీరామదాసులే. అయినను అంజనేయుడు, వీరలయందు ముఖ్యుడు. నూరామడ విస్తీర్ణముగల సముద్రమును గోష్పాదమువలెదాటి లంకప్రవేశించి సీతాన్వేషణము గావించి పేరాతివీరులగు రాక్షసుల సంహరించి లంకను అగ్నికి అతిథ్యముగా నొసంగి శ్రీరామ సాన్నిధ్యముచేరి, జానకి క్షేమములు పరిభువనకెరింగించిన దాసుడు.

ప్రభుదాసన్యాయము. ఆంజనేయుడు చక్కగ నెఱింగిన పండితుడు.

సీ. రఘురాము పంపున లంకాపురంబుపై
చెంగున వారధి చొకళింప
జానకిఁ గనుగొని జననాథు డిచ్చిన
ముద్రిక గురుతుగా ముదిత కొసగి
వనజాక్షి యిచ్చిన ఘన శిరో మణిదెచ్చి
భీకరాకారుడై పెరిగి నిలిచి
వనమెల్ల పెకలించి వనపాలకుల జంపి
అక్షయ కుమారుని హతము జేసి

గీ. జలధి లంఘించి రాక్షసుల క్షయముజేసి
పట్టణముగాల్చి రఘురాము పాలికేగి
వినుతికెక్కిన కపులలో వెలసినట్టి
శత్రుసమవర్తి హనుమంత చక్రవర్తి.

కావున,— ఆంజనేయాదులు దాస్య భక్తి మాధుర్యము నెరింగి తరించిరి.

'శబరి'యను బోయత శ్రీరాముని పూజించి తరించెను కావుననే,— 'త్యాగరాజు' "యెంతని నేనఁ జెందుతు శబరి భాగ్యము" అను గానముఁ జేసిరి.

వీరందరు ప్రీతి ఫలముఁ గోరక పరమేశ్వర ప్రీతిగా నాచరించుటచే అహేతుక భక్తియై చేసినది.

ఉత్తమ భక్తు డెన్నటికిని ఐహికముల నపేక్షింపడు.

శ్లో. నిత్యానందరసాలయం సురమునిస్వాంతాంబుజాతాశ్రయం
స్వచ్ఛం సద్విజ సేవితం కలుష హృత్సద్వాస
నావిష్కృతమ్
శంభుధ్యాన సరోవరం వ్రజమనో హంసావతంస స్థిరం
కిం క్షుద్రాశ్రయ పల్వలభ్రమణ సంజాతశ్రమం ప్రాప్స్యసి.
శివానందలహరి.

తా. ఓ మనో రాజహంసమా! క్షుద్ర దేవతల నాశ్రయించుటవల్ల కొన్ని పాపములు తొలగిన తొలగుఁగాక, శాశ్వతానందము చేకూరదు. అది కేవలము నీవు నిలచెడు

చిన్నచిన్న గుంటలకెల్ల బోయి శ్రమజెందుటగాని వేరుకాదు అట్టి వట్టియాయాస మేలపడియెదవు? శంభుధ్యానము చేయుము. అది మహా సరోవరము, అందు శాశ్వతానందము, జలముగను. దేవతలు, మునులు మున్నగువారి చిత్తములు— కమలములుగను స్థిరముగా నిండియుండును. బ్రాహ్మణ క్షత్రియాదులగు పెద్దలెల్లరును, హంసాది పక్షులుగా నిత్యము సేవించుచుందురు. అది పాపము లెల్లఁ బాపును. సత్కర్మ సంస్కారమునగాని లభింపదు. మంచిమంచి వాసనలను వెదజల్లుచుండును. తక్కిన చెరువులవలె నది యొకప్పుడునుతరుగు నది కాదు. బహిరంగ సాధనములను విడిచి, యంతరంగ సాధనము నవలంభింపు మని ముఖ్యాభిప్రాయము.

కావున,— ఉత్తమ భక్తుడు తన మానస రాజహంసంబును పరమేశ్వరుని పాద కమలముల నివాసమైయుండు భక్తి సరోవరంబుననే విహరింపఁజేయును.

భగవానుడే నుడివి యుండుట గనుడు?

శ్లో. నపారమేష్ట్యం న మహేంద్రధిష్ణ్యం
న సార్వభౌమం న రసాధిపత్యం

న యోగసిద్ధీ రపున ర్భవంహి
మయ్యర్పితాత్మే చ్ఛతి మద్వినాన్యత్.

తా. నాకంతరాత్మను సమర్పించినవాఁడు బ్రహ్మ పదంబును, ఇంద్రపదంబును. సార్వభౌమ పదంబును, రసాధిపత్య పదంబును వెయ్యేల తుదకు యోగసిద్ధిని. మోక్షము నైనను కోరఁడు. అట్టి భక్తాగ్రగణ్యునకు నాపైనప్ప, లాతి వానిపై కోరిక యుండదు.

మ. నీతో నవ్వులు, నర్మగర్భితములున్
నీతోడ సల్లాపముల్,
నీతో ముద్దులు, ముచ్చటల్, మురిపముల్,
నీతోడ విజ్ఞాపనల్.
నీతో నాటలు, పాట, లేకతములున్
నీతో జగం బంతయున్
నీతో నేనును? నీవు భక్తునకు
తండ్రీ! భక్తచింతామణీ.

ప్ర. అయిన భక్తుని లక్ష్యమేది?

ఉ. భక్తుని లక్ష్యము ముక్తియే కాని,- వాడద్దాని సయితము ఆసింపడు. ముక్తి కాంతయే భక్తున కభిముఖియై పాదములంటి తన్ను గైకొమ్మని బ్రతిమాలుకొనును.

శ్లో॥ యది భవతి ముకుందే భక్తిరానందసాంద్రా
విలుఠతి చరణాబ్జే మోక్ష సామ్రాజ్యలక్ష్మీః.

శుకయోగి మొదలగు వారిని మోక్షకాంత వెంబడించినదని భాగవతము నందు తెలుపబడి యున్నది.

సీ. ప్రతి నిమేషము పర బ్రహ్మంబు నీక్షించి
మదిఁజొక్కి వెలుపల మరచువాడు
కమలంబుమీఁది భృంగముల కైవడి మోము
పై నెరసిన కేశ పటలివాడు
గెలువఁ బ్రసి మాయ నం గీకరించిన భంగి
వసనంబు గట్టక వచ్చువాడు
సంగిగాడని వెంట జాటు భూతములు నా
బాలుర హాస శబ్దములవాడు

తే. మహిత పదజాను జంఘోరు మధ్యహస్త
బాహు వక్షో గళానన ఫాల కర్ణ
నాసికా గండ మస్తక నయన యుగళు
డైన యవధూత మూర్తి వా డరుగుదెంచె.

ఉ. ఈరసి లోకులం గినిసి యెగ్గులు వల్కనివాడు
గోరికల్ గోరనివాడు గూటువల గూడనివాడు వృథా
ప్రపంచముం
జేరనివాడు దైవగతి జేరిన లాభముజూచి తుష్టుడై
నేరనివాని చందమున నేర్పులు చూపనివాడు వొండియుఁ.

ఆ. అమ్మహాత్ము షోడశాబ్ద వయోరూప
గమన గుణ విలాస కౌశలములు
ముక్తికాంతసూచి మోహిత యగునన
నితర కాంత లెల్ల నేమిసెప్ప.

భాగవతము.

'శ్రీ శంకరాచార్యులు' స యి త ము యీలాగున నే
నుడివి యున్నారు.

శ్లో. నమోక్షస్యాకాంక్షా భవ విభవ వాంఛాపిచ నమే
నవిజ్ఞానాపేక్షా శశముఖి సుఖేచ్ఛాపిన పునః
అతస్త్వాం యాచేహం జననీ జననం యాతు మమవై
మృడాని రుద్రాణి శివశివ భవానీతి జపతః.

తా. హే జననీ! నాకు మోక్షమువలదు. విభవములు వలదు. విజ్ఞానము వలదు. శారీరక సంబంధ సౌందర్యము వలదు జన్మమెత్తినది మొదలు నీ అనంత నామములు జపించునట్లు వరము దయచేయుమని శంకరిని వేడుకొనిరి.

ముక్తి; పూర్ణ వైరాగ్యము గలిగిన భక్తునే వరింప గలదు.

శ్లో. భోగే రోగభయం, కులే చ్యుతి భయం,
విత్తే నృపాలాద్భయం,
మానే దైన్య భయం, బలే రిపు భయం,
రూపే జరాయా భయమ్,
శాస్త్రే వాదభయం, గుణే ఖలభయం,
కాయే కృతాంతాద్భయం.

సర్వం వస్తుభయాన్వితం భువి నృణాం
వైరాగ్య మేవా భయమ్.
భర్తృహరి.

అ. సంపూర్ణ భోగము లనుభవించుచో రోగము లెక్కడ వచ్చునో యను భయముగలదు. పేరు ప్రతిష్ఠలుగల సత్కులమందు పుట్టితి మనుకొను నపుడే యకార్య కరణము వలన నెప్పుడు అప్రతిష్ట వాటిల్లునో యను భయము కలదు. ఐశ్వర్యవంతుల మనుకొను నపు డే రాజు గైకొనునో యను భయము గలదు. అభిమానవంతుల మనుకొను నపుడే దైన్య మెప్పుడు అనగా దీనత్వమెప్పుడు సంప్రాప్తమగునో యను భయము గలదు. బలవంతుడనుగదా యని యనుకొనినప్పుడు శత్రువు లోడింతురో యను భయము గలదు. చక్కదనము గలదుగదా యను కొనునప్పుడు ముసలితనము వచ్చునో యను భయముగలదు. శాస్త్రజ్ఞు డనుకొను నప్పుడు ప్రతి వాదమువల్ల భయము గలదు. సద్గుణము గలదుగదా యను కొను నప్పుడు దుర్మార్గుల వలన భయముగలదు. శరీరవృద్ధిష్ఠి యెక్కువ అయినప్పుడు చావు భయము యెక్కువగా కనబడు చున్నది. చక్కగా విచారించిన సర్వ వస్తువులును భయా న్వితములై వైరాగ్య మొక్కటియే నిర్భయమైనది.

శ్లో. భోగాస్తుఙ్గ తరఙ్గ భఙ్గతరళాః ప్రాణా క్షణధ్వంసినః
స్తోకాన్యేవదినాని యౌవనసుఖ స్ఫూర్తిః ప్రియాసుస్థితా
తత్సంసార మ సారమేవ నిఖిలం బుద్ధ్వాబుధా బోధకా
లోకానుగ్రహ పేశలేన మనసాయ త్నస్సమాధీయతామ్.

ఉ. తుంగ తరంగ భంగముల లోఁ
దులదూఁగు విలోల భోగముల్
భంగపడున్ నిమేషమున
ప్రాణము కొన్నిదినంబులే సుఖం
బంగనలందు నిట్లు మది నారసి
బ్రహ్మవిచార యత్నము
పూంగుచు జేయగా వలయు
భూరిజగద్ధిత బుద్ధిఁ బండితుల్.

చ. జలదములోని క్రొమ్మెరుఁగు
జాయలు భోగ పరంపరల్ మహా
నిల పరిఘట్టితాబ్జ దళనీర
తుషారము జీవితంబు చం

చలతరముల్ వయోభి మత
సౌఖ్యము లీగతి నాలకించి స
భ్యులు పరమాత్మ యోగమున
బుద్ధి ఘటింపుడు సత్వరంబుగన్.

భర్తృహరి.

ఉ. ఎందు వసించి ధన్యుడు విధీంద్ర
ముఖామర కోటినెల్ల నెం
చుం దృణమట్ల దేని జవిజూచుటచే
రసహీన భావముం
జెందు జగ త్ప్రభుత్వమును
జెప్పగరాని యనంత కేవలా
నందము దానియందు మది
నాటుము మానుము నీచ భోగముల్.

వైరాగ్యము నుద్దేశించి 'పతంజలి మహాఋషి'—

సూ. "బ్రహ్మచర్య ప్రతిష్ఠాయాం వీర్యలాభః"

బ్రహ్మచర్యము నభ్యసించుట వలన బ్రహ్మవర్చస్సు గలుగును. బ్రహ్మమును ధారణచేయుటకు తగిన శుద్ధమైన తేజస్సు ఉదయించును. దీనివల్ల ఆత్మజ్ఞానము చేకూరును. యింద్రియములను నష్టపరచక కాపాడుచుండ వలయును. తైలము గల జ్యోతి; చీకటిని పారద్రోలి, గృహములో గల అన్ని వస్తువులను ప్రకాశింప జేయునట్లు— బ్రహ్మచర్యము దివ్య ప్రకాశమగు ఓజస్సుగా మారుచుండును. అట్టి వానికి ప్రకృతియందు గల సమస్త సూక్ష్మ తత్వములును మనో దృష్టికి గోచర మగును.

ప్ర. గృహస్థునకు ఇట్టి తేజము పొందుటకు వీలులేదా?

ఉ. పొందవచ్చును. గాని,— ఓజశ్శాలియై మనస్సు సంపూర్ణముగా పరమేశ్వరుని యందు లయమైనప్పుడు బ్రహ్మచర్యము వైరాగ్యమునకు దారిఁజూపును. వైరాగ్యము జ్ఞాన భక్తిని ప్రసాదించును. రామకృష్ణ పరమహంస సలహాయందు:—

సంసార లంపటవు బేరగాండ్రు తుచ్ఛ భోగములపై వుచ్చు పప్పులకునై దేవులాడు చున్నారు. సంసార కల్మష మంటని అమలజీవులకు మాత్రమే భగవద్భక్తి దొరకగలదు. వానికి ఒకేదృష్టి, స్వామి పాదారవిందములపై నిశ్చలముగా మనస్సును నిలువుచే.— ఏకైక వాంఛ. భోగవాంఛ తగ్గిన కొలది భగవద్భక్తి పెంపొందు చుండును. అతడు భగవంతుని యందు నిలయ మేర్పరచుకొని వానియందు ఆనంద మనుభ వించు. లజ్జా భయములను విడనాడును. ఇట్టి భక్తునకు వైరాగ్యము తానుగా లభించును. మొత్తముపై జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యములు అన్నియు నొక్కచోట పరిపూర్ణత నొందిన జ్ఞాని యన్నను, భక్తుడన్నను, యోగియన్నను సరియె.

దేవమానియగు నారదులవారును తన భక్తి సూత్ర ములయందు:—

సూ. 3. "అమృత స్వరూపాచ"

తా. భక్తి జనన మరణరూపక మైన సంసారమును

దుదముట్ట జేయును. గాన,- అమృత స్వరూపము గలదని చెప్పబడినది.

భాగవతము:

మయిభక్తిర్హి భూతానా మమృతత్వాయ కల్పతే.

తా. ప్రాణికోట్లకు నాయందు నిర్మల భక్తి జనించిన జనన మరణముల నుండి తొలగించి, అమృత తత్వమును పొందించును.

ఒకానొక 'పారసీక కవి' వ్రాసిన దాని కనువాదము.

గీ. ఖనిజ ముల నుండి అంకురం బునకు ప్రాకి
అంకురము నుండి జంతువై యంతమీద
మానవుడనైతి భయమేల మాను దింక
మరణమున నున్న తత్వమే యరయుచుంటి
మానవత్వము వీడి యే దేని దేవ
యోనుల జనింతు నచ్చోట నుండరాదు

నిత్యుఁ డీశ్వరు డితర మనిత్యమె గద
దైవిక స్వరూపమును గూడ ధారవోసి
ఆ యవాఙ్మానస పరిత్య గాత్ముఁడైన
ఏక మేవా ద్వితీయ మం దైక్యమౌదు.

సూ. 4. యల్లబ్ధ్వా పుమాన్ సిద్ధో భవ త్యమృతో భవతి
తృప్తో భవతి.

తా. భక్తిని పొందిన మానవుడు పరిపూర్ణుడు మగణ
రహితుడు, తృప్తుడు, వీడే స్వార్థత్యాగి.

గీ. భవ మహారోగ లోప హం భావములకు
దైవ భక్తియె దివ్యౌషధంబు చూవె
భక్తి తీవ్రత మానావ మానముల క
తీత మగుట నె స్వార్థపు త్యాగ మనిరి.

దైవభక్తిచే యిట్టివి సహజముగనే కలుగు చుండును

ఒక పుష్పము వికసింపగనే మానవున కానంద మొదవును. కాని,- వాని నానందపరచుట కది వికసింపదు. దాని నైజ మది.

ప్ర. యెట్టి దశయందు యిట్టివి సహజము లగును? అట్టిభక్తి యెట్టిది?

ఉ. భగవంతునిపై అత్యంత గాఢానురాగమున. ఇయ్యది మహా భావములతో గూడి లభించుచుండు. దీ ని నే 'రాగాత్మక భక్తి' యని చెప్పుదురు.

శ్లో. ఇష్టే స్వారసికో రాగః పరమా నిష్కృతో భవేత్
తన్మయా యాభవేద్భక్తి స్సాత్ర రాగాత్మ కోదిత.

అ. అభిలషిత వస్తువులపై మానసము నబిడా వేగము గలిగియుంట రాగము. రాగ మయమగు భక్తి రాగాత్మక భక్తి సరిల్లలామములు (నదులు) సాగరము నుద్దేశించి పరు విడుటయు భృంగ గణములు (తుమ్మెదలు) మధుపానాభిలాషులై పుష్పముల నాశ్రయించుటయు పాభాతకాలమున

(తెల్లవారు సమయమున) మలయ సమీరము పుష్పిత లతా కుంజమును కదలించి పుష్పాదిని రాల్పుటయు, సంధ్యారాగము తన సంజ కెంజాయలను నలు దిశల ప్రసరింపఁ జేయుటయు యిత్యాదులు ప్రకృతి సహజములు. అయ్యవి ప్రయత్న పూర్వకముగా అట్లు చేయుట లేదు.

ఆలాగున భగవానుని స్వభావంబుగనే ప్రేమించుట రాగాత్మక భక్తియనబడును.

యిట్టి భక్తి నిష్కాపట్యము.

ప్రపంచక వ్యావృత్తులు గల వారి భక్తి సాధనా ఫలితము. తాత్కాలితము. ఆసంస్కారములు చాలాకాలము నిలువవు. కాని నిరంతరము భగవద్భక్తి సలుపువారు ప్రతి శ్వాసముతోనూ యీశ్వరు నామోచ్చారణము చేయుదురు.

సర్వ విషయము లందును విరాగమున్ను, యీశ్వరుని యందు రాగముగలవాడు రాగాత్మకభక్తి గలవాడని 'శ్రీరామ కృష్ణుడు' సలహా యిచ్చినాడు.

అట్టి భక్తియందు మధురము గలదని 'గోపికలు' శ్రీ కృష్ణ పరమాత్మను చేరి తరించిరి.

మ, అకటా! నమ్మితిమేము క్రూరుడవె
నిన్నాశించి మాయిండ్లలో
సకల వ్యాప్తుల డించి నీపద
సరోజాతంబు లర్చింప చి
క్కక యేతెంచితి మీశు
డాఢ్యుడు ముము తొసక్తలం గాంచు పా
లిక గావందగు గావవే విడవ
మే లే కాంతలం బ్రాంతలన్.

మ. పతులం బిడ్డల బంధుల న్సతుల
కున్పాటించు శే ధర్మ
పద్ధతియానంటివి దేహ ధారిణులకున్
ధర్మజ్ఞ! చింతింపుమా?
పతి పుత్రాదిక నామ మూర్తివగుచు
న్భాసిల్లు నీయందు ద

త్పతి పుత్రాధిక వాంఛలన్నలిపి
సంభావించు టన్యాయమే? [భాగవతము.]

భక్తిసూత్రము.

సూ. 2. "యథా వ్రజ గోపికానారి."

బృందావన మండలి గోపికల ప్రేమ యట్టిదే.

సీ. నీపాదకమలంబు నెమ్మి డగ్గరగాని
తరలిపోవంగ పాదములు రావు
నీకరాబ్జంబులు నెఱి నంటితివగాని
తక్కిన పనికి హస్తములు సారవు
నీవాగమృతధార నిండ గ్రోలగగాని
చెవు లన్యభాషలు చేరి వినవు
నీసుందరాకృతి నియతి జూడగగాని
చూడ వన్యంబుల చూడ్కి కవలం
గీ. నిన్నెకాని పలుక నేరవు మాజిహ్వ
లొల్లననుచు బలుక నోడవీవు

మా మనంబులేల మరలించి దొంగిలి
తేమి సేయువార మింక కృష్ణ.

ఇట్టి మధురభక్తి రసావేశమున పరవశలైరి. ఆ సమ
యమున గోపికల భక్తిని పరీక్షించ దలచి కృష్ణుఁడదృశ్యుఁడై
న సమయమున గోపికలు ప్రతి వృక్షమును, ప్రతి లతను,
ప్రతిపక్షిని ప్రతిజంతువునుతమ యిష్టమూర్తి నుద్దేశించిప్రశ్నిం
చిరేగాని, అన్యప్రశ్నలుగాని, అన్యసంభాషణగాని వారికిలేదు

సీ. పున్నాగ! కానవే పున్నాగ వందితు
దిలకంబ! కానవే తిలక నిటలు
ఘనసార! కానవే ఘనసార శోభితు
బంధూక! కానవే బంధు మిత్రు
మన్మథ! కానవే మన్మథాకారుని
వంశంబ! కానవే వంశ ధరుని
చందన! కానవే చందన శీతలు
కుందంబ! కానవే కుంద రదను

గీ. ఇంద్రభూజమ! కానవే యింద్రవిభవు
కువలవృక్షమ! కానవే కువలయేశు
ప్రియకపాదప! కానవే ప్రియు విహారు
ననుచు కృష్ణుని వెదకి రయ్యబ్జముఖులు.

సీ. అదె నందనందను డంతర్హితుం డయ్యె
పాటలీతరులార! పట్టరమ్మ
హేలావతుల కృష్ణు యేల పాసితివని
మైలేమలతలార! యడుగరమ్మ
వనజాక్షు డిచటికి వచ్చి డాగడు గదా
చూతమంజరులార! చూడరమ్మ
మానినీ మదనుతో మారాక యెరిగించి
మాధవీలతలార! మనుపరమ్మ

ఆ. జాతి సతులబాయ నీతియె హరికని
జాతులార దిశల జాటరమ్మ
కదళులార! పోయి కదలించి శిఖిపింఛ
జూటుదెచ్చి కరుణ జూపరమ్మ.

ఇట్లు ఆ పరమేశుని అత్యంత మధుర స్వరముతో పిలుచుచూ, పాడుచు నేడ్వగా,— ఆ జగదీశ్వరుడు ఆయోగేశ్వరేశ్వరుడు ఆ ప్రేమ మూర్తి సర్వాలంకార శోభితుడై మోహనాకారుడై వారికి సాక్షాత్కరించినాడు.

యిట్లు మానవ జీవితములో యెవని హృదయము రాగమయ మగునో వాడు ధన్యుడు.

ఒక 'గోపిక' యిట్లు గాఢాను రాగము భగవానుని పై నుంచి,—

ఉ. ఒక్క లతాంగి మాధవుని
యుజ్జ్వల రూపము చూడ్కి
తీగలం జిక్కగబట్టి హృ
ద్గతము జేసి వెలిం జనకుండ నేత్రముల్
గ్రక్కన మూసి మేన బుల
కమ్ములు గ్రమ్మగ గౌగలించుచున్

చొక్కములైన లోచవుల
జొక్కుచు నుండును యోగినైవడిన్.

ఇట్లు మధుర భక్తియందు మునిఁగి, లీలాశుకులు

కరుణను పాదుకొల్పిన జగంబు
కటాక్ష సుధాగసాప్తిచే
పరిణిత పల్లవ ప్రసవ పక్వ
ఫలంబునుగా నొనర్చుచున్
చిరుత మిటారి ప్రాయమున
చెల్వగు చక్కదనాల వంటన
మ్మురహరు బూర్ణచంద్రముఖు
మోహన వల్లవ మేఘు గొల్చెదన్.

కావున,— ఇట్లు రాగ మయమగు భక్తిచే కలుగు లాభము, భగవంతునితోటి అమిత సఖ్యము చేకూరుటయు, సఖ్యభక్తిచే అనేకమంది మనోలయము గావించువారు గలరు.

'అక్రూరుడు, యుద్ధవుడు, అర్జునుడు, గోపాలురు' మొదలగువారు భగవంతుని యందు సఖ్య భక్తిచే విశ్వరూపము దర్శనము చేయ గలిగిరి.

'అక్రూరుడు' శ్రీకృష్ణుని తోటి మధురకు వెళ్లు సమయమున భగవంతుని విశ్వరూపమును చూచి ఆ మహానందములో లీనమై ప్రార్థించెను.

క. నీలోన లేని చోద్యము
లే లోకములందు జెప్ప రీశ్వర నీట
న్నేలన్ నింగిని దిక్కుల
నీలో చోద్యంబు లెల్ల నెగడె మహాత్మా.

యీలాగున నే అర్జునునకు గీతోపదేశ కాలంబున శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ విశ్వరూప దర్శనము చేయించి, అతనికి గలిగిన సంశయము లన్నియునుతీర్చి మిక్కిలిదయతో అర్జునా!

గీ. 11 అ. 52, 53, 54 శ్లో.

శ్లో. సుదర్శన మిదం రూపం దృష్టవా నసియన్మమ
దేవా అప్యస్యరూపస్య నిత్యం దర్శన కాంక్షిణః.

శ్లో. నాహం వేదైర్నతపసా నదానే నచేజ్యయా
శక్యఏవం విధోద్రష్టుం దృష్టవానసి మాంయథా.

శ్లో. భక్త్యాత్వనన్యయా శక్య అహమేవం విధోర్జున
జ్ఞాతుం ద్రష్టుంచ తత్త్వేన ప్రవేష్టుంచ పరంతప.

అర్జునా! నీచే చూడబడిన నాయొక్క స్వరూపమును చూచుట మిక్కిలి కష్టము. దేవతలు సహితము యీరూపమును జూడవలయునని కోరు చుందురు. నీవు నన్ను చూచి నటుల వేదములచేత గాని, దానములచేత గాని, యజ్ఞముల చేత గాని యెవ్వరును నన్ను చూచుటకు వీలులేదు.

ప్ర. అయిన,— వేదశాస్త్ర. దానము, యజ్ఞములు అ ప్రశస్తములా?

ఉ. ఊరక చిలుక వలె పలికెడు వేద శాస్త్రములు గాని, కీర్తి కొరకాచరించెడి దానములు గాని, ప్రతిఫలాపేక్షతో చేసెడి దానములు గాని, పాత్రాపాత్రల నెరుంగక చేసెడి దానములు వ్యర్థములనిరి.

కానీ,— అర్థము తోను, భావము తోను కలిసి, తన ఉత్తీర్ణతకు దైవ భక్తి కాస్పదమైనచో వేదశాస్త్రములు ప్రమాణములె.

గీ. 6 అ. 4 శ్లో.

శ్లో. తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణంతే కార్యాకార్య వ్యవస్థితౌ
జ్ఞాత్వా శాస్త్ర విధానోక్తం కర్మకర్తుమిహార్హసి.

కార్యా కార్య వ్యవస్థ యనగా,— కర్తవ్య మిది, అ కర్తవ్య మిది అనగా,— చేయగూడనిది ఇది యనిన్ని చేయవలసినది యిది అనిన్ని, నీకు తెలియక పోయినప్పుడు తెలియుటకు శాస్త్రము వుండ వలయును. అని ప్రభువు సెల విచ్చియున్నారు.

ప్ర. మానవుని కర్తవ్య మేమి?

ఉ. శ్లో. నీచాశ్రయం న కర్తవ్యం కర్తవ్యం మహ దాశ్రయం.

అన్నట్లు సర్వ జగదాశ్రియుడగు పరమేశ్వరు నారాధించి ఆశ్రియించ వలయును గాని, దేహ జన్య విషయముల నాశ్రియించుట తగదని చెప్పిరి.

ఇదియే మానవుని కర్తవ్యము.

ఈశ్వరుడు కర్తవ్యములకై కాలము వేచియుండుమన లేదు. కానీ,— కాలమునకు తగు కర్తవ్యముల నిర్వర్తింపమనుచున్నాడు.

అట్లు గానిచో, యీ వేదములుగాని, యీ శాస్త్రములు గాని, యీ భూదేవత్వ శాంతత్వముగాని చాలవు.

కావుననే,— ప్రహ్లాదుడు,—

కం. చాలదు భూదేవత్వము
చాలదు దేవత్వ మధిక శాంతత్వములున్
చాలదు హరి మెప్పింప వి
శాలోద్యములార! భక్తి చాలిన భంగిన్.

కం. చిక్కఁడు వ్రతముల క్రతువుల
చిక్కఁడు దానముల శౌచ శీల తపములఁ
చిక్కఁడు యుక్తిని భక్తిని
చిక్కిన క్రియ నచ్యుతుండు సిద్ధముసుండీ.

శా. శోధింపంబడె సర్వశాస్త్రములు రక్షోనాథ వెయ్యేటికిఁ
గాధల్మాధవ శేముషీ తరణి సాంగత్యంబునఁ గాక; దు
ర్మేధం దాటగవచ్చునే సుత వధూ మీనోగ్ర వాంఛా మద
క్రోధోల్లోల విశాల సంసృతి మహా ఘోరామితాంభోనిధిఁ.

కావున.— పూరక శాస్త్ర పరిశోధనా తర్కముల కై కాలము వృధచేయక, వాదనలకునై గడంగక మానవుడు తన స్వ ధర్మమగు భగవంతు నారాధన చేయవలయును.

గీ. అ. శ్లో.

శ్లో. తద్బుద్ధ యస్తదాత్మానా స్తన్నిష్టా స్తత్పరాయణాః.

మనో బుద్ధులు పరమాత్మ యందుంచి, ఆయనయందే నిష్ఠ గలిగి, వస్తు పారాయణము మాని. భగవన్నామము పారాయణము చేయవలె

భగవానుని యందు నిష్ఠ గలుగుటకు మన పూర్వులు కొన్ని సులభోపాయముల నుడివి యున్నారు.

భగవానునిపై కవనము లల్లుట, గ్రంధములు వ్రాయుట, గానముసావించుట, నామములు చెప్పుట యిత్యాదులు.

'బమ్మెర పోతన' గారు చూడుడు, తన భాగవతము వ్రాయునపుడు,

కం. పలికెడిది భాగవత మట

పలికించెడువాడు రామ భద్రుండట నేఁ

బలికిన భవహర మగునట
పలికెద వేరొండు గాథ పలుకగ నేలా.

అని భగవానుడు తనయందు ఆవేశించి గ్రంధము వ్రాసినట్లు భావించినాడు.

ఆలాగుననే 'త్యాగరాజు' గారు (నీవే బలుకుట నే బలుకుటగాదు రామ) అని గానము చేసిరి.

'శ్రీకృష్ణ చైతన్య స్వామి' భగవన్నామములు పలుకుచు, ఆ నామాధిష్ఠాన మూర్తి తానై పోయెడువాడు.

కావున,– యిట్లు ప్రభువు యందు నిష్ఠ గలుగుటకునై మనము కవనము లల్లవలె, గ్రంధములు వ్రాయవలె. గానము చేయువలె, నామములఁ జెప్పవలె, భక్తి చేయవలె, యోగము గావింపవలె, సమదృష్టి సంపాదించవలె, జ్ఞానులు కావలె. లేనిచో,– నిరర్ధకము లగును.

భక్తి లేని క్రియలు నిరర్థకము లని 'ప్రహ్లాదుడు' యీలాగున వచించినాడు.

శా. అంధేందూదయము ల్మహా
బధిర శంఖారావముల్ మూకస
ద్గ్రంథాఖ్యాపనముల్ నపుంసక
వధూ కాంక్షల్ కృతఘ్నావళీ
బంధుత్వంబులు భస్మ హవ్యములు
లుబ్ధ ద్రవ్యముల్ క్రోడ స
ద్గంధంబుల్ హరిభక్తి వర్జితుల
రిక్త వ్యర్థ సంసారముల్.

ప్ర. భక్తి యింత సుఖకరము, యింత సులభ మని చెప్పుచుంటిరే? ప్రతి మానవుడు యేల ఆశ్రయించుట లేదు?

ఉ. ఇంద్రియ ప్రవాహమున మునుగుటచే, భక్తి మార్గము బోధపడుట దుర్లభముగా నున్నది.

ప్రపంచమున అనేకమంది మానవుల హృదయము విషయ ప్రవాహమునే అనుసరించు చుండును.

'శ్రీ శంకరులు' "వివేకచూడామణి" యందు,—

శ్లో. మనోనామ మహా వ్యాఘ్రో విషయారణ్య భూమిషు
చరత్యత్ర నగచ్ఛంతు సాధవో యే ముముక్షవః.

గీ. మనసనెడు పెద్దపులి విష మంబులైన
విషయ విపినాంతరంబుల విచ్చలవిడి
తిరుగు చున్నది యావంక కరుగబోకు
డయ్య మోక్షంబు గోరెడి నార్యులార!

గీ. 2 అ. 6 శ్లో.

శ్లో. యతతోహ్యపి కౌంతేయ పురుషస్య విపశ్చితం
యింద్రియాణి ప్రమాదీని హరంతి ప్రసభం మనః.

ఇంద్రియములను లోబరచుకొనుటకు ప్రయత్నించు

వానినైనను, పండితునైనను, వివేకము సాధన ప్రయత్నములో నున్నవానినైననుకూడా బలాత్కారముగా ఇంద్రియములు లాగుచున్నవి. మనస్సు ఇంద్రియములకు చిక్కుచున్నది.

'మనువు' కూడా యీలాగే చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. బలవాన్ ఇంద్రియ గ్రామో విద్వాంస మపి కర్షతి.

అ. విద్వాంసుని సహితము లోబరచుకొను శక్తి ఇంద్రియములకు గలదు. ప్రహ్లాదుడు,—

శా. హాలాపాన విజృంభమాణ
మద గర్వాతీత దేహోల్ల స
ద్బాలాలోకన శృంఖలా నిచయ సం
బద్ధాత్ములై లేశముల్
వేలా నిస్సరణంబుగానక మహా
విద్వాంసుడుం గామినీ
హేలా కృష్ణ కురంగ శాబకముగన్
హీనస్థితిన్ వింటిరే.

కఠోపనిషత్తు

"ఆత్మానగ్ం రథినం విద్ధి శరీరగ్ం రథమేవతు
బుద్ధింతు సారథింవిద్ధి మనఃప్రగ్రహ మేవచ."

తా. శరీరమే రథము, ఆత్మ రథికుడు, సారథి బుద్ధి, మనస్సే కళ్ళెము.

ఇంద్రియాణి హయానాహు ర్విషయాగ్ స్తేషు గోచరాన్
ఆత్మేంద్రియ మనోయుక్తం భోక్తేత్యాహు ర్మనీషిణః

తా. ఇంద్రియములే గుఱ్ఱములు, విషయములే సంచార స్థలములు, మనస్సు ఇంద్రియ ములతో గూడుకొన్న ఆత్మ భోక్తయని పెద్దలు చెప్పిరి.

యస్త్వ విజ్ఞానవాన్ భవత్య యుక్తేన మనసా సదా
తస్యేంద్రియా ణ్యవశ్యాని దుష్టాశ్వాయివ సారథేః.

తా. మనస్సును స్వాధీనమందుంచుకొనక, ఎవడు జ్ఞానహీనుడగునో వానికి; ఇంద్రియములు, మనస్సు స్వాధీనముకావు. దుష్ట గుఱ్ఱములు సారథిని, రథికునికూడ పడగొట్టునట్లు; స్వాధీనముకాని ఇంద్రియములు మనోబుద్ధులను నాశము చేయును.

ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి యీ మూడింటిలో ఇంద్రియములు ప్రకృతి కాలములో సామాన్య జనులందరిలో మిక్కిలి బలిష్ఠములుగా నున్నవి.

ఏలయన? నవి(పశుజన్మములనుండి) అనేక జన్మలనుండి మనవెంట వచ్చుచున్నవి. బహుకాలముగా స్వేచ్ఛా ప్రవర్తనముచే మనస్సును లోబరచుకొని ధిక్కరించి యున్నవి.

పురుషుడెంత తెలివి గలవాడైనను, యెంత ప్రయత్నము చేయుచున్న వాడైనను క్షోభసేయు స్వభావము గల ఇంద్రియములు బలాత్కారముగా వాని మనస్సును హరించుచున్నవి.

ప్ర. ఇట్టి ప్రమాదకరమగు ఇంద్రియములు ఎట్లు స్వాధీనము అగును? మనస్సును అవి యేలాగున లోబరచుకొన్నవి.

ఉ ఇంద్రియముల దోషము యేదియనగా,— రాగద్వేష పురస్సరముగా వాని వాని విషయములను గూర్చి వెళ్లుచుండుటయె.

గీ. 3 అ. 34 శ్లో.

శ్లో॥ ఇంద్రియ స్యేంద్రియ స్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ
తయోర్న వశమాగచ్ఛే త్తౌ హ్యస్య పరిపంథినౌ.

అ. మనస్సు చేరని యెడల ఇంద్రియములకు ప్రవృత్తి లేదు. అవి మనస్సును తమలో నొక దానినిగా జేసుకొన్న దానివల్ల ఇంద్రియములను నిరోధింపలేక రాగద్వేషములు తనవిగా భావించును.

'స్పర్శన, దర్శన, శ్రవణాదులచే' తాకుట, చూచుట, వినుటచే విషయ సంయోగము గల్గిన క్షణమందే యేలాటి ఆలోచన చేయక, విచారించక, యే విషయమును గ్రహిం చుచు భోగించును లేక విసర్జించును.

ఇట్టి ఆతురభావమునకు "ఔత్సుక్య మని పేరు."

యీ ఆతుర భావములకు వశపడ గూడదనియే గీతా వాక్యము బోధ జేయుచున్నది.

కావున,— నియమ మనే సూత్ర విధియే యిందుకు ఉపాయము. అనగా,— నియమించుటయే యని అర్థము.

ప్ర. ఇంద్రియముల నెట్లు నియమించవలె.

ముకుందమాల.

జిహ్వే కీర్తయ కేశవం మురరిపుం
చేతో భజ శ్రీధరం

పాణి ద్వంద్వ సమర్చ యాచ్యుతకథా
శ్రోత్రిత్రిద్వయ త్వం శృణు
కృష్ణం లోకయ లోచన ద్వయ హారే
ర్గచ్ఛాంఘ్రి యుగ్మాలయం
జిఘ్ర ఘ్రాణ ముకుంద పాద తులసీం
మూర్ధ న్నమా ధోక్షజమ్.

ఇట్లు యింద్రియ వ్యాపారముల నన్నిటిని భగవానుని సేవారూపముగా నర్పింప వచ్చును.

ఇంక నొక యుపాయమున్నది. లేకపోలేదు. మనస్సుచే ఇంద్రియముల ఆతురభావములను అనగా,— యే భావము మనస్సున కలుగునో, దానిని విమర్శించినగాని ఇంద్రియములచే చేయరాదు.

ఇట్లు అభ్యాసము చేయగా,— క్రమముగా మనస్సు ఇంద్రియముల కన్నను ఆత్మకు సన్నిహిత మైనది.

కావున,— ఇంద్రియముల నతిక్రమించుటకు శక్తి కలుగును.

"ఇంద్రియేభ్యః పరం మనః"

కావున,— ఇంద్రియముల నికృష్టత్వము అప్పుడు తెలియగలదు.

'రావణాసురుడు శ్రీరాముని బాణములచే క్రిందఁబడి ప్రాణములు విడుచు తరి యింతకాలము బ్రతికిన యీ రావణుని అనుభవ మెట్టిదో? తెలిసికొనవలయునని, శ్రీరామచంద్రమూర్తి వాని దగ్గరకు వెళ్లి నీ అనుభవ జ్ఞానమువలన మాకేమి చెప్పగలవని యడుగగానే వాడు యిట్లు చెప్పెనట.

అయ్యా! రామచంద్రా! నేను త్వరపడి అశుభ కార్యముల చేసితిని. తామసించి శుభకార్యముల చేయ లేనివాడనైతిని. నావకాశమే లేకపోయిన దనెనట.

కావున,— తక్షణం చెడుగు చేయవలె నని తలంచుట ఇంద్రియముల పనియే.

అప్పుడు కొంచెము తామసించితి మేని ధర్మ పరివర్తనకు కారణ మగును.

కావున, గొప్ప పదవి గల దనుకొను వారు యీ రావణ వాక్యమును మనస్సులో నుంచుకొని యుండవలయును

తమ చేతిక్రింద పని జేయువారు యేదో ఒక చిన్న తప్పిదమొ, (నేరమొ) చేయుదు రనుకొనుడు; పదవి గలవారే కాదు, భార్య; భర్త విషయమున, కుమారుడు; తండ్రి విషయమునగాని, ఆలాటి సమయమున తక్షణమందు ఉదయించిన ఆగ్రహము నిరోధింపని యెడల తమ చేతిక్రింది వారికి గొప్ప చెడుగు గలుగును. ఆ క్షణకోపము తీరువరకు నిరోధించి చూచిన యెడల, నేర మంత గొప్పది కాదనియు, తన కోపమునకు తగినంత జరుగ లేదనియు తోచి దండన తగ్గిపోవును. అప్పుడు న్యాయముగా పరివర్తించుటకు సాధ్యమగును.

యేబది కోట్ల సంవత్సరములు లంక నేలిన రావణుని గతి శుభోద్దేశములు నెరవేర్ప నావకాశము లేదనినచో సామాన్య జీవితముల గతి యేమి?

లోపల దాగియుండు అశుభ వాసనలు బయటంబడి, శుభ వాసనలను భంగపరుపకుండ చూచుచుండవలె.

శుభకార్యములు శీఘ్రముగ చేయువలె.

తాత్కాలిక నిరోధముచే క్రమక్రమముగా ఇంద్రియ జయము కలుగ గలదు.

గీ. 6 అ. 24 శ్లో.

శ్లో. సంకల్పప్రభవాన్ కామాంస్త్యక్త్వా సర్వానశేషతః
మనసైవేంద్రియగ్రామం వినియమ్యసమంతతః

అ. అన్నికోరికలను వదలి మనస్సును సాధనగాయుంచుకొని యోగము చేయవలయును. ఈ ఇంద్రియనియమమునకు గొప్పపాండిత్యముగాని, గొప్పకులముగాని, పురుషత్వముగాని

అవసరము లేదు. మనోదార్ఢ్యమున్న చాలును.

ఇట్టి దార్ఢ్య మున్న మనసే భగవానుని చెందగలదు.

ఇట్లు భగవానుని యందు సఖ్య మెక్కుడగు కొలది భగవద్దాస్యము అత్యంత సుఖప్రద మగును.

'ఆయన ప్రభువు, నేను దాసుడ' నను భావముచే సర్వాహంకారములు నశించి శుద్ధుడగును.

'శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస గారు' సహితము కాళీ మాయి దాస్యము నా కానంద మనియు, 'కాళిదాసాదులు' అమ్మ దాస్యమే మా సాంమ్రాజ్య మనియు నుడివిరి.

'శ్రీ శంకరాచార్యుల వారు' సహితము దాస్య భక్తి అధిక మని తన 'శివానంద లహరి' యను గ్రంథము నందు వ్రాసి యున్నారు.

4. శ్లో. సహస్రం వర్తంతే జగతి

విబుధాః క్షుద్రఫలదా

నమన్యే స్వప్నేవా తదనుసరణం

తత్కృత ఫలమ్

హరి బ్రహ్మాదీనామపి

నికట భాజా మసులభం

చిరం యాచే శంభో శివ

తవ పదాంభోజ భజనమ్.

తా. ఏదో కొంచము ఫల మిచ్చెడు దేవత లెందరో గలరు. వారి సేవ, వారిచ్చు ఫలములు నాకు కావలయు నను నపేక్ష స్వప్న మందైనను లేదు. ఒద్దు; ఓ యీశ్వరా! ఎల్లప్పుడును నీ సన్నిధాన పరులైన బహ్మాదులకు సహితము దొరకని నీ పాద సేవయే దయచేయుము. మిమ్ము పదే పదే వేడుకొనుచున్నాను. బ్రహ్మాదులకు సన్నిధానము లభించియు, గొప్పవార మను భావముచేత దాస్య భక్తియందున్న రుచి వారు యెరుగరు.

సంఘమునందు కొందరు తమలో తాము గొప్పవార మనుకొని మానవసేవ మాధవసేవ యనుట మరచి 'సేవ' అను పదమునకు 'నీచ' మను అర్థము గావించుకొని తోటి మానవులను వైషమ్యభావము వదలి సేవ జేయుట లేదు.

కూటికై పరుల సేవ జేయుటయే గాని, నిష్కామము గా నిరహంకారముగా ప్రాణికోట్లకు మేలుచేయుటయే 'సేవ, యను నది మరువకూడదు.

భగవంతునికైనను సేవ ఫలాపేక్షతో చేయుట స్వార్థ మే యగును.

అట్టి సేవకు కించిత్ఫలమే

కాని,- ఆయనయందు మనస్సు ద్రవీభూతము కాదు

పరమేశ్వరుని యందు మనస్సు లయింపఁ జేయని యోగము లేల? సేవ లేల? పూజ లేల? నిష్ప్రయోజనము కాదా? కావున నే, 'గీతామాత' యిట్లు బోధించుచున్నది.

గీ 6 అ. 47 శ్లో.

శ్లో. యోగినామపి సర్వేషాం మద్గతే నాంతరాత్మనా
శ్రద్ధావాన్ భజతేయో మాం సమేయుక్త తమో మతః.

నాయందే మనస్సును నిలిపి, నన్నే సేవించువాడు పైన చెప్పఁబడిన 'యోగు' లందరి కన్నను గొప్ప వాడని నా యభిప్రాయము.

నిష్కామ భక్తియు; దాని యంగముగా నిష్కామ సేవయు ఫలప్రదము లనియు, సుఖకరము లనియు, అనుష్ఠింప యోగ్యము లనియు; 'బైబిలు, కొరాను, భగవద్గీత' వ్రాసిన 'విన్నకోట వెంకటరత్న శర్మగారు' తమ గ్రంథమున వ్రాసి యున్నారు.

కావున,— స్నేహితుని యందును భగవానుని చూడ వలె. అప్పుడె సఖ్య భక్తియందు రసగ్రహణము చేసిన వాడ గును. యిదియొక మార్గము.

వైద భక్తి రొుకమార్గము.

శ్లో॥ వైధ భక్త్యధికారీతు భావావిర్భావనావధి
అత్రశాస్త్రం తదాతర్క మనుకూల మపేక్షతే.
(భక్తిసారామృత సింధువు.)

తా॥ వైదభక్తి శాస్త్రముల మీఁదను, అనుకూలతర్కముల మీఁదను, ప్రశ్నోత్తరములచే విమర్శన కాగలదు.

సాధన చతుష్టయ సంపత్తి ద్వారా సాధువైన వాని జేరి భగవత్ప్రతిపాదిత ప్రశ్నల నడుగ వలయును.

'గీత' యందును ఇట్టి భక్తి ముఖ్య మనియే తెలిపిరి.

గీ. 4 అ. 34, 35 శ్లో॥

శ్లో॥. తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా
ఉపదేక్ష్యంతి తే జ్ఞానం జ్ఞానిన స్తత్త్వ దర్శినః.

శ్లో॥. యత్ జ్ఞాత్వాన పునర్మోహ మేవం యాస్యసి పాండవ
యేన భూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథోమయి.

తత్వమును సాక్షాత్తుగా చూచి నటువంటి మహనీయు నొద్దకు వెళ్లి నమస్కారము చేసి, ప్రశ్నచేసి వారు చెప్పి నటువంటి విషయమును విశ్వాసముతోటి అనుసరించిన మర లా ప్రపంచక విషయ దర్శనమే గలుగదు. అపుడు సమస్త భూతములయందును యేకత్వ దృష్టి కలుగును.

ఇట్టి ప్రత్యక్ష జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్యముల బోధించు టకు బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము పొందిన వారే కావలయును. అట్టి మహనీయులే 'ఋషు' లన బడుదురు.

పూర్వ యుగములందు ఋషులు ప్రపంచమున బాహా టముగా తిరుగుచుండెడివారు. సామాన్య జనులకు కూడ కన బడెడివారు. అవసరము వచ్చినప్పుడు రాజ సభలకు కూడా వచ్చి ఎప్పటికప్పుడు సలహాలుకూడా చెప్పినట్లున్నది. 'వేద వ్యాసులు, నారదులు' మొదలగువారు జిజ్ఞాసుల వెదకి జ్ఞానోప దేశము చేయుచుండెడివారు. ఇప్పటి యుగమున అట్టి గురు వులు అరుదు. జిజ్ఞాసువులు అరుదు.

ఇట్టి క్లిష్ట పరిస్థితులలో మనము తొందర పడకూడదు. తొందరపడి యెవరినైనను సరె ఉపదేశముపొందిన చాలునని అభిలషింపకుడు. ప్రమాదపడకుడు.

ప్రపంచ వ్యవహార ములకై తార్చు గురువులు సహితము వుండుట గలదు. కావున,- "శాస్త్రభక్తి"యందు యీ ప్రమాదములు తగుల కుండునటుల చూడవలయును.

వైదభక్తి అనుకూల తర్కములపై ఆధార పడి యున్నది. పరమ శాంతిని సామ్మెయున్నది.

ఇట్టి "శాస్త్రభక్తి" జ్ఞానము ఉపదేశించుటకు లక్షణములు చాలని వారిని ఆశ్రయించుట కంటె; భగవంతుని నీ సంబంధ జ్ఞానము నాకు దయచేయు మని మనఃపూర్వకముగా వేడుటగాని; 'శంకర, రామానుజ, మధ్వాచార్య, రామకృష్ణ పరమహంస, గాంధీ' ఇత్యాది మహాపురుషుల నాదర్శకముగా నుంచుకొని మన జీవితముల చక్కఁబరచు కొనినచో చాల వరకు శ్రేష్ఠము.

'నారదులు' భక్తిసూత్రములలో సహితము,

9 సూ. "తదేవ సాధ్యతాం తదేవ సాధతాం"

'ఉత్తమ భాగవత సాంగత్యమునకై ప్రయత్నింపుము' 'మధ్యముల నాశ్రయింపకుము.' భాగవతమునందును

శ్లో. తస్మాద్గురుం ప్రపద్యేత జిజ్ఞాసుశ్శ్రేయ ఉత్తమం
శాబ్దేపరేచ నిష్ణాతం బ్రహ్మణ్యుపశమాశ్రయం.

తా. బ్రహ్మనిష్ఠ లేనివాడు జ్ఞానమునొసగ యోగ్యత లేనివాడనియు; వేదమూ వేదార్థము తెలియనివాడు సంశయముల ఛేదించి బోధజేయ నేరడనియు 'శ్రీధరస్వాములవారు' వ్యాఖ్యానమున వ్రాసిరి,

ప్ర. గురువుల పలుకులు సత్యములా?

ఉ. కాదు కాదు సత్యాసత్యము తెలిసిన పరమ గురువులమాట విశ్వసనీయమే. తన అవిద్యా సంబంధము నుండి

విడువబడి, సత్యజ్ఞానానంద ఆత్మజ్ఞానము పొందుటకు శాస్త్రము, యుక్తి, గురువాక్యము ప్రమాణములే. కాని,- తన లోపల భగవత్సాక్షాత్కార సిద్ధిని బడయుటకు స్వానుభూతియె పరమ ప్రమాణము.

బంధము, మోక్షము, తృప్తి, చింత, ఆరోగ్యము, ఆకలి తనకు తానే తెలిసికొనగలడు. ఇతరులకవి అనుమానము చేత వేద్యము.

'శృతు'ల వలె అనగా,— వేదము వలె గురువులు కూడా తటస్థితులయ్యే బోధింపగలరు

అనగా,— గట్టున నుండి ఉపాయములు చెప్పగలరు.

కావున,- ఈశ్వరానుగ్రహము చేతనే విద్వాంసుడు సంసారము నుండి తరింపఁగలడు.

ప్ర. ఈశ్వరానుగ్రహము సంపాదించు టెట్లు?

ఉ. ఇదివరకే చెప్పఁబడి యున్నది: అయినను ప్రభు వు తన 'గీతా' శాస్త్రమున ఈశ్వ రానుగ్రహ మార్గములు కొన్ని తెలిపిరి.

గీ. 13 అ. 25 శ్లో.

శ్లో. ధ్యానేనాత్మని పశ్యంతి కేచి దాత్మా నమాత్మనా
అన్యే సాంఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాప రే.

కర్మయోగము చేత కొందరు, భక్తి యోగముచేత కొందరు, జ్ఞాన యోగము చేత కొందరు భగవంతుని తెలిసి కొనుచున్నారు.

'భగవానుని అనవరతము ధ్యానించు వారు తప్పక ఆయన కరుణకు పాత్రులగుదురు.'

'కరుణాపాత్రుని యీావల నుంచునో, తనలో కలుపు కొనునో' మనము నిర్ణయించగలమా?

'గీత'లో చెప్పిన ప్రమాణము చూడుడు.

గీ 12 అ. 8 శ్లో

శ్లో. మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ
నివసిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః.

గీ. 8 అ. 14 శ్లో.

శ్లో. అనన్యచేతా స్సతతం యోమాం స్మరతి నిత్యశః
తస్యాహం సులభః పార్థ నిత్య యుక్తస్య యోగినః.

8 అ. నాయందె మనసు వుంచుము. నాయందు బుద్ధిని స్థిరముచేసి కొమ్ము. అటులగునేని పిమ్మట నాయందే నివసింతువు. దీనియందు సంశయ మేమిలేదు.

14 అ. అభ్యాస యోగమున నన్ను (ఎల్లప్పుడు) సర్వ కాలముల యందును నన్ను స్మరించునట్టి వారలకు నేను సులభుడను.

ప్ర. సర్వకాలములయందు సాధారణమైన వారికి కష్టముగదా?

ఉ. అవును. సాధారణముగా మనలో మనము, మన మనస్సును సర్వకాలములయందు భగవానుని యందు వుంచవలెనని ప్రయత్నము చేయుదుము. కాని — నూరుపాళ్ళ మనస్సు పరమాత్మపై మరలుట సాధ్యము కాదు. కొందరికి బిడ్డలవెంట కొంతసేపు, భార్యయందు కొంతసేపు, సంసార కార్యములయందు కొంతసేపు, ధనముపై కొంతసేపు, వ్యవహారములపై కొంతసేపు, ఇతరులను చెరచుట యేలాగని కొంతసేపు, నేను ధనవంతుడను యేలాగున అగుదునా యని కొంతసేపు, సాధునింద కొంతసేపు, స్త్రీల నింద కొంతసేపు, బంధు నింద కొంతసేపు ఈలాగున అనవరతము మనస్సు విభాగములై పోవుచుండెడివారు.

భగవానుని చింతించుటకు అవకాశముదొరకుట చాలా దుర్లభ మను విషయము నిజమే.

స్వల్ప అవకాశము మొదట భగవచ్చింతనకు అల వాటుచేసిన యెడల అది క్రమక్రమముగా బలపడును.

ఉదాహరణము.

'శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగారి' వద్దకు 'సురేశబాబు' అను నాతడు వచ్చి యీలాగున ప్రశ్నించినాడు.

సు: స్వామిజీ! నాకు భగవంతుని చింతించుటకు ఒక క్షణమైనను తీరుబడి లేదు. నాగతి యేమగును?

రా: భయము అవసరము లేదు. నన్ను మూడుసార్లు అనుకొనుము.

సు: నాకంతమాత్రము అవకాశము కూడా లేదండి. నాకున్న వ్యవహార ధర్మము అటువంటిది.

రా: పోనీ రెండుసార్లు అనుకో!

సు: అదికూడా తీరుబడి కాదండీ.

రా: పోనీ ఒకపర్యాయము అనుకో?

సు: నావల్ల కానేకాదండీ. తీరుబడి లేనేలేదండీ.

రా: అయిన ఒక వుపాయము చెప్పెదను గ్రహించు.

సు, ఏమి చెప్పెదరు?

రా: నీ వేపని చేయుచున్నను "రామకృష్ణ! నీప్రీతి కొరకే" నని చేయుము అని మందలించిరి.

నాడు మొదలు 'సురేశుడు' యేమిపని జేయు చున్నను యిది 'రామకృష్ణుని ప్రీతికై చేయుచున్నాను' అని అనుకొన సాగినాడు.

'రామకృష్ణుని' ప్రీతికై చేయు కార్యములు చెడుపను లైనచో ఆయన ప్రీతి యగునా? యని తోచినది.

క్రమ క్రమముగా చెడు కార్యములు మాని నాడు. వాని జీవితములో మార్పు కనబడినది.

సర్వకాలముల యందును "ఈ కార్యము రామకృష్ణునికి; యీకార్యము రామకృష్ణునికి" అని చేయుచుండగా,— అనవరతము రామకృష్ణ స్మరణ మనస్సున నాటుకొని యే కార్యము చేయ బోయినను; 'రామకృష్ణుడే సాక్షాత్కరింప సాగెను' దృఢ విశ్వాస మేర్పడెను.

తర్వాత రామకృష్ణ పరమహంస గారి సన్నిధికి వచ్చి స్వామిజీ! నేనెంతో విశ్రాంతిని బడసియున్నా నని చెప్పెను. స్వామి సంతసించిరి.

కావున,— పరమాత్మ 'గీత'యందు,

గీ. 9 అ. 27 శ్లో.

శ్లో॥ యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసియత్
యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణం.

అర్జునా! నీవు యేమికార్యములు చేయుదువో, యేమితి నుచున్నావో, యేమి వ్రేల్చుచున్నావో, యేమి యిచ్చుచు

న్నావో, నీవు యేమివ్రత మాచరింతువో, హోమిపూజింతువో అవన్నియు నాకర్పణగావింపుము.

అనగా— నీవుచేయు లౌకిక, వైదిక కర్మలన్నియు నేను చేయుచున్నట్లు భావింపుము. లేదా, సర్వకర్మఫలంబుల నాక ర్పింపుము; నీక ర్తృత్వము వదలిపెట్టుము

భగవంతుని స్మరణ సులభముగా గలుగుట కయినను అహంకారము నశించుటకయినను యింతకంటెను చక్కనిమా ర్గము కానరాదు.

'వసుదేవుడు' "పాండవగీతలో"

శ్లో. కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా
బుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతే స్వభావాత్
కరోమి యద్య త్సకలం పరస్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి.

నేను మనోవాక్కాయ కర్మలచేతను, ప్రకృతిస్వభావము చేతను యేకార్యములు యెప్పు డెప్పుడు చేయుచుందునో అది

అంతయు పరాత్పరుడగు శ్రీమన్నారాయణునకే అర్పించుచున్నాను.

మనలోనిట్టిమార్పు యెప్పుడుగలుగునో, అన్నియు భగవంతునికై చేయుదునను భావము యెప్పుడుదయించునో, నానాటికి పాపసంకల్పములకు స్వస్తి చెప్పుదుమో, కర్తృత్వ అభిమానము లెన్నడు మనకు స్వస్తి చెప్పునో ఆనాడు; అనవరతము ప్రభుస్మరణము చేయగలము. అట్టిస్మరణచేయుధన్యులు యేగమ్యస్థానమును చేరిరో, అట్టిఅమృతస్థానమును మనము తప్పక చేరగలము; పొందగలము. అనవరతస్మరణకై మానవు లనేక మార్గముల నవలంబించుచుందురు. ప్రతిదినమును కొన్నినిమిషములో, లేక కొన్నిగంటలో ధ్యానమునకు నిర్ణయించుకొని తక్కినకాలము ధ్యానఫలమునకు విరుద్ధకార్యములందు ప్రవర్తించుచుండిన ధ్యానము ఫలవంతముకాదు.

సాధారణదినచర్యలో అనగా, మన మాచరించు లౌకిక కార్యములయందు సహా మనస్సు యేకాగ్రతలేనివాడు కార్య సాఫల్యమును పొందలేడుగదా? ధ్యానమనగా, కన్నులుమూసి

కొని జపముచేయుటగాదు. బాహ్యముగా మనమనస్సును పోనీయక పరమాత్మను ధ్యానించుటే ధ్యానము. యిట్టివానికే భగవానుడు సులభుడు, యిట్టివాని విషయముననే భగవానుడు,

గీ. 12 అ. 7 శ్లో.

శ్లో. తేషా మహం స ముద్ధర్తా మృత్యు సంసార సాగరాత్
భవామి న చిరా త్పార్థా మయ్యావేశిత చేతసాం.

మృత్యురూప సంసార బంధమునుండి అట్టివానిని శీఘ్రకాలమున నుద్ధరింతును.

ప్ర. నిరంతరము ధ్యాన మనినచో, మొదట నిది మిగుల కష్టమే. ఎట్లు?

ఉ. ప్రారంభ దశలో కొన్ని నిమిషములు కన్నులు మూసి ధ్యానించుటకు అభ్యాసము చేసి, క్రమముగా సర్వకాలముల యందు చేయుట దృఢపడ వలయు, ఎల్లకాలము కన్నులు మూసి కొని కూర్చుండుట కాదు, ఏ వస్తువును

చూచినను ఈశ్వరుని రూప మని మనస్సున స్ఫురించిన యెడల ధ్యానము సిద్ధించినట్లే.

ఇట్టివానినే భగవానుడు ఉద్ధరింతు నను ప్రమాణము ఆచరించెను.

ఇంక కొందరు భగవానుని స్మరణ కలుగుటకు నామములు, తులసి పేరులు ధరింతురు.

'శైవు' లైనచో విభూతి, రుద్రాక్షమాలలు ధరింతురు.

'శ్రీ రామానుజాచార్యుల వారు' చక్రాంకితము లని యేర్పాటు గావించి వ్యాప్తిఁ జేసియున్నారు.

'చక్రాంకితము' అను పేరున అనవరతము భగవంతుని జ్ఞాపకార్థము గావించిరి.

తులసీ పేరుల కన్నను, తిరునామముల కన్నను చక్రాంకితము శ్రేష్ట మనిన్ని, తైలధార వలె భగవానుడు చిం

తనయందు నిలుచుటకు యింతకన్న వేరుఉపాయము లేదనియు అనవరత చింతనాపరుడు మరణకాలమునందును మరువడనియు వారిముఖ్యాభిప్రాయము నిజముగదా?

గీ. 8 అ. 6 శ్లో.

శ్లో. యంయం వాపి స్మరన్ భావం త్యజత్యంతే కళేబరమ్
తం తమేవైతి కౌంతేయ సదా తద్భావ భావితః.

మరణకాలమందు యెట్టి భావము గలిగిన, దాని కనుకూలమగు జన్మ జీవునకు రాగలదు.

"ప్రశ్నోపనిషత్తు"లో 'పిప్పలాదులు కౌశల్యు'నికి చెప్పుచున్నారు.

"యచ్చిత్తస్తేనైష ప్రాణమాయాతి ప్రాణస్తేజసాయుక్తః సహాత్మనా యథా సంకల్పితం లోకం నయతి"

తా. మరణకాలమున జీవుడు తన కున్న కోర్కెలు

చిత్తముచే చింతించి చింతించి ప్రాణ వాయువును పొందు చున్నాడు. అట్టి ప్రాణ వాయువు ఉదాన వాయువుతో చేరి, జీవాత్మకు శరీరాదులను కల్పించు చున్నది.

కావున,- 'రామానుజా చార్యులవారి' అభిప్రాయము బాగున్నది. కానీ, మధ్య కొన్ని భావ భేదములు జనించినవి.

చక్రాంకితము చేసినంత మాత్రము చాలును. నడవడి గాని, భగవచ్చింతనగాని, చిత్తశుద్ధిగాని, యేమి అవసరము లేకయే, మోక్షము కరతలామలక మని; యీ చిహ్నములే చాలు; 'నిన్ను కృతార్థునిని' చేయు నని చెప్పెడి సామాన్యుల బోధలచే మానవులు పాపభీతి లేక వ్యభిచార, సురాపాన, పరదార హరణములతోసహా నిరాఘాటముగా చరింపసాగిరి.

క్రమముగా పెద్దల అభిప్రాయములు సామాన్యులు గమనించని దోషమే యిట్టి అనర్థములకు మూలమగుచున్నది.

అలాగుననే శైవులు పరమ శివుని స్మరణ అనవరతము

గలిగి, తద్వారా మనో లయము గాంచ వలయుననియు; రుద్రాక్షమునో, లింగమునో మెడ యందు అనవరతము ధరించి యుండుమని శైవ సిద్ధాంతము యొక్క అభిప్రాయము.

కాని,— అచ్చటను భావభేదములు జనించినవి.

ఎన్ని పాపములైనను ఆ రుద్రాక్ష, ఆ కట్టికొన్న లింగము మన్నించునను సిద్ధాంతము తీర్మానించుకొన్నారు.

ప్ర. పరమేశ్వరుడు పాపులనుగూడా రక్షించునందురే!

ఉ. రక్షించుట నిజమే. కాని,— బుద్ధిపూర్వకముగా పాప మాచరించి, ఈశ్వరుడు రక్షించుననుధైర్యముననే కేమైనను అర్థమున్నదా? తెలియక తప్పుచేసి, తెలిసి పశ్చాత్తాపపడి, యిక చేయనని, సిద్ధాంతీకరించుకొని భగవచ్చింతన జేయువానిని దేవుడు రక్షించుననుట నిజమౌ.

కావున,— మహనీయుల అభిప్రాయముల యందు గంభీరమైన భావము యిమిడి యుండును.

అల్ప హృదయులకవి విపరీతభావముగా మారుచున్నవి.

చిహ్నములను ధరించిన వారిలో 'పౌండ్రక వాసుదేవుడు' ఒకడు మోక్షమును చూరగొనిన విషయము 'భాగవతము'నందు గలదు.

సీ. చక్ర గదా శంఖ శార్ఙ్గాది సాధను
కృత్రిమ కౌస్తుభ శ్రీ విలాసు
మకరకుండల హార మంజీర కంకణ
మణిముద్రికా వన మాలికాంకు
దరళ విచిత్ర ప తంగ పుంగవ కేతు
చెలువొందు పీత కౌశేయ వాసు
జవనాశ్వ కలిత కాంచన రథారూఢుని
రణ కుతూహలు లస న్మణి కిరీటు

గీ. ఆత్మసమ వేషు రంగవిహార కలిత
నట సమానుని బౌండ్ర భూనాథు గాంచి
హాస మిగురొత్త నవ్వి; పద్మాయతాక్షు
డంత వాడును నుద్వృత్తు డగుచు నడరి.

కం. వనజోదరు చిహ్నంబులు
గొనకొని ధరియించి పౌండ్రకుడు మచ్చరియై
యనవరతము హరి దస తల
పున గలుగుటంజేసి ముక్తి బొందె నరేంద్రా.

ప్రపిధములన ఈశ్వర చిహ్నములు భక్తికై ధరింపకున్నను, ఆ వాసుదేవుడే 'నేను, నే'నని ద్వైవ చింత గలిగి మరణకాల మందును అవాసుదేవుని చింతన చేత దేహమును చాలించినాడు. కావున, మోక్షమును పొందెను.

కావున,— భగవంతుని స్మరణ కుండతెగక తైల ధార వలె సాగవలయును.

భావశుద్ధి గలిగినచో చింతన తైలధారవలె సాగగలదు.

ప్ర. మానవుడు; అవిచ్ఛిన్నముగ భగవంతుని స్మరింపవలె నన్నచో ఆహార విహారముల గతియేమి?

ఉ. భగవంతుని స్మరించుటకు కాలనియమము లేదు ఆహార విహారములకు హాని లేదు.

ప్రహ్లాదుడు,

శా. పానీయంబులు ద్రావుచున్ గుడుచుచున్
భాషించుచున్ హాస లీ
లా నిద్రాదుల సేయుచున్
దిరుగుచున్ లక్షించుచున్ సంతత
శ్రీ నారాయణ పాద పద్మయుగళీ
చింతామృతా స్వాద సం
ధానుండై మరచెన్ సురారి సుతుడే
తద్విశ్వమున్ భూవరా.

ఇట్లు సర్వకాలముల యందు భగవన్నామము గావింప వలయు.

అట్లుగాక కొంత కాల మాచరించి, కొంత కాలము విషయ చింతనలకై వదలువారు; మృత్యువునోట బడుదురే

గాని, భగవంతుని పాదార విందముల బడయజాలరు.

భాగవతమున,

సీ. వాసుదేవ శ్లోక వార్తా లాలించుచు
గాల మే పుణ్యుఁడు గడుపుచుండు
నతని యాయువు దక్క నన్యుల యాయువు
లుదయాస్తమయముల నుగ్రకరుఁడు
వంచించి కొనిపోవు వాఁడది యెఱుగక
జీవింతు పెక్కేండ్లు సిద్ధమనుచు
నంగనా పుత్ర గేహా రామ విత్తాది
సంసార హేతుక సంఘ సుఖము

గీ. దగిలి వర్తింప గాలంబు తఱి యెఱింగి
దండధరు కింకరులు వచ్చి తాడనములు
సేసి కొనిపోవ పుణ్యంబు సేయనైతి
బాప రతి నైతి నని బిట్టు పలవరించు,

కావున,— పెక్కేండ్లు జీవింతు మనుటకు వీలులేదు.

సౌందరానందము,

చ పగకొని త్రాచుపాము వలె
ప్రాణి జనించినదాది వెంబడిన్
తగిలి చరించు మృత్యువు
విధాతయు దానివశంబె యన్నచో
మిగిలిన భూత జాలము
ప్రమేయము జెప్పగ నేల? నిత్యమై
నెగడెడి దొందులేదు?
కననేరదు? లోకము; కన్ను లుండియున్.

గీ. తల్లి యొడిలోని బిడ్డను తస్కరించు
బిగువు కౌగిలి తెగద్రెంచి ప్రియుల బాపు
నకట! మృత్యువు నిర్దయురాలు దాని
లీలకుం బ్రతికారముల్ లేవు జగతి.

మృత్యువు విషయమున 'శంకరులు' సహితము యీలాగుననే వచించిరి.

శ్లో॥ నిత్యం సన్నిహితో మృత్యుః.

ఎప్పుడును మృత్యువు దగ్గరనే యున్నదని.

ఇట్టి మృత్యువు యెక్కడనో నుండు ననియు, యెప్పుడో వచ్చు ననియు నిర్ధారించువారి విషయము మిట్లుండును

సీ. కాలచక్రంబాక్కలీల దిరుగుచునుండ
మృత్యువు తిన్నగ మ్రింగుచుండ
రోగశత్రువులట్టె మూగి కారింపగ
గాసి పెట్టగ దుఃఖ కంటకములు
వృద్ధత్వ మను పులి వెంబడింపుచునుండ
భోగంబు లను కళల్ బోవుచుండ
మోహ తురంగంబు మురిసి పరుగిడుచుండ
చింతాగ్ని మిక్కిలిఁ జెలగుచుండ

గీ. యేమి సుఖమని జనులింత తామసించి
మోక్షమార్గము దలపక మురియుచుండ్రు
యెప్పుడు విషయంబులను బొంద నెంచుచుండ్రు

అయ్యా! నీనామ స్మరణ గావింపకుంద్రు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ.

కావున నే,— 'త్యాగరాజాదులు'

(నామ కుసుమములచే పూజించె నరజన్మమె జన్మము మనసా) అని గానము జేసినారు.

'సక్కుబాయి, మీరాబాయి, జనాబాయి' వీరందరు భగవానుని నామ కుసుమములచే పూజించి తరించినవారె.

నామోచ్చారణ; అనునది, కేవలము అభ్యాసకుడు చేయునది అనిన్ని, అంతగొప్ప స్థితిని నామముచేత పొందుటకు వీలుకాదనిన్ని. కొన్నిదుర్భావములు సంఘమునందు ప్రబలిన కాలమున నే; 'బంగాళా దేశములో నవ ద్వీప పట్టణమందు 'శచీ, జగన్నాథు' లను పుణ్యదంపతులకు శ్రీకృష్ణ భగవానుడే గౌరాంగబాలుడై వెలిబడి, నామ సంకీర్తనా యోగమును స్థాపించి; ఆతన్మయత్వమున తాను మునిగి, ప్రజల నందరిని తన్మయుల గావించి నామ ప్రభావమును తెలియఁజేసి పావు

లను సహితము నామ సంకీర్తనా యోగముచే పవిత్రులం గావించిరి.

నాటినుండి నేటివరకు సంకీర్తనా సప్తాహములు సంకీర్తనా ఏకాహములు అనే పేరున భక్తులు సాగించుచునే యున్నారు.

దానినే 'శ్రీ త్యాగరాజగారు'

(రామా నీయెడ ప్రేమరహితులకు నామము రుచిదొరకునా)

అని గానము చేసినారు.

విదురుడుకూడా,

"హరే రామ హరే రామ హరే ర్నామైవ కేవలం
కలౌనాస్త్యేవ నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ గతి రన్యథా"

ఈ కలియుగమున భగవన్నామము తప్ప వేరు గతి లేదని చెప్పిరి.

భగవన్నామము మిక్కిలి శ్రేష్ఠ మని చెప్పుటచే పాపములు చేయుచు భగవన్నామము పాడుచుండిన రక్షింపజాలదు.

సకల వేదమయుడు. భగవంతుడు.

ఆయనకు, ఆయన నామమునకు భేదము లేదుగదా!

కావున,— సర్వ వేద సారము భగవన్నామము.

'శంకరాదు'లకు వలె దృఢ విశ్వాసము ఏ మానవునకు గలుగునో, వాడు; అదృష్టవంతుడు. సర్వ విషయములయందు అవిశ్వాసము కుదురుట గలిగినచో వాని జన్మము ధన్యము.

కాశీ బ్రాహ్మణునికి; శంకరులు,

"నహి నహి రక్షతి డుకృఞ్ కరణే

భజగోవిందం భజగోవిందం భజగోవిందం మూఢమతే"

శ్లో. గేయం గీతా నామసహస్రం ధ్యేయం శ్రీపతిరూపమజస్రం
నేయం సజ్జన సంగతి రనిశం దేయం దీనజనాయచ విత్తం.

మానవుని కర్తవ్యములు అనవరతము భగవంతుని కీర్తించుట. ఎల్లప్పుడు పరమేశ్వరుని పొందుటకై ప్రయత్నించుట. సజ్జనులతోఁటి సహవాసము కావించుట. పేదల యందు దానగుణము ఉపయోగ పరుచుట.

'శంకరులు' యీలాటి ప్రతిములతోఁటి భగవన్నామము కీర్తన జేయుమని కాశీ బ్రాహ్మణునకు చెప్పిరి.

బ్రా. స్వామీ! భగవత్సంబంధమగు గుర్తు యొకటి యుండిననే స్మరణ కలుగు ననియు; లేనిచో ప్రపంచమమున భగవన్నామ స్మరణ కలుగుట దుస్తర మనియు పెద్దలవలన వినియున్నాను.

శంక. అయ్యా! నిశ్చయమే. ప్రతి మతము వారును యేదో యొక ప్రతీకము నుంచుకొనియే యున్నారు. 'ఉత్తర గీత'యందు శ్రీకృష్ణభగవానులు నుడివిన వచనమును వినుడు.

ఉత్తర గీత.

శ్లో. అగ్నిర్దేవో ద్విజాతీనాం మునీనాం హృది దైవతం
ప్రతిమా స్వల్ప బుద్ధీనాం సర్వత్ర సమదర్శినాం.

అ. ద్విజాతులకు; అగ్ని దైవమనిన్ని, మునులకు; హృదయమందె దైవమనిన్ని, అల్పబుద్ధిగలవారలకు; మృణ్మయాది ప్రతిమలు దైవంబు లనిన్ని, తత్వవేత్తలకు, సమదర్శులకు, మహాభక్తులకు అంతటా దైవమె గలడనిన్ని వచించిరి

'శ్రీశంకరాచార్యుల' ధ్యానమును చూడుడు, పరమభక్తిపరవశులై,

67 శ్లో. బహువిధ పరితోష బాష్పపూర
స్ఫుట పులకాంకిత చారు భోగ భూమిమ్
చరపద ఫలకాంక్షి సేవ్యమానాం
పరమ సదాశివ భావనాం ప్రపద్యే.

అ. ఆనంద బాష్పములు, రోమాంచనము మొదలగు

భక్తిభావముల కాలవాలమై; నిరంతరము కైలాసము గోరు వారి కాశ్రియణీయమైన ఈశ్వర ధ్యానము చేయుచుందును.

శ్లో. జనన మృతియుతానాం సేవయా దేవతానాం
న భవతి సుఖలేశ స్సంశయో నాస్తి తత్ర
అజని మమృత రూపం సాంబ మీశం భజంతే
య యిహ పరమ సౌఖ్యం తేహి ధన్యాలభంతే.

అ. ఇతర దేవత లందరును జనన మరణములు గల వారు. అట్టి క్లేశము గలవారిని సేవించువారలకు విషయానంద మైనను తృప్తిగా దొరకదు. ఇది నిశ్చయము. పార్వతీ సమేతుడైన పరమేశ్వరుడు; జనన మరణములు లేని వాడును, పరమసౌఖ్య ప్రదుండును గావున శరీరవంతులై యుండగనే శివునిసేవించువారు కృతార్థులై మోక్షానందమును పొందుదురు.

'శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస గారు' ధ్యానము నందు నిమగ్నుడై తనకు గలిగిన అనుభవముల నీలాగు చెప్పి యున్నాడు.

"దక్షిణేశ్వరాలయము నందలి కాళీమాతను పూజిం చుటకును, అర్పణలు చేయుటకును సాధ్యము కాకపోయినది నా స్థితిం జూచి దేవాలయపు యజమాని నన్ను మందలింప సాగెను. అప్పుడు నా కెంతమాత్రము దోషము వచ్చెడిది కాదు వాని మందలింపులు విని నవ్వెడు వాడను."

అని తన ధ్యాన ఫలమును తెలిపి యున్నారు.

ధ్యానమునందు యెంతెంత వృద్ధి యగుచుండు నదియు మన మనోగత వృత్తుల వల్ల తెలియు చుండును. అప్పుడప్పుడైనను కోపతాపములు కలుగుచున్నచో; మనము యింకను ధ్యాన సౌధమును యెక్కలేదని మనలో మనము వితర్కించుకొని దినదినమును కాలమువృధపుచ్చక ప్రయత్నించవలయును

గీత. శ్లో. శనైశ్శన్నైరు పరమే బుద్ధ్యాధృతి గృహీతయా
ఆత్మసంస్థం మనఃకృత్వా న కించి దపి చింతయేత్.

ధైర్యమవలంభించ మనస్సును మెల్లమెల్లగా విషయములనుండి మరల్చి భగవంతునియందు చేర్చుట కలవాటు పడవలయు అన్యచింతలు రానీయక యుండవలయు.

ప్ర. మానవునకు యే చింతయు లవలేశమైనను లేక యుండినచో శారీరక యాత్ర యెట్లు జరుగవలయు?

ఉ. మానవులు; సాధారణముగా అనేక చింతలలో మునిగియుండుట నిజమే, తాము చింతించినగాని కార్యములు జరుగ వని వారి నిశ్చయము.

సీ. నిదుర లేచిన నాది నిదుర బోయెడిదాక
భవ జలనిధి లోన బాధపడుచు
వ్యవహార చింతయు వ్యాపార చింతయు
కూరగాయల చింత కూటి చింత
కొమ్మలపై చింత సొమ్ములపై చింత
సుతులు లేరను చింత బ్రతుకు చింత
ధనముపై చింతయు దాయాది చింతయు
పశువులపై చింత పసిడి చింత

గీ. యిన్ని చింతలలో బడి తన్నుకొనుచు
అవియె సుఖ మని యెంచును అధము డోకడు
నిన్ను గాంచక చచ్చునో కన్నతండ్రి
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ.

ఈలాగున చింతలే మనస్సునిండా చేరినవాడు ఈశ్వరు

నారాధించలేడు.

ఇట్టి చింతలుమాని యీశ్వరు నారాధించు వాడు కృతార్థుఁడు కాఁగలఁడు.

కావున నే,— 'గీతా దేవి' యిట్లు ప్రబోధించు చున్నది.

గీ. 9 అ. 22 శ్లో.

శ్లో. అనన్యా శ్చింతయంతోమాం యే జనాః పర్యుపాసతే
తేషాం నిత్యాభి యుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహం.

అ. ఇతర చింతలు లేక, నన్నే ఆశ్రయించిన వారి యోగక్షేమములు అనగా (యోగమన లేనిదానిని చేకూర్చుట) యని యోగక్షేమ మితరులపై ఆధార పడక భగవంతునిపై గల సంపూర్ణ విశ్వాసముంచి ఆయన యందే తన సమస్త బాధ్యతలు వుంచినచో వారే చూచెదరు.

"గోరాకుంబా'రను పండరి భక్తులలో ఒకడు; అనవరతము భగవంతుని చింత సేయువాడు.

అదిచూచి కొందరు అసూయ గలవారు 'వీనిని యేలా గైనా వూరినుండి గెంటించ వలయు' నని ఆలోచన జేయు చుండిరి.

వీని పేరు 'గోరా కుమ్మరి' గ వున వీనికి 'గోరాకుంబా' రని పేరు. ప్రతిరోజు కుండలను జేసి, యిలువరుస ప్రాకారము యిచ్చి, వారిచ్చు కొద్ది డబ్బుతో గాలము గడుపును.

ఆవూరియందు దేవీ వుత్సవము జరుపు వాడుక గలదు. ఆవుత్సవమునకు మన కుంబారుడు యింటికి పదికుండల వంతున యిచ్చిననే గాని సంవత్సరమునకు అతని కియ్యవలసిన మామూళ్లు యియ్యరు.

కావున,— వాడు మట్టిని అధికముగా చేర్చియుంచి భగవంతుని ధ్యానము జేయుచుండెను.

అసూయ గల వా రందరునూ కలసి యొక తీర్మానమును చేసికొనిరి.

'ఈసంవత్సరము కుండలు వీడు మనకు యియ్యవనిలేదు. మనము వీని కిచ్చు ఆదాయము యియ్య పనిలేదు. తిండికి లేకున్నచో వీడు భగవంతుని పస్తుండి ధ్యానించ గలడా? చూతము'

అని తీర్మానించి దీనికి ఉపాయము వెదకిరి. యేమని?

'ఒక మాసము రోజులు యితర గ్రామమునకు మేము చెప్పిన పనిమీద వెళ్ల వలయు'నని చండశాసనముగా ఆజ్ఞాపించి యీ నెలలో ఆవుత్సవము వచ్చును వీడు వూరిలో లేడని కుండలు యియ్య లేదని ఆదాయము యియ్యరు. వీని పని అంతటితో సరి. అని ఆలోచించి కుంబారుని వూరినుండి పోవునట్లు చేసిరి.

ఉత్సవము వీడు వెళ్లిన ఆ రోజునే తిరుణాల ప్రారంభమైనది.

ఊరివారు; 'కుంబారుడు కుండ లియ్యకపోవుట యేమి వాడు సత్యవాది, ధర్మపరుడే యెచటికి పోయినాడో? తెలి

యదే?' అని వాని యింటికడకువచ్చి చూచునప్పటికి కుంబా రుని యింటికిబీగములు వేసియున్నవి.

ఆహా యెంత భయములేదు. మాకందరకు కుండలు యెవరు యిత్తురు వాడు వచ్చివ వేతనములు యియ్యకుడు.

అని తీర్మానించుకొని తమతమ యిండ్లకు వెడలిరి.

ఎచ్చట నున్నను మన కుంబారునికి భగవంతుని చింతిం చుటే పని. 'ఉత్సవము వచ్చునే? కుండలు యియ్యకున్న వర మానము వుండదే? నాజీవనము యేలాగా?' అనే భావము లేనేలేదు.

వీని స్థితి యిట్టిది. ఊరివారి స్థితి అట్టిది. తెల్లవారితే అమ్మవారి తిరణాల.

ఆరాత్రి ఊరివా రందరు; దీపములు పెట్టువారు, దండ లు కట్టువారు, అలికెడివారు, ముగ్గులు తీర్చువారు, యిండ్లకు పచ్చని తోరణములు కట్టువారునై యుండిరి.

'మధ్య మధ్య కుండలు లేవే! యెంతపని భంగమయి పోయినది' అని విచారించుచుండిరి.

ఇంటికెన్నెన్ని కుండలుకావలయునో అన్నన్ని కుండలు భగవానుడు; తాను కుంబారుని వేషముధరించి కుండలుమోసి తెచ్చి యిచ్చి అదృశ్యుడై వెడలి పోయినాడు.

ఊరివా రందరు ఆశ్చర్యపడి 'తెల్లవారి వానియింటికి బీగములు వేయబడియున్నవి. మాసమురోజులుగా వూరియందు లేడు, కుండలు యెప్పుడు చేసినాడు?' ఆహా వాడు నిజముగా భక్తుడు.

పరమేశ్వరుని నిజముగా నమ్మినవానికి యేమి కొదువ లేదని; వానిని పిలువనంపి, కొనియాడి భక్తిభిక్ష పెట్టుమని ప్రార్థించిరి.

వాడును; "పరమేశ్వరు నారాధించి తరించుడు" అని చెప్పి సమస్తములచింతలోనుంచుకొనక భగవన్నామము జేయు

డని చెప్పి తాను భగవంతుని సేవించి కృతకృత్యుడైన వాడు గోరాకుంబారుడు."

కావున,— తన కేమి కావలయునో, సర్వజ్ఞమూర్తి పరిభువు ఆయనకు తెలియదా? మనము కోరవచ్చునా?

'గీత'యందుసహితము (కృపణాఃఫలహేతవః) అన్నారు

'కోరువాడు మిగుల కృపణుడు'

ఫలమును కోరక కర్మ చేయుటయే కర్మ యోగ రహస్యము.

గీ 12 అ. 47 శ్లో.

శ్లో. కర్మణ్యేవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన
మా కర్మ ఫలహేతుర్భూ ర్మాతే సంగోస్త్వ కర్మణి.

కర్మ చేయుట యందు నీకధికారమే గాని, ఫలము

గోరుట యందు అధికారము లేదు. ఫలము యెన్నడును నీ కోరికపై రాకూడదు. కర్మ చేయకయు నీవు వుండగూడదు

ప్ర ఫలము కోరనివాడు కర్మ యేలచేయవలయును?

ఉ. అట్లు కర్మ మానువాడు శుష్క వేదాంతి యగును. మానవుడు; కర్మచేయక నిమిషమైననువుండగలడా? భోజనము చేయడా? నిద్రించడా? చేతులు కాళ్లు కదిలించడా? రెప్పలు వేయడా? ఉశ్వాస నిశ్వాసములు బీల్చడా?

కావున్న,– సంధ్యావందన, దేవ పూజ, పితృ కర్మలు తనకు యిష్టపడకపోయినచో వదలగలడు గాని, పైంబేర్కొన బడినవి మానగలడా?

కావున,— అన్నియు ఈశ్వ రార్పణ బుద్ధితో మానవుడు చేసితీరవలయు నని భగవానుని శాసనము.

యే కర్మకే ఫలము చేకూర్చ వలయునో; సర్వజ్ఞుడైన పరమాత్మకే తెలుసును.

మానవకోట్లలో తులంగడ్డ వేసి తులసిచెట్టు కాగలదను మూఢ విశ్వాసములు ప్రబలిపోవుచున్నవి.

పరుల కపకారము చేయడం, పరమేశ్వరుని తనకు సుఖమిమ్మని కోరడం, పరుల సొమ్ము అపహరించడం, తన సొమ్ము భద్రముగా నుండవలె ననికోరడం, పరుల భార్యలను కోరడం. తన భార్య పతివ్రతగా నుండవలయునని కోరడం, పరుల కీర్తిని చెడగొట్టడం, తాను కీర్తివంతుడై యుండ వలయుననికోరడం యీలాటి కోరికలు సాధారణ మానవుల యందు నాటికి నేటికి ప్రబలి పోవుచున్నవి.

చేయుట వొకటి, కోరుట యింకొకటి యీలాటి పొరపాట్లు వుండుననే భగవానుడు ఫలము కోరగూడ దని ఆజ్ఞాపించి యున్నాడు.

కావున,— బుద్ధిమంతులు ప్రతిఫలము కోరక పుణ్యకార్యములు చేయుచుందురు.

ప్ర. పుణ్యకార్య ఫలము సహితము కోరగూడదా?

ఉ. ఎంత వెఱ్ఱిప్రశ్న, తాము చేయు పుణ్య కార్య మునకు ఫలము కోరు సనకొనుము, పాపకార్యఫలము వద్దని నను తప్పునా? పాప కార్య ఫలముకోరునా? కోరడు. ఒకనిని కొట్టి నన్ను వాఁడు మరల కొట్టవలయునని యెవ్వరుచుకోరరు. అయినను అది తప్పదు. పుణ్యఫలము తప్పునదికాదు. పాప ఫలము తప్పునదికాదు.

అన్న దాన ఫలము గోరువాడు కట్టెల యం దున్న పురుగులు, కూరల యం దున్న పురుగులు యెన్నియో జీవా ణువులు చచ్చును, వంట జేయునపుడు పదార్థములను కడిగించునపుడు యేమైన అనృత దోషము కలిసి యుండును. యీపాప ఫలము కోరడు. అన్నదాన పుణ్యము మాత్రము కోరును. కాని పాప ఫలము వెంబడే యుండును.

కావున,— యేకర్మ చేసినను ఫలమును కోరక సార్థ కముగా చేయవలయును. కాని యియ్యది సులభముగాదు.

అన్నదానమేకాదు; యేదానము జేసినను, యేవ్రత

ములాచరించినను ప్రతిఫలముగోరక పోవుటయే కర్మరహస్యము.

మన సంఘములయందు తుదకు పీఠాధిపతులు సహితము ప్రతిఫలము గోరక జ్ఞానదానము జేయుటలేదు. ఉందు రను కొనుడు; వారు అరుదు.

సర్వ పితయై, సర్వ జనానంద దాయకుడై, సర్వ జీవ రక్షకుడైన పరమేశ్వరుని జెందెడు మార్గములు పరస్పరము బోధించు కొన వచ్చునుగదా; అట్లు బోధించుటకై ప్రతి ఫలాపేక్షయా? పరమేశ్వర ఆజ్ఞాభంగముగాదా? భగవదాజ్ఞ లను నెరవేర్పనివాడు ఆయన కరుణకు పాత్రుడగునా? భర్త యాజ్ఞ నెరవేర్పని భార్యయందు భర్తకు ప్రేమ యుండునా? తండ్రి యాజ్ఞ నెరవేర్పని పుత్రునియందు తండ్రికి ప్రేమ యుండునా? గురువు మాట నెరవేర్పని శిష్యునిపై గురువుకు ప్రేమ యుండునా? కావున,— ఫలమును గోరుట నీకధికారము లేదు. చేయుటయే అధికారమని భగవానుడు ఆజ్ఞ చేసి నప్పుడు యింకను కోరుచుండిన అర్థమున్నదా?

'స్వామివివేకానందులు' విదేశముల కేగినప్పుడు తాను ప్రతి ఫలాపేక్ష లేక జ్ఞానదానము గావించిరి.

ఆవిషయమును తెలుపుపద్యములు 'వెంకటగిరి' ఆంధ్రోపాధ్యాయులు వ్రాసినవి.

సీ. అజ్ఞాన తమముచే నావృతంబైన యొ
    క్కనియంతరంగ మార్గమ్మునందు
విజ్ఞాన భాస్కరా విర్భూత కిరణమ్ము
    నొండైన వ్యాపింప నోపు దేని
ధర్మసమ్మూఢత దరిగానలేని నా
    యాత్మసోదరునికి హర్షమొదవ
సత్యధర్మముల ని స్సంశయదృష్టినో
    సంగి జీవింపగ జాలు దేని

గీ. దుర్భర విచార వహ్నిదో ధూయమాన
చిత్తుడగు నొక్క సోదరు చెక్కిలిపయి
జారు కన్నీరు దుడుపంగ జాలు దేని
నాదు జన్మము సఫలము గాదె వసుధ.

సీ. సత్యదూరుండయి చనియెడు నొక సహో
దరునకి సత్య తత్వంబు దెలిపి
ఆతని హృదయాంకురం జాతములో ధర్మ
జిజ్ఞాస పొడసూప జేసితేని
రహిని రోజాపుష్ప రాజి కోమలమునై
యకలుషితమునైన యాత్మలోన
స్వాత్మ వివేకము సత్య సుందరముల
ప్రీతిని నాటి స్థాపింతు నేని

గీ. తన హృదయమందె స్వర్గ దైవతమును
గలవనెడు బుద్ధి నొకనికి గలుగునట్లు
చక్కగా బోధనము చేయ జాలుదేని
నాదు జన్మము సఫలము గాదె వసుధ.

సీ. అనవరతము నాదు మనమున బాధించు
భయసంశయమ్ముల బారదోలి
సత్య దయా ప్రేమ సాధకమ్ముగ నాదు
జీవితమ్మును జేయ జాలుదేని

విజ్ఞానమును నభి వృద్ధి నమ్మికయు ను
త్సాహములను వెద జల్లి ధరణి
మానవ సంతతి మానసికాంధత్వ
శాప ముక్తులఁ జేయ జాలుదేని

గీ. కష్టములు తగ్గునట్లుగ క్రిమము తోడ
ప్రజకు విశ్వాస సుఖములు ప్రబలునట్లు
సాయమును నేను జేయంగ జాలుదేని
నాదు జన్మంబు సఫలంబు గాదె వసుధ.

ఇట్లు తన జన్మ సాఫల్యత కొరకు పర దేశముల కేగి జ్ఞానదానము జేయుచు నీలాగున పలికిరి.

తమోగుణము నందును, అజ్ఞానము నందును మునిఁగి యున్న నా భారతీయుల వారి పాదములపై వారిని నిలువ బడునట్లు చేసి, నిష్కామ కర్మ యోగాభ్యాసమును వారి హృదయముల యందు రగుల్ప జేసితి నేని, నే నానందముగా వేయి నరకముల లోనికైనను పోయెదను.

నేను 'శ్రీ రామ కృష్ణ పరమ హంస' గారి యొక్క గాని, మరియొక దాసుడను గాని గాను.

ఎవడు తన భక్తి ముక్తి చూచుకొనక యితరుల భక్తి ముక్తికై ఫలాపేక్ష వదలి సేవ జేయునో వారికే భృత్యుడను.

ఇట్టి స్వార్థత్యాగిగదా భారతమాతకు ప్రియ పుత్రుడు.

కావుననే,- భగవానుడు తన 'గీతా' గానము నందు కర్మ ఫల త్యాగము చాలా గొప్పదని, నిష్కామ జ్ఞానము నిష్కామ యోగము, నిష్కామ తపస్సు, నిష్కామ భక్తి, నిష్కామ కర్మ, నిష్కామ దానము అన్నియు నిష్కామ ముగా యున్నచో. అనగా కర్త తాను కాదనెడు భావ మున్న యెడల సుఖముగా జీవయాత్ర గడప గల డనియు సెలవిచ్చెను.

ఒక కవి యిట్లు వ్రాసి యున్నాడు.

చ మన గృహమొక్క సత్రముసుమా
మన మందరు బాటసారులై
చన గరుణాను బంధమున
చక్కగ నిచ్చిన ఆలుబిడ్డలన్
మనమున నొసంగగా మరచి
మాధవుజేరక నిత్య భోగియై
తనవిగ నెంచు ద్రోహిని కృ
తఘ్నుని మెచ్చునె శౌరి మిత్రమా.

కావున,— అన్నిటికన్నను కర్మఫలత్యాగము గొప్పదని,

గీ. 12 అ. 12 శ్లో.

శ్లో. శ్రేయోహి జ్ఞాన మభ్యాసాత్ జ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే
ధ్యానాత్కర్మ ఫల త్యాగ స్త్యాగా చ్ఛాంతి రనంతరం.

కాబట్టి,— యోగాభ్యాసముకన్న జ్ఞాన యోగమును,

జ్ఞానముకన్న ధ్యానయోగమును, దానికన్న కర్మ ఫలత్యాగము గొప్పది.

'త్యాగమునకు మోక్షమే ఫల' మనిరి.

త్యాగి కాని వాడు జ్ఞాని కాజాలడు. ధ్యానము చేయజాలడు. యోగము చేయజాలడు.

త్యాగి గానివాడు జీవకోట్లను ప్రేమింప గలడా? జీవకోట్లను ప్రేమింప లేనివాడు భగవానుని ప్రేమించి స్మరించ గలడా?

ఇచ్చట నొక యితిహాసము గలదు.

'ఒక సాధువు నొక ధనవంతుడు' ఒక పర్వతయాత్రలో కలిసికొనిరి. పోవునప్పుడు ధనవంతుడు సాధువును జూచి

ఏమండీ సాధు గారు! తాము యెచ్చటికి కేగుచుంటిరి?

'సాధు పలుకలేదు.'

'ఏమండి సాధూ! పలుకరేమి?

సాధు: పలుకకేమి; తామెచ్చటికేగుచుంటిరి?

ధన: తిరుపతి యాత్రకు; సాధూ! తాముతిరుపతికేనా?

సాధు: అవును.

ధ: తమకేమైన మొక్కుబడియున్నదా?

సా: లేదు.

ధ: పిచ్చివాడా! మొక్కుబడి లేకపోయినచో యెందుకు నీవు పోవడం? వూరక డబ్బుఖర్చు.

సా: సర్వ జీవ దయాపరుం డగు భగవంతుని దర్శించి వచ్చెదను.

ధ: ఎంత డబ్బు తెచ్చినావు?

సా: పలుకలేదు.

పర్వతము సమీపించిరి. ఎచ్చటఁ జూచినను వాద్యములే. యెచ్చటఁ జూచినను భగవన్నామ సంకీర్తనలే చూచుచు పోవుచుండిరి.

కాళ్లు లేనివారు, కన్నులు లేనివారు, చేతులు లేనివారు, నడువ లేనివారు, ముసళ్లు, ఆ పర్వత యాత్రికుల నాశ్రయించి తమ స్వల్ప జీవితములను గడుపుచుందురు.

అట్టివారిని చూచి సాధువు తన వద్దనున్న రొట్టెను వారిలో నొకరికి యిచ్చెను.

ధ: సాధూ! రాత్రికి నీకు వుంచుకొనక యీ పాప జీవులకు యిచ్చెదవేమి? వీరు యెంతో పాపము జేసి అనుభవించుచున్నారు. వారు అట్లు అనుభవించ వలసిన దానిలో నీవు సహాయపడితివేని ఆ పాపము నిన్ను జెందును. కాకను

యెట్టివారికిగాని దానము చేసినచో మరల జన్మమునకు హేతు వగును. నీవేమి సాధువు, మరలజన్మ కేల ఆస్పదముగావించు కొనెదవు. యెవరి పాపము కొలది వారు అనుభవించ వలెనే గాని సహాయ మనునది చేయ రాదు.

సాధువు; ఆ ధనవంతునిజూచి నవ్వి, యేమియు బదులు మాటలాడ లేదు, కానీ భగవానునిమాత్రము ఒకపర్యాయము దయామయా! అని మాత్రము స్మరించెను.

ధనవంతుడు ఒక కాసైనను ఆ అనాధలకు యియ్యలేదు. మీదుమిక్కిలి ఈకొండకు రావలయునంటె యిదే యమబాధ యీ మొక్కు చెల్లించుకొని వెళ్లినచో యింక రానే రాను, అనుచు బయలువెళ్లు చుండెను.

సాధువు, ధనవంతుడు యిద్దరు గమ్యస్థానము జేరిరి.

సాధువు; స్వామి పుష్కరిణిలో స్నానము చేసెను.

ధనవంతుడు; పుష్కరిణీ నీళ్లలో చాలా కశ్మలము,గా

యున్నది. దేహారోగ్యము చెడును. అని అచ్చట పైపుళ్లోని నీళ్లను తెప్పించి కాచి స్నానము చేసెను.

సాధువు భగవానుని దర్శించి ఆనందభాష్పములురాలగా హే ప్రభో! నీ రూపమును జూడ నాకు సర్వమయుడవని తోచుచున్నదే గాని. మరేమియుకాదే యని ధ్యానించెను.

ధనవంతుడు స్నానముజేసి పట్టువస్త్రము ధరించుకొని గూపాయయెందు కండి కర్పూరహారతికి అని అచ్చటివాళ్లతో మాట్లాడుచు వచ్చునప్పటికి సాధువు ధ్యాననిమగ్నుడై కొంత సేపుండి కన్నులు తెరచి పరమేశ్వరా! నీరూపముఅతిచిత్రము.

శ్లో. విష్ణుశ్చేద్భవదీయ మూర్ధ్నికజటా జూటస్య కిం కారణం
శంభుశ్చేద్ధృత శంఖచక్రవిలసద్బాహోశ్చ కిం కారణం
బ్రహ్మాచేచ్ఛ్రుతివాక్య మంచిత ముఖైస్త్వేకస్య కింకారణం
చిత్రం తావకరూప మీదృశ మహో శ్రీ వెంకటేశప్రభో.

హేవిభో! నిన్ను విష్ణువని చెప్పుటకు తలపైన జటాజూటము లున్నవి. అట్లు చెప్పుటకు వీలులేదు.

శంఖుడవందునా? చేతులయందు శంఖచక్రము లున్నవి అట్లు చెప్పుటకు వీలులేదు.

బ్రహ్మ వందునా! నాలుగు వేదములు బలుకుటకు నాలుగు ముఖములు లేవు.

ఒక ముఖమున్నది గాన, నీ రూప మిట్టిదని చెప్పుటకు వీలులేదు చిత్రముగానున్నది.

శ్లో. దేవశ్చే త్ప్రతి శుక్రవాసర కృతస్నానంచ కిం కారణం
దేవీచేద్ధృతి సంస్థితాబ్జ నిలయా వాసస్య కిం కారణం
తేజశ్చేత్పరి దృశ్యమాన శుభ దాకారస్య కిం కారణం
చిత్రం తావకరూప మీదృశ మహో శ్రీవేంకటేశప్రభో

నిన్ను 'పురుష విగ్రహ' మని, 'దేవు' డని యెంతునా? ప్రతి శుక్రవారము నీకు పసుపు, పన్నీరు స్నానమేల? కారణ మేమి?

దేవి యని యందునా! వక్షస్థలమున కమల వాసిని

యగు లక్ష్మియేల? కారణమేమి?

కేవల తేజస్స్వరూపమని యెంతునా? కన్నులకలంకారముగా అర్చామూర్తివై కానబడుచుంటివే? ప్రభో.

కావున,— చిత్రము నీ రూప విభవము తుద కన్నియు నీవని ప్రబోధించుటకై యిట్టి రూప ధారివై భక్తుల ముక్తుల జేయుదే,

అని సాధువు భగవంతుని పరిపరి విధముల ప్రార్థన జేయుచుండ,— ధనవంతుడు మొక్కులు అన్ని చెల్లించి అన్ని చోట్ల జగడములాడి, అలసి, యిన్ని మొక్కులు చెల్లించిన వారికి యింత ప్రసాదము ప్రాప్తి యియ్యగూడదా? అని తెప్పించుకొని, తిని, సాధువు యున్నచోటికి వచ్చి, సాధూ ప్రొద్దు పోవుచున్నదే, నేనొంటరిగా పోలేను, తోడుకు మనిషిని మాట్లాడుట యెందులకు, నీవు వున్నావుగదా? వచ్చెదవా? అని మందలించినాడు.

సాధువు తిన్నడా? లేదా? అని విచారించలేదు. తోడు

కై సాధువును పిలిచినాడు.

సా. అయ్యా! వచ్చినపని అంతయు జరిగినదా?

ధ: అయినదికాని, ప్రసాదము మాకుసరిగ యియ్య లేదండి.

సా: సరే పోవుదమా?

ధ: పోవుదము.

యిద్దరును బయలుదేరిరి.

దారివెంట నున్న పేదలనుజూచి ధనవంతుడు; యిట్టి వారిని చూచిన నాకు చాలా అసహ్యమండీ సాధుగారు.

సా: ఇవన్నియు కూడా ఈశ్వర కళలే. మన హృదయమును కరుణచే నింపజేసినపుడే యిట్టి వారికి సహాయము జేయగలము. ఎంతవరకును మన హృదయము కఠినమైయుండునో అంతవరకు పరసహాయ మను నది మనకు కానరాదు.

ధ: సాధుజీ! ధనవంతులు పుణ్యులని, బీదలు పాపులని నా అభిప్రాయము. నీవేమందువు.

సా: (నవ్వి) అయ్యా! పరుల కుపకారము జేయువాడు పుణ్యుడు. పరులకు అపకారము జేయువాడు పాపి.

ఇట్లు మాట్లాడుచుండగా ధనవంతుడు కాలుజారి దడ దడ దడ దొర్లి క్రింద పడెను. సాధువు వెంటనే దిగి అతనిని పట్టుకొని తగిలిన గాయములు తుడిచి కట్టుకట్టెను.

ధ: అయ్యా! నీవు లేకుండిన నేను చచ్చియుందును. నీకెంత కరుణ, నేను నాజన్మలో ఒకరికి అపకారమే జేసి యెరుగుదును గానీ ఉపకారము జేసి యెరుగను. యెంత పాప జీవిని నా పాప పరిహార మెట్లు? నే నెంత స్వార్థ పరుడను, ధనమదాంధుడనై బీదలు పాపులు, సాధువులు సోమరులు, స్త్రీలు కాముకులు అని యవ్వన గర్వము, ధనమత్తతచే యిట్లు పలికితిని. నన్ను మన్నించువా రెవరు. నన్ను ఆపత్తు నుండి తొలగించితిరి. మీరే నాపాలి దైవము అని పల్కెను.

సాధువు; దనవంతుని చూచి నాయనా వెరువకుము.

క. మది యనెడు మొద్దు కత్తిని
పదనిడుటకుగాను భక్త వత్సలు డొగి నా
పద యను సానను నూరును
తుదిలో అజ్ఞానమనెడు తుప్పు దొలగగాన్.

నీ అజ్ఞానము తొలగించుటకు భగవానుడు నీకు యిట్టి కష్టమును ప్రసాదించి యున్నాడు. కావున నీవును నీ కృతజ్ఞత దైవముకడ జూపవలయును.

ధ: అట్లయిన మరల కొండకు పోదునా?

సా: వలదు మానవులందరు దైవకళలే. సర్వజీవులయందును దయా ప్రేమములుగలిగి స్నేహభావమున వర్తింపుము భగవన్నామము మిక్కిలి విశ్వాసపూర్వకముగా కీర్తించుము.

ధ: సాధూజీ! నే నెట్లుండవలయునో సెలవిండు, అలాగున నా జీవితము సవరించుకొనియెదను.

సా: అయ్యా! తాము మనుష్యుండు జీవితమునందున్న లోటుపాటులు సవరించుకొనిన గాని విశ్వాసముగా భగవన్నామము నుచ్చరింప జాలరు.

శ్లో. దాక్షిణ్యం స్వజనే దయా పరిజనే శాఠ్యం సదా దుర్జనే
ప్రీతిః సాధుజనే నయోనృపజనే విద్వజ్జనే చార్జవం
శౌర్యం శత్రుజనే క్షమా గురుజనే కాంతాజనే ధృష్టతా
యే చైవం పురుషాః కలాసు కుశలా స్తేష్వేవ లోక స్థితిః

బంధువుల యందు దాక్షిణ్యముతో నుండుటయు. సేవకుల యందు దయ, దుర్జనుల యందు వుదాసీనతయు, సజ్జనుల యందు ప్రీతియు, రాజుల యందు అనుసరణయు, విద్వాంసుల యందు కపిమ ప్రవర్తనయు, శత్రువుల యందు పరాక్రమమును, పెద్దల యందు ఓర్పు, స్త్రీలయందు దిట్ట తనమును యేపురుషులు గనబరుతురో అట్టివారే లోక స్థితికి కారణ భూతులు.

అని 'భర్తృహరి' తన నీతి శతకమున మానవుని జీవి

తమున దిద్దుబాట్లను తెలియజేసియున్నాడు కావున అయ్యా నీ విట్టి గుణములను క్రమముగా నార్జించి భగవద్ధ్యానము గావించితివా ధన్యుడవయ్యెదవు

ధ. సాధూజీ! మాపూరికిరండు; తమకు మఠముకట్టించెదను; కావలసినంత ధనసహాయము చేసెదను; నేను పొరబడినప్పుడు తాము దిద్దుచుందురు.

సా. అయ్యా! నాకుమఠమువలదు; సాధువులన్న అభిమానశూన్యులుగా నీ మతాభిమానము, ఘటాభిమానము. ధనాభిమానము, స్థలాభిమానము, పూజాభిమానము, వస్త్రాభిమానము. యిట్టి అభిమానములకు లోబడువాడు సాధువగునా?

ధ. అయ్యా! సాధూ! తమకు భార్యాపుత్రులుగలరా?

సా. అయ్యా! సాధువులు భార్యాపుత్రులు గలవారని తలంపవలదు; భార్యా పుత్రులుగలవారు గృహస్థులు.

ధ గృహస్థులు సాధువులుగా నుండరా?

సా. వుండకేమి; శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస వలె భార్యాభర్తలిరువురును, దైవికజ్ఞాన సంపన్నులై, దైవనిష్టగలిగి భగవన్నామము భక్తిచే జపించుచు వారిరువురు సాధువులయిరి. యిట్లు యెవరాచరించినఁచో వారుసాధువులే.

ధ. భార్యాభర్తలుయిద్దరు సాధువు లయినఁచో ప్రపంచమున ప్రజావృద్ధియెట్లు?

సా. అయ్యా! ఋతుకాలధర్మము ననుసరించి వేదసమ్మతముగా సంతానము బడిసిన తర్వాత దైవచింతగలిగి ప్రపంచ చింతవదలి సాధువులు కావచ్చును. గాంధీ మొదలగు వారు యిట్టివారేగదా?

ధ. గృహస్థాశ్రమ ధర్మంబు లెట్లు నడుపవలయును?

సా. గృహస్థపద్ధతికై నీకొక ఉదాహరణము చెప్పెదనువిను. ప్రవరాఖ్యుఁడను పవిత్రగృహస్థు, అతని నడవడి వినుము.

సీ. వరుణా తరంగిణీ దర వికస్వర నూత్న
కమల కషాయ గంధము వహించి
పరితూష్య పవనాంకురములు పైకొను వేళ
వామన స్తుతి పరత్వమున లేచి
సచ్ఛాత్రుఁడగుచు నిచ్చలు నేగి యయ్యోట
నఘమర్షణ స్నాన మాచరించి
సాంధ్య కృత్యము దీర్చి సావిత్రి జపియించి
సైకతస్థలి గర్మసాక్షి కెరఁగి
గీ. ఫరసమిత్కుశ కుసుమాది బహుల పదార్థ
తతియు నుదికిన మడుగు దోవతులు గొంచు
బ్రహ్మచారులు వెంట రా బ్రాహ్మణుండు
వచ్చు నింటికి బ్రజ దన్ను మెచ్చిచూడ.

అతని అపరిగ్రహ వ్రతముఁ జూడుడు.

శా. శీలంబున్ గులమున్ శమంబు దమమున్
జెల్వంబు లే బ్రాయమున్
బోలం జూచి యితండు పాత్రుడని
యే భూపాలుడీ వచ్చినన్

సాలగ్రామము మున్నుగా గొనదు;
మాన్య క్షేత్రము ల్వెక్కు చం
దాలం బందు నొకప్పుడుం దరుగ
దింటం బాడియుం బాటయుం

వీరి చిత్తవృత్తి ననుసరించిన భార్య 'ధర్మపత్ని' యన తన శిష్టధర్మమనుసరించు భార్యకే ధర్మపత్ని యను నామము సార్థకము గాగలదు.

తే. వండ నలయదు వేవురు వచ్చిరేని
నన్నపూర్ణకు నుద్దియౌ నతని గృహిణి
నతిథు లేతేర నడికి రేయైన బెట్టు
వలయు భోజ్యంబు లింట నవారిగాగ.

శ్లో. అనుకూలా విమలాంగీ కులజ కుశల సుశీల సంపన్నాం
యేతేపంచలకారాం భార్యాపురుషః పుణ్యోదయాల్లభేత్.

పరిపరాఖ్యుని భార్య స్త్రీ ధర్మములు చక్కగ నెరిగిన యిల్లాలు.

అతిథి పూజ గృహస్థాశ్రమ ముఖ్య ధర్మముగావున,

తీర్థ సంవాసు లే తెంచినా రనివిన్న
నెదురుగా నేగు ద వ్వెంతయైన
నేగి తత్పదముల కెరగి యింటికి దెచ్చు
దెచ్చి సద్భక్తి నా తిథ్యమిచ్చు
నిచ్చి యిష్టాన్న సంతృప్తులగా జేయు
జేసి కూర్చున్నచో జేరవచ్చు
వచ్చి యిద్ధరఁ గల్గు వనధి పర్వత సరి
త్తీర్థ మాహాత్మ్య ము దెలియ నడుగు

గీ. నడిగి యోజన పరిమాణ మరయు నరసి
పోవలయుఁ జూడ ననుచు నూ ర్పులు నిగుచ్చు
ననుదినము తీర్థ సందర్శ నాభిలాష
మాత్మ నుప్పొంగ నత్తరు ణాగ్నిహోత్రి.

ఇట్లు అనేక మంది తీర్థ వాసులు వచ్చుచుండుట గలదు, ఆ పావనగృహస్థునింటికి; ఒకదినమునందొక 'సిద్ధుడు' వచ్చుచుండఁ జూచి,—

తే. ఇట్లు చనుదెంచు పరమ యోగీంద్రుఁ గాంచి
భక్తిసంయుక్తి నెదు రేగి బ్రిణతు డగుచు
నర్ఘ్యపాద్యాది పూజనం బాచరించి
యిష్ట మృష్టాన్న కలన సంతుష్టుఁజేసి.

ఉ. వానిది భాగ్య వైభవము
వానిది పుణ్య విశేష మెమ్మెయిఁగా
వాని దవంధ్యజీవనము
వానిది జన్మము వేఱుసేయ నె
వ్వాని గృహాంతరంబున భ
వాదృశ యోగిజనంబు పావన
స్నాన విధాన్నపానముల
సంతస మొందుచు బోవు నిచ్చలుఁన్.

గృహస్థు ఈలాగున జెప్పగానె ఆ సిద్ధుడు గృహస్థ ధర్మము సక్రమమైనచో చాలా శ్రేష్ఠమని,—

సీ కొలకొలనున్న తంగేటిజున్ను గృహమేధి
యజమాను డంకస్థి శాఖర్ధ పేటి

పండిన పెరటి కల్పకము వాస్తవ్యుఁడు
దొడ్డిఁబెట్టిన వేల్పుఁ గిడ్డి కాఁపు
కడలేని యమృతంపు నడ బావి సంసారి
సవిధ మేరునగంబు భవన భర్త
మరుదేశ పథ మధ్య మ ప్రప కులపతి
యాఁకటి కొదవు సస్యము కుటుంబి

తే. బధిర పంగ్వంధ భిక్షుక బ్రహ్మచారి
జటి పరివ్రాజ కాతిథి క్షపణకా వ
ధూత కాపాలి కాధ్య నాథులకుఁగాన
భూసురోత్తమ గార్హస్థ్య మునకు సరియె.

ఆ సిద్ధుఁడు అనఁగా (యోగి) తీర్థ యాత్రా కుతూహలుఁడైన ఆ యుత్తమ గృహస్థుని మెచ్చి తన సిద్ధరసమును ఆ ప్రవరాఖ్యుని పాదములకు రాచి; నీ మనస్సున తలఁచిన ప్రదేశములను రస ప్రభావముచే జూడుము నాయనా! అని చెప్పి సిద్ధుఁడు బోయెను.

ఈ సిద్ధ రస ప్రభావముచే మన ప్రవరుఁడు అన్ని తీర్థ

ములను సేవించక హిమవంతము జేరి విచిత్రముల జూచుచుండ పాదలేపము కరిగిపోయినది.

ప్రివరుని ప్రయాణము ఆగిపోయినది. చింతించి ఆ ప్రాంతముల త్రోవ వెదకుచు రాగా అచ్చట నొక గంధర్వ కాంత కానవచ్చినది.

ఆమెనుజూచి చేరఁజని దారియడుగ ప్రివరుని లావణ్యమునకు ఆకాంత మనస్సు కరిగి 'యీతని పతిగా బడసిన జన్మ సఫలత గాగల'దను భావముచే చూచి, కోరిక మనసునదాచి తెరవడిగిన వాని నుద్ధేశించి కృత్రిమ కోప మారోపించుకొని యిట్లు చెప్పినది.

ఉ. ఇంతలు కన్నులుండ దెర
వెవ్వరి వేడెదు భూసురేంద్ర యే
కాంతమునందు నున్న జవరాండ్ర
నెపంబిడి పల్కరించు లా
గింతియకాక నీ వెరుగవే మును
వచ్చిన త్రోవ చెప్పు నీ

కింత భయంబులేకడగ
నెల్లిద మైతిమి మాటలేటికిఁ.

తన కన్యాత్వంబు తేటపరచి, తన మనస్సున నున్న వివాహాకాంక్ష వెలిబరచి ఒడబడ ప్రార్థించినది.

ప్రవరుడు; తన గృహస్థ బ్రహ్మచర్య దీక్షయు, ఉత్తమ ద్విజుడు గావున అగ్నిహోత్రుని యందు తన కుండు భక్తియుఁ దెలుపుచు,—

మ. తరుణీ రేపును మాపు హవ్యములచే
తం దృప్తుఁడౌ వహ్ని స
త్కరుణా దృష్టి నొసంగు సౌఖ్యము
లెఱుంగఁ శక్యమే నీకు; నా
కరణుల్ దర్భలు సగ్నులుం బ్రియము
లైన ట్లన్యము ల్గా వొడల్
తిరమే చెప్పకు మిట్టి తుచ్ఛ సుఖముల్
మీసాలపై దేనియల్.

వరూథిని; ప్రవరాఖ్యుని జూచి. మీ అగ్నిహోత్రములు, మీ యజ్ఞములు, యాగములు స్వర్గప్రాప్తి కేగదా? మా గంధర్వాంగనా సౌఖ్యము స్వర్గమునకంటె తీసిపోయెనా? యెందరు మునులు తమ నిష్ఠలు మాకై సమర్పించిరో. చూడుము.

సీ. వెలిబెట్టిరే బాడబులు పరాశరు బట్టి
దాసకన్యాకేళి తప్పుజేసి
కులములో వన్నె తక్కువ యయ్యెనే గాధి
పట్టికి మేనక జుట్టరికము
ననుపుకాడై వేల్పునాగ వాసము గూడి
మహిమ గోల్పడియెనే మాందకర్ణి
స్వారాజ్య మేలంగ నీర్రైరె సుర లహల్యా
జారుడైన జంభాసురారి

తే. వారికంటెను నీ మహాత్మ్యంబు ఘనమే
పవన పర్ణాంబు భక్షులై నవసి యినుప
కచ్చడాల్గట్టుకొను ముని మ్రుచ్చులెల్ల
తామరస నేత్రలిండ్ల బందాలుగారె.

ఇట్లు చెప్పి యా వరూధిని యా సద్గృహస్తునిపైఁ బడ నుంకించిన,— నియమగరిష్ఠుఁడు గావున ఇంద్రియ లోలుఁడుగాక తానారాధించు అగ్నిహోత్రుని ప్రార్థించెను.

మ. దివిషద్వర్గము నీ ముఖంబునన
తృప్తిం గాంచు నిన్నీశుగా
స్తవముల్ సేయు శ్రుతుల్ సమస్తజగ
దంతర్యామివి నీవ యా
హవనీయంబును దక్షిణాగ్నియును
నీయం దుద్భవించుం గ్రతూ
త్సవ సంధాయక నన్ను గావగదవే
స్వాహా వధూ వల్లభా.

ఇట్లు ప్రార్థించి ప్రతిజ్ఞ జేయ సమకట్టెను.

ఉ. దాన జపాగ్ని హోత్ర పర
తంత్రుఁడ నేని భవత్పదాంబుజ
ధ్యానరతుండ నేని బరదార
ధనాదుల గోర నేని స

న్మానముతోడ నన్ను సద

నంబున నిల్పు మినుండు పశ్చిమాం

భోనిధి లోన గృంకకయ

మున్న రయంబున హవ్యవాహనా

ఇట్లు అగ్నిహోత్రుని ప్రార్థించపగానే అతనికి త్రోవ గానుపించినది. తనకు యెంత జవసత్వములు కావలయునో అంతయు కలిగినది. పరమేశ్వరుని కరుణ గలవాని కేమి కొదువ? యిల్లుచేరి తన భగవన్నిష్ఠల సలిపెను.

కావున గృహస్థాశ్రమ ధర్మరక్షణకూడా ధీరుడే యింద్రియ నిగ్రహుఁడే ఆచరించగలడు.

భ: సాధూజీ! యింతశక్తి వీని కెట్లు కలిగినది?

సా: అయ్యా! వింటివిగదా అగ్నిహోత్రునియందు అతనికిగల విశ్వాసము.

విశ్వాస మన నెట్టిదనిన,— "శ్రీ రామచంద్ర మూర్తి

లంకలో ప్రవేశించుటకు పూర్వము సముద్రము మీద వంతెన కట్టవలసి వచ్చెను. కాని, విశ్వాస సంపన్నుఁడగు హనుమంతుడు తనకు రామునిపై గల విశ్వాసము సాధనగా గొని, ఒక గంతులో సముద్రము దాటిపోగలిగెను"

కేవలము విశ్వాసముచేత స్వామికన్న సేవకుడు ఘన కార్యము జేయగలిగెను.

ధ: సాధూజీ! తాము చెప్పుచున్నారు గాని అంత గొప్ప విశ్వాసము నా బోటి కెట్లు సాధ్యపడును. ధన వ్యయము జేయుటయనిన నాకు చాలా కష్టముగా దోచును. ధన మనగా ప్రాణ మని నా అభిప్రాయము.

సా: అవును మానవుని కామ లోభములు వంచించుచున్నవి, ధనముచే దేహ సంబంధ భోగములకు మరిగి యిట్లగుటకు కారణము.

స్వామి 'గీత'యందు.-

గీ. 2 అ 44 శ్లో

శ్లో. భోగైశ్వర్య ప్రసక్తానాం తయాపహృత చేతసాం
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి స్సమాధౌ నవిధీయతే.

పూర్వోక్త విషయముననే అనగా భోగ, ఐశ్వర్యము లలో చిక్కి. మనస్సు దానిచేత పూర్తిగా ఆకర్షింపఁబడి కార్యాఽకార్యముల నిశ్చయించు బుద్ధి స్థిరముగా నుండక చపల పడుచుండును.

కావున,— నీవు చపల పడుచున్నావు.

ధ: సాధూజీ! తమ బోధచే ధనము లోభినాశ్రయించి యుండునని తోచుచున్నది.

సా: కాదు— పొరబడకుము. ధనము వల్ల యేమియు దోషములేదు. బుద్ధి నంటియున్న కామినీ, కాంచన వాసనచే మానవుడు మారుచుండునేగాని, ధనమువల్లగాదు. క్రమముగా యీవాసనలు దొలగించవలయు.

అట్లు తొలగిన ఆ ధనమే; బీదసాదలను, దేశభక్తులను వుపయోగించ గలదు.

లోకమున యెన్ని కార్యములు ధనమువల్ల కావలసి యున్నవి. కావున,- యీ కన్ను, కాలు లేనివారు పాపు లని తాము మొదట పలికితిరి. యిట్టి బీదలే లేనన్న తమ ధనమునకు సద్వ్రియ మెక్కడిది? బీదల నాదరింపుడు.

ధ: సాధూజీ! వీరందను పాపు లని తలచితిని. గాని, నా పొరపాటు సవరించితిరి. సవరించుకొంటిని.

సీ. కూటికై బీదలు కుయ్యోడు చుండగ
మూడుపూటలు దిని మురియు టెట్లు
వసియింప బీదకు వసతి లేకుండగ
మేడలపై నుండి మెలగు టెట్లు
మరుపుట్టములులేక నిరుపేద లుండగ
ఘన దుకూలములను గట్టు టెట్లు
దుమ్ములో దుమ్మైట దొరలుచు నుండగ
పట్టు మెత్తలమీద బండు టెట్లు

గీ. అకట జగమందు బీదల యార్తనాద
ములు వినబడుచు నుండగ మూఢరీతి
జూడ నేగను సాయంబు నేడు జేతు
మానవుని సేవె మాధవు సేవయనుచు
బలుకుచుండెడి మీ దగు పలుకు నేను
విని కృతార్థుఁడ నైతిని వేయు నేల.

కీర్తన.

1 కామము లేనీ ప్రేమయోగియే దైవసమానముగా
కన్నులు దెరచీ గర్వము విడచీ కరుణాసాగరు గనరా జీవా
॥కామము లేనీ॥

2 సాధనలో తన సత్యము నెరిగీ సమరసమధురమె గ్రోలెనురా
॥కామము లేనీ॥

3 శమదమాది గుణ సంపదగలిగిన శాంతినిలయుడే శివయోగీ
॥కామము లేనీ॥

4 సకలప్రపంచము సర్వేశ్వరుడని శాంతివహించిన శివయోగీ
॥కామము లేనీ॥

సా: అయ్యా! తాము ధన్యులు. ఇక నేబోయివత్తునా?

ధ: సాధూజీ! మా వ్వారికి రండు తమ పాదములను పూజగావింప వలయు నని నామనస్సుననున్నది.

సా: అయ్యా! నా పాదముల యందే విశేష మున్న దని తాము తలంచవలదు. ప్రేమించుట పూజయే సుమా.

సమాన బుద్ధి పూజలో మొదటి పూజ 'ప్రహ్లాదుని' చరితములు చూడుడు. అవన్నియు భావనా పూజ లని పేరు.

సీ. తనయందు నిఖిల భూతములందు నొకభంగి
సమహితత్వంబున జరగువాడు
పెద్దల బొడగన్న భృత్యునికై వడి
జేరి నమస్కృతుల్ జేయువాడు
కన్నుదోయికి నన్య కాంత లడ్డంబైన
మాతృభావన జేసి మరలువాడు
తల్లి దండ్రులభంగి ధర్మవత్సలతను
దీనుల గావ జింతించువాడు

తే. సఖులయెడ సోదర స్థితి జరుపువాడు
దైవతములంచు గురువుల దలచువాడు

లీలందును బొంకులు లేనివాడు
లలిత మర్యాదుడైన ప్రహ్లాదుడధిప.

సా: చూచితిరా ప్రహ్లాదుని నియమపద్ధతి. ఇవన్నియు భగవానుని పూజలే పైపద్ధతులు తమ అనుష్ఠానములో నుంచినచో భగవానుడు సంతసించ గలడు. ఊరక అందరి పాదములపై పూవులుంచిన మాత్రమున నే సంతసించడు.

మానవులు పై కార్యములనుచూచి మెచ్చుచుందురు. పరమేశ్వరుడు; అంతరంగ పరీక్షా దురంధరుడు.

కావున,— అంతరంగ శుద్ధికై ప్రయత్నించవలయును.

కాని, బాహ్యములు, ఆడంబరములు మానవుల మెప్పుకేగాని యీశ్వర ప్రీతికి అంతఃకరణా శుద్ధియే గాని ఆడంబరములు నిష్ప్రయోజనములు.

కావున — సర్వభూత దయ నలవరచు కొనుము. పరస్త్రీ విముఖత నలవరచు కొనుము. బీదసాదలకు యింత అన్న

దానము జేయుము. కఠినము కరిగించుము. యివన్నియు భగవానుని పూజలు ఈగుణములన్నియు సాధన గావింపుము.

భ: సాధూజీ! తాము పాదపూజను వొప్పుకొనరా?

సా: పాంచభౌతిక శరీరమునకు అన్నోదకములు వస్త్రములే చాలును.

సంఘము లందు పరమేశ్వరు నారాధించు విధానములు తెలియక తారుమారు పడుచుందురు.

సాధువుల బోధలు వినినచాలును. గాని,— పూజలు గావింప నవసరము లేదు.

సాధులు; అనవరతము గృహస్థుల పూజలు, భిక్షలు, పాదసేవలు అంగీకరింపరు.

సర్వులు పరమేశ్వర పూజ సలిపి కృతార్థులు కావలయును.

ధ: సాధూజీ! సాధువులు; దైవస్వరూపు లందు కే తాము యీలాగున సెలవిచ్చుచున్నా రేల?

సా: ఈ పరమేశ్వర సృష్టిలో అన్నియు దైవ స్వరూపము లే.

ధ: స్వామీ! జంతుజాలములకు దైవిక జ్ఞానము గలదా? మానవుని కున్నంత పరిజ్ఞానము వీటియందు గలదా?

సా: భగవత్కళ; అన్నిటియందును గలదు. కాని,— మానవుని యందు అధికముగానుండును. భక్తు లందును, జ్ఞాను లందును మిక్కిలిగా నుండుట చేత; వారు దెలుపు జ్ఞానము అనగా బోధలు సామాన్యమానవులు వినుచుందురు యింతియే విశేషము, వినువారు వినుపించువారియందు కృతజ్ఞులై యున్న చాలును.

ధ: సాధూజీ! నేను సెలవు పుచ్చుకొందును. దయ వుంచవలె. నమస్కారము.

సా: నాయనా! ఈశ్వ రానుగ్రహము పోయిరమ్ము

ధనవంతుడు వెళ్లిన తరువాత సాధువు; యీలాగున వితర్కించు కొనెను

ఆహా! యెంతకఠినముగా నున్న ధనికుడు; యెంత కరుణా హృదయుడై మారెను. పరమేశ్వరుని దయ ఏ ప్రాణి యెట్లు మారెనో ఆయన చిత్రము యెవరికి తెలియగలదు.

సీ కఠినాంతరంగుడు గరుణాఢ్యుడై యొప్పు
యుష్మత్కృపాలవ మొందె నేని
నిర్ధనుండైనను నెగడు ధనంబుచే
యుష్మత్కృపాలవ మొందె నేని
బలహీనుడును దివ్య బాహు బలాఢ్యుడౌ
యుష్మత్కృపాలవ మొందె నేని
భిక్షుకుండైనను పృథ్వీశ తిలకుడౌ
యుష్మత్కృపాలవ మొందె నేని

గీ. అహాహా నీదయ మించిన యట్టి విభవ

మరయ నేలోకమున నెందు దొరకదయ్యా
నీకు సామ్యంబు నీవె పో నిర్మలాత్మ
సకల కల్యాణ గుణ ధన్య సర్వమాన్య.

కావున,— భగవంతుని దయ గలిగిన సర్వమును సమకూరగలదు. అనుచు సాధువు; దేశ సంచారమునకై వెడలి పోయెను.

కాబట్టి నిష్కాములే సాధువులు. ఇట్టి సాధువులు క్రమ క్రమముగా తగ్గిపోయి భంగు(త్రాగి. దేహములపై స్పృహ లేక, ఆడినదే ఆట, పాడినదే పాటలై, స్త్రీల శీలములకు మృత్యువులై పరివర్తించువారు గలరు.

అనగా,— రాము నారాధించువారు అరుదు. కాము నారాధించు వారు నెగడిరి. పరమేశ్వరుడు వీరకి సరియైన త్రోవ ప్రసాదించుగాక.

ప్ర. స్త్రీల శీలముల కేల మృత్యువు లగుదురు? 'శీల' మనగా నేమి?

ఉ. స్త్రీలలో; పతిసేవ, సద్విద్య, ఆదరణ, మృదు వాక్యము, చపలత లేకుండుట, గృహకృత్యగోప్యము. వంశ గౌరవము, దైవచింతన. నిరాడంబరము ఇత్యాదులు శీలముల ని నిర్ణయింప బడి యున్నవి.

సామాన్య స్త్రీలు పై బేర్కొనబడిన గుణములయందు దైవ సాన్నిధ్యము జేయుటకు తగువైనవి లేనట్లు భావించి కృత్రిమ సాధువుల నాశ్రయింతురు.

అమాయకులగు స్త్రీలు అట్టివారిని రాక్షసగుణ పూర్ణు లగు పై వేషమాత్ర సాధువులు భంగపరుచు చుందురు.

కావున,— స్త్రీలు యెప్పుడుగాని భర్తసేవ నతిక్ర మింపరాదు.

ప్ర, భర్త వియోగము గలిగిన స్త్రీలు పరమేశ్వరుడే దిక్కు, వేరు లేదను భావమున దైవస్మరణ గావించుచు కాలము గడుపుట మంచిది.

స్త్రీలకు స్త్రీలు పరిబోధకులైన మంచిదని కొందరి అభిప్రాయము.

విశుద్ధహృదయులైనచో పురుషులైనను బాధలేదు.

డెబ్బయేండ్లు గడచిన వారై మిక్కిలి అనుభవము గలవారై, దయాపరులై, స్త్రీలనిన పుత్రికలవలె భావించు వారయినచో అట్టివారు జ్ఞాన ముపదేశింప తగినవారని వారిని చేరి జిజ్ఞాస చేయవచ్చును. శ్రవణము చేయవచ్చును.

స్త్రీలు జ్ఞానవంతులు గావలయు నన్నచో చక్కని ధర్మ గ్రంథములు చదువ వలయును.

ధీరులగు పుణ్య పురుషులు స్త్రీలనిన మాతృదేవి వలె భావించిరి:

'శ్రీ రామకృష్ణ పరమ హంస' గారి "శ్రీ రామకృష్ణ సూక్తి ముక్తావళి" యందు యీలాగున పలికిరి.

స్త్రీలు సద్గుణములతో జనించనీ లేకపోనీ, పతివ్రత లు కానీ, వ్యభిచారిణులు కానీ వారిని సర్వత్ర ఆనందమూయి దివ్యస్వరూపములుగ జూడవలయును.

భర్తతోకి కాపురము జేయుచు బ్రహ్మచర్యము నాచరించు స్త్రీలు సాక్షాత్తు జగజ్జనని స్వరూపమే.

'పరమహంస'గారు అట్లు చూడగలరు. గానీ సామా న్యుల విషయము అట్లుచూడలేదు.

చూచిననేగాని తాను ఖమకారము నుండి విడిబడడు.

పూర్వపు మన ఋషి సాంప్రదాయములలో కూడా స్త్రీ లోకమును తల్లుల వలె పుత్రికల వలె, సోదరీల వలె చూచుచుండెడి వారు.

మనము పరమ పూజ్యస్థాన మిచ్చి పారాయణ గ్రంథ ముగా చూచు "శ్రీమద్రామాయణము" ఉత్తర కాండము నందు 'సీ తా దే వి ని' పూర్ణగర్భిణిని కారణాంతరములచె

శ్రీరామచంద్రమూర్తిఁ లక్ష్మణుని ద్వారా అరణ్యమున వదలిన సమయమున, మహాకవి యగు 'వాల్మీకి' జానకీదేవిని చూచి అనినటువంటి మాట చూడుడు.

అమ్మా పుత్రీ! నీ వెవ్వరవు? యీ అరణ్యమున నుండ నేల? అనీ ప్రశ్నించెను.

ఆమె యేమియు బదులు పలుకలేదు.

ముని యోగదృష్టినిజూచి సీత యని యెఱింగి.

ఉ. ఈ మునిపల్లెయే మిథిల
యేజనకుండ తపస్వినీ జనం
దే మదినమ్మ బాంధవ మికేటి
కొరంత పడంతు లెందు రా
రా మును కానుపుల్ పుట్టికై
తమ పుట్టిన యిండ్లకుఁ గుమా
గీ: మిథిలేశ్వరుం డొకడు
నే నొకఁడా నిను కూర్మి పెంపగన్.

సీ. కలమాన్నముల్ పెట్ట గలనో లేనోగాని
వెదురు బియ్యమున కే కొదువలేదు
జిలుగు బంగారు వల్వలకు నేమొగాని
వల్కలంబుల కేమి ప్రాతిలేదు
కలధౌత మణి సౌధ ముల మాట కేమైన
పర్ణశాలలకు లోపంబు లేదు
తగుపనుల్ జేయంగ దాసీ జనుల కేమి
మాని పుత్రికలుండు ఘనతగాదె

గీ పడకకై దూదిపాన్పు లెక్కడివిగాని
పూరి సజ్జలు వెండి బంగారు గావు
పెట్టు పోతల కొకవేళ పేదనైన
కరుణకును నాకు పేదరికంబు లేదు.

అని యా దేవి నాదరించి తన యాశ్రమమునకు తోడు కొని పోయెను (బలిజేపల్లి వారి: ఉత్తర రాఘవ గ్రంథము)

కావున,— పూర్వ పురుషులు కరుణా సమన్వితులు, విశుద్ధ హృదయులు.

నేటికిని అట్టివారు లేకపోలేదు అరుదు.

కావున.- యోచించి స్త్రీలు; పురుషులను గురువులుగా, బోధకులుగా అంగీకరించ వలయునని, జ్ఞాపకమునందు వుంచుకొన వలెను.

పుణ్యస్త్రీలు అనగా (భర్తగలిగినస్త్రీలు) భర్తతప్ప అన్య పురుషుల బోధకై వెళ్లుట తగదు. వెళ్లవలసి యుండిన భార్యా భర్త లిద్దరునువెళ్లి పరమేశ్వర సంబంధమైన కథలో పరిక్రృతి సంబంధ చిత్రములో వినవచ్చును, చూడవచ్చును.

మన భారత నారీమణుల పూర్వ చరిత్రలు; తల్లులు చక్కగా చదివిన గాని. జీవితము సక్రమముగా నడుపుకొను పద్ధతి యలవడదు. ముందు జెప్పినరీతిగా,-

సీ పూర్వ భారత దేశమును వెలిగించిరి
సఖియలే జ్ఞాన దీపికలచేత
పూర్వ భారత దేశమున కీర్తి గాంచిరి
లలనలే యుపనిషత్తుల రచించి

పూర్వ భారత దేశమున బేరుబడసిరి
సుదతులే భర్తృశుశ్రూషవలన
పూర్వ భారత దేశమున రాజ్య మేలిరి
తరుణులే ధర్మయుద్ధములొనర్చి

గీ. యిపుడు మాత్రము లేరె యోచించి చూడ
కమల నెహ్రూ కస్తూరిబాయి కంజనేత్రి
శ్రీ సరోజిని భారతీ సింహ మధ్య
అబలలేగాదె విద్యచే సబలు లగుదు
రౌర! ద్రవ్యమెంతైన విద్యకు సమంబె.

(కవి: విన్నకోట వెంకటరత్న శర్మగారు, గీతా ప్రచారకులు)

కావున,— పూర్వ భారత నారీమణుల పవిత్ర జీవితములను మన జీవితములతో పోల్చుకొని చూచినచో మన జీవిత సవరణ సులభము.

నిలువు టద్దము యెదుట నిలువబడిన వారు తమ అలంకారము నెట్లు దిద్దుకొన గలరో ఆలాగున సవరించు కొన వచ్చును.

పరుల బోధలు యెన్ని విన్నను గ్రంధములు యెన్ని చదివినను దిద్దుబాటులేని జీవితములకు బోధలు, గ్రంధ పఠనములు అన్నియు వ్యర్ధములు.

జీవితమునందు గల రహస్య మెరిగిన తల్లులు; ప్రపంచ వాసనలు తుచ్ఛ మని, పరమేశ్వరు నారాధించి పరిపూర్ణ జ్ఞాన సంపన్నలై, వైరాగ్య నిధులై, బ్రహ్మ సాక్షాత్కారమును పొందిన స్త్రీలు.

ఆనాడేమి, యీనాడేమి; యేనాడును గలరు. ప్రకృతిలో పదార్థ బావన చేయునంత వరకు బంధ విముక్తి స్త్రీలకు లేదు పురుషులకు లేదు.

వస్తు దృష్టి; యేనాడు జీర్ణమగునో ఆనాడే సర్వులకు సమ దృష్టి సంప్రాప్తించును, అప్పుడే భక్తి,జ్ఞాన,వైరాగ్య సత్కర్మాచరణ గమ్యస్థానము బోధపడును.

ఇట్టి శక్తి యెంతసాధనపైన రావలయునో యోచించవలయు, ఇవన్నియు అనుకూల తర్కముల పైననే ఆధారపడియున్నవి.

సాధారణముగా మానవులు సుఖములకై, భోగముల కన్నై భగవానుని పూజించు చుండుటయే అలవాటు పడి పోయినది.

అల్ప సుఖములను కోరినను భగవానుడు యియ్యక పోడు. అవి అల్పములు గావున ఉత్తరక్షణమున స్వభావము గనే నశించును. వెంబడె దుఃఖమును దెచ్చును.

కావున,— బుద్ధిమంతుడు నిష్కాముడై భగవాను నారాధించును.

(స్వామి వివేకానంద)

ప్ర. దుఃఖ మెవరిని బాధించ నంటిరి.

ఉ. సుఖములు శాశ్వతము లని; భోగముల యందు బుద్ధిని ప్రతిష్ఠింపజేసినవానిని యేసుఖము, సుఖమును తెచ్చునో; యేసుఖము దుఃఖమును దెచ్చునో 'గీతామాత' చెప్పుచున్నది.

గీ. 18 అ. 36 శ్లో.

'శ్లో. సుఖం త్విదానీం త్రివిధం శృణు మే భరతర్షభ'

అర్జునా! సుఖములు మూడువిధములు చెప్పెదను వినుము.

గీ. 36 అ. 37 శ్లో.

శ్లో. అభ్యాసా ద్రమతే యత్ర దుఃఖాంతంచ నిగచ్ఛతి
యత్తదగ్రే విషమివ పరిణామేఽమృతోపమమ్.

తా. అలవాటు చేయుకొలది ఆనందము గలిగించి దుః ఖమును నశింపజేసి, మొదట విషప్రాయముగా నుండి, తరువాత అమృతప్రాయముగా మారునది సాత్త్విక సుఖము.

అల్ప సుఖములు దుఃఖాంతములు గలవి.

మహాత్ములందరు అన్నాహారంబులు వర్జించి పండ్రెండు సంవత్సరములు ఘోర సాధనలుజేసిగదా శ్రీకృష్ణచైతన్య రామకృష్ణ పరమహంస, రమణ మహర్షి' మొదలగువారు శాశ్వత సుఖమును బడసి, మనవాళ్లకు మార్గదర్శకులైరి

మహాత్ముల సాధనలు తలంచిన; మహా భయంకర ముగా నుండును. 'శ్రీ మళయాళ స్వాముల వారి' సాధనలు చూచినచో యెంత ఆశ్చర్యముగా నుండును. మనబోటివారు అట్టి సాధన తలంచుచుండిన ప్రయోజనము లేదు.

పై వారి నాదర్శకులుగా జేసుకొని మన జీవిత కాల ములో అనుష్ఠించవలెను.

దేహము యేకష్టము పడకూడదు? నిత్య సుఖము రా వలె నన్న రానేరాదు. వట్టి నేతిబీరకాయల మగుదుము.

జీవిత మంతయు సాధనలకై ప్రయోగించి సకల మత ములను క్రోడీకరించి, అనుసరించి తెలిసిన; మన 'శ్రీరామ కృష్ణుని' జీవితము సర్వ ప్రపంచమునకు ఆదర్శము.

శ్రీ గీతాచార్యులయిన 'శ్రీకృష్ణ మూర్తి' ఏయాజ్ఞ మానవులకు మోక్ష సాధనకై ప్రసాదించిరో, అవన్నియు 'రామకృష్ణ పరమహంస' యందు గానుపించుచున్నవి,

ఇప్పుడు అనగా (వర్తమాన కాలము నందు) మహాత్మా 'గాంధి' కానిపించుచున్నవారు. యింకయెందరో శుద్ధప్రవర్తకులు వుందురు సాత్విక అణువులు సజీవములైనవిగదా.

కావున - సాత్విక సుఖము శాంతినిచ్చును.

'రామకృష్ణ పరమ హంస గారు' చెప్పిన విషయముఁ జూడుఁడు.

విశ్వాసము దృఢపడినగాని; కామినీ కాంచనములకు దూరుఁడుఁగాఁడు. కామినీ కాంచనముల నెంతవరకు మనస్సున చింతించుచుండునో అంతవరకు భగవచ్చింతన జేయఁజాలఁడు.

పులు లున్న అరణ్యములో చిన్న మృగములు విచ్చలవిడిగా తిరుగవు. తిరిగినచో పులులు లేవని తలంచవలెను.

సింహ మున్నచోట ఏనుగు యెప్పుడును నివసించదు. నివసించు చుండిన సింహము లేదనియే చెప్పవలయును.

బడియందు అయ్యవారు వున్నచో పిల్లలు అల్లరి చేయ

రు చేయుచున్నచో ఉపాధ్యాయుడు లేడని తలంచ వలయును. అని తెలిపిరి.

ఆలాగుననే ఈశ్వరుని యందు దృఢవిశ్వాసము గలుగు వరకు మానవుడు కొన్నివిధుల ననుసరించుట మంచిది అనగా సాధువుల సాంగత్యము వా రెట్లు ఆచరింతురో కనుగొనుట, వారితోటి కలిసికొని నామ సంకీర్తనాది ధ్యానముల నాచరించుట యిత్యాది విధుల ననుసరించ వలయును

నారదులు కూడా; తృతీయాధ్యాయమున:

4 సూ. లోకేపి భగవద్గుణ శ్రవణ కీర్తనాత్.

తా॥ భక్తులతోగలిసి ఈశ్వరసంకీర్తనము సలుపుటయు, వినుటయు ఒకమార్గము.

6 సూ. మహత్సంగస్తు దుర్లభో అగమ్యో అమోఘశ్చ.

తా. మహా పురుషుల సాంగత్యము అతి దుర్లభము

అట్టిది మన కెప్పుడు లభించునో, యెట్లు లభించునో యెఱుంగ జాలము. అట్టి దొకపరి లభించెనా ఫల మమోఘము.

7 సూ. లభ్యతేపి తత్కృపయైవ.

తా. ఆట్టి సాంగత్యము భగవత్కటాక్షము చేతనే దొరుకుచున్నదిగదా.

"ఆగస్టైను" అను ఋషి యిట్లు పలికియున్నాడు.

అణువులాదిగ ధరణి మహత్తు వరకు
అన్నియును బుట్టినింటికే యరుగుచుండు
మతి నరున కెట్లు లుండునో గతియు నంతె
దేవదేవుని జింతింప దివ్య గుణము
అబ్బుటయెగాక సారూప్య మందవచ్చు
చిత్తమా విశ్వ మంతయు చెడ తిరిగితి
నీవు గాకన్య మేమియు నెచటలేదు
(తత్వ మసి)యందు మదిలోన దలచునంతె
నన్నవిశ్వాసునిగను బో నాడవలదు

కలడు భగవంతు డెచటనో కలడు కలడ
టంచ దీర్ఘాల దిరుగగా నెంచు వెఱ్ఱు
లారా! మీ రాత్మ రూపులు గారె జూడ
నిత్యమును సిద్ధ మగుదాని నెమక నేల?
నీవు గా కన్య మేమియు లేదు జగతి
జట్టి నిన్నెందు గనుగొందు నయ్య తండ్రి.

కావున,- భాగవత సాంగత్యమునకై యత్నం ప్రియత్నిం
చ వలయు.

శ్లో. మోక్షద్వారే ద్వారపాల శ్చత్వారః పరికీర్తితాః
శమో విచార స్సంతోష శ్చతుర్థస్సాధు సంగమః.

తా. మోక్ష సౌధమునకు నాలుగు ద్వారము లున్న
వనిన్ని, నాలుగు ద్వారములకు నలుగురు ద్వార పాలకు
లున్నా రనిన్ని, మొదటి ద్వారపాలకుని పేరు: శ మ ము
(ఇంద్రియ నిగ్రహము) విచారుడు రెండవ ద్వార పాలకుడు.

విచారుడన విమర్శకుడు. మూడవ ద్వార పాలకుడు సంతోషుడు అనగా (తృప్తి, ప్రేమ, కరుణ, అక్రోధము) నాల్గవ ద్వార పాలకుడు, సాధువు అనగా (సాధనచతుష్టయ సంపత్తి గలవాడు) అట్టి సాధువుల యొక్క సేవ, వారి అనుచరణ, సంకీర్తనాపరుల తోడి స్నేహ మని యెఱుంగవలె. కావున,— ఇవన్నియు ద్వారములె.

ప్ర. భక్తియొక్క స్వరూపము యెట్టిది?

1 సూ. అనిర్వచనీయం ప్రేమస్వరూపం.

తా. ప్రేమ స్వరూప మిట్టిదని వర్ణింపజాలము.

భా గ వ త ము.

"దేవానాం గుణలింగా నామానుశ్రవిక కర్మణాం
సత్వఏవైక మనసో వృత్తిః స్వాభావకీ తుయా
అనిమిత్తా భాగవతీ భక్తిః సిద్దేరరీయసీ"

తా. యోగులు; తమ యోగానుభవమును పరులకు జెప్పఁజాలరు అట్టి యనుభవజ్ఞులను మాత్రము కొన్ని చిహ్నముల ద్వారా తెలుపఁగలరు.

మూగవాడు; మధుర పదార్థము యొక్క రుచిని మన కెరిగింపజాలనట్లే భక్తిస్వభావముకూడా నట్టిదని వచింపబడజాలదు.

ప్ర. భక్తి; ఒకయనిర్వచనీయపదార్థమైయుండ, మహాపురుషుల సాంగత్య సంభాషణల వలన ప్రయోజన మేమి?

ఉ. భక్తి; యాధ్యాత్మిక మార్గమునే గానీ, భౌతిక మార్గమునను జేకూరదు. ప్రేమ; మానవుల చెంత జేరి నేర్చుకొనినరాదు అది ఈశ్వరప్రసాదముచే కలుగ వలసినదే. అది యోగ్యులగు భక్తుల హృదయమందు స్ఫురించును

భక్తుని యొక్క భక్తి; యాతని హృదయములో గౌరవము, మహిమ. ఖ్యాతి రూపములుగాసాక్షాత్కరించును

దానిచే భగవంతునిసందర్శింప నాతురుడై యాతనినామసంకీర్త నము, కథా శ్రవణము, దివ్య సందర్శనము తప్ప,- యితర ములఁ జేయుటకు విసుగుచుండును.

'హాంజవిరి' అనువారు వ్రాసి యున్నారు

'బయాజిడ్' అనువారు యిట్లువ్రాసినారు.

"నే నాతని ప్రేమించితి ననుకొంటిని. కాని చూడగా నాతని ప్రేమయే ముందు పడుగిడు చుండెను."

కావున,- భక్తి అనిర్వాచనీయ మైనను,—

శ్లో. కంఠావరోధ రోమాంశ్రుభిః పరస్పరం లపమానాః
పావయన్తి కులాని పృథివీంచ.

తా. భక్తులు; పరస్పరము మాటలాడు కొనునపుడు వాక్యము గద్గదతనొందును నేత్రము లశ్రుపూరితములగును, దేహము గగుర్పొడుచును అట్టివారి వంశములు కూడా పావ

నములు. అట్టి వా రుండు దేశము గూడా పావనము.

కావున నే,— 'గీతాదేవి' యిట్లు చెప్పుచున్నది.

గీ 10 అ. 9 శ్లో.

శ్లో॥ మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణా బోధయంతః పరస్పరం
కధయంతశ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతిచ.

తా. ఒకరికొకరు నాకధలు జెప్పుకొనుచు నాయందే మనస్సు నుంచినవారై సంతసించుచు నుందురు, అన్యములు వారికి రుచింపవు.

శ్లో. నాద్యాపి పస్యతి కదాచన దర్శ వేన
చిత్తేన చోపనిషదాసు దృశాం సహస్రమ్
సత్వాం చిరం నయనయో రనయోః పదవ్యాం
స్వామిన్ కదాను కృపయా మమ సన్నిధత్సే.
కృష్ణకర్ణామృతము

ఉ. కొందరు యోగ దృష్టి నొక
కొందరు వేద విచార వాసనం

గందురు నిన్ను నెప్పుడు యొ
కా నొక వేళ నభిజ్ఞులైన వా
రందరు; నట్టి నీవు కరుణాంబుధి
ప్రాకృత దృష్టి జెందు నా
ముందట నిల్చి యెన్నడు ప్ర
మోద మొనర్తువు నందనందనా,

ఉ. ఆననకాంతి తోడ నెదు
రాని శశాంకుడు నివ్వలేక నీ
మానిత పాదపద్మముల మాటున
జేరి నఖాంకురాకృతిన్
బూని భజించినంతనె స
మున్నతి శ్రీలొనగూర్చె తౌర? నీ
దీన దయాపరత్వము నుతింపగ
శక్యమె నందనందనా.

శ్లో. ఛందశ్శాఖ శిఖాన్వితై ర్ద్విజవరైస్సంసేవితే శాశ్వతే
సౌఖ్యాపాదిని ఖేదభేదిని సుధాసారైః ఫలైర్దీపితే

చేతఃపక్షి శిఖామణే త్యజవృథాసంచార మన్యైరలం
నిత్యం శంకరపాదపద్మయుగళీ నీడేవిహారంకురు.

తా ఓ చిత్తమా! ఇటునటుతిరిగి యేలవృథా శ్రమ పడియెదవు. పరమేశ్వరుని పాదద్వంద్వము చక్కనిచిలుకగూడు. దాని కెన్నడును చలనంబులేదు; అందు జక్కని వెలుతురు గలదు. అదిమిగుల సౌఖ్యావహము; అమృతఫలములు గలిగి దుఃఖనివారకమై యొప్పుచున్నది. అందు విహరించి యానందింపుము; చూడు! అనేక ద్విజసత్తములాయా శాఖల శిఖరంబులకు సంబంధించియుండి దాని నాశ్రయించి యుందురు.

అనగా,- నామనస్సు పరమశివుని పాదారవిందములను మాత్రము దలంచుచుండుగాక యని తాత్పర్యము.

కావుననే, పరస్పరము బోధించుకొనుచు భగవానుని కీర్తించుచు నుండువారి సంఘమునకే భాగవతసంఘ మందురు. అట్టివారి సంఘమున చేరినయెడల తాను నిస్సంగు డగుటకు హేతువగును.

ప్ర నిస్సంగు డనిన బంధుజాలమును వదలుటయా?

ఉ మనస్సున నంటియుండు కామ, క్రోధములను వద లిన నిస్సంగు డగును. యీ కామక్రోధము లున్నంత కాలము జ్ఞానములేదు, వైరాగ్యము లేదు. భక్తిలేదు; కట్టఁడపట యిహ సంబంధమునందు కూడా సుఖములేదు. సకల ధర్మము లకును ప్రతిబంధకమే; కావుననే, గీతాచార్యుడు యీలాగున చెప్పినాడే.

గీ, 3 అ. 37, శ్లో.

శ్లో. కామఏష క్రోధయేష రజోగుణ సముద్భవః
మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేనమిహ వైరిణమ్

తా, కామముచే పేరేపించబడి ఆశకులోనై ఆశాభంగము కలిగి నప్పుడు క్రోధమునకు లోనై అనేక పాపములు చేయు చుందురు. కామ క్రోధములు రజో గుణమునందు బుట్టినవి. వీనిని నిత్యశత్రులని భావించవలె.

సీ. దేశదేశంబుల దెస్సు గానక యేగి
గాసిబొందుట పైడి యాసగాదె
పదుగురాడెడి వక్రి భాషణంబుల కోర్చి
యాశ్రయించుట కాంచ నాశగాదె
కృపణునిపై మంచి కృతిజేసి కొనిపోయి
యంజలిచేత ధనాశగాదె
శ్వానంబువలె ధని సదనంబుగాచుచు
దాసుడౌటయు పొన్నాసగాదె.

గీ. మనుజు డడియాసలకుజిక్కి మావు రేపు
నెడద దలపక సిగ్గును నింతలేక
తిరుగుచుండును మదినిన్ను దెలియలేమి
సకల కల్యాణ గుణధన్య సర్వమాన్య

చ. నిధియను శంక భూతలము
నిచ్చలు త్రవ్వితి నావచే మహా
దధి దరియించితిన్ శిఖరి
ధాతువు లూదితిరాజు గొల్చితిన్

వ్యర్థగాని ఘోరమంత్ర జప

ముర్ధి నొనర్చితి గవ్వయైన నే

విధమున బొందనైతి గదవే

ముదమందగ రే దురాశరో.

(భర్తృహరి)

శ్లో. వలిభిర్ముఖ మాక్రాంతం ఫలితైరంకితంశిరః

గాత్రాణి శిథిలాయంతే తృష్ణైకా తరుణాయతే

తా॥ మొగమెల్ల ముడుత లావహించినవి తలయెల్ల నెరసినది అంగములు పట్టు వదలు చున్నవి ఒక్క యాశ మాత్రము విజృంభించు చున్నది.

కావున పాశములలో తగులుటచేత మనస్సు చీకాకు పడుచుండును. అదియే మనస్సు యొక్క రంగముగాని, బంధువులను విడచినను, బట్టలు మార్చినను, వేషము వేసినను, నిస్సంగత్వముకాదు. తీవ్రముగా అతిశ్రద్ధగా భగవన్నామము స్మరణ చేయువారు తప్పక తృష్ణాబంధముల ద్రెంపగలరు

ప్రహ్లాదుడు చెప్పినట్లు బంధముల దెగించి, అజ్ఞానపటలి గాల్చి, (విష్ణు పాదపించు తుదిభక్తి వివశు డగుచు) గావున, అజ్ఞానబంధముల దెగించినగాని మనసు భగవంతునిపై పోదు.

ప్ర. బంధములు సుఖముగా తెగునా? చాలకష్టముగనా?

ఉ. కష్టమే మొదట. ప్రపంచమునగల సర్వవస్తు సముదాయము నందును వస్తుదృష్టి మానినగాని బంధము వీడదు. యెంతో అభ్యాసము కావలె; హేతుదృష్టి యలవడవలె.

కావుననే,- ప్రహ్లాదాదులు (విశ్వమందు గన్న విన్న యర్థములందు వస్తుదృష్టిచేసి వాంఛ యిడడు) అని నుడివి యున్నారు.

అనగా- సర్వము యీశ్వరసంపత్తియని తెలిసెడి హేతుదృష్టి కావలె. యిదిచాలా కష్టమైనది.

యే అదృష్టవంతుని దృష్టి ఆలాగున మారునో వారే

యీ ప్రపంచమున జ్ఞానులని భక్తులని యోగులని అనుటకు తగినవారు. చాల దుర్లభులు.

గీ. 7 అ 9 శ్లో.

శ్లో. వాసుదేవ స్సర్వమితిస మహాత్మాసు దుర్లభః

సర్వము వాసుదేవ మయముగా భావించువారు దుర్లభులు. వారే మహాత్మ నామమునకు అధికారులు.

సాధారణముగా మనము సంఘములో యెవరినంటె వారిని మహాత్ములని వాడుచుందుము.

భగవానుడు అట్టివారు దుర్లభులని చెప్పు చున్నాడు. కాని మెల్లమెల్లగా మనము కూడా నిర్వ్యాజముగా మనుష్యులను ప్రేమింపడం. మృగ పశులను ప్రేమింపడం చల్లగా పలకడం తనకున్న దానిలో బీదసాదలకు సహాయం చేయడం యిత్యాదులు అలవాటు కాగా కాగా మనస్సు వస్తుదృష్టిని వదలును,

యీసర్వప్రపంచ హేతువెవరో। వానిని తలంచుటకై ప్రయత్నించును. అప్పుడు రాత్రియనక పగలనక ఆర్తి జనించును।

ఆర్తి జనించిన తగు ప్రయత్నము చేయును యెంత ప్రయత్నమో అంత ఫలమును పొందును. ఆర్తి ఆవేదన మానవుని పాప పంకిలము. పరిశుభ్రము జేయును. అప్పుడు యెడతెగని భగవస్మరణ కలుగును. పరమేశ్వరుని నామమే పాప దావానలము.

[భాగవతము షష్ఠస్కంధము]

సీ. బ్రహ్మహత్యానేక పాపాటవుల
కగ్ని కీలలు హరినామ కీర్తనములు
గురుతల్ప కల్మష క్రూర సర్పములకు
గేకలు హరినామ కీర్తనములు
తపనీయ చౌర్య సంతమసంబునకు సూర్య
కిరణముల్ హరినామ కీర్తనములు

మధుపాన కిల్బిష మదనాగ సమితికి
కేసరుల్ హరినామ కీర్తనములు

గీ। మహిత యోగాగ్ని నిత్య స మాది విధుల
నలరు బ్రహ్మాది సురులకు నందరాని
భూరి నిర్వాణ సామ్రాజ్య భోగభాగ్య
ఖేలనంబులు హరినామ కీర్తనములు।

సీ. ముక్తికాంతైకాంత మోహన కృత్యముల్
కేలివై హరినామ కీర్తనములు
సత్యలోకానంద సౌభాగ్య యుక్తముల్
కేలివై హరినామ కీర్తనములు
మహిత నిర్వాణ సామ్రాజ్యాభి షిక్తముల్
కేలివై హరినామ కీర్తనములు
బహుకాల జనిత తపఃఫల సారముల్
కేలివై హరినామ కీర్తములు

గీ. పుణ్యమూలంబు లనపాయ పోషకంబు
లభిమతార్థంబు లజ్ఞాన హరణ కరము
లాగమాంతోప లబ్ధంబు లమృతసేవ
లార్త శుభములు హరినామ కీర్తనములు।

కం. హరి నెరుగని యాబాలుడు
హరిభక్తుల తోడగూడ హరియన రెండు
న్నరియై దోషము లడచును
గరువలితో నగ్నితృణము గాల్చిన భంగిన్.

కావున,- నిశ్చల హృదయముతో నామజపము చేయ వలయును యిది సర్వమత సమ్మతము

ప్ర భక్తులు తగ్గువారు, జ్ఞానులు గొప్పవారు అందురే

ఉ. ఒక మేడకట్టుటకు ముందు పునాది త్రివ్వి దాని యందు దృఢమగు కంకరనుబోసి గట్టి పరచిన తర్వాత మేడ కట్టుదురు. వట్టి పునాదితో విడచినను, మేడకట్టనిచో అదియు నిష్ప్రయోజన మౌను. వట్టిమేడకట్టి పునాది లేకపోయినచో అదియు నిష్ప్రయోజనమే. అలాగున భక్తిలేని జ్ఞానము నిష్ప్రయోజనము జ్ఞానములేని భక్తి నిష్ప్రయోజనము.

ప్రపూర్ణ భక్తుడన్నచో జ్ఞానముండియేతీరును ప్రపూర్ణ జ్ఞాని యన్నచో భక్తి యుండియే తీరును. ఒకటిని ఒకటి విడిచి

యుండుట లేదు. భక్తునకున్న లక్షణములు జ్ఞాని యందును.
జ్ఞానికున్న లక్షణములు భక్తునియందు యీలక్షణములే యోగి
యందును, నిష్కామ సేవాపరునియందును కానవచ్చుచున్నవి.
కావున తక్కువ యెక్కువలు సామాన్యముగా నవచ్చు
చుండును.

ప్ర. భక్తి విభాగములుగా జెప్పుదురే, మాతృభక్తి,
పితృభక్తి, పతిభక్తి దైవభక్తి యిత్యాది విభాగములుగా
చెప్పుదురు. జ్ఞానమునకట్టి విభాగములు లేవుగదా?

ఉ; విభాగము లన్నంత మాత్రమున నే ఒకదానితో
నొకటికి సంబంధము లేదని తలచరాదు.

జ్ఞానము సహితము దేహజన్య జ్ఞానము. యింద్రియ
జన్యజ్ఞానము. శాస్త్ర జన్య జ్ఞానము, యిత్యాదులుగా
పేర్కొన బడినది. అయినను, యే జ్ఞానముచే యివన్నియు
తెలియు చుండునో దానిని తెలియుట ముఖ్యజ్ఞానము. భక్తి
కూడా మాతాసేవ, పితాసేవ, గురుసేవ. యిత్యాది నామ
ములు చెల్లినను నిజము ఒక భక్తియే.

శ్లో. యేకంసత్ విప్రాః బహుదావదంతి

ఆ పరంజ్యోతి స్వరూప మొక్కటి యైనను వివిధాకృతి జెందునట్లు, వివిధ నామములచే పేర్కొన బడినట్లు భక్తి; ఒకటి యైనను వివిధనామములు దానికి చెల్లుచుండును.

శ్లో. ఆకాశా త్పతితం తోయం యథాగచ్ఛతి సాగరం
సర్వదేవ నమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి.

అనగా,- ఆకాశము నుండి పడిన వానచినుకులు సెల యేరులై, చిన్న నదులై, పెద్ద నదులై, సముద్రమును కల యుచున్నది. సర్వ దేవతలకు నమస్కరించినను, తుదకు ఆ పరమాత్మనే జెందుచున్నది.

కావున,- మనము యెవరి యందు పూర్ణ భక్తిని పూర్ణ విశ్వాసమును కలిగి యున్నామో, - అవన్నియు ఆ పరమేశ్వరునే జెందును.

కావున నే,- 'నామములు' సహితము:

సూ. పూజ్యేజు అనురాగో భక్తిః మొదటనే నుడివిరి.

పూజ్యులయందు అనురాగము; భక్తి యని చెప్పిరి.

ఇప్పుడేమైనది, యెవరి చూచినను అనగా యే భూత మును జూచినను ఈశ్వరాంశ యంమన్నదని తలంచి ప్రేమింప వలయును. క్రమముగా నీ ప్రపంచ మంతయు వాసుదేవమయ మని అనుష్ఠానమువలన తెలిసి, దార్ఢ్యమైనపుడు వాని ఆనం దమునకు మేరలేదు. అట్టివానిని కామ క్రోధములు అంటవు.

క్రోధమున్న హృదయమున ప్రేమ నివసింపదు ప్రేమ యున్నచోట క్రోధమునకు బొత్తుగా చోటులేదు.

శ్రీకృష్ణ చైతన్యావతారము నందు క్రోధ మనునది యెచ్చట జూచినను లేదు.

'మాధవ, జగన్నాధు' లనువారు మహా దుర్మార్గులు అట్టివారిని సహా ప్రేమ చేతనే వారి దుండగములను వారే తెలుసుకొని పోగొట్టుకొనునట్లు చేసిరి క్రోధ మున్నవాని

హృదయమున అహంకారము తప్పక కాపుర ముండును.

అట్టివాడు తనకంటె మించినది యీ ప్రపంచమున యేమియు లేదని తలంచును.

అహంకారమునకే అజ్ఞాన మని పేరు. 'గీత'యందు:

గీ. 16 అ. 15 శ్లో.

శ్లో. ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి కోఽన్యోస్తి సదృశోమయా
యక్ష్యేదాస్యామి మోదిష్య ఇత్యజ్ఞాన మోహితాః,

తా నేను; యింత ధనవంతుడను, ఈ వంశములో బుట్టినవాడను, నాతో సమాను లెవ్వరు లేరు. నేను అనేక కార్యములు చేసినవాడను, చేయుగలను ఇట్లు పలుకుచుండును.

వాడు మనస్సున తలంచుటవొకటి, నోటితో చెప్పుట వొకటి, పనిచేయుట యొకటి పరస్పర సంబంధము వుండదు.

మనసు, వాక్కును పనిమహితుల కొకటై. కనుగొన నీమలకవి వేరువేరు.

'ప్రహ్లాదుడు' ఈలాగుననే చెప్పెను.

"తను హృ ద్భాషల సఖ్యముగ్..."

గీ. 2 అ. 4 శ్లో.

శ్లో. వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి రేకేహ కురునందన,
బహుశాఖా హ్యనంతాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినాం.

చిత్తచాంచల్యము లేనివాని మనస్సు; నిరహంకారత వహించి యుండును. ఎప్పుడు ఫలాపేక్ష యెక్కువయై యుండునో, అప్పుడు చిత్తచాంచల్యము యెక్కువయై యుండును. కోరిక లభించుటకై యితరులను ప్రేమించును. లభించనిచో ద్వేషించును. ద్వేషముచే సర్వనాశన మగును. ఇట్టివాని మనస్సు ఒకచోట నుండదు.

కావున, అహంకారముగలవాడు యిన్ని విధముల చేయును

అహంకారికి చిత్తమే వాని శత్రువు అహంకారము లేనివాని చిత్తమే వాని బంధువు.

ప్ర. అహంకార మన నేమి?

ఉ. వివరముగా జెప్పెదను వినుము. యేపని జేసినను తానే కర్త యనియు, తానున్ననే గాని యేమియు జరుగ దనియు, తన గొప్పను విప్పి చెప్పుచు, ఎదుటివాని దూషించుచు, పర సహాన మోర్వక తిరుగుచు, ఇతరు లెవరు తన యెదుట సుఖముగా నుండ రా దనియు, యిట్టి చిత్తవృత్తిగలిగి యుండుట అహంకార లక్షణములు.

ప్ర. అహంకారము యిన్ని గుణముల కాకరమా?

ఉ. సర్వ దుర్గుణములకు అహంకారము మూలము దీని గెలిచినగాని భగవంతుడు జ్ఞాపకమునకురాడు. అహంకారము ప్రబల శత్రువు. అహంకారమును మదపు టేనుగుగా భావించినారు।

కనుకనే,- 'ప్రహ్లాదుడు' తండ్రితో:

ఉ. లోకము లన్నియుం గడియ
లోన జయించినవాడ వింద్రియా
నీకము చిత్తముం గెలువ
నేరవు నిన్ను నిబద్ధుజేయు నీ
భీకర శత్రు లార్వుర ప్ర
భిన్నుల జేసిన బ్రాణికోటిలో
నీకు విరోధి లేడొకడు
నేర్పున జూడుము దానవేశ్వరా.

ప్రబల శత్రువులు గావుననే జయించుటకు 'శ్రీశంకరాచార్య, రామానుజాచార్య, మధ్వాచార్య, శ్రీకృష్ణ చైతన్య, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస, రామతీర్థ, వివేకానంద, నాగమహాశయ, గాంధి, శ్రీవెంకటరత్న శర్మ' మొదలగు మహనీయులు, మహా పవిత్రులగు క్రైస్తవ మహమ్మదు వీరు కూడ ఏకగ్రీవముగా శత్రుజయ విధానము యిట్లు ప్రసాదించిరి, అవి యేమియన?

అనవరతము భగవచ్చింతన, సర్వభూతదయ, ఆచరణలో నుంచిన చాలును. ఇంతకుమించి అహంకార శత్రుజయమునకు మార్గమే లేదని నుడివిరి.

భాగవతమున,

క. పాలింపుము సేమముపి నుక
మీలింపుము కర్మ బంధముల సమదృష్టిం
చాలింపుము సంసారము
గీలింపుము హృదయమందు కేశవుభక్తిన్,

ప్ర రెండే ఉపాయములా? అహంకారనాశనమునకు; తేలికగానే యున్నదే. యోగము చేయ వలయునేమో యని యెంచియుంటిని.

ఉ. చెప్పునప్పుడు, విను నప్పుడు తేలికగా నున్నట్లుం డును. ఆచరణలోకి వచ్చునప్పుడు అది యెన్ని దినములో పట్టును. అన్యచింత లేని స్థితి మొదట కుదురవలయు. తర్వాత అహింస కుదుర వలయును. అన్యచింత లేనివానికే అనవరత భగవచ్చింతన కుదుర గలదు.

కొంచము చింత వేరుగా పోయినదా? అహంకారము నకు సందుపడిన దన్నమాట. ఎంత యేకాగ్రముగా గమనించ వలయునో యోచింపుము ఇది యోగముకాదా? ఎంత యథా ర్థము కావలయును.

గీ. 4 అ. 35 శ్లో.

శ్లో. యత్ జ్ఞాత్వా నపునర్మోహ యేవం యాస్యసీ పాండవ
యేన భూతాన్య శేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మ న్యథోమయి.

భగవచ్చింతన లేనివానికి పదార్థ దర్శనము అనర్థ దాయకము. సర్వ భూత దయ లేనివానికి అహింసా పద్ధతి తెలియనే తెలియదు.

భగవానుడు: "అహింసా పరమోధర్మః" అని వచించి యున్నారు.

అనగా. అన్నిధర్మములకన్నను అహింసపరమధర్మము.

అహింస రెండు విధములు; స్థూలము, సూక్ష్మము అని

స్థూలముగా యోచించిన ప్రాణులను చంప కుండుటయని.

అహింసనుద్దేశించి ఒకమహాకవి యిట్లు వ్రాసియున్నారు.

సీ. కసవు మెక్కుచు గాన వసియించు మృగముల
కరుణ లేకను జంపు కఠిను డొకడు
ఫల భక్షణము జేసి పారెడు పక్షుల
సదయుడై కడతేర్చు నధము డొకడు
పుష్కరంపు మురికి బోనొట్టు మీలను
వల వైచి చంపెడు తులువ యొకడు
పరిగడ్డి దిని పయో వర్షంబు కురియించి
జనుల బ్రోచెడు గోవు జంపు నొకడు

గీ. కటకటా! వీరి హృదయముల్ కఠిన శిలలు
జగతి నిట్టి దురాత్ములు చాలగలరు
వీరి నెట్లు లడంచెదో? వేదవేద్య!
సకల కల్యాణ గుణ! ధన్య! సర్వమాన్య!

ఇవన్నియు స్థూలముగా జేసెడు హింస లని చెప్ప బడి

న్నవి. ఇయ్యవి పూర్తిగా మానడమే గాక, సూక్ష్మముగా పరుల నొప్పనాడుట. పరులకు కష్టము గలుగ జేయుట, నష్టములను గలుగజేయుట, నేరములేకయే శిక్షించుట, కఠినముగా పలుకుట యిత్యాదులు సూక్ష్మముగా ప్రాణులకు జేయు హింసలు.

ఈ రెండు విధములైన హింసలు మానిననే జీవ దయ మానవుని హృదయమున ఉత్పన్న మగును.

ప్ర. ఇవన్నియు చాల కఠినములైన వ్రతములుగా నున్నవి.

ఉ. అవును మొదట కఠినముగా నుండును, ఆచరించు కొలది మహా సుఖముగా నుండును నమలుటకు పటికబెల్లము (కలకండ) కఠినముగాను, పూర్తిగా నమలిన యెడల ఎంతో మధురముగా నుండును. కర్జూరపుపండు నములునప్పుడు కఠినముగా యుండును, నమలగా నమలగా నెంతో రుచినిచ్చును. మంచి విషయములు మొదట కొంచము కఠినమే, తర్వాత సుఖముగా మారును.

కఠినమని విడువక బుద్ధిమంతులు దానినే అనుష్ఠింతురు.

రోగిని పథ్యముగా నుండుమని వైద్యుడు చెప్పినప్పుడు కటకటపడును ఆరోగ్యదశ వచ్చినప్పుడు పథ్య మూడినది మంచిదే నని వానికి తెలియును వైద్యుడు వుండు కోయున వుడు యెంతో కఠినుడని యనుకొందుము, బాధ నివృత్తి అయినతర్వాత వైద్యుడుపకారముచేసెనని యనుకొందుము.

భగవన్నామము హృదయ పూర్వకముగా ధ్యానించుటకు ప్రారంభ దశయందు, ఆరూఢ దశయందుకూడా సుఖమే కాని మానసము అదివరకు మరగని దోషమువల్ల మొదట కొంచము కష్టము, తర్వాత సులభమే భగవానుడే నన్ను నీవు అనన్య భక్తిచే ఆదరించిన, నన్ను జేరుటకు నీకు యేమి కావలయునో అది నేనే చేకూర్చెదను. అని పరమేశ్వరుడే చెప్పియుండలేదా,

(దుర్గుణ వర్జన, సద్గుణ ఆర్జన) యివిరెండు మానవుని కర్తవ్యములు.

భగవత్కారుణ సిద్ధముగా నున్నది. 'బుద్ధ' భగవానుడు మానవు డాచరించవలసిన వ్రతములను కొన్ని చాటినారు. ఆ వ్రతము లన్నియు మనము ఆచరించినచో తక్షణము భగవానుని కరుణా ప్రవాహము మనపై ప్రవహించును.

(సౌందరానందము)

సీ. చరియింపరే పాప సంఘాతి తిమిర
పలాయన మంత్ర మస్తేయ పథము
పాలింపరే! యపవర్గ దుర్గ కవాట
పాటనమ్మది సత్య వాఙ్నియమము
కైకొనరే! లోక కల్యాణ కృతధర్మ
సారభూత మ్మహింసా వ్రతమ్ము
అంగీకరింపరే! అలరు వింటికి దురా
సదమైన యీ బ్రహ్మ చర్యదీక్ష

గీ. తాల్పరే! శాంతి దాంతి నిధానములకు
మహిత సిద్ధాంజనమ్ము సమత్వబుద్ధి
ఆమయ జరాపమృత్యువు లంటనీని
శీలకవచమ్ము దీని కై సేసి కొనరే.

మందు; ఎంత వెల గలదియైనను, పథ్యము సరిలేనిచో దినమూ మందు పుచ్చుకొనినను ఆరోగ్యదశ రాదు.

అలాగుననే మనము భగవన్నామము నిత్యము తప్పక చేసినను, పై వ్రతనిష్ఠుడై చేసినచో శీఘ్రకాలమున ఆనంద మనుభవింపగలడు.

ప్ర. మానవులు అనవరతము యిట్టి వ్రతములనే చేయుచుండిన వాని గృహవ్రతమెట్లు?

ఉ. గృహవ్రతము చక్కగా సక్రమముగా ఈశ్వర ప్రీతిగా, ఆనందముగా ఆచరింప వచ్చును. పనస కాయను కోయువాడు నూనె చేతికి రాచుకొన్నచో జిగురు అంటనట్లు తాను గృహవ్రత మాచరించు చున్నను, లిప్తుడు గాకుండుట కై యేర్పడిన వ్రతములె పైజెప్పిన వ్రతములు.

మ. మనగృహ మొక్క సత్రముసుమా
మనమందరు బాటసారులై

చన గరుణానుబంధమున
చక్కఁగ నిచ్చిన ఆలుబిడ్డలకా
మనసు నొసంగగా మరచి
మాధవు జేరక నిత్యభోగియై
తనువిగ నెంచు ద్రోహిని కృ
తఘ్నుని మెచ్చునె శౌరి మిత్రమా.

ఇట్టివారి కేల గృహయాత్ర సుఖముగా నుండదు.

హృదయమున శాంతి లేనివానికి సుఖములేదు. కాని హృదయము శాంతించినవానికి సుఖమున్నది.

కావుననే,— 'గీతామాత' ఇట్లు పరిబోధించు చున్నది.

గీ. 2 అ. 66 శ్లో

శ్లో. నాస్తి బుద్ధి రయుక్తస్య న చాయుక్తస్యభావనా
న చా భావయత శ్శాంతి ర శాంతస్య కుతః సుఖం.

ఇంద్రియ నిగ్రహము లేనివానికి జ్ఞానము గలుగదు. భగవద్గుణానుభవము గలుగదు. అది లేనివానికి ఆత్మావ

లోకనము లేదు. అది లేనివానికి శాంతి లేదు. శాంతిలేనివానికి సుఖము లేదు.

యిట్టి శాంతికి యేకాంతభక్తియేగాని వేరుమార్గము లేదు శుద్ధ సాత్వికుడైనగాని యిట్టి భక్తి రాదు.

ప్ర. శుద్ధసాత్వికు డగుటకు మార్గ మేది?

ఉ. మానవునియందు సాత్విక అణువులని, రాజస అణువులని, తామస అణువులని మూడువిధము లణువు లున్నవని శాణాదులను మహారుషుల సిద్ధాంతమై యున్నది. ఆహార వ్యవహార నీయములచే మానవుడు సాత్వికా ణువులను వృద్ధిపరచుకొనినచో సాత్వికుడు అగును. రాజ సాణువులను అభివృద్ధి పరచు కార్యములు ఆహారముచే రాజసు డగుననియు; అలాగే తామసవిహారము తామసాఽహారమువల్ల తామసుడగుననియు సిద్ధాంతము లున్నవి.

భగవానుడుకూడా, భారతీయుల భాగ్యదేవత యగు తన "గీత" యందు సాత్వికుని ఆహారము వేరనియు, రాజసుని

ఆహారము వేరనియు, తామసుని ఆహారము వేరనియు చెప్పి యున్నారు.

విశ్వాస మున్నవారు ఆలాగు చేసి. వృత్తిగుణులైయు న్నారు.

గీ. 17. అ 8. 9. 10. శ్లో.

శ్లో॥ ఆయుస్సత్త్వ బలారోగ్య సుఖప్రీతి వివర్ధనాః
రస్యాస్స్నిగ్ధాః స్థిరాహృద్యా ఆహారా సాత్త్వికప్రియాః.

శ్లో. కట్వామ్ల లవణాత్యుష్ణ తీక్ష్ణరూక్ష విదాహినః
ఆహారా రాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకా మయప్రదాః

శ్లో. యాతయామం గతరసం పూతిపర్యుషితం చయత్
ఉచ్ఛిష్టమపిచామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్.

తా. ఆయుర్దాయమును, అంతఃకరణము నందలి జ్ఞానమును, ఆరోగ్యమును, సుఖమును, భగవంతునియందు ప్రీతియు, వృద్ధిపొందించునవియును రసవంతములు, చక్కగా పం

డినవఁద్లు, చమురుతో గూడినవియు, కంటికి నింపుగా నుండున వియు. అనగా— తినకముందే పవిత్రముగా నుండునని తోచు నవియు సాత్వికులకు ప్రియము.

పప్పు, పూరీలు, యిత్యాదులుకాక; యిట్టి ఆహార ములు స్వీకరించి నందువల్ల యేలాంటి వారైనను, సాత్వికు లౌదు రని కొందరు చెప్పుచుందురు.

ఆహారశుద్ధియే సత్వశుద్ధియని. ఉపనిష ద్వాక్యముల యందును గానవచ్చుచున్నది

మత్తు, వుద్రేకము గలిగించని సాత్విక ఆహార మని చెప్పుకొన దగినదే; కానీ— నిశ్చయముగా యోచించిచూచిన, న్యాయముగా ధర్మముగా తానుకష్టపడి సంపాదించి తినినతిండి సాత్వికాఽహార మని, సర్వులు అంగీకరించ వలసినదే. అప్పుడే దేహమునకు సహా ఆరోగ్యము.

అటుగానిచో దేహారోగ్యమునకుభంగము. మనస్సునకా

రోగ్యమునకు భంగము. కొన్నిదేశముల యందు, గోధుమరొట్టెలుమాత్రమే తినుచుందురు. వారియందును సాత్వికసంపత్తి కనబడుట తక్కువగానే యున్నది.

అనగా,- ఒకటిమాత్రము కానవచ్చుచున్నది. దేహారోగ్యము చక్కగా కానుపించుచున్నది ఆరోగ్యవంతుని ఆలోచన చక్కగా నుండును.

చక్కని ఆలోచన సాత్వికుని లక్షణము కావుననే, ఉపనిషత్తులు ఆహారశుద్ధి సత్వశుద్ధియని వ్రాయుటకు కారణము. ఆహారము తారుమారైనచో ఆరోగ్యము చెడును. ఆరోగ్యము చెడిన ఆలోచన చెడును.

సీ. గురుగు బచ్చలి గోగు గొబ్బి చెంచెల మెంతి
కూరలు నాగ నాకులను దెచ్చి
మిరపకాయలు నూనె కరివేప యింగువ
చింతపం డుప్పును చేరఁ జేసి
వెల్లుల్లి కొబ్బెర బెల్లము పదునుంచి
రోటనుబ్బుచు తిరగ బాతనుంచి

దండియనుచును యోరబిండి యొక్కటిజేర్చి
పొట్టనిండదాని నట్టెమెక్కె

గీ. రోగమేవేళబెంచి యారోగ్య మొసగు
ప్రకృతిగానక పర్విడు ప్రతిభనేర్చి
పాపియనుకొను టిది మాస్వభావమయ్యె
సుగుణసంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ.

కావున,— ముముక్షువులు వారివారి దేహతత్వముననుసరించి అనారోగ్యము మత్తు, వుద్రేకము యివన్నియు ఆహారమువల్లనే కలుగుచున్నవి, గాన, యేదిభుజించిన కామ క్రోధము లుద్రేకించవో, దానినే భుజించవలె.

ఆహారనీమము, వ్యవహార నీమము గలవానికే త్యాగబుద్ధి పట్టుబడును. త్యాగములేనివానిని, అత్యాగి, అవాచ్యుడని పరిగణించు మందురు.

ప్ర॥ త్యాగమనగా నేమి?

ఉ. అనేకవిధము లగు త్యాగములు శాస్త్రకారులచే

తెలియజేయబడి యున్నవి. అందున ఆఱువిధములు ముఖ్యములు.

అందులో మూడవత్యాగము ముముక్షువునకు అత్యంత ముఖ్యము.(అది ఏదియన) కామత్యాగము.

అదిచాలా దుష్కరము. కాని,- దానిచే దుఃఖమును ధరింతురు. ఆ త్యాగము చేయబడినచోఁ భిన్నభావము జయింపబడును.

శ్లో. తేనదుఃఖంతరం త్యేవభిన్నం తస్మిఙ్జితంకృతే.

ప్రతాపచంద్రరాయ లను గొప్ప టీకాకారులు. ఆఱు విధములయిన త్యాగములు, వుండిన శ్రేష్ఠమని చెప్పియున్నారు

మొదటిది సంపదగలిగినప్పుడు హామీఁంపకుండుట.

రెండవది నిత్యవైరాగ్యము.

మూడవది కామత్యాగము. యిది పై రెంటికన్నను

శతాధిక గుణవంత మని చెప్పియున్నారు.

ఇదిగాకను,— భోగ్యద్రవ్యములను మనస్సునకు తగుల కుండ వదలుటయే త్యాగముగాని, యథేష్టముగా అనుభవించి చివరకు అనుభవించలేక వదలుట త్యాగముగాదు.

నాల్గవ త్యాగము— సర్వగుణములతో కూడినవాడై నను, ద్రవ్యవంతుడైనను కార్యసిద్ధి వానికి కలుగకపోవచ్చును అట్లు కానిసమయమున దుఃఖింప గూడదు.

ఐదవ త్యాగము— భగవంతు నుద్దేశించి దేహసౌఖ్య ముల నడుగ కుండుట.

ఆరవత్యాగము— తన్ను యాచింప కున్నను ఉచితమెరిగి దానము జేయుట

ఇట్టి ఆరుత్యాగములు మానవునియందు వున్ననేగాని, మానవుడు భక్తి జిజ్ఞాసగాని, జ్ఞానజిజ్ఞాసగాని, యోగజిజ్ఞాసగాని చేయజాలరు అని "సనత్కుమారుడు" ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకు చెప్పెను.

దీనినే "సనత్కుమారగీత" యని కూడా చెప్పుదురు,

త్యాగము చేయుటకు ముందు మనస్సును నిగ్రహించ వలయును. అప్పుడు త్యాగ మనునది మనస్సునకు గ్రాహ్య మగుచున్నది.

"ఆనందగిరిటీక" యందు మనస్సును యెట్లు నిగ్రహించవలెనను విషయము చెప్పియున్నారు

ప్ర. ఇదివరకు మనోనిగ్రహ మార్గములను వింటిని యెన్నియో మార్గము లున్నట్లు తెలియుచున్నది. యిన్ని మార్గములు ఒక్కడు యేలాగు అనుసరించగలడు?

ఉ. యెవరికి యేమార్గమున మనోనిగ్రహము సులభమని తోచునో, వారామార్గమున నిగ్రహించ వచ్చును. ఓమనసా! పిశాచమువలె విషయములను గూర్చి పరుగు లెత్తుచున్నావే, నీకేమైనను కావలసి యున్నదా? లేదే; నీవు జడమువుకదా! విషయములం దేమైనను ప్రియత్వ మున్నదా? లేదుగదా! అవిఅనిత్యములుగదా? చేతస్సునకేమైనను కావలసి

యున్నదా? దానికి కావలసిన దేమియులేదు. అది సంగములేని ది: ఆనందస్వరూపము గలది. మరియొందులకు నీవు పరుగిడుచున్నావు.

అని యీలాగున మనస్సును అడిగినట్లు వ్రాసియున్నారు. "గంగవరపల్లె శంకరరావు" గారు.

ప్ర. త్యాగము, ఆహారనీమము, అనవరత చింతనము యివన్నియు, పరమేశ్వరుని చేరుటకుగదా! ఆయనకు మనకు గల సంబంధ మేమి?

ఉ. జీవులన్నియు పరమేశ్వరుని అంశము. కావున, నిత్యసంబంధ మున్నది భగవానుడే "గీత" యందు, యిట్లు సెల విచ్చియున్నాడు.

గీ 15. అ 7. శ్లో.

శ్లో. మమైవాంశో జీవలోకే.

అర్జునా! యీజీవలోక మంతయు నాయంశముసుమా నాకును జీవలోకమునకును నిత్యసంబంధము. వారు వేరు నేను వేరు కాదు.

జీవులు కామ క్రోధములకు చిక్కి, ఆశాపాశ బద్ధులై పంజర మందు బంధింపబడిన పిట్టవలె, పట్టుబడి యుండుటచేత, పరమేశ్వరునకు జీవులకుగల సంబంధ మేమియని విచారించలేరు.

ఇంచుక వివేకముగలిగి విచారించిరేని, తాము యెవరైన విషయము బోధపడి స్వస్థత జనించును. అట్టి నిత్యసంబంధము తెలియువరకు "జీవులు" దుఃఖపడుచునే యుందురు.

"భాగవతమునందు చూడుడు" దేవేంద్రుడు రాళ్ల వాన కురుయించిన సమయములో, 'గోపాల గోపికలు' "హే ప్రభో కృష్ణా! యీరాళ్ల వర్షమునకు ఆగలేము నీమరుగు జొచ్చితి మని చెప్పిరి" ఆసమయమున జగత్కర్త యగు మన గోపాలదేవుడు!

కం. రాతల్లి! రమ్మ తండ్రి
వేత్రంబు గోపకులురండు, వినుడీ గత్ర
తాత్మతలమున నుండుడు గో
వ్రాతములుగా మీరు, మీకు వలసిన యెడలన్.

శా. బాలుండీతడు కొండదొడ్డది మహా భారంబు సైరింపగా
జాలండోయని దీనిక్రింద నిలువ న్శంకింపగా బోకుడీ.
శైలాంభోనిధి జంతుసంయుత ధరాచక్రంబు పైబడ్డ నా
కేలల్లాడదు బంధులార నిలుడీ క్రిందన్ ప్రమోదంబుగన్.

తా. అని పలుకుచున్న హరిపలుకులువిని నెమ్మనమ్ముల నమ్మి కొండయడుగునం దమతమ యుమ్మలం బుత్ర మిత్ర కళత్రాది సమేతులయి. గోవులుందారును గోపజనులు జనార్ధన కరుణావిలోకనా మృతవర్షంబున నాకలినీరు పట్టులచొప్పెరుంగక కృష్ణ కథావినోదంబుల నుండిరి వ్విధంబున అని వ్రాసియున్నది

కావున - సంసార శిలావర్షపీడితు లయిన జీవులు, భగవంతుని కరుణా పర్వతముక్రింద చేరవలయునుగాని, వేరుమా

గణము లేదుగదా! బంధులారా! యని వారిని సంబోధించి రక్షించినట్లు, ప్రపంచమున సర్వజీవులు ఆయన అంశములుగా వున, నిత్యబంధుత్వముగల దని తెలుసుకొని ఆశ్రయించ వల యును,

మనఃపూర్వకముగా నీవేనావాడవని పలుకు జీవుని, ఆ యన రక్షించి తీరును.

అట్లుగాక— శుష్క వేదాంతులయి, భక్తిలేక జ్ఞానుల మైతి మని సంతసించువారికి చాలాదూరమున నుండును.

జ్ఞానములేని భక్తియు, భక్తిలేని జ్ఞానమును పూర్ణత్వ మును పొందవు. ప్రపూర్ణజ్ఞాని యనిన భక్తిపూరిత మాన సు డని తెలియవలెను. అనన్యభక్తు డనిన ప్రపూర్ణజ్ఞాని యని తెలియవలయు.

ఉ. జ్ఞానములేనిభక్తియుర సంబునవర్ణ
వెలిమైన కై తెయుణ

దానములేనిసంపదయు ధైర్యము
లేని బలంబు మానము
ప్రాణము జూచుకొంచు నెడ
బాసెడి మైత్రియునాడితప్పగా
బూను రసజ్ఞయుక్ యశము బొందని
జన్మము వ్యర్థమౌర సుమీ.

కావున,— జ్ఞాన, భక్తి క్షీరోదక న్యాయంబున మెలంగుచుండు భక్తుడు, జ్ఞాని యిద్దరును, మాయను జయించినవారే. యిద్దరును ప్రకృతి కతీతులు.

మహాజ్ఞానియగు స్వామివివేకానందులును, మహాభక్తాగ్రేసరు డగు నాగమహాశయుడును యిద్దరును, ఒకదినమున గంగాతీరముజేరి కూర్చొని మాయావిషయమై కొంతసేపు ప్రసంగించుకొనిన తర్వాత మహాజ్ఞానిగాని మాయను జయింపజాలడు అని, వివేకానందులు పలికిరి

మహాభక్తుడుగాని మాయను జయింపజాల డని నాగ మహాశయులు పలికిరి.

ఇద్దరికిని భావభేదము కలిగినది యిద్దరుకలిసి శ్రీగురు స్వామియగు శ్రీ రామకృష్ణపరమహంసగారి సన్నిధికివచ్చిరి.

ఇద్దరినిచూచి స్వామి చిరునవ్వునవ్వి కూర్చొను డనిరి.

ఇద్దరును కూర్చొనిన తర్వాత వివేకానందుడు యీలాగున పలికెను.

స్వామీజీ! జ్ఞానపూర్ణుడే మాయ నతిక్రమించినవాడుగదా? అనిరి.

నాగమహాశయులు— సంపూర్ణభక్తుడు అనన్యభక్తుడు మాయాతీతుడుగదా? యనెను.

వీరి భావభేదములను గురునాథుడు గనుగొన్నవాడు గనుక, అయ్యలారా! మాయ అను నది వలవంటిది. ఆవలయందు

నీవొక పదార్థము నుంచితివి అది అంతకంతకు పెరిగి పెరి
వలను త్రెంచినది; వల తెగిపోయినది. అలాగున బ్రహ్మజ్ఞాన
ముచే అన్యపదార్థము లేదు.

నేనొక్కడనే యీసర్వ లోకాలోకములయందు నిం
డియుండునది " నేనే " అనుభావమున నీకు మాయసంబంధము
వూడిపోయినది. (అనగా నాగమహాశయునకు) ఆవలయందు
వుండుపదార్థము అంత కంతకు సూక్ష్మమై మరీసూక్ష్మమై
వలనుండి జారిపోయినది [వలనుండి తప్పించుకొనినది] వలసం
బంధము లేదు,

అతనిభక్తిచే తానుదాసుడై అన్నియు ఇష్టదైవముగా
భావించి యిష్టదైవముతప్ప అన్యపదార్థదర్శనమే తనకన్ను
లకు లేనివాడుగాన, అతడు మాయను జయించెను. గాన, నీవు
జ్ఞానిమార్గమున అతనుభక్తిమార్గమున యిద్దరు మాయను
జయించితిరి.

మాయనుజయించక సివోహ మన్నను, దాసోహ మన్నను
ప్రయోజనములేదు. అని చెప్పిరి. యిద్దరు తృప్తిపడివెళ్లిరి.

దారివెంట ఆహా! స్వామియెంత చక్కగా మనల తృప్తిపరచెను. అని చెప్పుకొనుచు భావభేదములు వదలి జ్ఞానభక్తులు వేరువేరు మార్గములేగాని, పొందవలసిన గమ్యమొక్కటియని గ్రహించిరి.

మహాజ్ఞానియని లోకప్రసిద్ధిగనిన భగవత్పాదులగు శంకరాచార్యులు తమ శివానందలహరియందు భగవానుని భక్తిమెయిధ్యానించిన విధము చూడుడు,

శ్లో॥ శివ తవపరిచర్య సన్నిధానాయ గౌర్యా
భవమమగుణధుర్యాం బుద్ధికన్యాం ప్రదాస్యే
సకల భువన బంధో సచ్చిదానంద సింధో
సదయ హృదయ గేహే సర్వదా సంవసత్వమ్.

తా. మహాదేవా! నీవు సకలసౌభాగ్య దాయకుడవు గాన, కన్యకిచ్చగలిగించు పుంస్త్వ గుణంబును సకల ప్రపంచోత్పాదకుండవు గాన, సంతానోత్పాదకత్వగుణమును సత్స్వరూపుడవు గాన,సాధుశాలిత్వగుణమును సకలలోక బాంధవుడవు

గాన బంధుత్వ గుణంబును, చిత్స్వరూపుడవుగాన శృతిసత్వ గుణంబును, ఆనంద స్వరూపుడవుగాన తిరోదత్వాది గుణంబులును, సదయుండవుగాన దయాళుత్వంబును మొదలుగా వర గుణంబులు అనియు నీయందు గన్పట్టు చున్నవి. నీవు తగిన వరుండవు: బుద్ధి యను నాకన్యయు, శాస్త్రోక్తంబైన యెల్ల గుణంబులు గలిగి గుణధుర్యయై యున్నది.

గౌరీదేవితో గూడా నీవు పరిచర్య జేయుచు నీయొద్ద నుండునట్లుగా దీని కన్యాప్రదానము చేసెదను. బ్రహ్మవివాహ విధితో పరిగ్రహించి చాతుర్యముతోడ నీ యుభయ పత్నులకును సామరస్యము సంపాదించు, నాహృదయ గేహమం దెప్పుడును గృహస్థుడవై సుఖముగా నివసింపుము. నాబుద్ధి యెప్పుడును శివునివిడువక యుండుగాక; యనియు నిట్లుశివునికి మామగారై ఆనందించెద ననియు తాత్పర్యము

౫౨. భగవంతుడు సహస్రనాముడందురే; యేనామము మోక్షదాయకము.

ఉ. ఏనామము నందు మానవునకు ప్రీతికరమో, ఆ మూర్తిని మనస్సున నుంచుకొని తన్నామము నుచ్ఛరించుచు యేప్రాణిని చూచినను తన యిష్టమూర్తి స్వరూపమే యని భావించుచు అన్య భావనల నడంచి మెలగవలయును.

'శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస గారు' తన భార్య యగు 'శారదాదేవి' యందును; తన యిష్టమూర్తి యగు కాళికా దేవినే జూచిరి.

వేశ్యలను చూచియు కాళియని భావించిరి.

తాను కాళీపూజ జేయునపుడు పిల్లి వచ్చి దేవికి సిద్ధపరిచిన నైవేద్యము తినుచుండ అదలించక కాళియే భుజించుచున్నదని భావించి యుండుటచే చూచుచుండిరి.

పై పై అమ్మా! యీరూపమున వచ్చితివా! తల్లీ! నీవు భుజింపుము; అనిరి కావున, నామజపమున యిట్టిస్థితి కలుగు వరకు పూర్ణత్వము కాదు. ముస్ముందు నామముయొక్క ఆధిక్యతను తెలియవలయును.

సీ. కలిమల మథనంబు కల్యాణ సదనంబు
పావనంబుల కెల్ల పావనంబు
సద్యంబ పరపద సంప్రాప్తికై యేగు
శ్రేయోభిలాషి పాథేయ మెందు
సుకవి శేఖర వచ స్తోమం బవశ్యంబు
విశ్రమింపందగు విడిదిపట్టు
బీజంబు సద్ధర్మ భూజంబునకు నిల
జీవనంబున కెల్ల జీవనంబు

గీ. హరిహరాత్మకంబు నామ్నాయ సారంబు
తారకంబు భవవిదారకంబు
సాధు సేవితంబు సకలార్థదంబు
శ్రీరామ మంత్ర మెపుడు రక్షమాకు.

సీ. ఆది దంపతుల బ్రహ్మానంద సంధాన
సరణి కెయ్యదియయ్యె సాధనంబు
అంజనేయాదుల యద్భుత శక్తికి
మూలకారణ మాచు గ్రాలె నెద్ది

ఆదికవీశ్వరుడైన వాల్మీకి దా
నెద్దాన భవము దరింప గల్గె
ఎద్దాని నేహొద్దు నెదనిల్పి గోపన్న
కష్టపరంపరల్ కడచె నిట్టె

గీ. అట్టి వైష్ణవ శైవ మం త్రాత్మకంబు
ఘోరపాతక నివహ విదారకంబు
కోరి జపియించువారికి తారకంబు
రామ మంత్రంబు దానిత్య రక్షమాకు.

యిట్టి నామసంకీర్తన నుద్దేశించి,

'మహాత్మ గనన్' అను మహాభక్తుడు యిట్లుపలికియున్నాడు

సంకీర్తనము భగవత్సందర్శనమునకై హృదయమును ప్రేరేపించెడినొక దివ్యశక్తి, అట్టిదానిని భక్తితోవినిన జపించిన, భగవత్కృపకు పాత్రులగుదురు.

సకాములై వినిన పతితుడగును. హృదయము పొంగి, ఆనంద మధికమైనపుడు శరీరము పరవశతను బొందిసంఘు మ

ర్యాదలు పహోద్భృత మైనప్రుకు సలిపెడి నృత్యముచేత భవ బంధము లన్నియు పటాపంచలై జీవాత్మ దేహమునుండి ఎగిరి పరమాత్మలో లీనముగును. అని నుడివిరి.

ప్ర. భగవంతుడు అందరియెడ సముడందురే భక్తుల నుమాత్రము రక్షించుట యెట్లుపొసగును?

ఉ. భగవంతుడు అట్లు యెప్పుడును చెప్పలేదు.

గీ. 9. అ. 29. శ్లో

శ్లో. సమోహం సర్వభూతేషు నమేద్వేష్యోస్తినప్రియః
యేభజంతి తుమాంభక్త్యా మయితే తేషు చాప్యహం

అర్జునా! నాకిష్టము, అయిష్టములేదు. అందరియందు సముడనే; నన్నుగొల్చువారికి మాత్రము నేను వశ్యుడను వారు నావశ్యులు.

"బ్రహ్మమీమాంసలో" 'వ్యాసభగవానులు' కూడా యీలాగే చెప్పియున్నారు.

శ్లో. వైషమ్య నైర్ఘృణ్యేన సాపేక్షత్వాత్త థాహిదర్శయతి.

తా. ఈశ్వరునియందు వైషమ్యము, నిర్దయత్వము లేదు మొదుల కనగా– జీవుడు చేసుకొన్న పూర్వజన్మకర్మముల ననుసరించి యీశ్వరుడు ఫలముల నొసగుచుండును.

ఒకకుటుంబమున తల్లికి పదిమంది పుత్రులు వుండిరనుకొనుడు. తల్లికి అందరియందు సమానప్రేమ వుండునేగానీ, వేరువేరుగా నుండదు. ఐనను చెప్పినట్లువినెడి పిల్లవానియందు ప్రేమ యెక్కువగా నుండును.

ఆలాగుననే భగవదాజ్ఞలను తప్పక నెరవేర్చు భక్తునకు భగవానుడు సులభుడు.

ప్ర. భక్తిమార్గముగాక యింక యేమార్గముచేతను భగవానుని పొందుటకు వీలులేదా?

ఉ. జ్ఞానమార్గ మనియు, యోగమార్గ మనియు, నిష్కామకర్మమార్గ మనియు, భక్తిమార్గ మనియు యీ చతుర్ధమార్గములను యిదివరకే నుడివియుంటిమి. అన్నిటి యందును భక్తి చేరియే యుండును.

అట్లు చేరనిచో గారడివిద్య లని పెద్దలు నుడివిరి.

ప్ర యోగమునందును భక్తి అంతర్గతమై యుండునా?

గీ. 6. అ. 47. శ్లో.

ఉ. శ్లో. యోగినామపి సర్వేషాం మద్గతేనాంత రాత్మనా
శ్రద్ధావాన్ భజతేయోమాం సమేయుక్తతమోమతః.

తా. నాయందే మనస్సునునిలిపి నన్నే సేవించువాడు పైనచెప్పబడిన యోగు లందరి కన్నను గొప్పవా డని నాయభిప్రాయము

కావున,— భక్తిలేనియోగము నిష్ప్రయోజనము;

"నారదభక్తిసూత్రములో" 2; అ. 4 సూత్రము.

సూ. తస్యా జ్ఞానమేవ సాధన మిత్యేకే.

తా, కొందరు జ్ఞానమే భక్తికి సాధన మందురు;

5. సూత్రము

సూ. అన్యోన్యాశ్రయత్వ మిత్యన్యే.

తా. మరికొందరు భక్తిజ్ఞానము లొకదానిపై మరొకటి ఆధారపడు నందురు.

6. సూత్రము.

సూ. స్వయం ఫలరూపతేతి బ్రహ్మకుమారా.

తా, భక్తియేసాధనము; సాధ్య మని నారదుల మతము.

7 సూత్రము.

సూ. రాజగృహ భోజనాదిషు తథైవ దృష్టత్వాత్,

తా, అనుభవములేక రాజప్రసాదములు, పరమాన్న

ములు గిలవనేడి జ్ఞానమాత్రముచేతనే మనకు తృప్తి కలుగన ట్లుగా, ప్రేమానుభవములేక జ్ఞానమాత్రమున మనకు తృప్తి కలుగదు.

[8] సూత్రము.

సూ. న, తేనరాజ పరితోషః క్షుచ్ఛాంతిర్వా.

తా. ప్రాసాదమును చూడక వట్టి జ్ఞానము చేతనే రాజును సంతోష పెట్ట జాలవు పరమాన్నమును భుజింపక ఆకలి నివారింపజాలదు.

ఆవిధముగా జ్ఞానముగాని, కర్మగాని, ఈశ్వరుని హృదయమును కరిగింప జాలవు మన కోరికను కూడ పూర్తిగా తీర్చజాలవు.

[9] సూత్రము.

సూ. తస్మాత్, సైవగ్రాహ్యా ముముక్షుభిః

తా. కావున భక్తియే మోక్షమునకుత్తమ మార్గము ముముక్షువులు దానినే యుపాసింప వలెను

ప్ర, నిష్కామముగా భజింప లేనివారి గతియేమి.

ఉ. మొదట సకామముగనే భజింప వచ్చును. యేలాగైనను, (అనగా) సకామముగానైనను సరియే భగవానుని భజించుట, మొదట మానవ జీవితములోనికి రావలెను.

భగవానుని సమీపించుకొలది, మనస్సునకు తమోనివృత్తి యగును. సకామముగా భగవాను నారాధించి, నిష్కాములైనవారు మనకాదర్శకులెందరో గలరు.

ధృవుని చూడుడు. ఇతడు ఉత్తానపాదుడను రాజునకు కుమారుడు. ఉత్తానపాదునకు యిద్దరు భార్యలు పూర్వకాలపు రాజులు యిద్దరిని, ముగ్గురిని, కొందరు పదిమంది స్త్రీలను, వివాహమాడుట కలదు.

రాజులేమి సామాన్యులు సహితము భార్యయుండగనె యింకొకతె, ఆపెగాక యింకొకతె, యిట్లు, వివాహార్థము

సున్న చేసినవారు నాటికి నేటికి సంఘమున ఎంతమంది లేరు?

ఏందరో గలరు. దేహమైనను సుఖమున్నదా యిట్టి జీవులకు అని యోచించితిమేని, వీని ప్రేమ, యిందరికి పంచుటకు చాలక వారిలోవారు కలహించి తుదకు ఎవరివల్లను సుఖము లేక, యిహామందు బాధ, మనోశాంతి చెడుట దేహాలంపట, యిట్టివారు భగవానునారాధింప గలరా?

నూరు చీలికలుగా మనస్సును చీల్చినవాడు భగవన్నామము చేయుటకు వీలులేక పోవుచున్న దనుటలో తప్పేమి గలదు.

మానవ జీవితములో, ఒక పురుషునకు ఒక స్త్రీ. ఒక స్త్రీకి ఒకపురుషుడు పురుషులంతరించిన స్త్రీలుగాని, స్త్రీలంతరించిన పురుషులుగాని, (అనగా భర్తఅంతరించినభార్య,భార్యావియోగమైన భర్త) పునర్వివాహములకు ప్రయత్నించక, బ్రహ్మచర్య దీక్ష వహించి, భగవధ్యానము చేయవలయునని కొందరి మహాఋషుల అభిప్రాయము.

పురుషునకు అగ్ని హోత్రాది సద్విధులు జరుపుటకు గాను, పత్ని యుండవలయుననిన్ని, అపత్నీకుడు జరుపుటకు వీలులేదనిన్ని రెండవ వివాహము పురుషునకు అధికారమున్న దని కొందరి మహాఋషుల అభిప్రాయము స్త్రీలకు కూడా పునర్వివాహము అధికారము కలదనియు, వివాహ సప్తపదీ మధ్యన, భర్తవియోగము గలిగినచో, స్త్రీకి పునర్వివాహము చేయ వచ్చునని కొందరి మహాఋషుల అభిప్రాయము.

బ్రహ్మచర్య వ్రతము జరుపలేని బలహీనమనస్సుగల బాల వితంతువులకు వివాహము మరలా చేయవచ్చునని కొందరి అభిప్రాయము.

ఈరాగున మహాత్ములయందే భిన్నాభిప్రాయము గల వారై యున్నారు. నేటికి సంఘములయందు సహితము యిట్టి భిన్నాభిప్రాయము గలవారున్నారు గదా?

యిట్టి సామాన్యధర్మము లెన్నియున్నను. యింద్రియ జయము లేనివారికి యీశ్వరుని కరుణ సున్న.

మానవుని గమ్యస్థానము పరమేశ్వరుడే ఆయనను పొందుటే పరమావధి ఇట్టి పరమావధిని పొందవలెనన్నచో యీ వేషము లన్నియు వదలవలె రాత్రియాత్రయు. నాటక మాడినవాడు తెల్లవారు నప్పటికి తానే వేషము వేసియుండునో ఆ వేషము వదల వలెగదా? అలాగున మానవుని హృదయము పరమేశ్వరుని వైపునకు మరలవలెనా? యీ సాంఘిక, ఆర్థికము లకు స్వస్తి చెప్పను

అంతవరకు మానవునకు తానేమి చేయవలయునో, యేమి చేయుచున్నాను యీవిషయములే బోధపడవు కావున మన ఉత్తానపాద మహారాజు యిద్దరి భార్యలను సమముగా చూడలేక పోయెను. పెద్దభార్యయగు సునీతిని ప్రేమించుట మాని, చిన్నభార్యయగు సురుచిని ప్రేమించి తనకు రాగ బద్ధుడై, ఆమె యెట్లు చెప్పిన అట్లు చేయుచుండెను.

పెద్దభార్య, దైవభక్తి, పతిభక్తి, జీవదయ, మొదలగు సుగుణములు గల యిల్లాలు రాజు మహా మోహావేశుడు

గాపున సుగుణ సంపత్తిగల భార్యయందు అనురాగము లేక శృంగార సంపత్తిగల చిన్నభార్యను ప్రేమించు చుండువాడు,

పెద్దభార్యకుమారుడు ధృవుడు. చిన్నభార్యకుమారుడు ఉత్తముడు రాజు చిన్నభార్య యందుండు వ్యామోహముచే ఆమెకుమారుని మిక్కిలి ప్రీతిచే లాలించుచుండెను. ధృవకుమారుని సామాన్యముగ చూచుచుండును

మానవునకు మోహలంపట మెంతవరకు మానసము నంటియుండునో, అంతవరకు మంచి చెడుగు లాలోచించు తెలివి శూన్యము,

రాజు ఒకానొకదినమున చిన్నభార్యకుమాని తొడపై నుంచుకొని ముద్దిడుచుండ భార్య వద్దనిలిచియుండ ధృవుడు తండ్రియను సహజప్రేమచే బాలుడుగావున, తండ్రియందుండు పక్షపాతబుద్ధిని తెలియలేక తానును తండ్రి తొడపై నెక్క నుంకిచెను.

వద్దనున్న రక్కసియగు సురిచి తండ్రీ తొడ నెక్కుటకు

గాని, సింహాసనము తాకుటకుగాని నీకు భాగ్యతలేదు నాగర్భ
మున పుట్టియుండిన నీకు సర్వభాగ్యతలు గలిగియుండును, నీవు
చచ్చి మరుజన్మమున నాగర్భమున పుట్టిన సింహాసనాధికార
ము, తండ్రిప్రేమ నీకు గలుగును.

సునీతి బిడ్డడవైన నీకు యీ సౌభాగ్యము గలుగదు,
నీవు తపమాచరించి శ్రీహరిని ప్రత్యక్షము గావించుకొని వచ్చి
నను తండ్రిప్రేమ సంపాదింతువో లేదో. సుమ్మముదిగి వెళ్లు
మని నిష్ఠురము లాడెను,

క్షత్రియ అంకురము గావున ధృవుడు పిన్నతల్లి పలికిన
కఠినపు పలుకులకు అదరిపడక భగవానుని ప్రత్యక్షము చేసు
కొనుటకై మనస్సున నిశ్చయించి' పిన్నతల్లి వంకచూచి తల్లీ
ఆలాగుననే గావించెదనని నుడివి తన మనస్సును నిశ్చయించు
కొని నిజమాతకైనను యెరుకపరచక కారణము మనస్సున
డాచి తపస్సు చేయుటకై అరణ్యమునకు బయలు దేరెను,

అప్పటికి ధృవునకు ఐదు సంవత్సరములు మానసమున
ఆర్తి గలిగి తపించువారిని శాంతి పరచి భక్తి బీజములు నాటు

ట్టకై మహాఋషులు వేచియుండగా కావున నారద ముని ముని యెదురుగా వచ్చి కుమారా? నీ వెచ్చటి కేగుచుంటివి? నీవృత్తాంతమేమి, యని ప్రశ్నించిరి, ధృవుడు నారదునింగాంచి మునీంద్రా, నమస్కారము నేను ఉత్తానపాదుని కుమారుడ ను పిన్నతల్లి వాక్య శూలములచే గృచ్చబడితిని, ఆ వ్రణముల బాధ మాన్పు కొనుటకై పరమేశ్వరుని గొలువ నేగు చున్నాడను.

నా, నాయనా నీవు పిల్లవానివి గదా మానవ మానములు బాలురకును మహా యోగులకును లేదు. నీవు యింత సాహసమునకై గడగితివి. తపమన మహాఋషులకే సాధ్యము గాని నీవంటి కసుగందులు ఆచరించు నంతటి సులభముగాదు. వెనుకకు మరలి పొమ్మని అతని మనోభావము గనుటకై పలికెను.

ధృవుడు రాజ్యాభిలాషి. పిన్నతల్లి నిష్టురములచేత నమానసమున రోషబీజము లంకురించినవి. సహజముగా భక్తిచే తపమాచరించ వెళ్లువాడు కాడు. ఒకానొక కార్య నిర్వహణ కైనను, మానవుల నాశ్రయించు వారి కంటెను,

(భ)గవాను నాశ్రయించువారు గొప్పవారు కాదా?

ఫలాపేక్ష హృదయమున నిడుకొనియే పరమేశ్వరు నారాధించ దనకొనుదు; ఆఫలమును పొందిన వెంటనే భగవానుడు గాక యింకొక రిచ్చువారు లేరను దార్ఢ్యము యేర్పడును. వెంటనే ఆయనయందు విశ్వాసము కుదురును ఆవెనుక హృదయము దయాపూరిత మగును. క్రోధము నశించును.

"నారదమునీంద్రుడు" తనదివ్యదృష్టిచే, ధృవుని భావి కాల నిర్ణయమున నెరింగి నాయనా! నీవిషయ మంతయు నెరింగితిని భగవాను నారాధించు విధానమును నెరింగించెదను విను మనియెను.

ధృవుడును వినయ విధేయములు తొలుకాడ వినుట కుద్యుక్తుడాయెను.

క౦. నారదు డిట్లను సనఘు కు
మారక విను నిన్ను మోక్ష మార్గంబున కుఁ-

వేఁ్రిరేచిన వాఁడిప్పుడు
ధీరజనోత్తముడు వాసుదేవుం డగుటన్.

వ. నీవు అమ్మహాత్మ్ముని నజస్ర, ధ్యాన, శ్రవణ, చిత్తుండవై భజింపుము. యమునాతీరమునకు వెళ్లుము; ఆనివాసుదేవ మంత్రోపదేశము జేసి నారదుడు, అదృశ్యుడయ్యెను.

మునీంద్రుని మాటలయందు ధ్రువుడు మిక్కిలి విశ్వాసముంచి మానసమును శాంతిపరచుకొని:—

కం ఆయమునాతటి నీ శుభ
తోయములం గ్రుంకి నిష్ఠతో నచ్చట నా
రాయణునకును నమస్కృతు
లాయతమతి జేసి సేయు యమ నియమములన్,

(భాగవతము.)

ధ్రువుని ధ్యానముచూపుడు

సీ. ఆశ్రిత సత్ప్రసా దాభిముఖుండును
స్నిగ్ధ ప్రసన్నాన నేక్షణుండు

నురు చిర వాసుండు సుభూ్రియుగుండును
సుకపోలతనుడును సుందరుండు
హారి నీల సంశోభి తాంగుండు దరుణుండు
సరు ణావలోక నో ష్ఠా ధరుండు
కరుణాసముద్రుండు పురుషార్థ నిధియును
బ్రణ తాశ్రయుండు శోభన కరుండు

గీ. లలిత శ్రీవత్సలక్షణ లక్షితుండు
సర్వలోక శరణ్యుండు సర్వసాక్షి
పురుష లక్షణ యుక్తుండు పుణ్యశాలి
యసిత మేఘ నిభ శ్యాము డవ్యయుండు.

సీ. హారకిరీట కేయూరకంకణ ఘన
భూషణుం డాశ్రిత పోషణుండు
లాలిత కాంచీక లాపశోభిత కటి
మండలుండంచిత కుండలుండు
మహనీయ కౌస్తుభ మణియుక్తమైన గ్రై
వేయ కుండానంద దాయకుండు

సలలిత ఘనశంఖ చక్రి గదా పద్మ
హస్తుండు భువన ప్రశస్త తేజుడు

గీ. క్రమ సౌరభ వనమాలి కాధరుండు
హత విమోహుండు నవ్యపీ తాంబరుండు
లలితకాంచన నూపురా లంకృతుండు
నిరతిశయ సద్గుణుడు దర్శనీయ తముడు.

వ. అయిన పురుషోత్తముని పూజింపుచు, ఏకాగ్రచిత్తుడై ధ్యానంబు సేయుచు, ధ్యాతుండైన పురుషోత్తముని దివ్యమంగళ స్వరూపంబు చిత్తంబునం దగిలిన మరల నేరదు. కావున, తదేకనిష్ఠు డయ్యె.

నారదమునివలన వుపదేశింప బడిన యీ పరమేశ్వర ప్రసన్న మంత్రమును, యెవ్వడేని ఏడు దినంబులు జపించినంచో నేక దేవతాదర్శన మగు ననియు. ఆరుమాసములు నిష్ఠతో జపించిన, మంత్రాధిష్ఠాన దైవముసాక్షాత్కార మగుననియు చెప్పియున్నారు.

సాధారణముగా మనసంఘములలో మంత్రోపదేశకు లెందరో గలరుగదా? ఉపదేశించుకొనువా రెందరో గలరు. ఆ రుమాసములుగదా? నారదులవారు చెప్పినగడువు; మనము అరవై సంవత్సరములుగామార్చుకొన్నను. సాక్షాత్కారము బడసినవారు అరుదు. ఏలనో యోచించుకొనవలయు మనలో మనము యేలోపమో విమర్శించు కొనవలయును.

యేవిషయము సాక్షాత్కారమునకు ప్రతిబంధకమో, దానిని తొలగించవలయునని, రామకృష్ణాదులు వచించియు న్నారు.

మనద్రువుడు చక్కని ధ్యాననిమగ్నుడై నిశ్చలముగా తపస్సుచేసెను

చ అతిడు నవన్యదృష్టిని జ
రాచర దేహాశరీర ధారణా
స్థితిగల యీశునందు తన
జీవిత ముద్ఘటియింప జేసి యై

క్యౌత గన వన్ని రోధముల
గైకొని కంపము లేసి యీశ్వరుం
డతడు చలింప నిజ్జగము
లన్నియు జంచల మందె భూవరా!

తే. నయనముల విభుమూర్తిఁ బానంబు సేయు
పగిది గనుచును ముఖము జుంబనము సేయు
లీల దగభుజములను నాలింగనంబు
సేయుగతి దాడవచ్చును స్తుతు లొనర్చ

పిమ్మట 'భగవానుడు' సాక్షాత్కరించి వత్సా మెచ్చితి; నీయిచ్ఛ వచ్చినవరంబు వేడుమనియె.

యెప్పు డాపరంజ్యోతి స్వరూపంబు సాక్షాత్కరించెనో, అప్పుడే ధ్రువకుమారుని మానస క్షేత్రమున నెలకొనియుండు తుచ్ఛ సామ్రాజ్య భోగసంకల్ప బీజంబు భస్మీభూతంబయ్యె. అతడేమియు తెలుపజాలక మాన్పడిన వానివలె నుండె.

అదిచూచి భగవానుడు— కుమారా! నీవు రాజ్యాభిలాషివై యుంటివిగావా? కోరు మిచ్చెద ననెను.

అందుల కాబాలుడు.

శ్లో. స్థానాభిలాషా త్తపసిస్థితోహం
త్వాం ప్రాప్తవాన్ దేవమునీంద్ర గుహ్యాం
కాచం విచిన్వన్ సముపాప్య రత్నం
స్వామిన్ కృతార్థో స్మివరం నయాచే.
(భక్తిసుధోదయము)

మహానుభావా; ప్రభో; దయామయా! నేను రాజ్యాభిలాషినై తపమాచరించినది సత్యము. పరమయోగీంద్రులు బడయలేని నీ సందర్శనభాగ్యంబు బడసితి. గాజుపెంకుకై దేవులాడువానికి రత్నము దొరికిన వాడు, ఆగాజుపెంకును మరల కోరునా? నీసందర్శనా నంతరము నాకు రాజ్యాభిలాష లేదు. కృతకృత్యుడనైతి; వరంబువలదు; తమ పాదారవింద దర్శన సౌఖ్యమున నోలలాడుచు నేనిట్లే యుండెద. ఇంతకన్న మించినది కానవచ్చుట లేదనియెను.

చూచితిరా! యీ మహాత్పరిణామము. ధ్రువుడు సంక ల్పత్యాగము గావించి నిష్కాముడయ్యె

కావున నే.— నేటికిని ధ్రువమండలము చాల గొప్పదిగా పరిగణింపబడుచున్నది

కాబట్టి— మానవకోట్లు సకామముగా మొదట భగవదారాధన గావించినను, పర్శవేదిసోకిన యినుము బం మగునట్లు. పరమేశ్వర ఫలముకై ఆరాధించినను, అది ఒక సాధనయేకదా?

శ్రీ వివేకానందస్వామి వద్దకువచ్చి గౌరవస్త్రీలు సహితము ఆతని గాంభీర్య సౌందర్యములు జూచి, చంచలులయి స్వామివారిని జూచి యెంతో మోహితప్రౌ ఆది మరుగు పరుచుకొని పలుకరించేవారట. నాలుగుదినములు వారి దరిశనము చేయగానే జ్ఞానోదయము గలిగి వారి సంకల్పములను వారేమార్చుకొని, పుత్రునివలె భావించి కృతార్థుల లగుదురట.

కావున,— పర్శవేదిసోకి యినుమును అదివరకున్న కఠినత్వము మాన్పించి మృదుత్వ మొసంగినట్లు, మానసము

భగవానుని ఏలాగైనను స్మరించినంత మాత్రముననే, దానికి ఒకవిధమైన బలముగలుగును.

భగవన్నామమున నున్న ఘనత తెలిసినవారు యిట్లు చెప్పి యున్నారు.

సాధారణముగా మన గృహస్థులు ఆపత్కాలముల యందు భగవానునియందు మనస్సును వుంచి ఆపద్బాంధవా! మాకు యీకోరికల నిమ్ము; నీకుమేము పత్ర, ఫల, పుష్పము లను, వస్త్ర వాహనముల నిచ్చెదమని, కోరికలు కోరుచు డుట కలదు. నెరవేరినచో భగవానునిపై నాడుమొదలు విశ్వా సము కుదురుటయు గలదు.

యీలాగున కోరికలకై భగవంతు నర్చించి, తుదకు యెందరో నిష్కాము లైనవారు వున్నారు.

"గుణమాలిని" యను రాజకుమార్తె భగవానుని గుణ గణములు; తండ్రి ఆస్థానపండితుడు వుపన్యసించు చుండగా విని, ఆపురుషోత్తముడు నాకు భర్తగా నుండిన కొరత లన్నియు

నశించునుగదా? యని తనమనస్సున నిశ్చయించుకొని, భగవా నుని ఛాయాపటమును తన కన్యాంతఃపురమున నిడుకొని, నిత్యము పూజించుచు చెలులకు కానరాకుండా దాచుచు, రాత్రులయందు తన శయనమందిరమున ఆఛాయాపటమును పూలపాన్పుపై జేర్చి పాదసేవజేయుచున్నదానివలె భావించుచు, ఆనందించు చుండెను.

తండ్రి అమ్మాయికి వివాహ ప్రయత్నము చేసెను. ఆవిషయము గుణమాలనికి తెలిసినది. పతివ్రతలకు అన్యపురుషాభిలాష తగునా? నేనెట్లు యితరుని పెండ్లియాడుట; తండ్రితో తెలుపుదునా? యని యోచించినది. కాని చెప్పుటకు సాహసించలేదు.

నాటిరాత్రి అంతఃపురమునకు చెలులనుకూడా రానియ్య లేదు తానొక్కతె భగవానుని అనేకవిధముల ప్రార్థించినది. చిత్రపటమును ముందుంచుకొన్నది. ఆర్తి ఆవేదనమిక్కుటమై

సీ. అరుదెంచు మోయి కృష్ణా నీ పదద్వయి
కన్నీటి ధారచే కడుగుదాన

దయచేయు మోయి నాథా మనోంబుజ గత
ప్రేమరసంబు నర్పించుదాన
నేతెంచు మోయిసామీ నీకు మీఁదిడి
నట్టి ప్రియము కాన్కబెట్టుదాన
రావోయి యదుకిశోరా మధురాధరో
ష్ఠామృతంబున తాప మార్పుదాన

సీ. వేగవిచ్చేయు మోయి గోపీముఖాబ్జ
దినకరా నీదుసేవన దీరించుదాన
చిత్రపటరూపమున నను చేరనేల
కదలి రావోయి కనులార గాంచుదాన

ఈప్రకారము ప్రార్థింప భగవానుడు ఆ కన్యాలలామ భక్తికిమెచ్చి ఆ రాత్రియే నచ్చటసాక్షాత్కరించెను. ఆ దివ్యతేజోమయుని జూచినవెంటనే, భర్తయను చింతవదలి భగవంతుడను భక్త్యుత్పన్నమై దేహభోగమునకై ప్రార్థించిన అపరాధము మన్నింపుమని. ఆత్మానందమున నోలలాడ ప్రార్థించెను.

నిష్కామురాలయి, మహాయోగినియయ్యెను. కావున. సహేతుక భక్తియు మంచి సాధనయే.

మహాసముద్రమునకై పోవువారు అనేకులు! అందరు ఒకపనికై సముద్రమువద్ద చేరుటలేదు ఒకడు గాలినిపీల్చుటకు వెళ్లును; ఒకడు మత్స్యములకై వెళ్లును; (అనగా చేపలుపట్టుటకు వెళ్లును) ఇంకొకడు వడవలనెక్కిపోయి యెచ్చటనో రత్నములున్నవని. ప్రయాణముచేయుటకు పోవును. యింకొకడు స్నానముచేసితె పుణ్యమురాగల దని వెళ్లుచుండును. ఒక డూరక చూచుటకై వెళ్లుచుండును; ఇట్లు అనేకజీవరాసులకు, అనేకపుపయోగములు సముద్రమునందు యేలాగున నున్నవో, ఆలాగువనే భగవాను ననేకజీవరాసు ల ఆశ్రయించును.

భగవానుని చరిత్రములు వినుచుకొందరు, పాడుచుకొందరు, కోరుచుకొందరు, దైవముగాభావించి కొందరు, పుత్రునిగాభావించి కొందరు, భర్తగాభావించి కొందరు, ప్రభువుగాభావించి కొందరు, తండ్రిగాభావించి కొందరు, సఖునిగాభావించి కొందరు, బంధువుగాభావించి కొందరు, తల్లిగాభావించి కొం

దరు, ప్రపంచ మంతయు దైవముగా భావించి కొందరు, నిష్కా-
ములు; కొందరు సకాములు

ఇట్లు ప్రపంచనాటకము జరుగుచున్నది.

ప్ర) ఇన్ని భావనలు అపాయకరము కాదా?

ఉ. అపాయకర మేమున్నది? తండ్రిగా భగవానుని
భక్తి చేసినను, తల్లిగా, సఖుడుగా, ప్రియుడుగా, యెట్లు భక్తి
చేసినను భగవంతుని స్ఫురణ కలిగినచో లాభ ముండకపోదు.

ఎన్నిలాభములయిన తుదకు నష్టముకలుగు ననుట
నిజము.

కం. చెడుగరులు హారులు ధనములు
చెడుదురు నిజ సతులు సుతులు చెడు చెనటుల కు
న్నెడక మనునట్టి గుణులకు
జెడని పదార్థములు విష్ణు సేవా నిరతుల్.

ఆ. వె. కర్మతంత్రుండగు కమలాక్షు గొల్చుచు

నుభయ నియతివృత్తి నుండెనేని
జెడును; గర్మమెల్ల శిథిలమై మెల్లన
బ్రబలమైన విష్ణు భక్తి చెడదు.

కావున.— కోరికల కొరకైనను భగవానుని ఆరాధించితిమేని కోరికలవలన లభించునవి అల్పములు; గాన. అవి నశించినను భగవానుని పూజించి, ధ్యానించి, నమస్కరించిన సంస్కార బలముచే వాడు తప్పక మరుజన్మ మందైనను భగవచ్చింతన జేయుటకై ప్రయత్నించును,

కావున నే, 'గీత'యందు:

శ్లో. బహూనాం జన్మ నామంతే జ్ఞానవాన్ మాం ప్రపద్యతే.

బహు జన్మలు యెత్తిన తర్వాత నన్ను తెలుసుకొనవచ్చును. అని ప్రభువు తెలిపియున్నాడు.

ప్ర. బహుజన్మలైనగాని పరమేశ్వరు నారాధించు భాగ్యము గలుగదా?

ఉ. ఈజన్మమున భగవాను నారాధించుచున్నా డనిన

వానికి పూర్వ సంస్కారము బలవంతమై యుండితీరవలె లేకున్నచో అంతటి విశుద్ధతరాదు.

ఎంత సంస్కారమో; అంతటి నిర్మలము యుండును.

కావున,- పాప సంస్కారము గలవాడు పాపకార్యము లాచరించును. పుణ్య సంస్కారము గలవాడు పుణ్య కర్మ లాచరించు చుండును.

కావున,- సంస్కార బలమును బట్టి వాని వాని పనులు వాడు చేయును

ప్ర) అట్లు సంస్కార బలముచేతనే మానవ జీవితములు జరుగు చున్నచో యట్లున్న నట్లుజరుగుగాక! యిప్పుడు ప్రయత్న మేలా?

ఉ. ఆలాగు కాదు; నిదానించి యోచించవలె. సంస్కార బలముచేతనే మానవుడు ఆయాకార్యములు చేయుచుండును. దైవవశమున సత్సాంగత్యము కలిగినచో, పాపసంస్కారము చే

చేయుకర్మల నిరోధించు బోధ జరుగును. అలాగున తీవ్రముగా సత్ప్రవర్తనయందు మనస్సును ప్రవేశ పెట్టినచో సంస్కారము మారును.

ఆలాగే పాపసాంగత్యము బలమైనచో, పుణ్యసంస్కారము నశించును.

కావున,— యెప్పుడును మంచిసంకల్పము, మంచిసాంగత్యము, సంస్కారమును వృద్ధిచేయును కనుకనే, కోరికలయందును పరులకు మేలుకావలయు నని కోరువారు పుణ్యసంస్కార జీవులు.

పరులకు చెడువు కావలయునని కోరుట యెన్నటికిని తగదు. "వ్యాసభగవానులు" పదునెనిమిది పురాణముల సారము ఒకశ్లోకమున ముగించినారు. అదేదన—

శ్లో. పరోపకారః పుణ్యాయ
పాపాయ పర పీడనం.

పుణ్య పాపవిమర్శనకై యెన్నియో వితర్కము లవస

ము లేదు పరుల కుపకారముచేయుట పుణ్యమనియు, అపకారముచేయుట పాప మనియు సిద్ధాంతీకరించిరి.

కావున.- పరుల కుపకారముచేయుటలో మనస్సు త్యాగసిద్ధాంతము నంగీకరించినట్లగును త్యాగ మంగీకరించినను మనస్సునందు "దయ" స్థాపిత మగును. దయగల హృదయమున భగవానుడు స్ఫురించుచుండును.

భగవానుని స్ఫురణగలిగినంచో అన్యస్ఫురణ తగ్గిపోవుచుండును. అలాగున తగ్గినకొలది మానవుడు, పవిత్రుడై తన గమ్యస్థానమును తాను గుర్తించును.

సాధారణముగా మానవుని హృదయమున, చిన్న చిన్న కోరికలుత్పన్నము లగుచుండు ననుకొనుడు; ఆకోరికలు చెల్లుటకై పరమేశ్వరు నారాధించు ననుకొనుడు; భగవ దారాధన యెక్కుడగుకొలది కోరికలు సన్నగిలి తుదకు మాయమగును. కావున. కోరికలద్వారా భగవాను నారాధించుటయు నొకసాధనయే

ఇంకను కోరికలద్వారా, గాక వ్యక్తిద్వారా భగవానునారాధించువారు గలరు "భీష్ముడు" శంతనమహారాజునకును, గంగాదేవికిన్ని కలిగిన పవిత్రపుత్రుడు. గంగా, శంతనుల సమాగమ కాలమున, భర్తనొక వడబరుపు అడిగినది. (అనగా ఒక ఒప్పందల) యేమనిన, నాకు తాముయెదురాడిననాడు తమను విడచి వెళ్లిపోదును; ఆనాడు మీరు మాటుపలుకకూడదు; అని వొప్పందల గావించుకొన్నది శంతనుడు వొప్పుకొని గాంధర్వ విధియుక్తముగా వివాహము గావించుకొనెను.

కొన్నిదినములకు గంగాదేవి పుత్రుని గాంచెను; రాజా సంతసించెను గాని, ఆపిల్లవానిని ఆతల్లి గంగాజలములయందు పారవేసెను. సజీవ పుత్రుని సింధుప్రవాహమున పారవేయుట యేమియని చూచియు అడుగలేదు.

మోహుచేతనన- ఆమోహమందుండు గారాబమునుచే పుత్రుడేమైననేమి? భార్యవున్న చాలు ననుకొని మందలించలేదు. మందలించిన విడిచిపోవునను భయముచేత, యేడుగురి బిడ్డలను గంగాప్రవాహములో పారవైచినది.

అప్పటికి రాజుమనస్సు కొంతమారినది. గంగాదేవిని మందలించవలెనని యోచించుచుండగా, యెనిమిదవ పిల్లవానిని ప్రవాహమునందు పడవైచుసమయమున రాజు అడ్డమువచ్చి యీబిడ్డనైనను వుండనియ్యవా? కన్నతల్లులు బిడ్డలను జాపుట నీయందుగానవచ్చుచున్నది; గాని, యెవరియందున గనబడుట లేదు; అని మందలించెను.

గంగాదేవి ప్రత్యక్షముగా చంపిన (ఆదికారణము) చంపబడినవారు వసువులనిన్ని, శాపకారణమున ప్రపంచమున జన్మ కలిగిన దనిన్ని, గంగాదేవి వారిని ప్రసవించునట్లు వొప్పుకొనిన దనిన్ని, పుట్టగానె వారిని స్వస్థానమునకు పంపుటకయి గంగయందు పడవైచిన దనిన్ని నుడువుదురు

రాజు యెనిమిదవవానిని ఆపెను; పూర్వ ప్రతిజ్ఞాప్రకారము, తాము నాకుయెదురాడినారు కావున, నేను తమనువిడిచివెళ్లుదు నని చెప్పి గంగాదేవి వెడలిపోయెను. ఆయెనిమిదవ పుత్రుడే భీష్ముడు

భీష్ముని తండ్రి ప్రేమించుచు, విద్యాబుద్ధులు నేర్పుచు పెద్దవానినిగా చేసెను.

పిల్లవాడు యువరాజ్యమునకు తగియున్నాడు; యిట్టి సందర్భమున, శంతనుడు గంగాతీరమున విహరించుటకు వెళ్లెను.

నదియందు పడవనడుపుచున్న బెస్తవానికన్య (దాశరాజు అనువానిపుత్రిక) నుజూచి మోహించి ఆకన్యను మందలించెను

అయ్యా? రాజా! కన్యలు యెప్పుడును తల్లిదండ్రుల స్వాధీనమున మెలంగవలయును గానీ, స్వేచ్ఛాప్రవర్తకులు కాకూడదుగదా?

మాతండ్రియాజ్ఞగొని వివాహ మాడవచ్చును; యింతకు తాము రాజులు; మేము పేదలము; పొసగునా? అని వినయముగా మాటాడి వెడలిపోయెను.

ప్ర. రాజకొమార్తెలేమి, యితరకన్యలేమి తాముపరులను వరించలేదా? తప్పేమి.

ఉ. వరింపవచ్చును విద్యావతులై ప్రేమయననేమొ, మోహమన నేమొ. తారతమ్య మెరిగినవారయినచో బాధ లేదు. మోహావేశులయి. యింగితజ్ఞానశూన్యులై, తాత్కాలితమునకై యెవరినైనను వరించిన వంశహానియు: ధర్మహానియు సంప్రాప్తించును గాన. కన్యలను మొదట విద్యావతులను చేయవలయును

స్త్రీలవిద్యావిధానములు ప్రస్తుతకాలమందు మార్పులు జనించినవి హూణ విద్యయందు పరిచయము అధికమైనది. అయినను, యించుక సంస్కృతము. ఆంధ్ర భాషలనుకూడా అభ్యసించినచో చాలా బుద్ధివిశాలతకు తోడ్పడగలదు; మన హైందవధర్మములు వేరు; పాశ్చాత్యధర్మములు వేరు; హిందువులలో పాతివ్రత్యము స్త్రీలముఖ్యధర్మము; దానిని తెలుపు మన గీర్వాణము పాశ్చాత్యవిద్య మనధర్మముల వంతగా సరకు గొనదు; గాన, తారుమారుగా మార్చవలెను.

రాజు వేశలి యిల్లుచేరి మనస్సంతయు దాసకన్యయందు జేర్చి రాజ్యాంగ విషయములయందు విముఖుడై మంత్రులకు

చెప్పలేక కుమారుఁడగు భీష్మునితో చెప్పుటకు సిగ్గుపడి. దిన దినము తననిత్యకృత్యములయందు మార్పులుజనించుట మంత్రులుగాంచి, రాజుమనోగత మెరింగి భీష్ముని కెరిగించిరి.

శంతనుడు కొమారునికి యీవృత్తాంతము తెలిసిన దని వినియు తనఅభిప్రాయమును మార్చుకొనలేదు; యింద్రియావేగము నడంచుట చాలదుస్తరమని పెద్దలుచెప్పుట అబద్ధమగునా?

పితృభక్తి భీష్ముని ప్రేరేపింప దాశరాజు మందిరంబున కరిగి తండ్రికై దాశరాజును కన్య నిమ్మని వేడెను.

అయ్యా రాజకుమారా! తాముక్షత్రియులు; మేముజాలరులము; బంధుత్వము పొసగునా? పొసగినను నాకొమార్తె కుద్భవించు సంతానము రాజ్యార్హ మగునా? యేటిమాట మిన్నకపొండు; పెద్దకులమువారైననేమి పొసగనిమాట లాడరాదు; అది చెల్లరాదు.

భీ. అయ్యా! నీపుత్రికను ద్భవించు కుమారునకు రాజ్య మొసంగెదము; సమ్మతింతువా?

దా. అయ్యా! తాముండగా ప్రజలా కార్యము సమ్మతింతురా?

భీ. నేనుసమ్మతముగా రాజ్యము వదలెదను.

శా. రాజ్యంబక్కఱ లేదు నాకు సక
  లారాతిక్ష్మానాథ సా
మ్రాజ్యంబుల్ వెసగొల్చి తెచ్చెదను నీ
  మన్నిండె యీసర్వముల్
పూజ్యుండై భరియింపగాగలడు సో
  ముండుర్వుడుల్ సాక్షులే
నేజ్యేష్ఠత్వము వానికిచ్చితిని నీ
  కింకేల చింతింపగా

అనిభీష్ముఁడు రాజ్యాభిలాషవదలి తండ్రియభిలాష నెర వేర్ప సమకట్టెను.

దాశరాజు ఆ గీకరించియు కార్యోత్సాహి కాకుండుట జూచి భీష్ముడు అయ్యా యేమిఆలోచించు చుంటిరి?

దా. యేమియులేదు; తాము రాజ్యము విసర్జించినను తమపుత్రులు రాజ్యమునకు బాధ్యులుకారా?

భీ అదియా తమసందేహము!

ఉ. పెండిలియాడినం బిదప
బిడ్డలు బుట్టుటగల్గు నే నిదే
పెండిలి మానుకొంటి నని
బిట్టుప్రతిజ్ఞ యొనర్చితిన్ మహీ
మండలి బ్రహ్మచారినయి
మన్ననకున్ గడురాదుగాక బ్ర
హ్మాండము మున్గిపోవు నె యె
హో ఒకడీగతి నుండిపోయినన్

ఇట్లు ప్రాపంచక సుఖములను తుచ్ఛమని పితృభక్తి కొరకై మనఃపూర్వకముగా వదలి తండ్రివద్ద నిలిచెను; తండ్రి సంతసించెను.

నాయనా! నాకై నీవురాజ్యాది విభవము లన్నియు తుచ్ఛమని భావించితివిగావున. నీకు స్వచ్ఛందమరణము గలుగునట్లు వర మొసంగితి ననెను. (స్వచ్ఛందమరణమన మృత్యువు తనస్వాధీనముగానుండుట) మృత్యువు స్వాధీనమన్న సామాన్యమా?

భీష్ముడు సత్యవైరాగ్యము, బ్రహ్మచర్యము, రెండును గడించి అనవరతము పరమాత్మ దర్శనము కలవాడై మరణకాలమున భగవానుని స్మరించి ఆతని నిత్యపదవిని పొందెను

కావున— పితృభక్తియు గొప్పసాధనయే.

దశరథేశ్వరుని జ్యేష్ఠపుత్రుడగు శ్రీరామచంద్రమూర్తి పితృభక్తిచేత నేగదా పదునాలుగు సంవత్సరములు అరణ్యవాసముగావించి, సతీ, సోదరుల వెంటనిడుకొని, సకలఋషిఆశ్రమముల దర్శించి, సుగ్రీవాది వానరశ్రేష్ఠుల సఖ్యముగావించి, ఆంజనేయాది మహావిశ్వాసుల సేవబడసి, రావణాదిరాక్షసవధ గావించి లోకము నిష్కంటకముగా జేసెను.

కావున— పితృభక్తియు మహాసాధన.

మాతృభక్తియు మిక్కిలి సాధనయే! వేదములు సహితము (మాతృదేవోభవ పితృదేవోభవ) అని చెప్పియుండుటచే తల్లి తనకు అన్నివిషయముల యందును పూజ్యురాలు.

తల్లిని తెలియుట మానవున కొక్కనికే; తల్లి పశుపక్ష్యాదులకు కూడా తెలుసును.

నోరెరుగని పశువులుగూడా అమ్మా! యని అరచుచున్నవి. తల్లినిచూడగానే గూళ్లనుండి పక్షులపిల్లలు నోరు తెరచుచున్నవి. తల్లినిచూడగానే దూడలు అంభారావములు చేయుచున్నవి.

కావున— తెలివిలేని పశువులు, పక్షులు, తెలివిగలిగిన మానవుల వరకు తల్లియే మొదటిదైవమై యున్నది. తల్లిని ప్రేమింపలేని జన్మ మెందులకు? వ్యర్థము.

తల్లులు విజ్ఞానవతులు; గావుననే, కుమారులు విజ్ఞాన

వంతు లగుచున్నారు; అని "క్రైస్తవు" నుడివి యున్నాడు. (గాంధీగారు) మాతల్లి పుత్లీబాయి గొప్పదనమే నన్నుయింతవానినిగా జేసినది; అనిచెప్పిరి. (స్వామివివేకానంద) మాతల్లి భువనేశ్వరీమాత గారి గొప్పదనమే నన్నింతకుదెచ్చినదని చెప్పిరి.

విన్నకోట వెంకటరత్నశర్మగారు తాము వ్రాసిన శ్రీకృష్ణ చైతన్యావతార మను గ్రంధమునందు కల్ల, కపటము నెరుగనిదియు, అమాయకురాలును, నానిమిత్తమయి తనశరీర ప్రాణ ధనముల నర్పించినదియు, విన్నకోట లక్ష్మీనరిసింహాశర్మ గారి ధర్మపత్నియు, మాతృశ్రీయునగు సుందరమ్మ తల్లి గారి పాదారవిందములకీ గ్రంథము భక్తితో సమర్పింప బడిన దని వ్రాసిరి.

తమగ్రంధములను ప్రపంచమున ధనమునొసంగువానికే కృతిని సమర్పింతురు. వానిని గోరంతలు కొండంతలుగా పొగడి యింద్రుడు, చంద్రు డని తుచ్ఛధనమునకై, తనకీర్తికై పొగడుచుందురు.

ఇంకకొందరు ప్రత్యక్షదైవమును విడచి పరోక్షదైవ
ములకై ప్రాకులాడి తమగ్రంథముల, తమపూజల నర్పింతురు.

అట్లుకాక మానవులు ఋణత్రయ విముక్తి కానిదే
మోక్షమునకు భాగ్యులుకారని యెరిగి (ఋణత్రయమనగ
మాతాపితరుల ఋణము దేవతల ఋణము, మానవుల ఋణము)
కావున వీరు తమమాతా దేవికి అర్పించిరి; ఇట్లే తల్లిదండ్రులకు
అర్పణచేస్తూ దేవఋణముతీర్చుటకై భగవన్నామము జపించుచూ

మానవఋణము తీర్చుటకై తనకు తెలిసినది ప్రతిఫలము
కోరక బోధించుచూ వుండవలయును యివన్నియు పై పేర్కొ-
న్న మహనీయు లందరు జరిపినవారే.

మాతృగౌరవమును చూపని వాడు దైవగౌరవ మేమి
తెలియగలడు. తానొకవ్యక్తి ప్రపంచమునతిరుగుటకు మాతృ
దేవియేగదా? కారణము తనతండ్రిని తెలియచేసినది తల్లియే
గదా? తనయాకలి దప్పులు తెలిసి పోషించినది మాతయేగదా?
ఆమె పెంచిన శరీరము తోటేగదా మనము సకల ధర్మములు
స్థాపించుట; తుదకు ప్రపంచ భోగానుభవము మాతృయిచ్చు శరీర
మున్నగదా అనుభవించుట?

కావున— మాతృదేవి యొంత ప్రేమతోనే యెన్నికష్ట

ముల కోర్చియు పెంచినశరీరమును, మాతృవును దుర్వ్యయము చేయక విశ్వమాతయగు మనభారతమాత సేవకై వినియోగ పరుపవలయును

విశ్వమాతృసేవ చేసినవారును తమశరీర ధారణకర్త యగు మాతృసేవ చేసినవారును ఒకటియే; కాని విశ్వమాతృ సేవయందు యింకనొక గొప్పతన మున్నది

అదేమన భారతపుత్రులందరు తమసోదరులను భావము విశాల మగును హృదయవిశాలతయే మానవ అభ్యున్నతికి కారణము

స్వామివివేకానంద భువనేశ్వరిసేవ జేసియే ఆయానంద మనుభవించియే విశ్వజననియగు భారతమాత సేవ చేయగలి గెను;

గాంధి, రామతీర్థ, తిలకు, యిత్యాది వీరులు, ధీరులు; తమ మాతృసేవచేసి సేవానందమినియని గుర్తించి విశ్వజనని సేవకులై దేశోద్ధారకులైరి; భువనమాతయగు భారతజననిసేవ (పూజ) నేటికిని యెడతెగక సాగుచున్నది.

భక్తిసోపానము.

సీసమాలిని:

1 పాలగంగాధరుం డలపట్టు ఛత్రంబు
బలుమోదమున కేలు బట్టినిలువ

2 చిత్తరంజనదాసు చెలగిపటేలు తా
వింజామరంబులు వీచుచుండ

3 దీనబంధుడు దయాబ్ధియు మోతీలాలు
తులలేని మణిహార ములనువైవ

4 గాంధీమహాత్ముడు ఘన కిరీటము బెట్ట
జవహారీలాలు జే జే లనంగ

5 సేనుగుప్త సుభాసుచెంద్రబోసు లిరువురు
యెత్తినతాంబూల తతు లొసంగ

6 ఆంధ్రరత్నము దుగ్గి రాళ్ గోపాలక్రిష్ణయ్య
రమణీయ పుష్పహా రములువైవ

7 సత్యశిరోమణి సాధ్వీశిరోమణి కుదురుగా
నుదుట కుం కుమముదిద్ద

8 దేశభక్తుడు స్వర్ణ జలకలశమును వేర
కాసినాథుడు కాళ్లు కడిగియెత్త

9 ఆకాశగంభీరు డరవిందఘోషు తా
తోరంపు ప్రీతి పా దుకలుదాడగ

10 పసిబిడ్డలైన భగ వత్ సింగ్ సుఖదేవు
లానందమున నృత్య మాడుచుండ

11 మహిమాన్వితవ్యక్తి మళయాళస్వామి తా
చేతులుజోడించి చెంతనిలువ

12 రమణగీతా ప్రచా రకులైన వెంకట
రత్నశర్మయు చెంత రాజిలంగ

గీ. ఆంధ్రమాతలెల్ల కర్పూర హారతులిడ
ఖండ ఖండాంతరముల ను ద్దండలీల
వెలిగి తద్దేశవాసుల మెప్పుగాంచి
నీకు నీపుత్రకులకు వన్నియను దెచ్చె
అమలగుణ మాలికోపేత ఆంధ్రమాత.

యిట్లు ఆంధ్రమాతను సేవజేసినవారు యెందరోగలరు. కావున— మాతాపితరులసేవ తరించుటకు సోపానము వంటిది సుమా!

"ధర్మవ్యాధు" డను వాని చరిత్రముచూడుడు! వాని కులము యెట్టిదయిననేమి! వానినడవడిచేత, వానిమాతాపితృసేవచేత, ఆభక్తిచేత యీశ్వరార్పణ బుద్ధితోటి తన స్వధర్మాచర విజ్ఞానమును సంపాదించి యుండెను.

మాతాపితృ సేవకంటెను, స్వధర్మముకంటె నుత్తమమయినది తపస్సే గొప్ప దను పద్ధతిలో, నొకబ్రాహ్మణుడు యేకాంతప్రదేశము నందుచేరి తపస్సుచేయ నారంభించెను.

ధర్మదూరము, దయావిహీనమునగు తపస్సువలన రాజస భావము పెరిగినది; బ్రాహ్మణు డెఱుగడు; కన్నులుమూసి కొనియుండుతఱి కొన్నిపిట్టలు మేతకయి తిరిగి తిరిగి ఆబ్రాహ్మణుడుతపస్సుచేయు చెట్టుపైవ్రాలినవి; ఆచెట్టుపైకి మనబ్రాహ్మణుడు చూచునప్పటికి కొన్నిపిట్టలు కిందపడినవి; కారణమేమి?

ఒకనాడైనను తన నేత్రములతో పరమేశ్వర సృష్టి విచిత్రమును తిలకించి ఆనందించిన నేత్రములు కావు. దయార్ద్ర దృష్టితో భూతజాలముల జూచిన నేత్రములు కావు.

కన్నులే కాదు. సర్వ అవయవములు పరమేశ్వరు డెందులకు ప్రసాదించెనో యెరుంగ వలయును.

సీ. సద్వస్తు సందోహ సౌందర్య గరిమంబు
యెలమిఁజూడగ కన్నులిచ్చితయ్య
అవ్యక్త మధురంబు లైన యారావము
లింపుగ విన వీను లిచ్చితయ్య
షడ్రసంబుల రుచుల్ చవిచూచి తెలియంగ
నొనరగ రసనంబు నొసగితయ్య
ప్రస్ఫుట. సీతోష్ణ పద్ధతు లెరుగంగ
నోజఁ జాత్వగింద్రియ మొంచితయ్య

గీ. వ సవలజూడ నొసగితి నాసికయును
పాపపుణ్య వివేచనా ప్రాప్తి నెసగ
జ్ఞానమిచ్చితివయ్య విజ్ఞాన గమ్య
సకల కల్యాణ గుణధన్య సర్వమాన్య.

సీ. చెలువమైనట్టి నీ సృష్టి విలాసంబు
చూడని కన్నులు పాడుదొనలు

నిగమ సంస్తుత్యమౌ నీశుభ నుడులకు
గ్రాలని రసనంబు గరగసంబు
జ్ఞాన నేత్రంబున గనక నీరూపంబు
పులక మొందని మేను బోదెగాదె
జగతీశుడగు నిన్ను సంస్మరించుటయందు
బరగని యాబుద్ధి పాడుబుద్ధి

గీ. అఖిల లోకంబులను కుక్షి యందిమిడ్చి
యెందునంటక నన్నిటి యందునిండి
యలరు నీదగు మహిమను దెలియనట్టి
తపసిజన్మము జన్మమే దలచిచూడ
సకలకల్యాణ గుణధన్య సర్వమాన్య.

ఇట్లు సర్వేంద్రియ పవిత్రత గలుగుటకు పరమేశ్వరారాధనయందు సంచరించుటయే కారణము; మనసా శుకుడు సర్వేంద్రియములను శుష్కింప చేయడమేగాని భగవానుని యందు లయపరచినవాడు కాదు కావున పిట్టలు క్రిందపడినవి,

యిప్పటికిని కన్నులయందు అనేక విధములగు దృష్టి మార్పు లుండుననియు కొందరి కృపచే ఆరోగ్యము మానవునకు కలుగుననియు వైద్య శాస్త్రములందు గలదని వినియున్నాము. సృష్టి తెలివరియు జ్ఞానము భాష గలిగినదనియు చెప్పెడి వారుకలున్నవి

మనదృష్టి గలిగిన కన్నులకు ఆలాటి ఆపద సంబంధమే యుండునను ప్రతీతిగలదు. పిట్టలు క్రిందపడగానే నాతపస్సు సార్థకమైనదని కౌశికుడు తలచెను. చక్కని ప్రబోధలేని కాలమున యితరులకు అపకారముచేసి తాము సంతసించుచుందురు.

ఆలాగున బ్రాహ్మణుడు సంతసించుచు బ్రహ్మచారి గావున ఆకాలమున మాధుకరవృత్తిలో బ్రహ్మచారులుండ వలసిన విధిప్రకారము భిక్షకై బయలుదేరి ఒక యింటి గుమ్మము కడ నిలువబడి "భవతి భిక్షాం దేహి" అని బిగ్గరగా అరచెను. ఆ యిల్లాలు పాత్రశుభ్రపరచి భిక్షను తెచ్చుటకు సిద్ధముచేయు చుండ యింతలో ఆమె భర్త స్నానమునకై గంగకరిగినవాడు యింటికి వచ్చెను.

భర్త వచ్చుటచూచి యాసాధ్వి ఎదురుగాచని కమండ లమందుకొని యింటిలోనికి పిలుచుకొనివెళ్ళి పీటమ మర్చి కూర్చుండ జేసెను.

భర్త: ప్రియా? వంటకము లన్నియు సిద్ధమయినవా? నీ గౌరీపూజ గీతాపారాయణము అయినదా?

భార్య: నాధా? తాము స్నానమునకు వెళ్లగానే నేను వంటలన్నియు జేసితిని. తాము నిన్నటిరోజున చెప్పిన గీతాశ్లోక ములన్నియు నేడు కంఠస్థము చేసియున్నాను.

భర్త: చాలా సంతోషము నేటి స్త్రీలసభలో నీతోటి సోదరీమణుల కేమి బోధ గావించితివి.

భార్య: స్త్రీలకు ఆధ్యాత్మిక ధైర్యము విద్యా కౌశల్య ము విశ్వప్రేమ, అతిథిపూజ, పతిసేవ, శిశుపోషణ, గృహ కా ర్యనిర్వాహణము, కార్యాకార్య విచక్షణ, గ్రంథపఠనము, మృ దు భాషణము, లోభవర్జనము, దైవభక్తి, పరదూషణావర్జ నము, అత్తమామల సేవ, యధోచిత దేహాలంకారము, యి

త్యాదులు నేటిదినమున మానుహిళా మండలియందు వ్యాప్తి చేయ బడినది

భర్త: నీవు యెన్నది అనుసరింతువో దానిని చెప్పుము. ఎట్లు చేయుదువో దానిని చెప్పుటయే నిజమైన ఈశ్వరసేవ దేశసేవ

భార్య: యివన్నియు తాము క్రమశిక్షమైయి నాకు నేర్పి నవియే గదా.

భర్త; ప్రేమపీ నేర్ప వారుందురు గానీ నీవలె బుద్ధి శాలివై అనుసరింప వలెగదా?

భార్య: నాథా! స్త్రీయనిన బంగారము ముద్దవంటిది. భర్తయనిన కంసాలివంటి వాడు. యెట్టి నగలుగా మార్చవలె నన్న కంసాలిబంగారమును అట్లుమార్చును తమవలె వుత్తమ ప్రేమగల భర్తయే యైనచో స్త్రీలేల ప్రతిఘటించెదరు; స్త్రీలు ప్రతిఘటించి రసినచో పురుషు లయుందు యేదైనను లోటు వుండునని తలంచెదను నిజమా?

భర్త: నీయాకు మాటలయందు కొంత నిజమున్నది. తనయందు యెంత ప్రేమజూపిన అంత ప్రేమ భర్తల యందు భార్యలు చూపుదురు కేవల భోగములకై శారీరక సంబంధ సంపదలకొరకై చర్మ సౌందర్యము కొరకై చూపించు ప్రేమ నిష్ఫలము.

భార్యలను ఆధ్యాత్మిక సేవకై వినియోగపరచి చక్కని నిర్మల ప్రేమచే వారిమనస్సును పెంపొందింప జేసినచో భార్యవంటి బంధువు గలదా? తానట్టి ధర్మములనాచరించునో అట్టి భార్య తప్పక యీశ్వరానుగ్రహముచే ఘటియింప గలదు.

తాను త్రాగుడు బోతైనచో భార్య వ్యభిచారిగా మారగలదు భార్యయనగా తననీడయని ధర్మములు చెప్పుచున్నవి తాను వంకరగా నడచిన తననీడ సక్రమముగా నడచునా? (భార్య గయ్యాలైన ప్రాణనాధుని తప్పు) అన్నట్లు మీ క్రమమార్గమునకు అక్రమ మార్గమునకు మేము కారణము.

భార్య: ప్రాణేశ్వరా! యిట్లు ప్రబోధించువారు మదీయ భాగ్యవశమున లభించితిరి గాని సామాన్యమా? భర్తయను శబ్దము తమయందు ఆరోపణ కాగానే ప్రేమచూపుట భక్తి నేర్పుట. ఆధ్యాత్మిక ధైర్యంబు గరపుట నీలసంరక్షణార్థమై స్వాతంత్ర్యంబు నొసంగుట మాని దౌర్జన్యము చేయుట హృదయమున పాడుచేయుట తిట్టుట మన్ననలేకపోవుట నీచముగా మాటలాడుట యిత్యాది కార్యములకై గడంగుటచేత గదా.

స్వర్గముగ నుండవలసిన సాంసారిక కృత్యములు నరక తుల్యముగా మారుచున్నవి.

భార్యాభర్తలిరువురును భగవద్విచారములను గావించుచు ప్రేమైక హృదయులై యున్నచో కొదవలేల ఘటించ గలవు, విమానారూఢులై దేవసన్నిధి చేరరా?

భర్త: సత్యము.

భార్య: నాథా భోజనము గావించితిరి నీ శయనముపై విశ్రమింపుడు

భర్త: (భోజనము చేసిన పిమ్మట) ప్రేయసీ! నీ భోజనము శీఘ్రముగా గావించుకొని రమ్ము. భగవద్గీతపై నొకమహానీయుడు అమిత విపులముగా వ్యాఖ్యానము వ్రాసి యున్నాడు. నీకు వినిపించెదను

భార్య: చిత్తము నాథా వాకిట నెవరో భిక్షాం దేహీ యని అరచిరి. తమ మధురసంభాషణల మరచితి.

భర్త: జీవితేశ్వరీ! యెంతతప్పు. ముందువెళ్ళి వారిఆకలి తీర్చి నీవు భోజనము చేయుము,

భార్య: పాత్రయందు అన్నము కూరలు తీసుకొని అయ్యా తాము యెంద తడవయినదో వచ్చి క్షమింపుము భిక్షగొనుడు

భిక్షు: నేనువచ్చిన వెంటనే పెట్టియుండిన యిప్పటికెంత దూరమో పోయి యుందుగదా? లేదని చెప్పియుండినను పోయి యుందును మాబోటి తపస్వికుల నాదరించని మీగృహస్థ ధర్మమేల మీకన్నులకు మేమంత యెల్లిదమే. మాప్రభావము మీబోంట్లకేమి తెలియును, లోపలికేగినదానవు మరలి రాకుండుటకు మీసంపన్న గర్వము కారణముగాక వేరుండునా?

స్త్రీ: అయ్యా మన్నింప వలయును. నాపతి వచ్చుటచే

వారిసేవయందు యుంచుకతమరి విషయము మరుపు తగిలినది యింతరేమో.

భి: మా బోంట్ల కన్నను నీవతి యంత యెక్కువయా? తాపసులన్న యేమను కొంటివి. మాకు తామసము గలుగ చేయువారు చాలా కష్టముల పాలగుదురు. తెలియునా? మా నోటి వెంట కోపోద్దీపితమైన పలుకులు వెలిబడెనా! వానిగతి అధోగతి కావలసినదే ఇంతయెందులకు; మేము చుర చుర మాడిన చాలును భస్మీపటలము చేయజాలమా?

స్త్రీ. స్వామీ! తాము శాంతించవలయును, శమధను లు తాము యిట్లు కోపించుట న్యాయమా? సకల ధర్మము లెరింగిన తామె యిట్లు బలికిన మాబోటి గృహస్థులకు ధర్మ బోధ గావించు వా రెవరు. శాంతి భిక్ష స్వీకరింపుడు

భి. నీవు చేసిన అపరాధము నీవెరుంగక నన్నే శాం తింపు మనియెదవు. స్త్రీలకున్నంత శాంతము మాబోటి తాప సులకు లేకపోయిన దనుకొంటివా? మీదుమిక్కిలి ధర్మ బోధ

గావించెదవా? చాలింపుము నీ యధిక ప్రసంగమును.

స్త్రీ తాపసోత్తమా! ధర్మాచరణలేక భూతదయలేక పరమేశ్వర పాదారవింద భక్తిలేక; ఘోరక ఇంద్రియముల శోషింపఁజేసి తపస్సువలననే జ్ఞానోదయ మైనదని సంతసించితివి, యెంతపొరబడితివి; శమదమాదు లాచరింపక, వైరాగ్యము లేక ఘోరకక్రోధ రాహిత్యము గలుగును అనుకొంటిరా? క్రోధమున్నవాడు భగవదారాధనఁ జేయఁగలఁడా? ఈశ్వర చింతన లేనివాడు యెప్పటికప్పుడు పొటమరించు దుర్గుణముల నడంచగలఁడా?

చెరువుల యందు (మండూకములు) కప్పలు వుండును. వానలనికాలమున అవి ఎండెండి ప్రాణమున్నట్లు కానుపింపవు, వర్షబిందువులు పడునప్పటికి చేతనమును ధరించును.

అలాగున నీవు ప్రాణాయామాది యోగమ లొనర్చి యింద్రియములను తాత్కాలికముగా అరికట్టితివి. కానీ యా కుంభకమునుండి దాటగానే యథాప్రకారము యింద్రియములు చెలరేగి మానసము కోపతాపముల వెంటబడుచున్నది.

కేవల ప్రాణాయామమున కన్నను ధ్యానము, భక్తి విషయచింతనా వర్జితము ధర్మప్రవర్తన నామజపము యివ న్నియు కలసిన నేగాని మానవుడు గమ్యస్థానమును చేరలేడు.

గీతామాత రెండవ అధ్యాయము (59) శ్లోకమున యేమి చెప్పు చున్నదో చూతుము.

గీ. ౨ అ 59 శ్లో.

విషయా వినివర్తంతే నిరాహారస్య దేహినః
రసవర్జం రసోప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే।

రోగికిగాని బలవంతమగు పట్టుదల గలవానికి గాని వుప వాసములున్న వానికిగాని యింద్రియముల బాధలేదు. కాని యింద్రియసుఖములపై నుండురుచి ఆవాసనవారికి నసించదు.

కావున బలము గలిగినప్పుడు అవకాశము గలిగినప్పుడు యింద్రియముల వెంటబడక తప్పదు. ఐతే స్థితప్రజ్ఞగల వానికో భగవద్దర్శనమువలన సాక్షాత్కారమువలన ఆవాస

నయు నశించగా తాను నిత్యానంద మూర్తియగును. అంత వరకు యిట్టికోపములు తాపములు, దుఃఖములు, గర్వములు, యివన్నియు నశించవు.

అయ్యా తమ చూపునగిలి పిట్టలు క్రిందపడగానే చేయవలసిన పనులన్నియు చేసితిని కృతకృత్యుడ నైతినని తలంచెదవా? యెంతపొరపాటు. నీచూపునందు చల్లదన మున్నప్పుడే నీహృదయము చల్లగానుండును. పలుకులు చల్లగా నుండును. నీచూపు క్రూరపు చూపు మనస్సు క్రూరము పలుకు కఠినము యివన్నియు సవరించుకొనక పోయినచో లోకోపకారమునకు యెట్లు పనికి వత్తువు, ప్రాణికోట్లకేమి మేలుచేయుదువు. పైన స్త్రీలకున్నంత శాంతము మాబోటితాపసులకు లేదా' అంటివి శాంతమనునది స్త్రీ గాదు పురుషుడును గాదు శాంతమనునది యీశ్వరుని కరుణ. అయ్యాది యే అదృష్టవంతులు బడయుదురో వారు ధన్యులు. కేవల శారీరకదృష్టి మాన్చుకొనుము.

సర్వజీవ దయాపరుడగు పరమేశ్వరు నారాధింపుము. పెద్దలసేవ గావింపుము.

ముని: అమ్మా సాధ్వీ! నీ ప్రబోధముచే నా కున్న అహంకారము పోయినది. నేనే తపోబలము సంపాదించితి నని యు స్త్రీలకు యీపాటిబుద్ధి లేదని నేను తలంచి యుంటిని. నాకు చక్కని ప్రబోధ గావించితివి.

నాకు మాతృదేవివై జ్ఞానబిక్ష పెట్టితివి. నేను పిట్టలను చూచుటయు అవిక్రింద బడుటయు యెవ్వరెరుంగరు నీకెట్లు తెలి యుబడియె యిట్టి ప్రభోధ అమ్మా? నీకెందుండి గలిగెను, నాకు దెలుపు మన నవుడు,

యా సాధ్వి తాపసా! మిథిలానగరమున ధర్మవ్యాధు డను వ్యాధుడున్నవాడు. (బోయవాడు) అతనికడ కేగుము. ధర్మోపదేశము గావింప గలడు. పొమ్ము. పెద్దకాలము ప్రబో ధింప ధర్మవ్యాధుడు తగును అనవుడు యాతాపసి మిథిలా నగరమున కేగుచు నొకచెట్టునీడ విశ్రమించి యా ప్రతివ్రతామ తల్లినుద్దేశించి యిట్లు వితర్కించుకొనియె ఔరా నేనెన్ని ప్రా చదువులు గుణించినను ప్రాణాయామము లాచరించినను మనో నైర్మల్యము సంపాదింప నేరనైతినే స్త్రీలన్నచో నా మానస మున నీచభావముగా భావించితి నే.

యెంతపౌరపాటు ఆమాత్ర దేవియేగదా నన్ను నిజము గా నొకదారిన పోమ్మని చెప్పెను. ఆహా యేమి ఆభార్యా భర్తల ధర్మదృష్టి ఆవిజ్ఞానము ఆతల్లి చల్లని వాక్యమే నామాన సమున కెంతో హాయిని గొలిపెను ఆమె చేతిభిక్ష నాకెంతో అహంకారనాశనమునకు కారణమయ్యెను అని అనుకొనుచూ యాతడు మిధిలానగరము చేరెను

ధర్మవ్యాధునున్న వీధి చేరెను. ఆతమన్న కుటీరము వద్ద నిలువబడి యుండుట ధర్మవ్యాధుడు చూచి అయ్యా! బ్రాహ్మణోత్తమా యెంత దూరమునుండి వచ్చితిరో? మార్గా యాసముతీర యిచ్చట విశ్రమింపుడు ఒకానొక సాధ్వీమతల్లి వంపిన తామే తెంచితిరి గదా అనియెను,

తాపసుడు ఆశ్చర్య నిమగ్నుడై అయ్యా నేను వచ్చిన విషయము తమకెట్లు బోధపడియె:

ధర్మ: స్వామీ తాము కూర్చొనుడు విన్నవించెదను జాహమునకై క్షీరములున్నవి గైకొనుడు.

బ్రాహ్మ: మంచిది శిష్యులు పుచ్చుకొనియెదను [బ్రాహ్మణుడు తనలో] ఆహా వీడు చేయుపని చాలానింద్యమై నది వీని విషయవిధేయతలు అమోఘమైనవి, యేమి చిత్రము నాకు బోధపడలేదు, నేనెంత తపస్సు చేసినను మానసమున యించుకయినను శాంతి గలుగుటలేదు, కుంభకమున నున్నంత సెపు యేమియు తెలియనట్లుండును. తర్వాత హృదయ శాంతి లేదు, యేమి చేయుదును,

ధర్మ: స్వామీ తాము గృహము లోనికి దయచేయ వలయును,

బ్రాహ్మ: లోపలకి రావలయునా పోదము,

ధర్మ: యీపీఠముపై కూర్చొనుడు తమబోంట్ల దర్శ నముచే మాజన్మ ధన్యమైనది, మా గృహము పావన మైనది, నేను మా పితరుల సేవకై వెళ్లవలయును కాలము మీరుచు న్నది, క్షమింపుడు తర్వాత తమతో కలిసి మాటలాడెదను.

బ్రాహ్మ: వెళ్ళిరండు,

ధర్మవ్యాధుడు వెళ్ళెను.

బ్రాహ్మ: ఆహా మాతాపితరుల సేవయట నేనొక్క నాడైనను వృద్ధులగు మాతాపితరుల సేవింపలేదుగదా? మానవుడు చేయవలసిన ధర్మములు అనేకము లున్నట్లున్నవి, కేవల తపస్సుచాలునని ఆలోచించియుంటిని ఇంతలో ధర్మవ్యాధుడొచ్చె

ధర్మ: అయ్యా స్వామీ కూర్చొని యున్నారా?

బ్రాహ్మ: ఔను రమ్ము మాతాపితరుల పూజ అంత ముఖ్యమైనదా ప్రతిమానవుడు చేయవలయునా?

ధర్మ: యేమిట్లడుగు చుంటిరి. మాతాపితరుల ప్రత్యక్ష దైవములుగదా? వారియందు దైవదృష్టి లేనివాడు యింక దేనియందు దైవదృష్టి చేయగలడు?

శ్లో॥ శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనం,

అని పెద్దలు చెప్పుచుందురు గదా? ధర్మసాధనముగా దేహామును పెంచి సకలధర్మములు ఆచరించవలె అట్టి ధర్మ

సాధకము యేర్పడిన శరీరము మాతాపితరులవల్ల కలిగినది. యింతఉపకారము మనకు గావించినవారు తల్లిదండ్రులు; గాన వారికి కృతజ్ఞత జూపనివాడు పాపికాడా?

భోగసాధనముగాను శరీరమును కొందరు పెంచుచుందురు. అట్టివారు యిట్టిధర్మమును గ్రహించుట దుర్లభము.

బా॥ అయ్యా! దేహాభిమాన మున్నవారు అన్నిధర్మములు ఆచరించవలె. అదిలేనివారు?

ధర్మ. స్వామీ! ఆకలి దప్పు లున్నంతవరకు శరీరము వుండునుగదా! యథోచితసేవ లేకపోయినచో శరీరముండదు అది వుండువరకు ధర్మమునందే వర్తింపజేయవలె గాన, యీశ్వరసేవ యెట్టిదో మాతాపితరులసేవ యట్టిది.

బా॥. మాతాపితరులసెవ యెట్లుచేయ వలయును?

సీ. ఉదయకాలమునందు నిదురమేల్కొని వచ్చి
యొగ్గి తల్లిదండ్రుల కొనర మ్రొక్కి

మొక్కి యుష్ణోదకమున భక్తినిండార
దాన మాడించియు దడియునొత్తి
యొత్తి ధౌతంబులౌ మెత్తనిచలువలు
మేనికినిండగ మెలగగట్టి
కట్టియు రసపూర్తి నుట్టిపడెడు దివ్య
షడ్రసోపేత భోజన మమర్చి

గీ. యిచ్చ యలరంగ తాంబూల మిచ్చి యుక్కు
రెసగ మెసగంగ పితృపూజ నెనయ జేయు
టదియె సత్పూజయందురో అమలకీర్తి
మాగుణసంభావ్యసర్వేశ సుప్రకాశా

బాల. అయ్యా! యిదివర కెవరైనను చేసియున్నారా? యిట్టి మాతాపితృపూజ నీవే చేయుచున్నావా?

ధర్మ. స్వామీ! యెందరో పుణ్యాత్ములు ఆచరించి యున్నారు, యెందరో ఆచరింప నున్నారు.

సీ. తల్లిదండ్రులపూజ దనర చేసియెగదా
　　　పుండరీకుడు స్వర్గపురము జేరె
తల్లిదండ్రులపూజ దనర జేసియెగదా
　　　యల సుధన్వుడు దివ్య ఫలముబొందె
తల్లిదండ్రులపూజ దనర జేసియెగదా
　　　గురుపుత్రి డా బ్రహ్మపురముజేరె
తల్లిదండ్రులపూజ దనర జేసియెగదా
　　　పరశురాముడు మహా భాగుడయ్యె

గీ. తల్లిదండ్రుల నెప్పుడు నుల్లమలర
పూజజేసెడివాడె పో పుత్రుడవని
వాడె భక్తులలో పెద్ద వాడు విప్ర
సుగుణసంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశా.

ధర్మ. విప్రోత్తమా! యిట్లెందరేని తరించిరి. ప్రేమా
స్పదులగు తల్లిదండ్రులయందు దైవభావన లేనివాడు మిగిలిన
భూతజాలముల యందు దైవభావన చేయగలడా? చరాచర
భూతముల యందుగూడా దైవభావన కుదిరినగాని మానవుని

హృదయము శుద్ధత్వమును పొందదు; తామెంత మహానీయు లైనను తల్లిదండ్రుల అంశమే నాయందు పెంపొందుచున్నదని యెవనికి తెలియదో వాడు చాలా తెలియనివాడు.

బా॥ అయ్యా! జీవుడు పరమాత్మ అంశమని చెప్పు చుందురే, తాము తల్లిదండ్రుల అంశ మందు రేల?

ధ॥ జీవునకు గొప్ప కొలదులులేవు; గొప్ప కొలదులు మానస సంబంధములు; ఒకడు నేనుగొప్పవాడను, విద్యావంతు డను, ధనవంతుడను, యిత్యాదులన్నియు మనోసంబంధములు

ఆమనస్సులోనే నేనుకొద్దివాడను, నీచుడను, యిత్యా దులుగూడ గాన మానసమున యిట్టిభావనలు అనవరతము వాడముచుండును.

తమకై దేహసౌఖ్యములను త్యాగముగావించిన తల్లి దండ్రుల అంశము తనయందువున్నది; వారలను చక్కగాపూ జించినప్పుడే తాను పరమేశ్వ రాంశమని బోధపడగలదు.

లేనిచో తనయందు దయ్యావు అంశలే బోధపడుచుండును తాను ప్రపంచమునుండి తరింపగోరువాడు మాతాపితృ సేవచే సుఖముగా తరింపవచ్చు

మనము మనశరీరమును కాపాడుకోలేని సమయమున మనతల్లిదండ్రులు మనకై వారెట్టి కష్టములనైనను వోర్చి పెద్ద జేసిరిగదా! వారిత్యాగము, వారిప్రేమ తలచినచో యేమానవుడు ప్రేమచూపక వుండగలడు?

మొదట తాను తనహృదయమున పవిత్రప్రేమ సంపాదించవలయును; ఆప్రేమను మొదట పూజ్యుల యందు, తరువాత యిష్టులయందు, తర్వాత బంధువులయందు, ఆవెనుక తమగ్రామమున నున్నవారియందు, తర్వాత పాపులయందు, తనకు చెడ్డచేసినవానియందు. (విశ్వమందు) మానవలోకమున నున్న సర్వప్రాణికోట్ల యందును, యిట్లుప్రేమింపగా తుదకు దయార్ద్రహృదయు డగును.

సర్వకలుషములు నాశన మగును; తద్వారా ఆ సౌ

కరణము సవి తతికాగలదు; భావశుద్ధి: జ్ఞానశుద్ధే గావున, మోక్షమునకు చేరువగదా?

కావున,— మాతాపితృసేవ చాలాగొప్పది

మానవునకు ముఖ్యకర్తవ్యము మాతాపితరుల వలన తానుపొందిన గొప్పమేలు ఒకటి కానవచ్చుచున్నది,

యేదియన అయిదు సంవత్సరముల ప్రాయము మొదలు క్రమశిక్షనిచ్చి దేహసంరక్షణేగాక [మానస సంరక్షణ] అనగా బాల్యచాపల్యమున యెన్నియో విధముల మనస్సు అక్రమము గా వెళ్లుటకు ఆస్పదములు వుండును, తల్లి దండ్రాదులు అట్లు పోనియ్యక క్రమశిక్షనిచ్చి పెంచుదురు, గావున వారు మొదటి గురువులు కావున ఆరాధనీయులు,

బ్రాహ్మ; అయ్యా తాము యింతధర్మజ్ఞులయ్యు మాంస విక్రయము గావించు చున్నారే ధర్మవిరుద్ధము గాదా?

ధర్మ; స్వామీ అయ్యది అధర్మమని తాము భావించి

తిరి కాబోలు; మానవుడు తనస్వధర్మదీక్షను విడవాడరా దని తమబోట్లు శాసించియే యున్నారు.

గీతాశాస్త్రమునందు గూడా. 3 అ. 35. శ్లో

శ్లో॥ శ్రేయాన్ స్వధర్మోవిగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః.

గుణరహితముగా నున్నను తనకుటుంబధర్మము తనకు శ్రేయోదాయకము; తనధర్మమునందు తను మరణించినను మేలు

మానవుని జీవితమునందు కొన్నిమార్పులు స్వధర్మములుగా కానుపించు చుండును; బాల్యమునందు తనతల్లియే సమస్తము అని, అమ్మనువిడిచి ఒక గంటవుండ లేదు; ఆకాలమునకు అది స్వధర్మముగా కానుపించును; కొన్ని దినములకు తనతండ్రిని బాగా గుర్తు తెలిసినవెంటనే తండ్రివెంట తిరగడం, తండ్రివెళ్లినచోటికి వెళ్లడం కావలసినవి తండ్రినిఅడిగి పుచ్చుకోవడం ఆలాగున మారి అప్పటికి అది స్వధర్మముగా యుండును.

తర్వాత స్నేహితులతో గలిసి తిరగడం. విద్య నభ్యసించడం, పలు దేశముల విషయములు తెలుసుకోవడం అప్పు డది స్వధర్మముగా మారగలదు.

యవ్వన మంకురించగానే హృదయము కొన్ని మార్పులకు లోబడును; లోకమున కానవచ్చు స్త్రీల నందరిని తల్లుల వలె భావించినను తనభార్యను అలాగున చూచుటకు వీలుం పడదుగదా?

అప్పుడు భార్యను యేలాగున ప్రేమింప వలయునో యేస్థానము నిచ్చి గౌరవింప వలయునో ఆమె హృదయమున నున్న మధురభావములు తా నేలాగున గ్రహించ వలయునో తనప్రేమ ఆమె కెంతవరకు వుపయోగమో, తనశాసనము ఆమెయందు యెట్లు చెల్లుబడి కావలయునో ఆ గృహలక్ష్మి ఆ అర్థాంగిని తనసంసార ధర్మములయందు యెట్లు నడిపించవలయునో కోరిన కోరికలువిని తగుననినవి సమకూర్చి, తగనివి పరధర్మములు ప్రేమచే మందలించి, విడిపింపవలయునో యివన్నియు తెలియుట ఆకాలమునకు స్వధర్మములు

ముఖ్యముగా అందముగల వేశ్యకన్నను, కురూపియగు తనభార్యమేలు. బాగా నాలుగుసాధకములుగలిసిన పూటకూలి అన్నముకంటెను పచ్చడిఅన్నము యింటవండినదిమేలు; పుత్త్రమ్మ కన్నను అత్తమ్మ మేలు; అనుసామెత వినలేదా? బాగా దిద్దితీర్చిన యితరుల బంగారుకంటెను తనపూరిగుడిసె మేలు.

బాగాఆదరించు పరులకంటెను కొంచ మాదరణ తక్కువ అయినను తనవారు మేలు; పొరుగుగ్రామమున ఆదాయము కన్నను పున్నపూరి నష్టమయినను మేలు.

కావున,— క్షణక్షణము మారుచుండును; మానవుని జీవితము యేకాలమునకు యేది అవసరమో అలాగున మార్పు మనము అంగీకరింప కున్నను జరిగితీరును,

పరధర్మము సుఖముగా నున్నను స్వధర్మము కన్న గొప్పదిగాదు. నా స్వధర్మము నేనాచరించు చున్నాను.

మానవలోకమున ఒకొక్కడు ఒకొక్కవృత్తి నవ

లంభించి అదిస్వధర్మముగా నుంచుకొని ఆచరించుచుండును యేవృత్తిచేయువారియందు తనజన్మ గలుగునో ఆవృత్తి తన స్వధర్మమని తలచి పరంపరలు వారలచేత బోధింపబడి ఆవృత్తి చేయుచుండును.

భా౹. అయ్యా రాక్షసధర్మము సర్వులను భాధించుట గదా? అదివారిస్వధర్మముగదా! ప్రహ్లాదుడు స్వధర్మమునింద్య మని భావించి విడనాడి దేవతా ధర్మము బాగున్న దని అవలంభించెనే, ప్రహ్లాదుడు స్వధర్మ భ్రష్టుండా?

కొన్ని దినములకుముందు మనవారు గ్రంథములయందు యెనిమిది సంవత్సరములప్రాయముగల కన్యలకు వివాహము చేయవలయు నని శాసనముగావించిరి; క్రమముగా మారిపోయి నది వితంతువులు ఆజన్మము బ్రహ్మచర్యదీక్ష వుడవలెనని; అవిమారినవి.

బ్రాహ్మణుడు తపస్సు చేయవలయు ననిరి. అవియుమారి నవి; పురుషులు యేకపత్నీవ్రతులు కావలయు ననిరి; క్రమక్ర

మిముగా బహుపత్నీ వ్రతు లయిరి; అదియు మారినది; గ్రంథ ములయందు "నంపతులు పుత్రోత్పాదనము" నరకే దాంపత్య ధర్మమునందు చరించవలె; తర్వాత వానప్రస్థులు కావలె

అనగా— తర్వాతయిద్దరు "బ్రహ్మచర్యదీక్ష" పూనవలె నని వ్రాసియున్నవి యీకాలమున కనటం, తినటం రెండేపనులు; అవియు మారినవి.

కావున— సహస్రములు క్షణక్షణమునకు మార్పుగలుగు చునే యుండును; ప్రకృతిచిత్రమే అటువంటిది; యిట్టి విషమ స్థితులలో మానవుని స్వధర్మ మిదియని నిర్ణయించుట యెట్లు?

భ స్వామీ! అంగీకరింపవలయు; విశేష ధర్మములని యు, సామాన్య ధర్మము లనియు గలవు వంశ వృత్తి సం బంధమగు ధర్మము సామాన్య ధర్మము. అహంకార మమ కారములు వదలి, ఆశాపాశముల దెగద్రెంచి, కేవల పరమే శ్వర చింతయందే తనచిత్తమును జేర్చినవాడు ఆ గొప్ప సం

స్కారమునుబట్టి తన స్వధర్మము నతిక్రమించి విశేషధర్మము నవలంబించును.

అట్టి సమయమున సామాన్య ధర్మము లన్నియు విశేష ధర్మమున విలీనమగును. అట్టివాడు తన స్వధర్మము కేవల ఆత్మానుభవము (బ్రహ్మానుభవము, ద్వైతానుభవము) కాని వేరు గాదనియు, మిగిలిన ధర్మము లన్నియు మనోకల్పన లనియు తెలిసినవాడై ఆనంద మనుభవించును.

అయ్యవి సామాన్యుల కన్వయింపవు

దేహాభిమానములు, సంఘాభిమానములు వదలిన మహానీయుల విషయము సామాన్యు లందరు తమ తమ పూర్వకర్మానుభవమును బట్టి తమ కేర్పడియుండు వృత్తి నవలంబించి చరించవలయు. తా నేపని జేయునో ఆ వృత్తియందే కర్తృత్వాభిమానము వదలి ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో జేసిన యెడల నిషిద్ధకర్మగా యున్నను దానియందు దోషము తన కంటదని పెద్దలచే విని యున్నాను. కర్మ యెట్టిదైనను కర్మయందు బంధము లేదు. బంధము లన్నియు మనస్సునందు యున్నవి.

చక్కెర యెంతతీయనిదైనను నాలుకయందు పైత్యప్ర
కోగ చిహ్నము యుండగా తీయదనము లేదని తోచును. అది
చక్కెర దోషముగాదు, నాలుక దోషము.

నిజముగా మనోభావము మారినవాడైనచో కర్మ
దోష మంటదని చెప్పిరిగాని వేరుగాదు

శాః అయ్యా! జన్మాంతర సంస్కారమునుబట్టి వాని
వాని వృత్తి యేర్పడు నంటిరే! జన్మాంతర మెట్లుయుండునది
యెట్లు తెలియును.

భః ఇప్పుడు వాడు చేయుపనినిబట్టియే అదినిర్ణయము;
నేనుపూర్వభవమున సకలశాస్త్రంబుల నెఱింగిన శాస్త్రవ్యాఁణు
డను; ఒకానొక రాజకుమారుని సాంగిత్యము చే వేటకుంబోవుట
తటస్థించెను; వానితోటి బాణవిద్యయు నేర్చి యుంటిని; యిద్ద
రము దుష్టమృగముల వేటాడు చుంటిమి.

ఒకపొదయందు దుష్టమృగము కదలినట్లు తోచెను;
బాణము విసరితిని; కానీ— అది మృగముకాదు; మునికుమారు

రుడు. భయబడితిని; ప్రమాదముగలిగెగదా యని దుఃఖించితిని; వెంటనే వాని తల్లిదండ్రులువచ్చి నన్నుచూచి నీవా! నాయనా పిల్లవాని మృతికి కారణ మని అడిగిరి నేను పాదములపై బడి పొరపాటును క్షమించు మని వేడితిని గానీ, ఫలము లేకపోయినది

వారు పుత్రశోకముచే బాధితులై నన్నుశపించిరి; నీవు బ్రాహ్మణుడవై యుండియు నీచాతినీచమగు మృగములజంపు వృత్తికై గడంగితివి; కావున- కిరాతుడవై జనింపుము అని పలికిరి.

తత్క్షణమే ఆ శరీరము బాయవలసివచ్చెను; ఆసమయ మున నేననేక విధముల వేడుకొంటిని; వారుయింపుమకరుణ వుంచి నీవు బోయవై నను జ్ఞానివై పూర్వజన్మ స్మృతి గలిగి భగవధ్యానము, మాతాపితృసేవజేసి పాపపరిహారము గావించు కొని అంత్యమున భగవానునికరుణచే మోక్షము పొందుమనిరి.

కావున- నేనిట్లున్నాను; యిదినావృత్తాంతమని చెప్పెను.

బ్రాహ్మణుడు సంతసించి అయ్యా! తమబోధచే నేను

కృతార్థుఁడనై తిని; ధర్మప్రవర్తకుఁడనై మనియెదఁ బోయివత్తునసెను.

భ. బ్రాహ్మణోత్తమా! వందనశతంబును వోయిరమ్మని.

బ్రాహ్మణుఁడు యింటికేతెంచి మాతాపితరులు వృద్ధులగుటచే వారిసేవచేసి తరించెను

కావున— మాతాపితరుల భక్తియు మంచిసాధన,

ప్ర, యేసాధన లేనివాఁడు యీశ్వరుని పొందుటకు వీలులేదా?

ఉ; పొందుట అను వాక్యములోనే కొన్ని యర్థము లిమిడియున్నవి; ఒకమార్గమువెంట బోయిగదా వొకదానిని పొందవలె: ఆపోవుమార్గమునకు సాధన యనిపేరు,

ప్ర: యెన్నిమార్గములయినను యీశ్వరునే చేర్చునా?

ఉ యెన్నిమార్గము లయినను తుదకు పరమేశ్వరుని

చేరునుగాని, భావమునుబట్టి కొన్నిమార్పు లుండును; అందు వలననే (బహుమార్గదృష్టంబై సూక్ష్మంబై యుండు) అని పరమేశ్వర సంహిత మార్గము లనేకము లుండుననియు, సద్గురు దయ గమ్యమొక్కటియనియు ఆర్యులు నుడివిరి; గురుభక్తి నాధారముగాగొని కొందరు సాధనగావించు చుందురు.

(యథా దేవే తథాగురౌ) దైవమెట్టి ఆరాధనీయుడో గురువట్లు ఆరాధనీయుడు; (నగురోరధికం) గురువుకన్నను అధికుడు లేడు; 'త్యాగరాజు' గారును, [గురులేక యెటువంటి గుణికి తెలియగబోదు] అని వారు గానముచేసియున్నారు.

యెట్టివానిని గురువుగా నంగీకరించవలయునో 'నైష్కర్మ్యసిద్ధి'యందు వ్రాసియున్నారు.

శ్లో: శ్రోత్రియో బ్రహ్మనిష్ఠోయః ప్రశాన్తస్సమ దర్శనః
నిర్మమో నిరహంకారో నిర్ద్వంద్వో నిష్పరిగ్రహః
అనపేక్షః శుచిః దక్షః కరుణామృత సాగరః
ఏవం లక్షణ సంపన్నః సగురుర్బ్రహ్మవిత్తమః
ఉపసాద్యః ప్రయత్నేన జిజ్ఞాసో స్సాధ్యసిద్ధయే.

వేదార్థజ్ఞానము, బ్రహ్మనిష్ఠ, శాంతి, సమదృష్టి, ఇది నాది యనియు, నేను చేయుచున్నా ననియు, యిట్టి భావములు లేమియు, సుఖదుఃఖములకు లోబడమియు, అపేక్ష లేమియు, పరిశుద్ధతయు, శిష్యుని తరింపఁ జేయవలయు నను దయగలవాడు గురువని చెప్పబడును; ఇవ్విధమగు గురువును శిష్యుడు తత్వము తెలిసికొనుటకై యాశ్రయింప వలయును.

శ్లో: అవిద్యా హృదయగ్రంథి బంధమోక్షో భవేద్యతః
తమేవ గురురిత్యాహు ర్గురు శబ్దార్థ వేదినః.

యెవరివలన అజ్ఞానముచే గలిగిన అహంకారమను బంధమునుండి విముక్తి గలుగునో అతడేగురువని పెద్దలుచెప్పుదురు.

శ్లో: స్వయముత్తీర్య పరాంతార యతి.

తానుతరించి యితరుల తరింపఁజేయ ప్రయత్నించవలె.

అటువంటిగురువును శిష్యు డెట్లు భావించవలె ననగా-

శ్లో: శివయేవ గురుసాక్షాత్ గురురేవ శివస్స్వయం
ఉభయోరంతరం కించిత్ న ద్రష్టవ్యం ముముక్షుభిః

శివుడే గురువనియు, గురుడే శివుడనియు నెంచవలయును గాని, యిరువురియందు స్వల్పమైనను భేదమువుంచరాదు.

గురుభక్తివలన కిరాతుడైన "ఏకలవ్యుడు" తరించెను.

యేకలవ్యుడు "ద్రోణాచార్యుల"వద్దకువచ్చి స్వామీ! విలువిద్య నాకు నేర్పుడు; ఆవిద్య నేర్వవలయునని నాకుమిక్కిలి కుతూహలముగానున్నదని వేడుకొనియెను.

అందులకు ద్రోణుడు విలువిద్య వుత్తమక్షత్రియులు నేర్వవలసినవిద్యగానీ, నీవంటికిరాతు డభ్యసించిన ఆవిద్యయెప్పుడెట్లు ఉపయోగించవలయునో తెలియక తారుమారుగావింతువు డాననీకు ముప్పువాటిల్లును; అనిచెప్పెను.

అందులకా కిరాతుడు; నాప్రాణమునకు ముప్పువాటిల్లినను నేనుసహింతును; నాకావిద్యయందు మిగుల కాంక్షగలదు;

అని ప్రతిమాలుకొనెను.

అందులకు ద్రోణాచార్యులు; కిరాతా! నేనొకవుదాహరణము చెప్పెదవినుము; 'స్త్రీలపై' కాంతిగలుగును గానీ, చీరలపై గలుగదుగదా! పురుషులకు-

కావున— నీకు మృగములపై నాశజనించిన నీవంశగతముగా వచ్చిన విల్లమ్ములు చాలునుగానీ. సుక్షత్రియయోగ్యమగు మహాస్త్రములు నీకువలదు; పొమ్మని సమాధానపరచెను.

వాడు నిరాశుడై తనకుటీరమునకు వెడలిపోయి అందు ద్రోణునివంటి విగ్రహమును మట్టితోచేసి పూచుకొని, గురుభక్తి మనస్సునిండునట్లు ధ్యానించి, బాణవిద్యల వారి సమక్షమున అభ్యసించుచున్నానని భావించి బాణవిద్యలనేర్చెను.

దివ్యాస్త్రము లన్నియు వుపక్రమ వుపసంహారములన్నియు యథావిధి గ్రహించెను.

ఆహా! యేమివాని చిత్తైకాగ్రత; వాని గురుభక్తి; గురువుయెదుటనుండి చెప్పుచుండినను యెన్నియో సందేహంబు లుండునే! అట్టిది బొమ్మను గురువుగా గ్రిహించి బాణవిద్య చేయిపట్టుకొని నేర్పినగాని రాని బాణవిద్య. విల్లు వంచుటకు యెన్నోదినములు నేర్వవలసిన బాణవిద్య, యెదురుతిరిగినచో తనప్రాణమును అపహరించు బాణవిద్య, తానెంతభక్తి చేనభ్య సించి యుండవలె; ఆవిగ్రహామే తనగురువను నమ్మిక యెంత యుండవలె

కావున— మానవునకు హృదయమున నమ్మికగలుగ వలెగానీ, సాధ్యముగాని పనియుండదు.

"శ్రీరామకృష్ణపరమహంస" రాతిబొమ్మయందు తన యిష్టదైవమునుచూచి పలుకరించలేదా? ఆవిగ్రహాము పలుక లేదా? నమ్మినవానిసొమ్ము దైవము అను నుడి సార్థకపరచిరి.

కావున– "యేకలవ్యుడు" గురువుగారి బొమ్మయుందర నమస్కరించి విద్యాభ్యాసను పూర్తిగావించినాడు.

"అర్జునుడు" ద్రోణునియొద్ద యొకవరము గయికొని యుండెను; తనకంటెను ద్రోణుని శిష్యులలో, గొప్పవాడుండ రాదని; ఆకోరిక ప్రకారము ద్రోణాచార్యులు అర్జునునకు అస్త్రపాండిత్య మంతయు ధారపోసి యున్నవాడు.

ఒకదినమున ద్రోణుడు, శిష్యు లందరుగలిసి వాహ్యాళి వెడలిరి; అచ్చటి కొక అడివిపంది మిక్కిలి వేగముగా పరుగెత్తి వచ్చినది దానిముఖమున ఐదుబాణములు ఒకేచోటున గ్రుచ్చ బడి యుండినవి చూచిరి; ఇంతలాఘవముగా, యింత కౌశ లముగా యెవరు బాణప్రయోగము గావించియుండవలె! ఐదు బాణములు ఒకేపర్యాయము ప్రయోగించు హస్తకౌశలము ద్రోణాచార్యుల శిష్యవర్గమువారికి గానీ, అన్యులవలన సాధ్యముగాదు.

అందున గురునివిధేయుడు, బుద్ధిమంతుడగు అర్జును నకు గాక, యితరులకు సాధ్యమేకాదు.

అదిచూచి అర్జునుడు- గురువర్యా! తమశిష్యులలో

నన్నధికునిచేసెద నంటిరి; నావంటివారు యింకెంతమంది గలరో తమ చ్ఛాత్రులలో యెరుకపరచుడు అనిపలికెను.

ద్రో: అర్జునా! యింతకాలము నావద్దనుండి నీవు గ్రహించితివి; నేను పక్షపాతరహితముగనే అందరికి చెప్పుదును; నీప్రతిజ్ఞ ప్రకారము నీవు పండితుడవైతివి; నేను వేయిసార్లా శీర్వదించినను బుద్ధిశాలివై కష్టపడకున్నచో వచ్చునా?

శ్రద్ధాభక్తులకు 'విద్య' దాసియనుకొనుము; యీయడవి పంది యెచ్చటనుండి వచ్చెనో ఆవయిపునకు పోవుదము; యీ బాణప్రయోగ మెవరిదో కనుగొనవలసి యున్నది.

అ: గురువర్యా దక్షిణపుపైపునుండి యీమృగము పరుగిడివచ్చినది; ఆపైపునకే పోవుదము; బాణప్రయోగము యెవరుగావించిరో తెలియఁగలదు

ద్రో: అవును; నడువుడు; అందరుకలసి దక్షిణముఖముగా వెళ్లిరి.

అచ్చట 'యేకలవ్యుడు' ద్రోణుని పఠమునుంచుకొని పూజించి నమస్కరించుచుండుట గాంచిరి; సమీపించిరి.

తానారాధించు దైవము తనకన్నులకు గానుపించిన మానవుని సంతోషమునకు మేరయుండునా?

ద్రోణాచార్యులను చూచునప్పటికి యేకలవ్యుడు పొంగిపోయినాడు; ఆనందసముద్రమున నోలలాడినాడు; కానీ— యించుక భయము చెందినాడు; కారణ మేమియనగా, వారిఅనుమతిలేనిదే నేనిట్లు చేయుచున్నానే; యిది సూక్ష్మముగా యోచించినచో అవిధేయత కాదా? అనిమనస్సున యించుక భయము కలిగినది కానీ— ద్రోణాదులను రమ్మనిపిలిచి వినయవిధేయములతోటి పూజించెను.

ద్రో. నాయనా! యీపూజయేమి?

ఏ: గురువర్యా! తమ ఆరాధనయే.

ద్రో: యేలా?

కి: స్వామీ! బాణవిద్యాభ్యాసమునకయి తమవద్ద కేతెంచితిని గాదే; తాము 'కిరాతుడు' దివ్యాస్త్రముల నభ్యసింపగూడ దంటిరి; నామనోతీవ్రతచే తమప్రతినిధి నుంచుకొని దివ్యాస్త్రముల ఉపక్రమ, ఉపసంహారములను క్రమముగా నేర్చితిని.

ద్రో॥ నాయనా! మంచిపనిగావించితివి; యిట్టిబాణముల నెవరికడ నుపయోగింతువు?

కి: దేవా! ఉత్సాహపూరితుడనయి నేర్చితి గాని— నాకేమి రాజ్యమా, భాగ్యమా, శత్రురాజులు వత్తురు; అపహరింతురు; అనుటకు, ధర్మయుద్ధము లాచరించుటకు అవియేమియు లేవు. యీఅరణ్యమునగల మృగములే నాకుశత్రువులు. వాటి యందే నాబాణవిద్య వుపయోగపరతును.

ద్రో॥ పిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్ర మన్నట్లు దివ్యాస్త్రములు మృగములపై ప్రయోగింతువా? లేక నిరపరాధులను చంప నుద్యమింతువా? జిహ్వాచాపల్యమునకయి నీచమృగము

లను చంపితివి నీకు దివ్యాస్త్రముల ఉపయోగ మెట్లు తెలియ గలదు. నేర్చుట గొప్పకాదు; యెప్పుడేది బయలుపరుప వలయునో, యెప్పుడేది ఉపయోగపడునో, యేసమయము ఎట్టిదియో తెలియనివాడు యేవిద్యయందు యెంతవిద్వాంసు డయినను వ్యర్థుఁడుగదా!

నీవు దివ్యాస్త్రములను పందులపైన, కుక్కలపైన, పులులపైన, యెలుగులపైన ప్రయోగించిన యెవరుసంతసింపవలయు? నీకేమిలాభము గలుగవలయు? "సన్యాసి" జ్ఞానము లేక చెడినట్లు; "గృహస్థు" ధర్మములేక చెడినట్లు; వ్యాపారి నీతిలేక చెడినట్లు; పురుషుడు యేకపత్నీవ్రతములేక చెడినట్లు; స్త్రీ పాతివ్రత్యములేక చెడినట్లు; బాలుడు విద్యలేక చెడినట్లు; బాలిక శిక్షలేక చెడినట్లు; సుక్షత్రియుడు నేర్పులేక చెడినట్లు; కిరాతుని బాణవిద్య చెడును.

కి: దేవా! బాణవిద్యయందు చెడు పేమిగలదు?

దా॥ బాణవిద్యయందు చెడువులేదు; యెప్పుడుప్రయోగించవలె; యెవరియందు ప్రయోగించవలె నని తెలియనివానికి

చేతు తెచ్చును. యేలనందువా! నీవుపవిత్రములగు బాణములను సుఖ తియుడు యుద్ధకాలమున సారథినికొట్టవలసినవి నీవు పంది ముఖముపై ప్రయోగించితివి గాన, నీకు వుపయుక్తమైనవి నేర్పెదను; నేర్చుకొనుము.

కి: స్వామీ! చిత్తము; నేర్చినవిద్య సమయము తెలియనిచో శారుమారు కాగలదు గాన, నాకుడిచేతిబొటనవ్రేలు తమకు కానుకగా సమర్పించెదను. గైకొనుడు అని చెప్పి తన చేతి వ్రేలిని ఖండించి గురుదక్షిణగా సమర్పించెను చూచితిరా! యెంతగురుభక్తి

భక్తిగలిగిన వస్తువాహనములు యిచ్చువారు గలరు, భోజనములు పెట్టువారు గలరు. దేహములోనున్న అంగములను త్రెంచియిచ్చువారు గలరా?

అదిచూచి ద్రోణాచార్యు డాశ్చర్యపడెను. అర్జునుడు మేముగురుభక్తి గలిగినవారమని విఱ్ఱవీగుచుంటిమే! యితనివలె అంగములను ఖండించి గురువునకు యివ్వగలిగితిమా! యేమివీని త్యాగము అని ఆశ్చర్య పడెను. తర్వాత ద్రోణుడు కిరాతునకు

ఉచితవిద్యను నేర్పి కృతార్థునిజేసెను.

గురువులయందు విశుద్ధభక్తి యున్నచో అదియొక సాధనయే.

ప్రః స్త్రీలకు ఉత్తమసాధన యెయ్యది?

ఉః యిదివరకే తెలుపబడి యున్నది స్త్రీలకొక సాధనయు, పురుషుల కొక సాధనయు లేదు. అయినను స్త్రీల కింకొక చక్కనిసాధనయున్నది; పతిభక్తిగలిగినస్త్రీ అమితసులభముగా పరమును సాధించగలదు. "త్రిమూర్తులు" ఆమెచేతిబిడ్డలవలె మెలగగలరు. మృత్యువు ఆమెయాజ్ఞల మెలగగలదు; సూర్య చంద్రాదులు మొలవమన్న మొతులరు; కూడదన్న నిలుతురు.

యిట్టిమహాశక్తి ఉత్తమపతిభక్తియందిమిడి యున్నది.

ప్రః యిప్పటికాలమున అట్టిస్త్రీలు అరుదుగా నున్నారని తలచెద.

ఉః లేకపోలేదు; అయినను అది కేవలము స్త్రీపారవాశ్యే గాదు; పురుషులయందును అట్టిపారవాట్లిమిడి యున్నవి. ప్రతి

స్త్రీయందును మృదుత్వము, దయ, ప్రేమ యిమిడి యున్నది గానీ, చక్కని మార్గముగా నడిపించువానినిబట్టి కొన్ని మార్పులు కలుగును.

ఎంతవ్రతముగల వనితయైనను అనవరతము చింతలకు లోనయినచో, మనస్సు మారును. పూర్వకాలపు స్త్రీలకు తండ్రులయింటనే చక్కని శిక్ష, విద్య, ధర్మము తెలుసుకొని తనగుణమునకు తగువైన భర్తనువరించి, వారి ప్రేమ తమజీవన మని భావించి తనసర్వస్వము భర్తప్రేమకయి త్యాగము గావించు చుండిరి.

ప్రస్తుతకాలమున ప్రేమయనగా శరీరమునకు సంబంధమేగానీ- అనగా భోగసంబంధముగానీ ఆత్మసంబంధముగాదనే అభిప్రాయములలోనికి జారినది.

కావుననే- దేహముమారగానే భోగానుకూలము తగ్గగానే ప్రేమలుమారుట యేర్పడినవి.

కావుననే- వ్రతములు తారుమారగు చున్నవి; ప్రస్తుత

కాలము నుబట్టి ఆట్టివ్రతములను పునరుద్ధరణము కావలసియుండినచో, "స్వామివివేకానందులు" ఒకమాట తెలిపియున్నారు.

యేవృత్తి చేయువారు ఆవృత్తియందువుండు కన్యలను వివాహ మాడవలయును; యెచ్చట ఉత్తమగుణ ముండునో అచ్చట ప్రేమనిలుచును; యెచ్చట ప్రేమనిలుచునో అచ్చట వ్రతము నిలుచును.

కావున— ఒకవృత్తి చేయువాడు యింకొక వృత్తిచేయు వారి కన్యలకనువివాహమాడరాదు; ఒకరిని ప్రేమించిన కన్యను వివాహమాడరాదు; తనవృత్తి, తనచదువు, తనరూపముచూచుకొని అంతమసరిపోవు కన్యను వివాహమాడవలయును; తాను నల్లగవుండి పచ్చటి భార్యకావలె ననుకోవడం తప్పు; తాను మొద్దువలెనుండి చదువుగల భార్యరావలె ననుకోవడం తప్పు; తానువిద్యాసంపన్నుడై యుండియు డబ్బుకుఆశపడి విద్యావిహీనురాలయినను పెండ్లిచేసుకోవడం తప్పు; స్త్రీల 'సతీత్వ'మును కాపాడవలయు నన్నచో, భారతదేశము పూర్వస్థితిని పొందవలెనన్నయెడల వారి శీలవ్రతము దక్కవలయు నన్నచో, పురుషులు తగుకట్టుబాట్లు యేర్పరచుకొన వలయును.

వారిమనస్సునకు తగునైన తరిబీతు యివ్వవలయును; హైందవస్త్రీలకు పాతివ్రత్యమే ధనము; యెంతధన ముండినను శీలధనములేని స్త్రీ దైవసన్నిధి చేరజాలదు.

"మనభారతదేశము పతివ్రత" లకు పునాదియని ఖండ ఖండాంతరములవారు నేటికిని తలంచు చుందురు. అని వారు నుడివియున్నారు.

సూక్ష్మదృష్టితో చూచిన ఇవన్నియు నిజములని తోపక మానదు; కొనికొన్ని దాంపత్యములు అన్యోన్యభావములులేక పతనమగుటకు కారణము లగుచున్నవి; 'స్త్రీకి ఓర్పు' పాతివ్రత్యముఃవల్లనే; శాంతి పాతివ్రత్యమువల్లనే.

కావున— పాతివ్రత్యమును మించినవ్రతము లేనేలేదు.

భార్య అనుశబ్దమునకు పాతివ్రత్యమును భరించునదిఅని అర్థమనిరి. భర్తయనగా భార్య పవిత్రప్రేమను భరించు వాడనిరి; తెలిసినవారు భర్తయందు పూర్ణముగా దైవభావన చేసి ఆరాధించి. వారిదర్శనమే పరమపావన మని తాత్పర్య యుక్తముగా జూడవలయును.

పవిత్ర ప్రేమకును, శారీరాలంకార ప్రేమకును భేదమున్నది.

'సత్యాదేవి' వద్దకు నారదుడేతెంచి అమ్మా! శ్రీకృష్ణ భగవానులు యింటిలో లేరా యనియడిగిరి

స: ఆర్యా! నారదమునీంద్రా! యింతలోనే వత్తురు యీపీఠము నలంకరింపుడు,

నా: కూర్చుండును; అమ్మా! సత్యాదేవి; నీసౌందర్యమునకు, ఆభగవానుని సౌందర్యమునకును బంగారమునకు యెలిగార మతికిన చందమున నున్నది; చూచువారికి మాబోంట్లకు యెంతో ఆనందము,

స: మునీంద్రా! నా అందచందములకు చిక్కి శ్రీకృష్ణుడు నాయందే అనురాగముగలిగి వర్తించు చుండును; ఆ మోహనాంగుని రూపమునకు నేను నిమగ్ననై పోవుచుందును గానీ— మునీంద్రా! శ్రీకృష్ణుడు యెచ్చటికివెళ్లక నా యింటియందే

యుండునట్లు మహనీయులగు తాము యంత్రమో, తంత్రమో సెలవిండు; ఆప్రభావముచే అనవరతము గోపాలుడు మాయింటనే కాలుకదపక యుండులాగున గావించుకొనియెదను.

నా: అట్లయిన సర్వలక్షణసంపన్నుడగు నొకయోగికి నీప్రాణనాథుని దానమొసంగుము.

స: అయ్యో మగనిని దానమొసంగుదురా యిట్టిమతిపోయెడిదానము లెవ్వరైనా చేయుదురా!

నా: అమ్మా! మరల బంగారమో, పదార్థమో తూనికయందుంచి నీవుభర్తను తూచుకొనవచ్చును; నీకోరికయు పూర్తియగును; అట్లుగావింపుము—

స: అట్లు గావింతును; అనుచుండగనే శ్రీకృష్ణపరమాత్మ విచ్చేసెను.

స: ప్రాణేశ్వరా! నారదమహామునివల్ల నే నొక వ్రతము గ్రహించి యున్నాను తా మంగీకరింప వలయు నని ప్రార్థించెదను.

కృ: సత్యా! నీవేమికోరిన అదిచేయుటయే. మారు పలుకుట నాపనికాదు; కానిమ్ము: నారదులంతటివారు చెప్పిన వ్రతమునందు మహిమ లేకపోవునా?

స: మనోహరా! యీవ్రతమునకు "భర్తృదానవ్రత" మని పేరు.

కృ: యేమీ! భర్తను దానమిత్తురా! పతివ్రతలు భరింపగలరా? నీవు నన్ను విడచి యుండగలవా! నిన్ను విడచి నేనుండగలనా? సత్యా—

స: యెంతమాట! తమనుదానమిచ్చి నేనూరకుందునా

కృ: మరేమిచేసెదవు?

స: మరలా మిమ్ముతూచి గైకొందును.

కృ: సరే! కానిమ్ము.

అనుటయు నారదుని పిలిచి "శ్రీకృష్ణుని" దాన మొసఁగెను మరలఁగైకొనుటకయి తనకు "శమంతక మణివల్ల" గలిగిన స్వర్ణ మంతయు వుంచి తూచినను తూగ లేదు, సత్యభయము జెదినది.

ఇంకను యింటనున్న పదార్థముల నుంచి తూచినది; తూగలేదు కారణ మేమియనిన! కేవల సౌందర్యప్రేమయే గానీ- అంతరంగిక పవిత్రప్రేమగాదు; ప్రేమ, గౌరవములు చేరి భక్తి యగుచుండును.

ఇదియునుగాక- తాను ఖండితనాయకి గావున, కేవల సౌందర్యదృష్టియే గానీ- యింకొకటి యెఱుఁగదు.

శ్రీకృష్ణుడు, సత్యాదేవికి ఆత్మప్రేమ యిటువంటి దని తెలియజేయుటకు గాను, బరువైన యెంతబంగార ముంచినను యెన్ని పదార్థము లుంచినను తాను తారుమారుగా మార్పుగావించెను

సత్యభామ మిక్కిలి చింతాక్రాంతురాలై నారదమునీంద్రు

వంకఁజూచి, మునీంద్రా! యిట్టి వ్రతములను అమాయకురాలి నగునాకు నుపదేశించి. నాభర్తనపహరించి యెవరికియ్యఁదలంచితివి? నాసౌందర్యరాశియైనకృష్ణుని తెలియక నీటఁధారవోసితిని.

నా: అమ్మా! నిదానించి పలుకుము; "నీహృదయపూర్వకముగా ప్రేమరసము" నుంచి తూచుకొనుము; పవిత్ర ప్రేమకు తూఁగనిది యీ లోకమున అణుమాత్రమును లేదు. విదుషీమణివి; నీకు నే నెఱిగింపవలయునే

స: మునీంద్రా! నా సుందరమూర్తియందు నాకు ప్రేమ లేదనియా! నీయూహ?

నా: శ్రీకృష్ణుడు తూఁగలేదని నీవు చింతించుచున్నావు; గావున, పలికితిని. అంతియేగానీ– నీకు ప్రేమ వుండుటయు, లేకుండుటయు గోపాలదేవునకు తెలియును; నాకేమి తెలియునమ్మా

స: జీవితేశ్వరా! నీసుందరాకృతి దర్శనము లేని క్షణము నాకు యుగసహస్రము లయి కానుపించునే; యేక్షణమున యెట్లు శృంగారించుకొనిన నీవు హర్షింతువో యని నేన

శృంగారించుకొందునే; నీవెఱుగవా? యివన్నియు నీమాయయే యని తోచుచున్నది; నేనర్థాంగిని గానా? నా వ్యాకులము నీకు మోదమా?

కృ: సత్యా నీయందు మేలిగుణములు లేవని నాయభిప్రాయమా; యెంతపొరబడితివిః వ్రతసాంగమునకై సంతసించవలె గాని చింతించుట తగునా?

స: నాథా! ఇంతయగునని యెరుంగను.

కృ: యిప్పుడేమయినది; నన్ను తూచుటకై నీవద్ద ధనములేదా? నీతండ్రిచే నీయబడిన నిత్యాలంకారమునకయి యేర్పడియుండు శమంతకమణి లేదా? ఆలస్య మాచరించినచో నీకుదక్కుదునో లేక యెవరైన నన్నుతూచుకొనియెదరో యెవరు చింతింతువు; త్వరగపడుము.

స: నాథా! అన్నియు త్రాసునకే సమర్పించితిని; నిష్ఫలము; నిష్ఫలము.

నా: అమ్మా సత్యాదేవి! నీవల్ల గాదుగదా! యింక యేమైనా ఆశయున్నదా?

స: మునీంద్రా! యెంతపని శేసితివి.

నా: అమ్మా! చెప్పెదవినుము; యిఁక యెవరుతూచు కొందురో వారిసొమ్ము శ్రీకృష్ణుఁడు; యింక యిష్టముగదా?

స: అయ్యా! యెంతసాహసుడవు. నాభర్తను యితరుల అమ్మెదువా?

నా: అమ్మా! యితరులైన నేమి; నీవయిన నేమి; నా కిచ్చినది నాయిష్టముచొప్పున చేసుకొందును.

స: ఓ కలహప్రియా! నాసవతియగు రుక్మిణికయినను తెలిపి ఆమెనైనను శ్రీకృష్ణుని తూచఁగలధన ముండిన రమ్మని యెదను; ఇతరుల కియ్యకు తాపసా?

నా. అమ్మా! యెవరైన నాకేమి,

పిమ్మట సత్యాదేవి రుక్మిణీదేవి యింటికివెళ్లి చూచునప్పటికి ఆరుక్మిణి 'శ్రీకృష్ణప్రభువును' మనస్సులో ధ్యానించుచుండెను;

స. అక్కా! రుక్మిణీదేవీ; నేనుచేసిన అవివేకమును నీవు సవరించి మన్నింపవలయును; అని వేడుకొని వృత్తాంతము విశదీకరించినది.

రు: సోదరీ! భయపడకుము; 'పతిభక్తి' మనస్సును బలపరచి ఆత్మధైర్యము నొసంగును. ఏల బేలవయ్యెదవు హృదయపూర్వక పవిత్రప్రేమ మనకున్నచో పతి, యితరుల కెట్లు స్వాధీనము కాగలడు.

సాధారణముగా మానవకోట్లలో అత్యధిక విశ్వాసము దేనియందు గలుగునో అయ్యదిమనస్సున స్థాపితమగును ఆలాగున నే రుక్మిణీమనోస్థాపితుడగు కృష్ణుని యెవ్వరుకదిలింపజాలరు

సత్యా! పతియందు నీవు చూపెడు ప్రేమ ఆంతరంగికముగాదు, కేవల సౌందర్యమునందే నీమనస్సు లగ్నమైనది, భోగలాలస బుద్ధిచే యిట్టి వ్రతమును గావించితివి.

పతివ్రత యగు లతాంగికి అన్యపురుషుల ఉపదేశ మేల? నీవేల నారదు నుపదేశింపుమని ప్రార్థించితివి? నీకు తెలియుటకొరకే ఇట్టి వ్రతోపదేశము గావించెను. భర్త అంగీకరించెను సర్వకాలము పతి తనయందు అనురాగవంతుడు కావలయునని నీవలె వ్రతములు, మంత్రములు, మందులు నేర్చి భర్త ప్రేమను సంపాదింప ప్రయత్నించువారు గలరు, అవన్నియు సతీలక్షణములుగావు.

పతిప్రేమ సంపాదింప దలచిన అనవరతము వారిసేవ, వారిపాదధ్యానము, వారియందే తనమనస్సును లయపరచుట, తదేకనిష్ఠ సలుపవలయును; యిదియే వుత్తమసతీత్వ లక్షణము,

పూర్వపు సతీమతల్లుల చరిత్రములు చూడుము.

ఆ వె. సిగ్గుపడుటగల్గి సింగారమును గల్గి
భక్తిగల్గి చాల భయముగలిగి
నయము ప్రియముగలిగి నరనాథు చిత్తంబు
సీత తనకు [illegible] మె

చూచితివా! యిన్నిలక్షణములు సతులయందు మూర్తీభవించవలెను; అప్పుడే సతీత్వము తనయందు నిలువగలదు; లేనిచో సువాసనలేని పుష్పమువలె నలంకారముమాత్రమే నిలుచును; సతీత్వము సున్నయగును.

పతియందు తాను నిర్వర్తించు విధులు తప్పినచో తనకే సద్గతికి హాని; సతియందు పురుషులును తమ విధి ప్రకారము నిర్వర్తించని యెడల సద్గతికే హాని యని వేరే చెప్పవలయునా.

కావుననే, శ్రీకృష్ణుడు నీవు చెప్పినట్లు జేసెను; నీ నీమము మరచితివి గావుననే, యిట్టిదింతకు కారణమైనది.

స: అక్కా నీహితోపదేశముచే కేవల వలపులగులికించు శృంగారపు దృష్టిమాని భక్తియే పరమార్థసాధక మని గ్రహించితిని గాని— పతిని దారాదత్తము చేసిన నా అవివేక మెట్లు పరిణమింపఁగలదో; నా మానసము డోలాయమాన మగుచున్నది; రమ్మా పోదము.

రు: నేనురావలయునే; నీవే పూర్ణభక్తిచే పున్వోత్తుగా పతిని తూపజాలవా?

పోమ్మా; యీపుష్పము నిచ్చెదను; నిందుభక్తిచే పతి పాదారవిందములను ధ్యానించి, నీమానసమును ప్రేమరస నిమగ్నముగావించి, యారసాభిషేక పూర్వకముగా తల్లీనవై నీవు నామ మాత్రావశిష్టమూర్తివై పుష్పరాజము నందుము; ముల్లోకంబులు తూగఁగలవు.

సత్యాదేవి- రుక్మిణి యొసంగిన పుష్పమును భక్తియుక్తముగా తెచ్చి తుల యందుంచెను.

"భక్తి పుష్పమే, ఆ ప్రేమపుష్పమే ఆ చిత్తైకాగ్రతా పుష్పమే" బరువై "శ్రీకృష్ణుడు" తేలికయై పోయెను.

ఆశ్చర్యమేమున్నది! తన మనోపుష్పమును పవిత్ర ప్రేమచే ఆర్ద్రపరచి తడిపి పతి పాదారవిందములయందు అర్పించిన సాధ్వీమతల్లికి దుస్సాధ్య ముండునా? వుండదు.

ఇట్టి ధృఢవ్రతముగల తల్లులకు దైవము వెంటతిరుగును. స్త్రీలు తరించుటకు యిది చక్కనిమార్గము.

ప్ర: భర్తృవిహీనయైన స్త్రీ గతియేమి?

ఉ: గతియేమున్నది; తల్లిదండ్రులు చక్కని విద్యాభ్యాసము చేయించి, తాము బ్రహ్మచర్యము నందుండి, ఆ బిడ్డనుకూడా బ్రహ్మచర్యదీక్ష యందుంచుట చాలామంచిపని.

కొందరు తమ వితంతు పుత్రికల విద్యాభివృద్ధికై పుణ్యాశ్రమములయందు వుంచి, విద్యతోబాటు జ్ఞాన మార్జింప అనుకూలములు కల్పించు చుందురు. కాని– యిట్లు కల్పించుటలో బహుజాగ్రతగలిగి యుండవలయును. లేనిచో, కొన్ని సంకటములు బయలు దేరును.

ఒకగృహస్థునింట నలుగురుకుమార్తె లుండిరి. అందరికిని వివాహములు గావించిరి; అందులో యిద్దరు బ్రహ్మచర్యవ్రతము నవలంబింపవలసివచ్చినది; ఏలనన భర్తృవిహీనలైరి. ఆపిల్లల తల్లిదండ్రిలొకనాడు కూర్చొని యిటుల ఆలోచింపసాగిరి,

భా: ప్రాణేశ్వరా! యిద్దరు పుత్రికలు యీలాగున దుఃఖసముద్రమున మునిగిరి; యేమిచేయవలయును?

భ: చేయున దేమున్నది; మరల వివాహము గావించిన సంఘమునందు చాలా దూషితుల మౌదుము.

భా: ఏదో పుణ్యాశ్రమమునకైనా పంపి విద్యాజ్ఞానము నభ్యాసము గావింతము.

భ: ఆశ్రమమునకు పంపనేల; మనవూరియందు శుద్ధ బ్రహ్మచారి బాల్యమునుండి బ్రహ్మచర్యమునందే దీక్షావ్రతము నబూని, పదహారు సంవత్సరములకే సన్యసించినవారు. వారిని మనయింటికి భిక్షకుపిలిచి మనఅమ్మాయికి ఉపదేశము చేయింతము; దాన ధన్యురాలై జపము గావించుకొనును.

భా: నాథా! బాలసన్యాసుల విషయము—

భ: ఎంతమాట! వారిని నేనెరుంగుదును; వారుచాలా మంచివారు; చక్కగ చదువుకొన్నవారు; మనఅమ్మాయికి విద్యకూడా నేర్పుదురు.

భా: ఇంకకొన్నిదినములు యోచింతము.

భ: యోచించుచుండిన వారు యీపుణ్యదినమందే వుందు రని యేమినమ్మకము? వారు త్రిలోకసంచారులు; కావున— (శుభస్య శీఘ్రం) అన్నట్లు నేడే వారిని పిలుచుకొనివచ్చెదను.

భా: భిక్ష యీదినమే చేయుదము

భ: ఉపదేశము ఇంకొకదినము చేయించుద మనియా! నీయభిప్రాయము? అట్లుగాదు; యీదినమే అన్నియు.

భా: తమచిత్తము.

రంగారావుగారు; మఠమునకు వెళ్లిరి.

స్వా: రండు; రంగారావుగారు! అందు కూర్చొనుడు. కుటుంబమున సౌఖ్యమా! మీకుమారులనేమైనా చదివించు చున్నారా?

రం: స్వామీ! తాము యేమొచదువు చుంటిరి; అగ్రంథము నామధేయ మేమి?

స్వా: ఇయ్యది సర్వవేదాంత సంగ్రహము.

రం: తాము మాయింటికి భిక్షకు దయచేయవలయును. మాయింటనుండు దుఃఖరాక్షస గ్రహోచ్చాటన మంత్రజ్ఞులు గావలయును.

స్వా: యేమది?

రం: మా అమ్మాయికి ఇటీవల భర్త చనిపోయినాడు ఆదుఃఖమును తాము దయయుంచి పోగొట్టవలయును.

స్వా: దుఃఖముపోవుటకు "జ్ఞానము" కావలయును; జ్ఞానదానము కావలయును.

రం: జ్ఞానదానమునకై తమవద్ద మా అమ్మాయికి ఉపదేశము చేయించదలచియే యీదినం యిచ్చటికి వచ్చినాను.

స్వా: యోచించెదను.

రం. యోచించుటగాదు నేడే రావలయును.

స్వా: యెన్నిఘంటలకు రావలయును?

రం. పదిఘంటలకు దయచేయ వలయును.

స్వా. ఆలాగే వచ్చెదను.

భా. స్వాములవారితో మాటలాడితిరా?

రం. మాటలాడితిని; వచ్చెద ననిరి; 'భిక్షకు' పదార్థములు సిద్ధపరుపుము.

భార్య భిక్షసిద్ధము చేసినది; పదిఘంట లైనది; స్వాములవారు యథావిధిగా బయలుదేరి వచ్చిచేరిరి.

రం. పాదములుగడిగి దయచేయుడు.

స్వా. కూర్చొని; మీయిల్లు చాలారమ్యముగానున్నది.

రం. తమబోటిపెద్దలు మాయింటికి చాలామంది వచ్చు

చుందురు; వారందరు మీావలెనే సంతసించు చుందురు; అమ్మా యిని రమ్మనుము; స్వామికి నమస్కరించవలయును.

భా. స్నానము చేయుచున్నది.

రం. తొందరగా రమ్మనుము.

భా; కమలాదేవీ! ఇటువచ్చి శ్రీ శ్రీ శ్రీ స్వాముల వారికి నమస్కారము లర్పింపుము.

కమ. స్వాములవారి ముఖముజూచి [స్వగతము] ఆహా! యేమిసుందరవిగ్రహము; వీరు సన్యాసిగా నుండదగినవారుకారు [ప్రకాశముగా] స్వామీ! కమలాదేవి వందనము లర్పించు చున్నది.

స్వా; కమలాదేవిని జూచి, తలవూచి నా రా య ణ అని స్మరించికూర్చొనుము!

కమలాదేవి కూర్చొనును-

స్వా; నీవేమి గ్రంథముల నిత్యము చూచుచుందువు?

క; నా కింకను గ్రంథములుచదివిన అర్థ మగునంత తెలివిలేదు.

స్వా; రంగారావుగారు! మీపుత్రిని చక్కగా చదివించ గూడదా?

రం; తామేదిక్కు; తాము ఉపదేశముచేసి, విద్యాబుద్ధులు నేర్పి కడతేర్చవలయును.

స్వా; సరి! పూజాద్రవ్యములు సమకూర్చుడు.

రం; సిద్ధముగా నున్నవి.

కమలాదేవి; స్వామివద్ద కూర్చుండును; హస్త, మస్తక న్యాయముగా ఉపదేశము పూర్తియైనది; భిక్ష జరిగినది; అందరు భోజనములు చేసిరి.

స్వామి రంగారావుగారూ! నేను మఠమునకు వెళ్లెదను.

రం. స్వామీజీ! తాము ఉపదేశించిన విషయములను మరచునేమొ మా అమ్మాయి.

స్వా: మఠమున కంపినచో ప్రతిదిన ముపదేశము జరుగును. [ఈ వాక్యమును భార్యాభర్తలు లంగీకరించి ప్రతినిత్యము కమలాదేవిని మఠమునకు పంపుచుండిరి.

ఒకనాడు స్వామి, కమలాదేవినికూర్చుండజేసి, కమలాయీగ్రంథమును చదువుమనెను. కమలాదేవి చదివెను.

స్వా: పాఠము పూర్తిగారాలేదు; కష్టపడిచదువవలెను

కమ: కానీ, స్వామీ! తా మెన్నిరోజు లైనది? సన్యసించి

స్వా: నాలుగు సంవత్సరము లైనది.

కమ: నిత్యమును బిక్షకు పరుల యిండ్లకు వెళ్లవలసిన దేనా?

స్వా: భక్తినుంచువారు పరులెట్లగుదురు. విశ్వాస మున్నవారు పరులుగారు. వారును మనవారే, మీరందరు మాయందు ప్రేమగలవారుగారా

కమ: అవును. తాము ప్రేమైక హృదయులు గావున నే యేకొదువలు లేవు.

స్వా: నీవు పాఠమును చదివితివా?

కమ: స్వామీ! చదివితిని తాము జెప్పిన మంత్రి జప ము చేయుచున్నాను. ఎన్నివేలు జపించినను మానసము స్థిమి తము లేకయున్నది.

స్వా: మనోవిషయము రేపు బోధపరుతును.

కమ: ఐన నేనింటి కేగుదునా?

స్వా: అప్పుడే వెళ్లెదవా; కూర్చుండుము.

కమలాదేవి కూర్చుండును.

స్వా: కమలాదేవీ! అభేదప్రపత్తియే లోకమున దివ్యజ్ఞానముగా వాడుచుండునది. ఎచ్చట భేదముండినను దైవజ్ఞానము గలుగజాలదు.

కమ. స్వామీ! ఆత్మభేద రహితమైనను సకల వ్యవహారములు భిన్నముగానే ప్రవర్తించును. అట్లు ప్రవర్తించనిచో కొన్ని యిక్కట్టులు సంప్రాప్తించు నని గ్రంథములు చెప్పుచున్నవే.

స్వా ఈ సకల వ్యవహారములు, ఆ అఖండమైన అభేద బ్రహ్మమునందు లీనముకావలసినవే సుమా; ఇంకొకటి వ్యవహారికము అనునది లేనేలేదు అంతయు బ్రహ్మమే. ఇట్టి బ్రహ్మ దృష్టికలిగినవెనుక అన్నియు బ్రహ్మమే

కమ: స్వామీ! అన్నియు బ్రహ్మమని తాము చెప్పుచున్నారు; బ్రహ్మమనగా నిర్గుణమని తాము నిన్నటిదినమున సెలవిచ్చితిరి ఈ సకల ప్రపంచము నిర్గుణమునుండి సంభవించు టెట్లు? గుణము లుండినగదా వ్యవహారము.

కమలయందు స్వాములవారికి మోహదృష్టి యుండుట చే మాటలాడినను, తిరుగుచుండినను, ప్రశ్న లడుగుచుండినను ఆ తెలివి తేటలు గమనించు చుండుటచే తన మనస్సులోని బ్రహ్మదృష్టి యెగిరిపోయినది.

కమల; సౌందర్య ఖని, సన్యాసి; యవ్వనుడు, ఇద్దరు విద్యావంతులు, యిద్దరు సౌందర్యవంతులు, యిద్దరు యవ్వన వంతులు యిటువంటివారు ఏకాంతముగా మఠమునందుచేరి సంభాషణలకు ప్రారంభించినప్పుడు; సన్యాసి మనస్సు. కమల మునందు తుమ్మెద వ్రాలినట్లు కమలా దేవిపై వ్రాలినది. మ నస్సును త్రిప్పుకొనలేకపోయినాడు. కమలా దేవి అడిగినమాట లకు జవాబులేదు.

స్వామి; సమాధి నిష్టయందు నిమగ్న డైనాడని కమ లా దేవి తలచుకొనినది కొంతసేపటికి స్వాములవారు నిజస్థితికి వచ్చి, కమలా దేవీ! ఉన్నావా!

కమ: ఇచ్చటనేయున్నాను తాము నేడు చూచుటకు తీపుగా కానుపించుచున్నారు కారణమేమి?

స్వా: కారణ మేమియులేదు. నేటిదినమున దేహము నందు యించుక స్వస్థత దప్పినది.

కమ: కారణమేమి? స్వామివారు! పదిరోజులు మా యింటికి దయచేయుడు కొంత నెమ్మది అయిన తర్వాత వత్తురుగాని.

స్వా: అవసరములేదు. నే నిచ్చటనే యుందును యెప్పుడును మాబోంట్లు యేకాంతవాసముగా నుండవలయును గానీ సంఘము పనికిరాదు.

కమ: సరే నేను వెళ్లివచ్చెదను.

కమల వెళ్లినది. సన్యాసి తన మనస్సున కమల నుద్దేశించి యీలాగున వ్యాకులపడ జొచ్చెను.

స్వా: ఆహా నే నేల సన్యాసి బట్టల ధరించితిని, దీని యందు నిజముగా సుఖములేదు. ఆతురపడి సన్యసించితిని, ఆశ్రమ విరుద్ధముగా ప్రవర్తించుట తగదు కాని కమలను

చూచినప్పటి నుండియు మనస్సుపారిపోవుచున్నది ఏమిచేయు టకును తోచుట లేదు.

స్వాములవారు యిట్లాలోచించుచుండగనే తెల్లవారెను. కొంతసేపటికి మరల కమలాదేవి వచ్చి స్వామినిచూచి,

స్వామీ! ఏమి ఆలోచించుచున్నారు?

స్వా: ఆలోచన యేమున్నది రమ్ము యేమి ఇంత ఆల స్యము చేసితివి

కమ: ఏమియులేదు. మా పినతండ్రి కుమారుడు వచ్చి యున్నాడు. సన్యాసుల మఠములకు మావంటివారిని పంప గూడదనియు, అయ్యది అనర్థ కారణమనియు, మా తండ్రికి బోధ జేయుచున్నాడు; నేనింక రాగలుగుదునో రాలేనో మన్నింపవలయు.

స్వా: ఏమీ? కమలాదేవీ! నీవు పాఠములను పూర్తి చేయుదువా? యింకను నీకు నేర్పవలసినవి యున్నవి. అవన్ని

యు నేర్చిన తర్వాత నీవు నిలిచినను బాగు. మీ వారితో నేను చెప్పెదను. నీకు వచ్చిన భయమేమి? యిచ్చట నే యుందుము. నీ జీవితాధార మైనవి మానుకొందువా?

కమ: స్వామీ! సరే నా జీవితాధార మగునది విద్య దానిని నే మానుదునా!

స్వా: (స్వగతము) అయ్యో నా మనోగతమును గూఢముగా బోధపరచితిని యీ ముగ్ధకు తెలియలేదు (ప్రకాశముగ) కమలా దేవీ! అట్లు విద్యయే నేర్చుచుండినచో ప్రయోజనము లేదు. సమత్వము నేర్వవలయును, బేధము మనస్సున నశించవలయును. అంతయు బ్రహ్మస్వరూపమే. నీవు వేరు, నేను వేరనునది జ్ఞానమునకు అడ్డుతగులును తెలియునా.

కమ: సమత్వ మనగా యెట్టిది?

స్వా; మరల యడిగెదవే చెప్పితిని గదా.

కమ: స్వామీ! మీరు చెప్పునది సత్యమే; లోకమంత

యు భేదదృష్టిగనే కానుపించుచున్నది.

స్వా: అదియట్లుండనిమ్ము; మొదట గురుశిష్యులయందు భేదముండిన జ్ఞానమేరాదు.

కమ: మనకిప్పుడు భేదమే మున్నది? మాయింట తాము భుజించుచున్నారు; మమ్ము తాకుదురు; భేదములేక వర్తించుచుంటిమిగదా! మనలో భేదమే మున్నది?

స్వా: కమలాదేవీ! నీతోటి యెవరును రాలేదా? ఒకదానివే వచ్చితివా?

కమ: నేడెవరును రాలేదు; ఒకదానినే వచ్చితిని.

స్వా: అయిన యిటురమ్ము; యింక రాననుచున్నావు; ముఖ్యమగు విషయము చెప్పెదను.

కమ: నేను తొందరగా వెళ్లవలయును; తాము తెలుపవలసిన దేదియో తెలుపుడు.

స్వా: కమలాదేవీ! నా మనోరథము తెలుపుదును. నీవు బేలవుగావు; చక్కఁగా చదువుకొన్నదానవు; ఆలోచించి ప్రత్యుత్తర మిచ్చెదవా!

కమ: యతిచంద్రా! తమ కింకను మనోరథములా! ఆశ్చర్యము; సర్వమనోరథములు విసర్జించుటగదా సన్న్యాసము; తమబోంట్లకు మనోరథము లున్నచో, సామాన్యులగతి యేమి!

స్వా: తొందర పడెదవేల!

కమ: తొందర నాకుగాదు; తమబోంట్లు సహితము మనోరథ శృంఖలాబద్ధు లగుచుండ యీలోకమున తొందర లేక శాంతి యెవరికి! తాము మొదట బిక్షకు మాయింటి కేతెంచిననాడు తమ తరుణవయస్సు, దేహసౌందర్యము చూచి సన్న్యాసులుగా నుండ తగరని తలఁచితిని; నాయూహ సరిపోయనది; స్వామీ! నేను తమసన్నిధానమున నుండు సమయమున తాామున్నతీరు; నే వెడలుదు నన్నప్పుడు తాముపడు సంతాపము

చూచుచునే యున్నాను; కాని- పవిత్రప్రేమగల సుస్వభావులు అందరయందును ఒకవిధమగు ప్రేమనే చూపుచుందురు. యిందు ఆశ్చర్యమేమిగల దని తలంచుచుందును. తమ ప్రేమ అట్లుకాదు; మనోరథములపై ఆధారపడినది; (అనగా కోరికలపై ఆధారపడినది) తమ ప్రేమ నిర్వ్యాజముకాదు.

స్వా: కమలాదేవీ! నేను తెలుపకయే నీ వెన్ని యూహాలవెంట పోవుచున్నావు.

కమ: స్వామీ! నన్నేకాంతమున తామీ ప్రశ్నించు మనోరథము వెలిపరచవలయు నను యూహకూడా! తమకు వాదముచున్నదా! కానిండు చూతము.

స్వా: కమలాదేవీ! సుందరాంగులను చూచిన సాధారణముగా మానవుల హృదయమున నేమియూహపొడముసు? చెప్పుము చూతము?

కమ: ఈశ్వరవిలాస మని తోచుచుండును. మీబోటివారు యీలాగున భావించరు; చూడుడు!

సీ. ఉపమాన రహిత 'మీ యుర్వి నొక్కనిమోము
నీరేజముల మీరు నేత్రయుగము
పఠింప నొక్కని పల్కు తేనియలొల్కు
పలుచాల. కట్మలపంక్తి గేరు
కాంచనొక్కని నడ కడు రమ్యమైతోచు
జూడ నంగమ్ములు సొంపుమీరు
రమ్యమా నొకని యు, రంబుగాంచిన యంత
కర చరణంబులు ఘనతమీరు

గీః అహాహా నీసృష్టిచిత్రము సరసిచూడ
నిట్టి దిట్టిదియని యూహ నెఱఁగలేను
పొగడ దరమా నె నీశక్తి పూతచరిత
నిన్నెచూతురు నేతలు నేర్పుమీరి.

స్వాః ఇట్లు సకలసౌందర్యములు ఆపరమేశ్వరుని విలాస
మేకాని వేరేమియు కాదు,

స్వాః కమలాదేవీ! నేనా యీశ్వరవిలాస మంతయు
నీ ముఖ సౌందర్యమున చూచు చున్నాను. చూచుకొలది

మనస్సు మరలింపజాలక అనవరతము నీ సాన్నిధ్య సౌఖ్యము ననుభవింప దలంచు చుండును; వెయ్యేల; నిన్నుపిడిచిన నాకు నుగడ దుర్లభ మని తోచుచున్నది.

నీవేమొ యీశ్వరవిలాస మనియు, మనోరథములు సన్యాసులకు త్యాజ్యము లనియు పలుకుచున్నావు; నే నిన్ని మో గ్రంథములు చదినవాడను; యెటువంటి గ్రంథముల నైనను కవనములల్లి వ్రాయుదును; నాకు తెలియనివి లేవు నీవేమొ నాకు విద్యగరప నాలోచించెదవు; నీమాత్రము నాకు తెలియ దనియా నీయూహా.

ఇవన్నియు కట్టియుంపుము; యిచ్చటకాకున్న విదేశముల కేగుదము; మనదాంపత్యమునకు కొదువయుండదు.

కను: ఎంతమాట! స్వాములు భామలగోరుట తగునా! తా మెంత గొప్పవా రని మేమనుకొంటిమో అంతనీచగుణము తమయందు కానుపించు చున్నది

యేమియెరుగని ముగ్ధలను జ్ఞానోపదేశము చేయుచు

మని దగ్గరచేర్చుకొని, తుదకు యిట్టి జ్ఞానోపదేశ కర్తలగు చున్నారు.

ఇట్టి పరమనీచులు వట్టి ప్రగల్భములు పలుకుచు, లోకముననున్న యుత్తమాంగనలపాలిటి మిత్తువులై యున్నారు. యెందరు మీబోట్లకు లోబడి తప్పించుకొనలేక కష్టములపాలై వ్యసనమున కుందుచున్నారో! యిట్టివారికా ఆశ్రమములు, మతములు, శిష్యులు ఆహా! యెంతఘోరము!

ఓ ధూర్తసన్యాసీ! బుద్ధిగలిగి బ్రతుకుము; సిగ్గులేదా? ఇట్టి " పావన ఆశ్రమస్వీకారము " యెందులకు స్వీకరించితివో మరచితివా? యిట్టి వేషములద్వారా వ్యభిచరించిన మాసిపోవునని తెలంచితివా? ఇంకయు మాబోంట్లకు "చిత్తచాంచల్యము" గలిగినచో, న్యాయముకాదని బోధించవలసిన తమరు; మును ముందు యిట్టి కైంకర్యమునకు పూనుకొంటిరి; చాలా తెలివిని గడించితిరి; చాలు చాలు; యింకనయినను బుద్ధి గలిగి యింద్రియనిగ్రహులై, యిట్టిసంకల్పములను పూర్ణముగా విసర్జించి ఆశ్రమోచితజ్ఞాన మార్జింపుడు.

స్వా: కమలా! నీవంటి జ్ఞానోపదేశ కర్తలు యింతవ రకు లభించ నేలేదు; యేల బింకములు పలికెదవు; నేనొక వార్త చెప్పెదను; అంతయు బ్రహ్మము; యింద్రియ వ్యాపారములు బ్రహ్మమే; యేలయిట్లు యెగిరిపడుచుందువు

కమ: అయ్యా యింద్రియ వ్యాపారములు అన్నియు బ్రహ్మమా? అట్లయినచో నేను చెంపలపై నెవరైనను నాలుగు ఆదితాళములు వాయించిన అదియు బ్రహ్మమేగదా? తాము భేదరహితులుగదా!

స్వా: ఓసీ! గడుసుదానవువలె కానుపించు చున్నావు. సూబోంట్లను యెదిరించి పలుకుదువా? మీ స్త్రీజాతి స్వభావముగనే చపలలు; కావుననే యిట్లుపలికితివి

కమ: రేమీ! స్త్రీజాతి చపలమా? నీవంటి కపటసన్యాసులు స్థిరబుద్ధులా? నీకు విఫలతగలిగినయెడల స్త్రీలు చపలు లందువు; నీకు సఫలత గలిగిన స్త్రీలు పవిత్రు లందువా? యిప్పటి కెందరిని నీవాలవేసుకొని, జ్ఞానహీనుల గావించితివో!

నీది ఆశ్రమమా? పిశాచములునివసించు స్మశానమా; యోచించు కొనుము.

బుద్ధిగలిగి యింకనైనను స్త్రీలను మాతృస్థానీయులుగా భావించి. అన్నిటియందును పరమాత్మాంశ స్థాపింపబడి యున్నదను విశ్వాసముగలిగి, ద్వైతచింతన జేయుచు, యింకనైనను దుష్టచింతలువదలి. జీవితమును గడుపుము. (నీతోటి) దుష్టాత్ములనందరిని "యీశ్వరుడు" మంచిదారి నొసగి బ్రోచుగాక యని ప్రార్థించుము; యింతకన్నను నీకు గత్యంతరములేదు.

స్వా: కమలాదేవీ! నీవుచాలాకాల (యాదన్నురాలవై)తివి. వివేకము శూన్యమైనకాలమున ఆదరించువారు అరుదు. సంకల్ప ప్రవాహమున యెంతవరకు కొట్టుకొని పోవుదునో తెలియదు నీవు నావవై నన్నాదరించితివి. (కామాతురాణాం నభయం నలజ్జా) అను వచనము సత్యము.

యెంతశాస్త్రజ్ఞాన మున్నను, యింద్రియనిగ్రహమునితో సరిరాదు, నాకు చక్కని ప్రబోధగావించితివి. నే నిదిమొదలు

తీర్థయాత్రలు చేయుచు, బిక్షలు, పాదపూజలు, శిష్యాజ గ్రూటిలు మానుకొని పరమేశ్వరు నారాధించుచు, జీవితము పవిత్రముగావించు కొనియెదను.

అమ్మా సాధ్వీ! నాచేసిన నేరములు లెక్కింప నలవిగాదు. యీ వేషము వేసి లోకుల నెందరినో మోసము చేసి, అమాయకులైన స్త్రీలకు దుర్బోధలు గావించి, నావశము గునట్లు చేసి, కామసంచారి నైతిని. నాయాచరించినవి మన్నింప నెవరు దిక్కు.

అమ్మా! మీయింటికి నేను బిక్షకు వచ్చిన నాటనుండి నీయందు నాకుండిన సంకల్పము దుష్టసంకల్పమేగాని వేరు లేదు.

నీ పొక్కడాన వేమి యెవరిని చూచినను తుదకు స్త్రీయని పేరుంచిన రాతిబొమ్మను జూచినను సద్భావన చేసి యెరుగను.

నామానసము నిప్పులబోరలి నట్లున్నది; నాగతియేమి?

అమ్మా! చిన్నవయస్సుయినను, స్త్రీవైనను, చదువులు వేయి చదువక పోయినను, పరమేశ్వర కరుణచే నీవు “బ్రహ్మచర్య జ్ఞానము” అనగా [ఇంద్రియ నిగ్రహము] కలిగి మాబోంట్లకు ఆదర్శప్రాయురాల వైతివి; నీకు నమస్కారము; నేనీయూరను డజాల; నాకేల యీ ఆశ్రమ బాహుళ్యము; పరమేశ్వరుని భజింపుచు నాజీవితశేషమును గడుపుకొందును.

కమ: అయ్యా! పాపమునకు పశ్చాత్తాపము మందు వంటిది. తాము పవిత్రులైతిరి. తమబోంట్లు విద్వాంసులు గావున ప్రమాద పడినను అతిశీఘ్రకాలమున పవిత్రులగుదురు.

విశ్వామిత్ర, పరాశరాదులు గూడ ప్రమాదపడినవారే (ప్రమాదో ధీమతామపి) అన్నట్లు బుద్ధిమంతులు ప్రమాదపడుట తటస్థించినను వెంబడే మార్చుకొనగలరు. నేపోయివత్తును

స్వా: అమ్మా! నేనునూ నేటిరాత్రియే యీంజర్ఘాటన కంతయు స్వస్థిచెప్పి వెడలిపోయెదను.

"స్వయముత్తీర్య పరాంతారయతి" అన్నట్లు నేను త్తీర్ణుడనై పరులఁ దరింపఁజేయుట? నే నొకానొక స్వార్థమునకై యిచ్చట మఠము నొకదానిని నిర్మించుకొంటిని, నా నేరము నాకు తెలిసినది.

కమ: తనతప్పు తనకు తెలిసిననే బాగుపడుటకు ఆధారము. తన నేరములు యితరులు తెలిపిన కోపముగలుగును. తనకే తెలిసినచో శీఘ్రముగానే నిర్మలుడగును.

గాన– మీరు ధన్యులు నమస్కారము. వెడలుడు.

కమలాదేవి యింటికి వచ్చులోపల తండ్రి యెదురుగా వచ్చి; అమ్మాయీ! యింత ఆలస్యమైనదేమి? పాఠములు యెక్కువగా నుండినవా? స్వామివారు ఏమైనను బోధగావించుచుండిరా?

కమ: నానగారూ! ఏమియు లేదు శాస్త్రవిచారముఁ జేయుచుంటిమి.

రం: స్వామివారు ఎచ్చటికో ప్రయాణముగానున్నా రే?

స్వా: రంగారావుగారూ! నేటిదినము తీర్థయాత్రలు సేవించుటకును, దేశసేవ జేయుటకును బయలుదేరుచున్నాను.

రం: తమకేమి తీర్థయాత్రలు, తమకేమి దేశసేవ తమ కింకను చేయు తపస్సు, తాము పూర్ణులుగదా?

స్వా: రంగారావుగారూ! యిదివరకు నేనును అట్లే తలంచి యుంటిని యిప్పటి నాస్థితి చక్కగా విమర్శించు కొంటిని. నేనింకను చేయవలసినవి చాలగలవు.

నే నిప్పుడే యీ ఆడంబరముల త్యజించి మానవుని కర్తవ్యము నూహించి బయలుదేరుచున్నాను.

రం: అమ్మాయికి ఏమి సమాధానము చెప్పి వెళ్లుచున్నారు? రేపటినుండి ఆమె యే దీక్షగలిగి వర్తించవలయును?

ఆయుత్తమ గుణసంపత్తిగల సాధ్వికి యితరులు

చెప్ప వి యు లేదు.

సద్గుణములు భగవానుని దయచే గలవారలకు పసులు చెప్పునది నిమిత్తమాత్రము. మీ కుటుంబమునకు నమస్కారము నే పోయివచ్చెదను

రంగారావుగారు, కమలాంబయు యిల్లుచేరిరి. నిత్యము కమలాంబ సద్గ్రంథపఠనము, భగవన్నామము జపించుకొనుచు కాలము గడుపుకొనెను.

పరమేశ్వర కరుణచే బుద్ధిదార్ఢ్యము గలిగినది కావున బ్రహ్మచర్యము, శీలము గాపాడుకొనగలిగినది. లేకున్నచో ఆయువతి జన్మము నాశము కావలసినదేగదా?

కావున— తమ వితంతు పుత్రికలను తలిదండ్రులు చక్కగా వారి ప్రవర్తనను చూచి; ఏవిద్యయందు ప్రవేశపెట్టవలయునో యోచించి వైరాగ్యము, శీలము, ధైర్యము విద్య మొదలగు ఆత్మోన్నతి మార్గములను తాము నేర్పుట చాలా మంచిది.

అట్టి స్త్రీలు ఉండిన వారివద్ద చేర్చి తగు అనుభవము

గావించిన చాలా శ్రేష్ఠము.

ఇంతకన్నను వితంతు స్త్రీలకు ఆత్మోన్నతికి మార్గము కానరాదు. పరమేశ్వరుని చేరుటకు ఇదియే చక్కనిమార్గము.

స్త్రీలైనను, పురుషులైనను చక్కని జిజ్ఞాస చేయనిచో పరిశుద్ధులు కాజాలరు.

జిజ్ఞాసాభక్తి పరమేశ్వరుని సాన్నిధ్యము శీఘ్రముగా జేర్చగలదు.

(జ్ఞాతుమిచ్ఛా జిజ్ఞాసా) పరమేశ్వర జ్ఞానమును తెలుసుకొనగోరువాడు 'జిజ్ఞాసు' సద్గ్రంథపఠనము చేయువారు, శ్రవణము చేయువారు, నిష్కామబుద్ధితో పూజలు, దానములు, చేయువారు,

ఇట్టివారెల్లరు జిజ్ఞాసులే. యిట్టిజిజ్ఞాసులు తాము తెలియగోరు అతిరహస్యమగు, ఆత్మజ్ఞానరూపమగు పరమభక్తిని పొందువరకు దీక్షవహింతురు.

శ్లో: ప్రారభ్యతే నఖలు విఘ్నభయేన నీచైః
ప్రారభ్య విఘ్ననిహతా విరమన్తి మధ్యాః
విఘ్నైర్ముహుర్ముహురపి ప్రతిహన్యమానాః
ప్రారబ్ధ ముత్తమగుణా నపరిత్యజన్తి.

[భర్తృహరి]

అధములు విఘ్నములు సంభవించునని కార్యము నారంభింప వెరతురు. మధ్యములు ఆరంభించి విఘ్నములు వచ్చునప్పుడు వదలెదరు. ధీరు లెన్ని పర్యాయములు యెట్టి విఘ్నములు వచ్చినను తాము పట్టిన కార్యమును విడువరు.

కావున సన్యాసి కాశీపట్టణము చేరి తీవ్ర వ్రత నిష్ఠను పూని భగవాను నారాధించుచు ఇంద్రియ జయములేక ఆశల నడచలేక చేలమై ఆతురతతో సన్యాసముబూని ఉభయ భ్రష్టుడ నైతిని.

భారతీయుల భాగ్యదేవతయగు భగవద్గీతను ఎన్నిసార్లు పఠించితిని గానీ విద్యాగర్వముచే అనుభవజ్ఞాన దూరుడనైతి.

గీ. 1 అ 6 శ్లో.

శ్లో. సన్న్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖమాప్తు మయోగతః
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ నచిరేణాధి గచ్ఛతి.

తా కర్మయోగ మాచరింపని సన్న్యాసమును నిర్వ హించుట కష్టతరము, నిష్కామ కర్మయోగానంతరమునపొందు సన్న్యాసముచే అచిరకాలముగో ముక్తిపొందును.

కావున- గర్వము సర్వనాశన మనునది నిజమయ్యె.

సకల శాస్త్రములు చదివితిని యజ్ఞయాగాది క్రతువు లాచరించితిని, ఇంద్రియ నిగ్రహమున కవి తోడు పడమి చింతించుచున్నాను.

శాస్త్రజన్య జ్ఞానముగాని, చాంద్రాయణాది వ్రతములు గాని, ఆహారనియమములు గాని, పాటింపకయే కమలాదేవి యెంతయో మనోనిగ్రహముఁగలిగి జ్ఞానార్జనము గావించినది. యిది కడుచిత్రము.

భక్తి సోపానము.

ఇట్లు మానస్వామీజీ; వితర్కించుచుండ అచ్చటి కొక సాధు వేతెంచి-

సా: స్వామివారేమొ పరధ్యానముగా నున్నారే! మా బోంట్లకు సంభాషణావకాశము లేదా?

స్వా: లేకేమి; యింద్రియనిగ్రహమునకు చక్కని సాధనలేవి యని ఆలోచనగావించుచు గంగాతరంగ శోభాయమానంబు దిలకించుచు యిచ్చటగూర్చుండి యున్నాను.

సా: అయ్యా! సకలశాస్త్రవేత్తలే తాము; ఇదియును గాక; తామొక ఆశ్రమనిర్మాణము గావించి, అందనేకులకు సదోపదేశములు గావించుచున్నారని వినియున్నాను; ఆశ్రమస్వీకారానంతరమా యింద్రియ నిగ్రహాలోచన?

స్వా: సాధూజీ! శాస్త్రముల జదివి, ఆశ్రమ నిర్మాణముగావించి, పరులకు బోధించుటసులభము; మనోనిగ్రహము చాలా కష్టతరము; వస్తు సమక్షమున మనోనిగ్రహము ఎగుల కష్టసాధ్యము.

సా: యేలా? అనవరత భగవచ్చింతన గలిగి, త్యాగియై సర్వకార్యములు యీశ్వరార్పణముగా చేయుచు, యెల్లప్రాణుల యందు సమానదైవ ప్రేమ యుంచి, మౌనముద్రను వహించి, ప్రాణధారణకై భుజింపుచు. (రుచుల విడచి) శీత బాధ నివర్తించుటకై వస్త్రధారణ గావించుచు, నిరభిమానుడై, యుండు కామములేని ప్రేమయోగికి మనోనిగ్రహము సులభమై యుండును

సులభమేమి? మనోలయము, వాసనారహితము, స్వాత్మరతి యిట్టివానిని జ్ఞానియన్నను, నిత్యానందుడన్నను, స్థితప్రజ్ఞుడన్నను జెల్లును.

ఇట్టివారే రామకృష్ణాది పరమహంస బిరుదాంకితులు. యిట్టివారే సులభ చూడాలాది పరమ యోగినులు.

ఉత్తమశ్రద్ధలేనివానికి జ్ఞానము గగనకుసుమమువంటిది.

గీ. 4 అ. 39 శ్లో.

శ్లో: శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పరస్సంయతేంద్రియః

జ్ఞానం లబ్ధ్వాపరాంశాంతి మచిరేణాధి గచ్ఛతి.

తా: శ్రద్ధ, ఆసక్తి. సేవ గురువాక్యముల యందు విశ్వాసమును, యింద్రియ నిగ్రహముఁగలవానికి అచిరకాలము లోనె జ్ఞానముఁగలుగును. జ్ఞానము; అనుభవములోనికి వచ్చిన వెంటనే మోక్షము గలుగును. అపుడే శాంతి చేకూరును

ఉత్తమశ్రద్ధవల్లనే మానవుడు జయమును పొందగలడు.

సాధుసేవవలన వుత్తమ శ్రద్ధా శబ్దార్థము బోధపడఁ గలదను విషయము "స్వామీజీ" చక్కఁగ నెఱిఁగి కృతకృత్యత వహించెను.

సాధువు; తన స్వాత్మానం దానుభవమున నోలలాడు చుండెను.

పాఠకమహాశయులారా! శ్రీశైల భజనకీర్తనలు అను చిన్నపొత్తము (నటేశలీల) అనునది "పెండ్యాల బుచ్చికృష్ణ దాసుగారు" వరంగల్ (నైజాం) వారిచే రచింప బడినది.

యాహాత్మ్యమునకు పీఠిక వ్రాసినవారు; ఇట్లు బుధజన విధేయుఁడు; ముదిగొండ వీరమల్లికార్జునుడు అని తమ నామ ధేయమును వ్రాసికొని యున్నాడు;

ఇదియునుగాక, (సాంగ వేద విద్యాస్థానము వరంగల్) అని వ్రాసికొని యున్నాడు.

వీరువ్రాసిన పీఠిక; చక్కని భాషాశైలి మృధుమధుర ముగా నుండుటంబట్టి సాంతముగా మదీయ ప్రియపుత్రులు విన్న కోట వెంకటరత్నశర్మగారు [గీతాప్రచారకులు] చదువుచు నాకొసంగిరి. అందు పీఠిక మూడవ పేజీయందు [యదేచ్ఛముగా ప్రమత్తములై జరించు నింద్రియముల నిర్జించుటకు శాస్త్ర జ్ఞాన మత్యవసరము] అని వ్రాసియుండెను

ఇంద్రియనిగ్రహమునకై శాస్త్రమభ్యసింపవలయు నని గీతాది గ్రంథములు బలుకుటలేదు. విరాగముఁగలిగి భక్తి శ్రద్ధ లున్నచో, ఇంద్రియనిగ్రహముఁ గలుగునే గానీ, శాస్త్ర ములు జదివినంతమాత్రముననే ఇంద్రియములు స్వాధీన మగు టనుటకు వీలులేదు.

భగవద్విశ్వాసము, తీవ్రవైరాగ్యము ఆవేదనఁగలిగి "శ్రీరామకృష్ణుడును" అనవరత భగవన్నామ గానముచే, "త్యాగరాజుగారును" నిత్యధ్యానముచే 'గుహుడును' తీవ్ర జపనిష్ఠచే 'శబరియు', ఇంద్రియనిగ్రహులై భగవత్సాక్షాత్కారమును పొందినట్లు తెలియుచున్నది.

'విశ్వామిత్రాదులు' సకలశాస్త్రముల నభ్యసించిన వారలేగదా? యేల శృంగార రస నిమగ్నులై మేనకాది వనితల వలలఁజిక్కి తమ తపోబల మంతయు ధారవోసికొనిరి.

చక్కగా విచారించిచూచిన, భగవద్భక్తి, తన్నామ స్మరణ, శకలభూత ప్రేమ, ఆశావర్జితము, ఓర్పు యిత్యాదులు యెవరి మానసక్షేత్రమున సుస్థిరములై యుండునో, వారింద్రియముల నవశ్యము జయింతురు.

'రామకృష్ణపరమహంస' గారి సతీమణియగు 'శ్రీశారదాదేవి' వద్దకు అనేక స్త్రీలేతెంచి, అమ్మా! విద్యావిషయ స్వల్పులమగు మాబోంట్లకు భగవత్సాక్షాత్కార జ్ఞాన మెట్లు

లభించును; దయయుంచి తెలుపు డని ప్రశ్నించిరి.

అనసూయామయి అన్నలారా! గృహకార్యము లన్నియు యీశ్వరసేవయను దృఢవిశ్వాసము నలవరచుకొనుడు. క్రమ క్రమముగా యీ విశ్వాస మీశ్వరుని చెందును; తద్వారా యింద్రియజయలాభము కలుగును. దానివలన మీరు భగవ త్సాక్షాత్కార జ్ఞానమును సమీపింతు రనియెను.

ఇట్లు పరమపూజ్యుల వచనము లెన్నిగోని యింద్రియ నిగ్రహమున కాదర్శములై యున్నవి; శాస్త్రజ్ఞానము లేక పోయె ననియు, ఇంద్రియ జయమునకు మార్గేతరము లేదనియు నిరుత్సాహపడ నవసరము లేదు.

'శ్రీ గాంధీమహాత్ముఁడు' సహితము తాము గ్రాంఫోను ప్లేటులో యిట్లు నుడివిరి.

భగవన్నామవిశ్వాసము, తగుబ్రహ్మచర్యము గలిగిన వారు, నిరుత్సాహపడ నవసరము లేదు; తప్పక యింద్రియ

జయముఁగలిగి కృతకృత్యులు కావచ్చు ననిరి.

కానీ- శాస్త్రజ్ఞానము నప్రయోజన మనియు. శాస్త్రమును చదువ నవసరము లేదనియు వ్రాయసాహసించ లేదు.

గీ 6. అ. 24 శ్లో.

శ్లో: తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకార్య వ్యవస్థితౌ
జ్ఞాత్వా శాస్త్ర విధానోక్తం కర్మకర్తు మిహార్హసి.

అని 'గీతాచార్యుడు' నుడివియున్నాడు!

అర్జునా సందేహము గలిగినప్పుడు శాస్త్రమును చూచుకొనుము; శాస్త్రము చెప్పినట్లు చేయుము; శాస్త్రమును నిరాకరింప వలదని శ్రీకృష్ణభగవానులు నుడివియుండ మనము నిరాకరింపఁగలమా?

(విచారమాల)

శ్లో. వేదాః త్యాగశ్చ యజ్ఞాశ్చ నియమాశ్చ తపాంసిచ

న విపరీగుస్య భావస్య సిద్ధిం గచ్ఛతి కర్హిచిత్.

తా. వేదాధ్యయనము చేతఁగాని, సన్యాసము చేతఁగాని, యజ్ఞముల చేతఁగాని, నియమముల చేఁగాని, తపస్సు చేతఁగాని పవిత్ర వర్తనము లేనివానికి సిద్ధిగలుగదు.

కావున— శాస్త్రార్థ జ్ఞానము సత్ప్రవర్తన తోడ్పాటు లేక ఏమియు చేయజాలము.

ఒకటికాదు ఆరుశాస్త్రములు, నాలుగు వేదములు, పదునెనిమిది పురాణములు వ్యాసములవలె వ్రాసిన వేదవ్యాసులు సహితము 'గోమతీ తీరముజేరి ఎన్నియో వ్రాసితిని గానీ నామనస్సు శాంతివహించలేదే! ప్రధానేంద్రియ మిట్లు కాతరభావము జెందియున్న గతి యేమని' చింతించినట్లును, 'నారదు లేతెంచి వ్యాసభగవానునిచింతా కారణమరసి భగవద్గుణానుభవముల వ్రాయుచు మానసము తత్పరతంజెందునట్లు చేయుము. దాన శాంతి చేకూరు' నని నుడివినట్లును, తుదకు 'భాగవతమువ్రాసి వేదవ్యాసమహర్షి శాంతివహించినట్లును పురాణము లుద్ఘోషించుచున్నవి.

గీ. 2 అ. 61 శ్లో.

శ్లో. తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్పరః
వశేహి యస్యేంద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా.

అర్జునా! ఇంద్రియము లన్నియు నాపరము (భగవత్పరము చేసినచో లోబడును. ఇంద్రియము లెవనికి లోబడి యున్నవో వాని ప్రజ్ఞ గొప్పది.

కావున చిత్తని పట్టుదల గలిగి, ధర్మ జిజ్ఞాసా, సత్య జిజ్ఞాసా చేయువానికి తప్పక జయము సంప్రాప్తించును,

(కఠోపనిషత్తులో:)

నచికేతుడను 'మునికుమారుడు; చిత్తని జిజ్ఞాసు; యమధర్మరాజునొద్దకు పోవుట తటస్థించెను; అప్పుడాముని కుమారునిజూచి యా సమవర్తి యిట్లుపలికెను.

నాయనా! నీవేమో అడుగనుద్యుక్తునివలె కానుపించు చుంటివి; నిర్భయముగా అ గుము కాను;

అందులకా మునికుమారుడు; ప్రేతరాజా!

(ఉపనిషత్)

యేయం ప్రేతే విచికిత్సామనుష్యే అస్తీత్యే కేనాయమస్తీతి చైకే ఏతద్విద్యామనుశిష్ట స్త్వయాహం వరణాం ఏషవర స్తృతీయః.

తా. మనుజుడు; మరణించగా ఆత్మయున్న దని కొందరఁదురు; లేదని కొందరందురు. ఈవిషయమును గూర్చి నాకు తెలియచేయుడు అని, నచికేతనుడు వినయముతో ప పలికెను

అదివిని యముడు; నాయనా! ఇంతచిన్నవయస్సున నే యింతటి ప్రశ్న వేయతగదు; ఇట్టి ప్రశ్నలవలన నీకేమిప్రయోజనము? నీకుకావలయు ననిన యేమైనను యిచ్చెదను కోరు కొనుము. అని—

శతాయుషః పుత్రపౌత్రాన్ వృణీష్వ
బహూన్ పశూన్ హస్తి హిరణ్య మశ్వాన్

భూమే ర్మహోదాయతనం వృణీష్వ స్వయంచ
జీవశరీరో యావదిచ్ఛసి.........మరణంమాను ప్రాక్షీః.

తా. అయ్యా నచికేతుడా! నీవు నూరేండ్లాయుస్సును కోరుకొనుము. నూరేండ్లు బ్రతుకుము; పుత్రపౌత్రుల కోరుకొనుము; పశువులను, ఏనుగులను, గుఱ్ఱములను, బంగారమును, భూరాజ్యమును నీయిష్టమైనవి కోరుకొనుము; మరణాంతర విషయమును మాత్రము కోరకుము అని యముడుపలికెను.

అందులకా నచికేతుడు; యీలాగున పలికెను.

నవిత్తేన తర్పణీయో మనుష్యో లప్స్యా మహేవిత్త
మద్రాక్ష్మచేత్త్వా జీవిష్యామోయావదీ శిష్యసి
త్వం వరస్తు మేవరణీయస్సఏవ.

తా మనుష్యులకు ధనమువలన తృప్తిలేదు; ఇది మా అనుభవమేగదా! నీవంటి మహానుభావుని చూచినతరువాత కూడా మరల పుట్టుచుంటిమిగదా? కావున— నేను కోరదగిన వర మదియే.

అజీర్యతా మమృతానా ముపేత్య జీర్యన్మర్త్యః
క్వధస్థః ప్రజానన్ అభిధ్యాయన్ వర్ణరతిప్రమోదా
నతి దీర్ఘే జీవితే కో రమేత.

తా. ముసలితనము చేతను, మరణముచేతను బాధ పడుచున్న ఎవడుగాని, ఈ రెండునులేని మీవంటివారి దరిని చేరి కూడా తన అల్పజీవితమును. అల్పసుఖములలో రమించుటకు కోరునా?

యస్మిన్నిదం విచికిత్సన్తి మృత్యో
యత్సాంపరాయే మహతి బ్రూహినస్తత్
యోయం వరో గూఢ మను ప్రవిష్టో
నాన్యం తస్మా న్నచికేతా వృణీ తే.

తా. యేమరణాంతర విషయమునుగూర్చి అతిరహస్య మని చెప్పితివో, దేనినిగూర్చి అనేకులు సందేహాస్పదులై యుండి రని చెప్పితివో. దానినే నాయందు కరుణచే చెప్పుము. అని నచికేతుఁడు పలికెను.

నచికేతుని పట్టుదల, శ్రద్ధచూచి నిజమగు జిజ్ఞాసు వని తెలిసి సంతసించి, యూహ రేతరాజు; వానికి (ఆత్మజ్ఞాన ముపదేశించి) మరణ మనునది ఆత్మలక్షణము కాదని తెలిపెను.

నచికేతుఁడు; కృతకృత్యుఁడై వెడలిపోయెను.

కావున— భగవదనుభవము కలుగువరకు విసుగుచెందక సాధనగావించువాడే జిజ్ఞాసు వనబడును.

"శ్రీత్యాగరాజుగారు" ఒకానొక సాధువు నాశ్రయించి అయ్యా సాధూజీ! 'మానవుడు' భగవద్దర్శనమునకై యెట్టి ప్రయత్న మాచరింపవలయును; దయచేసి సెలవిండు.

సా. నాయనా! కష్టసాధ్యము; యొందరికో నీ కున్న కోరిక కలదుగాని,— ప్రయత్నింతురు; భంగముఁగలుగు నని భయపడుదురు; ఎట్టియిక్కట్టులు వాటిల్లినను విసుగుగొననివాఁడు కృతకృత్యుఁ డగును.

త్యా. మహాత్మా! తమబోటివారి నాదర్శముగాఁగొని

యెట్టిభంగము వాటిల్లినను సరకుగొనక భగవానుని కరుణకు పాతు్రడు కావలయు నని ఉత్సాహపడుచున్నాను.

సా. నాయనా! నీవంటి జిజ్ఞాసువునకు తప్పక జయము గలుగఁగలదు నీవు ప్రతిదినము [ఒకలక్ష] మాఱులు శ్రీరామ నామజపముఁ గావింపుము; తొమ్మిదికోట్లు జపించినచో, భగవదనుగ్రహము కలుగగలదు; ఈతొమ్మిదికోట్లు పూర్తి యగువరకు దినమునకు [ఒకలక్షనామము] తప్పక విడువక యెట్టివిషమస్థితి కలిగినను మరువక ఆచరింపవలయును.

త్యా. మహాత్మా! చిత్తము; అటులనే కావించెదను. అని మనస్సున నిశ్చయించి యాలాగున నీమముతప్పక ఆచరించుచుండ. భగవానుడు మనోపరిశోధకకర్త కావున, యెన్ని యోయిక్కట్లు వాటిల్లఁజేసెను.

కానీ— నిశ్చయమైన భక్తి, వైరాగ్యము, నమ్మకము ప్రేమ కలిగినవాఁడు కావున, "త్యాగరాజు" మధ్య కలుగు భంగములను సరకుగొనక అన్నియు ఆపరమేశ్వర చిత్రములే

యని భావించుచు తొంబ్బదికోట్ల నామజపము పొచ్చములేని భక్తితో గావించెను, తొంబ్బదవకోటి పూర్తియగునాటిరాత్రి "శ్రీరామమూర్తి" కరుణాసముద్రుడు, భక్తోద్ధారకుడు, ఆమహాత్యాగి, మహాభక్తుడు త్యాగరాజు వున్నచోటికి తెంచి, కుమారా! యనిపిలిచెను.

త్యాగరాజు; శ్రీరామనామమునందు తనమానసము లయపరచి తన్మయుడై యుండుటచే భగవానుడు పిలిచిన పిలుపు వినబడదయ్యెను; రెండవపర్యాయము శ్రీరామచంద్రదేవుడు తనపావనహస్తము ఆతనిశిరస్సుపైనుంచి కుమారా! లెమ్మి; నీ వేనామము జీవితఫలముగాదలంచి, సకలబాధలకోర్చి జపించితివో ఆనామాధిష్ఠితమూర్తిని దర్శింపుము; లెమ్మి; అని హెచ్చరించెను.

అప్పుడు త్యాగరాజు; కన్నులుతెరచి ఆ మంగళమూర్తిని దర్శించి, ఆనందభాష్పములు కన్నులవెంటఁ జారుచుండగా ప్రభో! ధన్యోస్మి, ధన్యోస్మి యని బిగ్గరగా బలుకుచు, నృత్యము గావించెను.

అప్పుడు శ్రీరామచంద్రమూర్తి; కుమారా! వరము వేడుము యిచ్చెద ననియెను.

త్యా: నామబోధకమా! నా పేరిమమూర్తీ; నాకువర మెందులకు? అనవరతము నీపై కబ్బము లల్లి గానము చేయు చుందును. నిన్ను బాసి నెయుండజాల యింతయే; అన్నియునీవై యుండ నిన్ను మించినది యొకటివున్న గదా! నేనుకోరుట. నాకు నీనామమే కోరందగినది; అన్యమేమియు లేదు; నాకదియిమ్ము అంతయేచాలు ననియెను.

భగవానుడు; అతని విశుద్ధ హృదయమునకు మెచ్చి కుమారా! నీవు అనవరతము [అనగా నీ దేహావతనపర్యంతము] నా నామము గానము చేయుచు ఆనందముగా దేశమంతటయు వెదజల్లి అనేకులకు నామామృతరహస్యమును తెలిపి తుదకు నాసాయుజ్యమును చేరుము.

ఇట్లు చెప్పి భగవానుడు; అంతర్ధాన మొనరించెను.

అది మొదలు త్యాగరాజు; వీణె చేతబూని అపరనార

దుడా అన్నట్లు అనేకరాగములు పీణెలో మేళగించి శ్రీరాముపై అనేకకృతులు పాడెను,

నాడుమొదలు నేటివరకు భక్తి కోరువారికిని, భుక్తి కోరువానికిని "త్యాగయ్యగారి కృతులు" ఆధారములై వెలసియున్నది.

కావున— తానెంత భగవత్తత్వమునుగూర్చి విచారించుచుండునో, అంతభక్తి, మాధుర్యము చవిజూచి క్రమక్రమముగా భక్తిసోపానముల నధిష్టించుచున్నాడు.

ఒకమహమ్మదీయభక్తుడు "అబ్దుల్ ఫజుల్" అనువాడు ఈశ్వరవిలాస మంతయు నేనొక పుష్పమునందుచూచుచున్నానని తానువ్రాసిన [అయానీ అగ్బర్] అను గ్రంథములో వ్రాసియున్నాడు.

ఇట్టివారల యనుభవమునకు జిజ్ఞాసయే కారణము. జిజ్ఞాసు వగువానికి తృణాంకూరమును. ప్రత్యణువును అనంత

భావములపురికొల్పి ఈశ్వరలీలా మాధుర్యము చవిచూపును; వేయేల సృష్టి వైచిత్రమే అట్టిది; చూడుడు!

సీ. గుత్తమై నిగనిగల్ గుల్కు రేకులగూర్చి
పత్రినించుకయు లేక నతికినావు
వింత లేచాయల వితతి నెయ్యములాడ
ననుజాళు వానిగ్గు నునిచినావు
ఆమధ్య మృదు కేసరాళి సరాళింప
నాధారమును లేక నాటినావు
ముద్దు లొల్కెడుదిమ్మె మిద్దెయొకటినుంచి
పూసల నందదు పూడ్చినావు

గీ. ఆహాహ పూవునకు తూండ్లు నడుగున అలమికొనగ
అర్కునకు చందమామకు నలరముడువ
యబ్జనిర్మాణమెటుచేసితయ్య చెప్పుము
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుపరికావ.

పాఠకమహాశయులారా! "జిజ్ఞాసాభక్తి" భగవానుని

పొందుటకు చక్కనిమార్గము.

భక్తిసోపానముల నుద్దేశించి దీర్ఘ విమర్శన గావింప బడినది.

ఐనను యింకకొన్ని సోపానముల విమర్శన కావలసి యున్నది.

ప్ర. యెట్టివాడిట్టి జిజ్ఞాసా చేయఁగలడు?

ఉ. అర్తిలేనివాడు జిజ్ఞాసా చేయఁజాలడు.

జన్మకర్మలయందు విసుగుజనించి భగవానుడుగాక వేరు దిక్కు కానరానివాఁడు ఆర్తుఁడు. అట్టివానిభక్తి ఆర్తభక్తి

సాధారణముగా లోకములో ఒకానొక ఆపత్తు గలిగిన సమయమున ఓ వెంకటేశ్వర్లు స్వామీ! మాకు ఈ ఆపత్తును తొలఁగింపుము; నీవేదిక్కు అని మొక్కుచుందురు; ఇవన్నియు ఆర్తభక్తి లక్షణములు.

"గజేంద్రుడు" వృద్ధుడు; ఈతడు మనకెల్లరకు చిరపరిచితుడు!

త్రికూటపర్వత సాను ప్రదేశములయందు తానును, తనతోటి అనేక యేనుగులును విహరించుచు, అచ్చట ఆనందంబులను అనుభవించుచు. కొంతకాలము సంచరించి చిగురుజొంపంబులు మెక్కి దాహముఁగొని, నీటికై నొక కొలనుచేరి, ఆకొలనుయొక్క రమణీయతకు ఆశ్చర్యముపొంది మనవంటి పదివేలయేనుగులు త్రావినను తరుగని నీరుచేనిండియున్నదని ఆనందించి, తోటియేనుగులు చూచుచుండ ప్రభువగు తాను, ఆ కొలనులోనికి దిగి, రెండుకాళ్లు నీటియందుంచి, రెండుకాళ్లు గట్టుననుంచుకొని దానియందుండు పుష్పముల నెల్ల తొండముతోలాగి ప్రక్కనునుండు ఆడుయేనుగులపై చల్లుచు, సరసములాడుచు, నీరు కడుపునిండా త్రావి అన్నియేనుగులను త్రాగుటకు సెలవొసంగెను.

అవన్నియు త్రాగి గట్టుచేరెను; తానును ఆకాసరపు నీటిని అతలకుతలముఁగావించి గట్టుచేర నుద్యుక్తుఁడగు సమయ

మున లోపలనున్న యొక మొసలి ఆ మదపుటేనుగుయొక్క కుడిపాదమును పట్టెను. విడిపించుకొనుటకై అనేక ప్రయత్నములుఁ గావించియు, నిష్ఫలమయ్యెను.

ఇట్లెన్ని దినములో గడచినవి; తోటియేనుగులు భర్తను విడచి పోజాలక నిలువఁబడి చూచుచు దుఃఖించుచుండెను.

యెంతోవైభవముతో అరణ్యము లన్నియు నిర్భయముగా సంచరించిన యీ మదనాగము, మిక్కిలి భయముఁ జెంది దిక్కుగానక పూర్వజన్మసుకృతముచే పరమేశ్వరుఁడు తల్పునకు రాగా—

శా. నానానేక పయూథముల్
వనములోనం బెద్దకాలంబు స
న్మానింపఁ దశలక్షకోటి
కరిణీ నాథుండనై యుండి మ
ద్దానాంభః పరిపుష్ట చం
దన లతాంతచ్ఛాయ లందుండ లే

కీ నీరాశ నిలేలవచ్చితి
భయంబేలోక దే యీశ్వరా.

ఉ. ఎవ్వనిచేజనించు జగమెవ్వని
లోపల నుండు లీనమై
యెవ్వనియందుడిందు పరమేశ్వరు
డెవ్వడు మూలకారణం
బెవ్వ డనాది మధ్యలయు డెవ్వడు
సర్వము తానె యైనవా
డెవ్వడు వానినాత్మభవు నీశ్వరు నే
శరణంబు వేడెదన్.

ఇట్లనేకవిధంబుల పరమేశ్వరుని ప్రార్థించి తనస్థితి అంతయు మార్పుజనింపగా—

శా లావొక్కింతయులేదు ధైర్యము
విలోలంబయ్యె ప్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను మూర్ఛవచ్చె
దనువుండస్సెన్ శ్రమంబయ్యెడిన్

నీవే తప్ప నితః పరం బెఱుఁగ
మన్నింపం దగుం దీనునిన్
రావే యీశ్వర కావవే వరద
సంరక్షింపు భద్రాత్మకా.

అని యీ గజేంద్రుండు మొఱ బెట్టెను; "జీవుల మొఱలు జీవదయాపరుఁడగు పరమేశ్వరుఁడు గాక, మఱెవ్వరు ఆలించఁగలరు". కరుణామయుఁడగు భగవానుఁడు గజేంద్రుని మొఱవిని రక్షింపఁదలంచి—

మ. సిరికిం జెప్పఁడు శంఖచక్రయుగముం
జేదోయి సంధింపఁడే
పరివారంబును జీర డభ్రగపతిం
బన్నింపఁ డాకర్ణికాం
తరధమ్మిల్లము చక్కనొత్తఁడు వివాద
ప్రోద్ధత శ్రీకుచో
పరిచేలాంచలమైన వీడఁడు గజ
ప్రాణావనోత్సాహియై,

ఇట్లు ప్రాణాధారుఁడగు పరమేశ్వరుఁడు తనసుదర్శనా యుధమును పంపి, నీటియందుండిన మొసలి తలద్రుంచునట్లు ఆజ్ఞాపించెను.

మొసలితల దెగగానే! యేనుగు గట్టుచేరెను. తేజోమయుఁడును, జగత్పతియు నగు పరమేశ్వర దర్శనముఁ గావించెను.

శల్యగత ప్రాణుఁడగు గజేంద్రుని; దయామూర్తియగు భగవానుఁడు తనహస్తముచే నిమిరెను

అంతట వాఁడా దేహమునుచాలించి గంధర్వుఁడై పరమేశ్వరుని వినుతించి గంధర్వలోకము చేరెను. తోటియేనుగులెల్ల గంధర్వస్త్రీలై భర్త ననుసరించిరి.

కావున—

గీ. కర్మతంత్రుఁడగుచు కమలాక్షు గొల్చుచు
నుభయ నియతవృత్తి నుండెనేని

చెడునుకర్మమెల్ల శిథిలమై మెల్లన
ఫలమైన విష్ణుభక్తి చెడదు.

కం. చెడుతరులు హారులు ధనములు
చెడుదురు నిజసతులు సుతులు చెడు చెనటులకున్
జెడక మనునట్టి గుణములు
చెడనిపదార్థంబు విష్ణు సేవా నిరతుల్.

కావున— ఆపత్కాలమున ఆర్తుడు; భగవానుని మిక్కిలి అక్కరతో ప్రార్థించును. భగవానుడుద్ధరించును ఆప దుద్ధారకుడను బిరుదు సార్థకపరుచుకొనెను.

ఆర్తభక్తియు; చక్కని సోపానము; భగవానుని పొందుటకు.

మహాసాధ్వియగు 'ద్రౌపతియు' దుర్మార్గులగు దుర్యోధనాదులు; నిండుసభలో తన్ను చీరలొలిచి మానభంగముం గావించు సమయమున మహాఆర్తిచే, భగవానుని ఆపదుద్ధారకా! అనాథరక్షకా! పతులు ఏవురుండియు దాయాదులచే

జిక్కి, ధర్మపాశబద్ధులై నన్ను యెడగునుండి తప్పింపఁజాల కున్నారు. ఈయాపత్తునుండి నీవురక్షింపకున్న వేరుదిక్కు లేదు.

ఈసభయందు; భీష్మాదులు సైతము చూచుచున్నారు గాని— పాడిగాదని మందలింపఁజాలకున్నారు. జగన్నాథా! శ్రీకృష్ణా! యేకవస్త్రనై యున్న నన్ను దుండగీదులు పలు శాములు పెట్టుచున్నారు; నన్ను భంగములనుండి తప్పించువారెవరు? ఆపద్బాంధవా! దీనురాలనై వేడెదను; పతివ్రతలపాలి కల్పతరువు; నీవుగాక వేరెవ్వరు?

అలనాడు "దమయంతిని" ఆరణ్యామధ్యమున కిరాతునిచే భంగమువాటిల్లు సమయమున యా మహాసాధ్వీ సతీత్వము కాపాడలేదా!

ఇట్లెందరో సతీమతల్లులు; తమ శీలమునకు, భంగపాటు వాటిల్లినసమయమున నిన్నుధ్యానింపగా వారిని వుద్ధరింపలేదా? ద్వారకావాసా! సతీసంరక్షదీక్షా! ఆర్తావనా! నన్ను రక్షింపు

మని యాద్రౌపది మొరపెట్టినది తనయత్నములన్నియు మాని భక్తిపరవశురాలై నిలువఁబడినది.

దయామయుఁడగు శ్రీకృష్ణుడు; ఆసమయమున "అక్షయవలువ" లొసంగి ఆదీనురాలిని, తన్నేనమ్మిన భక్తురాలిని మహాసాధ్వియు నగు యా పాంచాలిని రక్షించెను.

యాపాండవపత్ని; నవమానింపఁ దలంచిన దుర్యోధనాదులు తామే భంగపడిరి.

కావున— ఆర్తభక్తియందును మనోభావములు భగవానునిపై మరల్పఁ జక్కని మార్గమై యున్నది.

అర్థార్థులుకూఁడా; భగవాను నారాధించువారే! అదియు నొకసోపానమే.

ద్వారకానగరంబున 'సత్రాజిత్తు'నువాఁడు; సూర్యభగవాను నారాధించి అనేకవిధముల ప్రార్థించెను. యాదిననాథుఁడు ప్రత్యక్షమై వత్సా!నా వేడిమిఁ కోర్చి వ్యగతప మాచ

రించితివి; మెచ్చితి వరంబు వేడుము.

స — మహానుభావా! నా కెన్నాళ్ళనుండియో సకలైశ్వర్యముల తులదూగ వలయు ననియు, రాజు లందరికన్నను నేనెక్కుడు సంపద్విభూతి గలవాఁడుగా నుండవలయు ననియు కోర్కె గలదు దాని నొసంగుడు.

సూ, సత్రాజిత్తా! అలాగుననే అగుగాక; నేనొక "మణి"నొసంగెద; దానిని నీవుభద్రపరచుకొనుము; యామణి దినదినము బంగారము నొసంగును; నీవు హిరణ్యవృద్ధుడవై మెలంగుము. అయిన నొక్కటిగలదు; దీని నెవరైననుచూచి నీకెందుల కని మందలించినచో వారికిచ్చివేయుము; లేకున్న నీకిది ప్రాణాంతముఁగాఁగలదు; జ్ఞప్తియం దుంచుకొనుము అని హెచ్చరించి తిరోహితుఁడయ్యెను.

మణినితీసుకొని రాజు; నిజమందిరంబున కరిగెను. బంధువుల దరు మణినిగాంచి సత్రా! నీకష్టము గట్టెక్కినది; దీనిని పూజగావించి బంధుజాలమునకు విందులవనుపు మని మందలించిరి.

బంధువుల అభిప్రాయము ననుసరించి, మణి పూజంగా వింప సమకట్టి బంధుజాలముల కందరకు శుభలేఖ లందజేసెను.

ఇంతలో నారదులేతెంచిరి; సత్రాజిత్తు నారమున కెదురేగి పూజించి తాము త్రిలోకపూజ్యు లని పొగడె

సీ. శ్రుతము నాచారంబు నతిశయవంతంబు లెడ
నహంకార మొక్కింతయేని
లేదు శీలముగడులెస్స వేషము నిర్వికారంబ
మత్సర గర్వ మరుదు
జ్ఞానంబు దపము దేజంబును బుద్ధియు
వినయంబు నయమును విశ్రుతములు
ధైర్యంబు వచనమాధుర్యంబు శౌర్య
దైన్య క్రోధ లోభ నిరాసకత్వ

ఆ. మోజ యతనీయందునైజంబు లీర్ష్యయు
నుద్ధతియు నసూయయును నవజ్ఞయును
నెరుంగ డట్టి మునివరు నారదు నిఖిల
జనులు బొగడు టరుదె యధిప.

ఇట్టిపూజ్యులు వ్రారక మాగృహామునకు వత్తురే, యే మికార్యము నిమిత్తము తాముచ్చితిరో తెలవియ్యవలయు.

నా. అయ్యా! నేనువచ్చిన కార్యము తెలుపుదునుగాని నీకు కోపము రాదుగదా?

స్వామీ, యెంతమాట! తాము యేది తెలిపినను నాకే యేల లోకమునకే సుఖప్రదముగా నుండునుగదా.

నా. నీవు తపోబలముచే శమంతకమణిని బడసితి వని నిని చూడ నేతెంచితిని.

స, సేవకా; మణియుండు దేవగృహామునకు యీమ మునీంద్రునకు దారిచూపుము; మునీంద్రా దర్శించిరండు.

నారదుడు మణినిచూచివచ్చి:

నా, అయ్యా సత్రాజిత్తూ! మణిని చూచితిని; యి య్యది ఒక్కని యుపయోగమున కన్నను సర్వజనోపకరణ ముగా నుండిన లోకమునకు కల్యాణకరముగా నుండును.

స, దేవా! యెంతమాట సెలవిచ్చితిరి; నే నుగ్రతప
మాచరించి యీమణిని బడసితిని; యియ్యది నాసౌఖ్యమునకు
గాక మరి యెవ్వరి కియ్యమందురు? యెవ రార్జించినది వారనుభ
వింపరా దనియా! తమధర్మోపదేశము?

నా. యేల యట్లుతొందరపడెదవు?

స. మునీంద్రా! తొందరగాక మరేమున్నది; నాప్రా
ణాధిక్య మగు శమంతకమణి విషయమున తాము హేతుగర్భ
ముగా సంభాషణగావించితిరి.

నా. అయ్యా! హేతుగర్భ మేమియు లేదు. ఘనపదా
ర్థములు జగత్కల్యాణదాయకములు; అయ్యవి భరించువారు
లోకకల్యాణమూర్తులే; సామాన్యుల కయ్యవి ప్రాణాపత్కర
మనివచించితిని,

స. అత్యంత సౌఖ్యదాయకము లగు పదార్థములను
తమబోటి విరక్తులు ప్రాణాపత్తు లనియే చెప్పుచుందురు.

నా. నాయనా! నిజమే; నేనుపోయివత్తును.

స. చిత్తము నమస్కారము; తామెచ్చటికేగుచుంటిరి?

నా. నేను శ్రీకృష్ణుని సన్నిధానమున కేగుచుంటిని

స. అయ్యా! కృష్ణుడు నామణిమాట విన్నచో తనకు లేకపోయెనని వుడుకును.

నా. సత్రాజిత్తూ! వివేకమున్నట్లు లేదు; తెలిసిమాట లాడుము; యోగేశ్వరేశ్వరుడగు శ్రీకృష్ణభగవానుడు నీయల్ప మణి నుద్దేశించి వుడుకునా? ఆమణిని నీవేమొ ఘనమని భావించి గర్వించుచున్నావు కానీ- శ్రీకృష్ణభగవానిని దృష్టియందు నీమణి అల్పపదార్థమే సుమా!

స. (స్వగతము) అల్పపదార్థమైనచో యేలగడించి యుండరాదు? యెంతయో తపమాచరించి పరప్రసాదముగా బడసిన మణిరాజము, అల్పమట! మునుల కేమి తెలియును. ప దార్థభావనలు వారికన్నియు బ్రహ్మభావనలే; పదార్థమా

ధుర్యము వీరి కేమి తెలియును; (ప్రకాశము)మునీంద్రా! తాము ఆరుక్మిణీకాంతు నెదుట మనయిరువురి సంభాషణ బయటపెట్టుదురా?

నా యేమి ప్రస్థావము గలిగిన

నారదుఁడు; నారాయణనామస్మరణఁ గావించుకొనుచు వెడలిపోయెను.

శ్రీకృష్ణుసన్నిధానము చేరెను. తిగుమన్ననలుఁ బడసి సత్రాజిత్తునకును తనకును జరిగిన ప్రస్థావన లన్నియు తెలిపి, వెడలిపోయెను.

మరుసటిరోజున సత్రాజిత్తునియింట శమంతకమణి పూజగావింపఁబడియె రాజు లందరు వచ్చిరి, శ్రీకృష్ణుడును వచ్చియుండెను. పూజ కోలాహలముగా జరుపఁబడెను. విందులారగించి యథావిధిగా నందరు యిష్టాగోష్టి సలుపుచుండిరి.

శ్రీకృష్ణుడు సత్రాజిత్తూ! యీశమంతకమణి విషయమై

నారదమునీంద్రునకును నీకును కొంతసంభాషణజరిగినదనివింటిని

స. గోపాలా! మునీంద్రునిమాటల కేమి; వారన్నియు త్యజించినవారు; నీవామునీంద్రునిమాటలను వేదవాక్యములుగా అంగీకరించితివి; నేనంతగా అంగీకరింపను; వారిమాటలు సులభములు గావు.

కృ. మహాత్ములమాటలు తాము చెప్పినట్లు సులభములుగావు

స. మాధవా! యెట్లు సులభములు? మణిని లోకకల్యాణమునకై వుపయోగ పరుపవలెనట, ఇయ్యవి సులభములా మరి?

కృ. వారు పరులకష్టము లోర్వరు గాన, అట్లుచెప్పుచుందురు.

స. పరులసుఖము లోర్వరని పలుకుము.

కృ. పామరులకు అజ్ఞానముచే కష్టములు సుఖములుగా

కానవచ్చును; మహాత్ముల కీయాతుచ్ఛము లన్నియు కష్టము లని వారి యుద్దేశ్యము.

ఇట్లందు కూర్చుండి యిష్టాగోష్టిగా ప్రసంగించు కొను చుండ, అంతఃపుర మేడనుండి గోపాలదేవుని దర్శించి, యా మోహనాకారమునందు తనమనోలయముంగాంచి నిశ్చేష్టయై నిలిచియున్న "సత్యభామను" శ్రీకృష్ణుడు చూచెను. చూచి తానును యీకన్యకామణిని అదును వేచి స్వీకరింప సంకల్పముం గావించెను.

సత్రాజిత్తు సోదరుడు ఆ "శమంతకమణిని" కంఠమున ధరించి చక్కగా అలంకరించుకొని వేటకై అరణ్యమునకు వెడలెను. వేటాడి అలసి యొకచెట్టునీడ నిద్రించుచుండ వానిని యొకపెద్దపులి పైబడి చంపి యామణిని చూచి, అదియొకమాంసపు కబళిక యను భ్రాంతితో తానెత్తుకొని పోవుచుండ, ఆయరణ్యమున "జాంబవంతుడు" అను (యొకయెలుగుబంటు) నివసించుచుండెను. అది యామణి నెత్తుకొనిపోవుచుండిన పెద్దపులిని చూచి అదియేమో చిత్రపదార్థమని భావించి, యాపెద్దపు

లినిచంపి మణిని తానెత్తుకొనిపోయి తనపుత్రిక యగు జాంబవతి చేతికిచ్చి-

అమ్మా! నీ తూగుటుయ్యాలయందు దీనిని జారఁగట్టుకొని ఆనందింపు మనెను; ఆసుందరాంగి అట్లే గావించెను.

సత్రాజిత్తు; వేటకై పోయిన సోదరుఁడు నాలుగుదినములైనను రానందులకు చింతించుచు, యెదురుచూచు చుండెను.

వేటకై వెంటనరిగిన భటులు లేతెంచి, అయ్యా! తమసోదరుని విషయము యేమని చెప్పుదుము, వేటాడి యలసి అందరును యెవరికివారు చెట్లనీడల నాశ్రయించి నిద్రించితిమి; మేమందరము లేచి చూచునప్పటికి తమసోదరుని శరీరము ప్రాణరహిత మయినది; అంతయేకాదు చిత్రవధ కావింపఁబడి యుండినది.

అదిగాంచి తమతో యీవార్త చెప్పుటకు గాను పరుగిడి వచ్చితిమి.

ఆదివిని సత్రాజిత్తు; మిగులదుఃఖించి ఆయ్యో సోదరా! అకాలమరణము నీకు సంప్రాప్తించి నందులకు దుఃఖితునా! ఉగ్రతప మాచరించి తెచ్చిన మణికయి దుఃఖితునా యేమిచే యుదును?

(బాగుగా నాలోచించిన) యిదియంతయు వేఱువిధము గా నాకు తోచుచున్నది. "శమంతకము" నావద్ద నుండుటను స హింపని దుండగీండ్రు నాసోదరుని వధగావించి, మణి నపహరించి రనుట స్పష్టము.

ఎవరీపనికై తెగించియుందురు, నారదమునివలన వినినప్ప టినుండియు మణిపై కాంక్షగలిగి, మణిపూజాకాలంబున సంత సింపనివగిధి మాటలాడిన ఆధూర్తగోపాలుఁడే; యింక సందేహ మేమున్నది!

ఆహా! యెంతటిపనికైనను ఓడని ఆకులపాంసుని యేమి చేయనగును. నే నధార్థినై సూర్యభగవాను నారాధించిన దంతయు వ్యర్థమై పోయెఁగదా! అయినను కృష్ణు డూరకలేడు;

హాస్తినాపురి కే యున్నాడట.

ఇట్టియు మాయావుల పన్నాగములు; శ్రీకృష్ణుడిట్టి ధూర్తుడని చాటబడెను; ద్వారకాపట్టణమంతయు యీ వార్త ఆబాలవృద్ధులాదిగా ఆశ్చర్యచకితులై అనుకొనసాగిరి.

ఈవరకు శ్రీకృష్ణునికి తెలిసినది: అనుమానముంగల వారు అపనిందలు ఆరోపణ చేయుచుందురు.

దురాత్ములు తాము దురాశాపేక్షితులు కావున. పరుల ననరాని మాటల నాడుచుందురు; వారల కది సహజమని తలంచి మానవున కపకీర్తి యనునది సంకటదాయకము; దానిని వాడు కాపుకొను నుపాయ మాలోచింపవలె నని, లోకమునకు యెరుక పరుపుటకాయన్నట్లు శ్రీకృష్ణుడు; మణిరెమొక్క పోబడి నెరుంగుటకై బయలుదేరి అరణ్యమంతయు వెదకి జాడల నెరింగి, జాంబవంతుడుండు గుహచేరి లోపల ప్రవేశించి కన్యామణియగు 'జాంబవతిని' శమంతకమణిని చూచి జాంబవతిని అడిగెను.

కృ. కాంతా! ఈమణి యిచ్చటి కెట్లువచ్చినది?

జాం. పురుషపుంగవా! యిది మాతండ్రియగు జాంబవంతుడు తెచ్చి యిందుంచి యున్నవాఁడు; యెట్లువచ్చినదియు నేనెఱుంగను.

కృ. యీమణిని నేనెత్తుకొని పోవుదును; మీతండ్రితో చెప్పుము.

జాం. మాతండ్రి యనుజ్ఞఁబడసి గొనిపొండు.

ఇయ్యది మాసొమ్ము; మేమెత్తుకొని పోయెదము; పరుల అనుజ్ఞ యేలా?

జాం. ఇచ్చట తమసొమ్ముకానిదేమున్నది. యెంతమీసొమ్మైనను పరులయొద్ద నుండుటచే అట్లుపలికితిని.

కృ. మీతండ్రి యెప్పుడువచ్చును?

జాం. అదిగో వచ్చుచున్నాడు; తమ కేదైనను ఆపత్తి గలుగునేమో?

కృ. ఆపత్తు యేలకలుగును? నేనల్పసత్వుఁడనుఁగాను; భయఁపడవలదు

జాంభవంతుఁడు యెవడు యేకతంబుననున్న నాపుత్రికతో సంభాషించువాడు యెవఁడవురా నీవు?

కృ. నేనెవఁడనైననేమి శమంతకమణి నెత్తుకొనిపోవ వచ్చియున్నాను.

జాంబ. ఆహా! యెంతపొగరుబోతువు; బాలికలు వేడుకమై క్రీడించునవి నీకేల?

కృ. బాలికలతో క్రీడించుటకే

జాంబ. చచ్చితివి; నాముష్టిచే. (కొట్టును)

శ్రీకృష్ణుడు; రామచంద్రమూర్తియై జాంబవంతునికి దర్శన మొసంగెను.

జాంబ. పాదములపై వ్రాలి; ప్రభో! వివేకహీనముచే

మూర్తిభేదము నన్ను తొందరింప పాపినై నిన్నవమానించి తిని. ఇది మొదలు అన్నియు "యిష్టమూర్తిస్వరూపము" లని భావించెద; క్షమింప వేడుచున్నాను.

కృ. జాంబవంతా! నీవు మహాభక్తుఁడవు; నిన్ను నే నెరుఁగనా! నామాయ దాటరానిది; కావున, నీవట్లు భ్రమ పడితివి.

జాంబ శ్రీకృష్ణా! "యీమణియేకాదు యీకన్యా మణిని సయితము తమ పాదార్పితముఁ గావించెదను.

జాంబ. అమ్మాయీ! గోపాలమూర్తిని సేవించి తరిం పుము; జాంబవతిని, శమంతమాను శ్రీకృష్ణున కొసంగెను.

శ్రీకృష్ణుఁడు; మణిద్వయమును' గైకొని ద్వారక చేరి, శమంతమును సత్రాజిత్తున కొసంగెను. ఆసమయమునకు నార ములేతెంచిరి; "సత్రాజిత్తు" సత్యము నెరింగి మిగుల పశ్చాత్తా పపడి నారదునిఁగాంచి; మునీంద్రా తాము జెప్పిన దంతయు

సత్యమైనది; నేను అజ్ఞానాంధకారమున మునింగి అనరానిమాటలు గోపాలుని పోనాడితిని; మానసము నిప్పులఁ బొరలినట్లున్నది; యేమిచేయుదు నన్నుద్ధరింప తా మేసమర్థులు; శ్రీకృష్ణుఁడు నన్నెట్లు మన్నింపఁగలఁడు? ఆతనిని ప్రసన్నునిఁగావించుకొను నుపాయమెయ్యది సెలవిండు?

నా. అయ్యా! సకలైశ్వర్య సంపన్నుఁడవు నీవు గోపాలుని అనుగ్రహమేల?

స. మునీంద్రా! నన్నేల చెప్పెదవు తెలియకఁ జేసిన తప్పులు తమబోంట్లు లెక్కఁగొనరు గదా?

నా. నాకు తెలియదు ఆయననే శరణువేఁడుము.

స. స్వామీ! తాము రాఁ లయు?

నా. నేనెందులకు? గోపాలు నవమాసించునాఁడు నే నుంటినా?

స. దేవా! నేనపరాధిని, నన్ను మన్నింపవలయు మణిని శ్రీకృష్ణుని పాదారవిందములపై నిడి క్షమాపణ వేఁడు కొందును.

నా. యీమణి ఆమహామహుని కేందుకు?

స. కన్యామణియగు 'సత్య' నొసంగి జామాతనుఁగావించుకొని తర్వాత అల్లునికి 'అరుణముగా' శమంతము నొసంగి, భక్తిమయి పాదముల కెరంగెదను.

నా. సత్రాజిత్తూ! కృతకృత్యుడ వయ్యెద వట్లు గావింపుము.

సత్రాజిత్తు అట్లుగావించి కృతార్థుఁ డయ్యెను.

కావున— అర్థార్థుఁడును తుదకు భగవానుని కరుణకు పాత్రుఁడు గాగలఁడు. యిదియు నొకసోపానము!

భగవానుని పాదారవిందసౌధము చేరుటకు 'రాధా దేవి'

మధురభక్తి సోపానము నధిష్టించిన అత్యంత భక్తురాలు.

శ్లో. అథచిర పరిభుక్తా శౌరిణా ఖండరూపా
నిజసుఖ పరితృప్తా బ్రహ్మవిద్యేవ రాధా
వ్రజయువతిభిః రుచ్చైః ప్రార్థితా సాభిలాషం
హరి పరతరభావం దర్శయంతీద మాహ.

(కృష్ణలీలాతరంగిణి)

శ్రీకృష్ణుని ఏకాంతస్థలమున నారాధించి బ్రహ్మజ్ఞాని యుంబోలె, మిగుల ఆనందమును జెందియున్న యా త్రిలోక సుందరి 'రాధ' శ్రీకృష్ణ పరతత్వము నందు లీనమయినది.

ఆయానందమును తన సోదరీమణులగు 'గోపికలకు' ప్రబోధంగావించినది.

ప్ర. భక్తియన భగవాను నారాధించుటయేగదా!

ఉ. అవును.

వ్రి ఆరాధించుటకు సోపానము లని తాముచెప్పెను యిన్నిమార్గము లేల?

ఉ. లోక మెప్పుడును ఒకేమార్గము ననుసరింపదు. త్రిగుణములచే నావరింపఁబడి యుండుటవలన భిన్నమార్గముల ననుసరించు చుండును "భగవానులు తనగీత యందు గుణము ననుసరించిన పూజలే మానవులు చేయుచుందు రని చెప్పియున్నారు"

గీ. 17 అ 4. శ్లో.

శ్లో. యజంతే సాత్వికా దేవాన్ యక్షరక్షాంసిరాజసాః
ప్రేతాన్ భూతగణాం శ్చాన్యే యజంతే తామసాజనాః.

తా. సాత్వికులు మోక్షసుఖమునకై దేవతలను పూజింపుచున్నారు; రామకృష్ణా ద్యవతారములను పండో, నీరో, దళమో, పుష్పమో యిచ్చి. రాజసికులు ఇహలోక సుఖమునకై యక్ష రాక్షసుల పూజింపుచున్నారు; భూతబలుల నిచ్చి తామసికులు యితరులను బాధించుటకయి భూత ప్రేతములను

పూజింపుచున్నారు; ఘోరమగు బలులు. భయంకరము లగు తపస్సులు చేసి, శాస్త్రములలో చెప్పఁబడినవి గాక, అహంకారముతో కూడిన పూజలు కుమార్గములు అనేకము లున్నవి; కుమార్గములువదలి సన్మార్గములను తెలుపున దగుటచే భక్తిమార్గము అతిపవిత్రమైన దని ముముక్షువులు కొనియాడిరి.

ప్ర. యక్షులను, రాక్షసులను ఆరాధించుట సైతము భక్తి కాదా?

ఉ. భక్తియే! కానీ- అల్పకోరికల నిచ్చు యక్షులు; ఆదియగు క్షుద్రారాధన ప్రశస్తమయినది కాదు.

ఒకవిద్యార్థి యున్నా డనుకొనుము; వానిపాఠముల యందు సందేహము, సంశయముఁ కలిగి నప్పుడు, తనకంటె పైక్లాసువాని నడుగుట కన్నను, అందరికంటెఁ బెద్దవారును, అన్నిక్లాసులకు పాఠములు చెప్పువా రగు ఉపాధ్యాయుని ఆశ్రయించినచో, యిప్పుడుఁగలిగిన సంశయము వీడును; ఇంక సందేహములు రాకుండునట్లు పాఠములు బోధపరచును.

ఆలాగే చిన్నచిన్న కోరికలు మనస్సున నుంచుకొని క్షుద్రారాధనలుచేసి జన్మపరంపరలు పొందుట కంటెను, సర్వ ప్రభువగు భగవాను నారాధించి కోరిక లడుగుము; మోక్షము నడుగుము; లేక ఫలరహితముగా నారాధింపుము; వాకిటనుండు ద్వారపాలకుల నాశ్రయించుట కన్నను, ప్రభువు నాశ్రయించుట మేలుకదా!

యెన్నిమార్గములచే నయినను 'భగవాను' నారాధింప తగును.

కావున— సాత్త్వికుడు; యెప్పుడును క్షుద్రకోరికల కోరడు; క్షుద్రారాధన చేయుడు.

రాజసుఁడెప్పుడును నీచకోరికలు నీచాశ్రయం కలిగియుండును.

ఇఁక తామసుడన్ననో చౌర్యము, వ్యభిచారము, వాని దుండగములకు మేరలేదు. వానికోరిలు, ఆరాధనలు మహాఘోరములు.

ప్ర. అయిన రాజస, తామసుల గతియేమి?

ఉ. గతియేమున్నది; కొంతకాలము కష్టముల ననుభవింపగా, అనుభవింపగా మనస్సు విసుగుపడి "తామసుడు రాజసుఁడై, రాజసుండు సాత్వికుఁడై, జిజ్ఞాసువగును; యిట్లు పరమేశ్వర సృష్టియందు క్రమాభివృద్ధియగుచుండును.

గీ. 9. అ. 31. శ్లో.

శ్లో. అపిచేత్సు దురాచారో భజతేమా మనన్యభాక్
సాధు రేవ సమంతవ్య స్సమ్యగ్వ్యవసితోహిసహ

శ్లో. క్షిప్రంభవతి ధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాంతిం నిగచ్ఛతి
కౌంతేయ ప్రతిజానీహి నమే భక్త ప్రణశ్యతి.

అర్జునా! దురాచారుఁడైనను అన్యదేవతల నారాధింపక నన్నే భజించినచో వాఁడు ఆత్మతత్వము తెలిసిన నా భక్తుఁ డగుచున్నాడు; వాడే సదాచారుఁడని తెలియుము.

అట్టివాఁడు అచిరకాలముననే ధర్మాత్ముఁడై పరమ

శాంతినిఁ జెందుచున్నాడు; వాని కెన్నఁడును నాశనములేదని తెలియుము.

కావున నమ్మి చెడినవారు లేరను సామెత కలదుగదా?

శ్లో. యదృచ్ఛయా మత్కథాదౌ జాతశ్రద్ధస్తు యఃపుమాన్
న నిర్విణ్ణో నాతిసక్తో భక్తియోగో౽స్య సిద్ధిదః
[భాగవతము]

తా. వైరాగ్యజ్ఞానము లించుక కొరంత గలిగియుండినను సంసారమునం దత్యంత సక్తతలేక; నాప్రసంగమునందు శ్రద్ధగలిగి యుండువానికి భక్తియోగము సిద్ధించు నని భగవానుడే నుడివి యున్నాడు.

తగు వైరాగ్యము గలిగి విద్యాజ్ఞానాదులచే నొప్పుచుండిన భగవత్కరుణ గలుగుటయు, భక్తి యలవడుటయు చిత్రమా?

ఇవన్నియు తెలియుటకు సత్సాంగత్యము, సద్గ్రంథ పఠ

నము, హరినామ సంకీర్తనము, సాధుసేవ, తీర్థాటనసేవనము [సత్కర్మాచరణము] యివన్నియు [భగవానుని] భక్తిసోపానముల నధిరోహించు సాధన పంచక మందురు.

ప్ర. మానవుడెట్టి కర్మాచరణము గావింప వలయును; ధర్మశబ్దమున కర్థమేమి?

ఉ. (ధృ) అను ధాతువు నుండి ధర్మ శబ్ద ముత్పన్నమగుచున్నది. ధరించునది ధర్మమని విద్వాంసులు నిర్వచించి యున్నారు. విశ్వమంతయు ధర్మశబ్దమే! ధర్మాసక్తిలేని మానవుడెట్టికార్యమును జేయజాలడు.

వైశేషిక దర్శనము:

"యతోభ్యుదయ నిశ్శ్రేయస సిద్ధిః తద్ధర్మః"

ఇహపరముల నున్నతిగా గలిగి తుదకెద్ది మోక్షప్రాప్తిని గలిగించునో యదియే మానవుని ధర్మము.

అహేతుక భక్తి గమ్యమే మోక్షము దీనికే మానవుడు యెడ తెరిపిలేక ప్రయత్నించు చుండవలయును.

బాహ్యాడంబర ములకన్నను ఆంతరంగిక మత్యవసరము సర్వభూతదయ పరదూషణా రాహిత్యము; సమత్వబుద్ధి [తైల ధారవలె] యెడ తెగని పరమేశ్వర ధ్యానము దీనికి ముఖ్యాంగములు, సత్యము ప్రాణము వంటిది. కావుననే వేదమాత; 'సత్యంవద ధర్మంచర' యని తన ధర్మసంతానమునకు ఆజ్ఞ చేసియున్నది.

అనగా సత్యము నేపలుకుము, ధర్మమునం దే చరింపుము యిదియే మనకు భగవదాజ్ఞ.

ఆత్మసోదరులారా! భక్తిసోపాన గాములారా! సాధ్వీమతల్లులారా! దీనిని మాత్రము నెరవేర్చితిమా ధన్యులమగుదుము. ఫలాసక్తి వదలి సకలకార్యములు భగవదర్పణబుద్ధితో నాచరింపవలయు.

శ్లో. యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసియత్

యత్ర పశ్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణం.

ప్రతి మానవుడు తన జీవితమునకై చేయు నిత్య కృత్యములు సయితము భగవదారాధనగా భావించినచో భగవానుడు తనకు వేరుభావము వదలి ఐక్య మేర్పడును.

సీస నే. భగవద్దైక్యమని కొందరు,
బ్రహ్మైక్యమని కొందరు,
జీవైక్యమని కొందరు,
అనేక భాషాభేదములుగా పలుకుచుందురు.

యెట్లున్న నేమి? సర్వ జీవకోట్ల గమ్యస్థానమగు భగవానుని పొందుటయే మానవుని పరమావధి.

శ్లో. యత్పాదాబ్జయుగం సుగంధతులసీ లోభాద్భజంతోప్యహో
మోగీత్రాప్రియ్యగలి ప్రకుంఠిసులభాః యద్భక్తిహీనాస్త్వధః
అబ్బతాకిపవనాశనోపి మునయః సంసారచక్రేభృశం
భ్రామ్యంత్యేవగతాగతైః పః ము పఉస్తస్మైనమోవిష్ణవే.

భక్తిసోపానము.

సంపూర్ణము.

యతిగీతము. (శ్రీ స్వామి వివేకానందః)

గీ. ఎత్తిపాడుము కంఠము ఎత్తిపాడు
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచు పాడు॥

1. పుట్టెనీగీత మతిదూర భూమియందు।
విషయవాసన కందని విషయమందు।
కామధన కీర్తి కాంక్షల కలతగొనని।
శాంతిమయకంఠ రారణ్య చయమునందు।
చాయతర సచ్చిదానంద చయమునందు॥
ఎత్తిపాడుము కంఠము ఎత్తిపాడు।
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచు పాడు॥

2. పట్టి తెంపుము త్రెంపు నీ బంధనముల:
ఇనుపవేకాని మరియవి యేవియైన।
మించుబంగారువేకాని మించకుండు।
ద్వంద్వములు మంచి చెడ్డలున్ బంధనములె।
వైరరాగాదులునుగూడ బంధనములె।
గాన తెగద్రుంపవలయును వీనిగూడ।
కొట్టబడినను ప్రేమచే చుట్టబడిన
దాస్యమెట్లుండినను కూడ దాస్యమొకద।
కట్టజాలదె గొలుసు బంగారుదైన।
గాన తెగద్రుంపవలయును వీనిగూడ॥
ఎత్తిపాడుము కంఠము ఎత్తిపాడు॥

యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచు పాడు॥

3. మినుకు మినుకను చీకటిక్రిందమీఁద।
సలముచుండెను కొరవిదయ్యంబు పగిది।
దనరునజ్ఞానము నుబాపికొనుము వేగ।
జనన మరణమ్ములకు లాగికొనుచు నేగు।
జీవితపుతృష్ణ నార్చుము శీఘ్రముగను।
తన్నుదాగెల్చునట్టి వాడన్ని గెల్చు।
నీవితెలియుము లోఁగకు దేనికింక॥
ఎత్తి పాడుము కంఠము ఎత్తి పాడు।
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచు పాడు॥

4 అవనిజల్లిన దెద్దియో అదియెపండు।
కారణంబును బట్టియే కార్యముండు।
చెడ్డచెష్టకును మంచిమంచికిని గల్గు।
దీనితప్పించుకొనుటకు తెరవులేదు।
రూపుతో బంధనంబుండు రూఢముగను।
అన్నిటిని మీఱియున్నది యాత్మగాన।
ఆత్మకును రూప నామ ధేయములు లేవు।
అదియె నీవనుభావంబు మది నరింగి॥
ఎత్తి పాడుము కంఠము ఎత్తి పాడు।
యతివరాధీర ఓమ్ తత్సదనుచు పాడు॥

5. తల్లియని తండ్రియని మరి పిల్లలనుచు।

భార్యయని మిత్రమని మరిబంధువనుచు॥
కలువరించెడివారలు తెలియలేరు।
సత్యమేదియొ మరియు నసత్యమెదియొ।
ఆత్మకాలేదు స్త్రీపురుషాదిభేద।
మెవరికెవ్వ దండ్రి మరియాత డెవనిబిడ్డ।
ఎవనిశత్రువు మరియాత డెవని సఖుడు।
ఒక్కడేయాత్మయంతట నొప్పుచుండు।
అంతయును నాత్మగాని యన్యంబులేదు।
అదియె నీవనుసత్యంబు మదినెరింగి॥
ఎత్తిపాడుము కంఠము ఎత్తిపాడు।
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు॥

6. ఉండునదియెల్ల దానయై యొక్కడుండు।
నాతడేజ్ఞాతముక్తుండు నాత్మయతడె।
అతనికి రూప నామధేయములులేవు।
అతనిలోనొక్క మాయదా నలరుచుండు।
కలల నెన్నియె యద్ది యేకనుచునుండు।
గాని యాయాత్మ సాక్షియై కాంచుచుండు।
నదియె నీవనుసత్యంబు మదినెరింగి।
ఎత్తిపాడుము కంఠము ఎత్తిపాడు॥
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు॥

7. ముజ్జగంబియ్యజాలని ముక్తికొఱకు।
నెచటవెదకెదు మిత్రమా నెటువెదకెదు।

గ్రంధముల గుళ్ల వెదకిన గలదె ఫలము।
నిన్ను దాలాగికొనుపోవుచున్న తాడు।
నీకరమునందెయున్నది నిజముగాను।
వగచుటనుమాని నీవింక వదలిదాని॥
ఎత్తి పాడుము కంఠము నెత్తి పాడు।
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు॥

8. ఎట్టిపాత్రయు నానుడి ఇంచుకైన।
బడయకుండనుగాక యుపాయమెపుడు।
పై వసించెడు మఱ్ఱికింద బాధఱుచుండు।
అన్నిప్రాణులకును నాత్మయైనవాడ।
ఇహపరంబుల జీవిత మెడలినాడ।
స్వర్గనరకాశ భయముల వదలినాడ।
ననుచు నీబంధనమ్ముల నట్టె త్రెంచి।
శాంతిపార మొసంగుచు సర్వమునకు।
ఎత్తి పాడుమి కంఠము నెత్తి పాడు।
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు॥

9. కాయమేమైన లక్ష్యంబు సేయబోకు।
దానిపనిదీరెగావున దానిపట్టి
కొంపోనిపోవు కర్మమే గట్టుకేని।
దండకగునట్టి మండనదండనముల।
నిండుకేసినను నెంచకు మేనియనకు।
పొగడుబడువాడు మరియును పొగడువాడు।

తిట్టుబడువాడు మరియును తిట్టువాడు
నొక్కడై యుండ స్తుతి నిందలున్న చెపుమ!
స్వాంతమున నివ్విధంబున శాంతినుంచి॥
ఎత్తిపాడుము కంఠము నెత్తిపాడు॥
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు॥

10 కామమును మోహలోభముల్ గలుగుచోట।
నుండు నేసత్యమెన్నడు నుండబోదు।
ఇంతినిక దనపత్నిగా నెన్నునట్టి।
పురుషు డెన్నడు పూర్ణతబొంద లేడు।
తనదనుచు నెంత చిన్న దేక దలచువాడు।
ఆగ్రహగుణంబుచే బద్ధుడైనవాడు।
తథ్యముగ మాయగుమ్మమ్ము దాటలేడు।
గాన నీదుర్గుణంబుల మానివేసి॥
ఎత్తిపాడుము కంఠము నెత్తిపాడు।
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు।

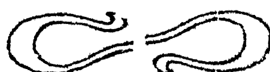
11. నీకునిల్లేల నినుబట్టు నిలయమున్న।
గడ్డియెపరుండు పాన్పు ఆ కసమెకప్పు।
చిక్కినదె తిండి మంచిదేన్ చెడ్డదేని।
మంచిచెడ్డల మదిలోన నెంచబోకు।
తన్ను దెలిసిన మహితాత్మ కెన్న డేని।
నమరునె కళంక మన్నపా నములచేత।
ఎత్తిపాడుము కంఠము నెత్తిపాడు।

యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు॥

12. కొందరికే సత్యమెరుగుచు నుందురిలను।
గాన తక్కినవారకలు ఘనుడనున్ని।
జేరినవ్వాన లక్ష్యంబు సేయబోకు।
ముక్తిదాయెల్ల కడలకు బోయిబోయి।
మోదమునకయి వెదకక ఖేదమునకు॥
భయపడకయుండి రెంటిని వదలిచనుచు।
మాయతెరతీసి జనుల తమమ్ముబాపి।
ఎత్తిపాడుము కంఠము నెత్తిపాడు।
యతివరా ధీర ఓమ్ తత్సదనుచుపాడు॥

13. సర్వకర్మఫలంబులు సమయువరకు।
ననుదినంబివ్విధంబున జనుచునుండి।
నీవు నీయాత్మకొసగుము నిత్యముక్తి।
అప్పుడుండదు నీవు నేననుటగాని।
జననమును దేవ మానవు లనుటగాని।
ఆత్మ పరమాత్మలకు భేదమనుటగాని।
ఆదియెయానందమును మరియదియెనీవు॥ యె॥ (అ. ఆనో)

యతిగీతము
సంపూర్ణమ్

శ్రీనివాస ప్రెస్,
రామన్నపేట,
వరంగల్.